

การบริหารจัดการวงดนตรีไทย โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วโรดม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขามานุษยดุริยางควิทยา

สิงหาคม 2558

การบริหารจัดการวงดนตรีไทย โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วโรดม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขามานุษยดุริยางควิทยา

สิงหาคม 2558

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วโรดม

การบริหารจัดการวงดนตรีไทย โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วโรดม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขามานุษยดุริยางควิทยา

สิงหาคม 2558

นวราช อภัยวงศ์. (2558). **การบริหารจัดการวงดนตรีไทย โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา.**

ปริญญาานิพนธ์ ศป.ม.(มานุษยวิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรรมการควบคุม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุลี ศรีสมบัติ.

การศึกษาการบริหารจัดการวงดนตรีไทย โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา มีจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าวิจัย คือ 1. เพื่อศึกษาประวัติ ผลงาน และบริบททางสังคมของวงดนตรีไทย โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา 2. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการวงดนตรีไทยของโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา

จากการศึกษาค้นคว้าวิจัยด้วยกระบวนการทางมานุษยวิทยาได้ผลสรุปดังนี้

วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ.2513 โดยครูสาย จันทรพัฒน์ ในช่วงแรกนั้นประสบปัญหาด้านเครื่องดนตรีและห้องเรียนที่มีไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียนที่เพิ่มขึ้น ภายหลังจึงสามารถหาซื้อเครื่องดนตรีไทยและเปลี่ยนห้องเรียนให้ตอบรับกับจำนวนนักเรียนได้ จากนั้นในปี พ.ศ.2536 อาจารย์อภิรักษ์ พุกกะศรี ย้ายเข้ามารับตำแหน่งครูสอนดนตรีไทย ทำให้วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา มีความเข้มแข็งมากขึ้น และมีผลงานระดับภาคใต้และระดับประเทศและได้บรรเลงดนตรีไทยเพื่อรับใช้สังคมภายในและสังคมภายนอกโรงเรียน ทำให้วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง

การบริหารจัดการวงดนตรีไทย โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา มีคณะผู้บริหารให้การสนับสนุนกิจกรรมด้านดนตรีไทยในทุกๆ ด้าน ในส่วนของวงดนตรีไทยจะใช้หลักการบริหารจัดการแบบคณะกรรมการนักเรียน โดยให้รุ่นพี่ดูแลรุ่นน้อง มีการรับสมัครนักเรียน 2 วิธี คือ รับสมัครจากการสอบความสามารถพิเศษและจากความสัมพันธ์ ซึ่งต้องผ่านกระบวนการฝึกทักษะการบรรเลงเครื่องดนตรีไทยตามแนวทางของผู้ควบคุมวง จนสามารถพัฒนาตนเองสู่การประกวดวงดนตรีไทย โดยมีหลักการบริหารวงดนตรีไทย 4 ขั้นตอน คือ 1)การคัดเลือกนักดนตรี 2)การต่อเพลงและการซ้อมเพื่อความแม่นยำ 3)การบรรเลงฝึกซ้อมให้เต็มกำลัง 4)การประกวด ซึ่งยึดหลักวิธีตามแนวทางของอาจารย์ประสิทธิ์ ถาวร (ศิลปินแห่งชาติ)

วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา มีกิจกรรมพัฒนาทักษะด้านดนตรีไทย 2 ลักษณะ ประกอบด้วย 1)กิจกรรมการประกวดวงดนตรีไทยทั้งในระดับภาคใต้และระดับประเทศ 2)กิจกรรมค่ายพัฒนาทักษะ ซึ่งจัดขึ้นทุกปีการศึกษา ส่วนของงบประมาณ สามารถจำแนกที่มาได้ 4 ส่วน คือ การจัดสรรงบประมาณจากภายในโรงเรียน, งบประมาณจากงานบริการสังคม, งบประมาณ

จากการประกวดดนตรีไทย และงบประมาณจากการรับบริจาค โดยมีผู้สนับสนุนงบประมาณจาก
ภายนอกและมีผู้ปกครองเป็นผู้สนับสนุนให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมด้านดนตรีไทย

A MANAGEMENT OF THAI TRADITIONAL MUSIC BAND
OF MAHAVAJIRAVUDH SCHOOL

AN ABSTRACT
BY
NAWARAT APAIWONG

Presented in Partial Fulfillment of Requirements for the
Master of Fine Arts Degree in Ethnomusicology
At Srinakharinwirot University
August 2015

Nawarat apaiwong. (2015). **A Management of thai traditional music band of Mahavajiravudh school.** Thesis M.A. (Ethnomusicology). Bangkok: Graduate School Srinakharinwirot University. Supervisor Asst. Prof. Dr. Rujee Srisombud

The study of a management of Thai traditional music band of Mahavajiravudh school purposes to, 1. study a history, performance projects, as well as social context of Thai traditional music band of Mahavajiravudh school, 2. study a management of Thai traditional music band of Mahavajiravudh school.

According to the study by an anthropological procedure is concluded as the following.

Thai traditional music band of Mahavajiravudh school was established in 1970 by Mr. Sai Jantarapat. At first, it had problem about music instruments. Also, there weren't any rooms enough for increasing students. Latter, they could buy more Thai traditional music instruments and they could change the room to be appropriate to the students. In 1993, Miss. Apinun Preaksagri transferred to take a position of a Thai traditional instructor. This made Thai traditional music band of Mahavajiravudh school has been more powerful until it could be sent to compete Thai traditional music competition. Thai traditional music band of Mahavajiravudh school has performance projects either in the southern level or in the national level. Also, Thai traditional music band of Mahavajiravudh school performed their performances to public service both inside and outside school. These are the reasons why Thai traditional music band of Mahavajiravudh school has been known extensively.

Thai traditional music band of Mahavajiravudh school is administrated by Student Committee administrative management. That is to say, the higher levels of students will monitor the lowers. The applicants can be both talented test and voluntary test that they must be conducted Thai traditional music skill by a conductor until the students can develop themselves to Thai traditional music competition. Thai traditional music band conduction consists of 4 steps. 1. a musician audition, 2. Thai traditional music rehearsal for rhyme accuracy, 3. full performance of rehearsal, 4. conducted by a method of Mr. Prasith Thavorn (Thailand national artist)

Thai traditional music band of Mahavajiravudh school has Thai traditional music skilled performance development activity that is divided into 2 ways which consist of, 1. Thai traditional music competition activity either in the southern level or in the national level, 2. Thai traditional music performing skilled development camp is organized every semester. In case of a budget, It can be classified into 4 parts. They are an inside school budget, a budget from public service, a budget from Thai traditional music competition as well as a donated budget which It has been donated by the outside school sponsors together with parents of students who are the supporters to students to join to Thai traditional music activity.

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์เป็นอย่างดีด้วยความกรุณาเป็นอย่างสูงจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุจี ศรีสมบัติ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ ผู้ให้คำแนะนำปรึกษา ตรวจสอบแก้ไขจนปริญญานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา อินทรสุนานนท์ ผู้เป็นที่ปรึกษาร่วมปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ และคอยเมตตาผู้วิจัยตลอดมา ผู้วิจัยขอขอบคุณคุณูปการจากการศึกษาอุทิศแด่ รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา อินทรสุนานนท์

ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.มานพ วิสุทธิแพทย์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมพล งามสุทธิ ที่กรุณามาเป็นกรรมการแต่งตั้งเพิ่มเติมชี้แนะแนวทางในการทำวิจัยฉบับนี้ให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์อภิรักษ์ พฤษะศรี ที่กรุณาอนุญาตให้ผู้วิจัยลงภาคสนาม เพื่อเก็บข้อมูลวิจัย ตลอดจนข้อมูลการสัมภาษณ์และการดูแลต้อนรับผู้วิจัยในการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์กฤษฎี โกษานุกุลและอาจารย์พัทธพงศ์ ขุนสุขหนู ที่กรุณาให้คำปรึกษาและตอบข้อปัญหาด้านดนตรีไทยให้กับผู้วิจัย เป็นส่วนเติมเต็มให้งานวิจัยครั้งนี้เกิดความสมบูรณ์สำเร็จลุล่วงลงได้

ขอขอบคุณอาจารย์ณัฐดา ลพสิทธิ์ ที่กรุณาตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะในส่วนบทคัดย่อของงานวิจัยเป็นภาษาอังกฤษ

ขอขอบคุณอาจารย์เลอเกียรติ มหาวินิจฉัยมนตรี ที่เป็นผู้ให้ปัญญาและคำสอน ซึ่งเป็นรากฐานในการดำรงชีวิต ทั้งยังเป็นต้นแบบและที่ปรึกษาด้านดนตรีของศิษย์ตลอดมา

ขอขอบคุณอาจารย์กันต์ อัสวเสนา ที่เป็นกำลังใจ ชี้แนะ ช่วยเหลือ และคอยกระตุ้นในการทำวิจัยเล่มนี้ให้สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอบคุณอาจารย์พงศ์พิชญ์ แก้วกฤษณ์และเพื่อนนิสิตปริญญาโทที่เป็นกำลังใจให้ซึ่งกันและกัน ช่วยแนะนำบอกกล่าวแนวทางในการทำวิจัย และร่วมทุกข์ร่วมสุขในการเรียนรู้

ประโยชน์อันเกิดจากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณงามความดีให้กับคุณพ่อ โกเมศ - คุณแม่สุนีย์ อภัยวงศ์ และ ครูบาอาจารย์ทั้งหลายที่อบรมสั่งสอนทั้งในด้านการศึกษาและในด้านดนตรี ขอขอบคุณดีให้กับผู้ร่วมสืบทอดองค์ความรู้ด้านดนตรี อันเป็นสื่อสร้างสรรค์ที่สร้างให้โลกนี้มีสุข และดำรงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมของชาติสืบไป

นวราช อภัยวงศ์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการค้นคว้าวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
เอกสารและตำราวิชาการที่เกี่ยวข้อง.....	7
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	16
แนวคิดและทฤษฎีการบริหารจัดการ.....	18
3 วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	23
แหล่งข้อมูลและการรวบรวมข้อมูล.....	23
เรียบเรียงและจัดกระทำข้อมูล.....	24
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	24
ขั้นสรุปข้อมูล.....	25
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ประวัติ ผลงาน และบริบททางสังคมของวงดนตรีไทย ของโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา.....	26
ประวัติวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา.....	26
สมัยครูสาย จันทรพัฒน์ (2521 - 2536)	27
สมัยอาจารย์อภินันท์ พงษ์ชะศรี (2536 - 2558)	33
ประวัติด้านอาคารสถานที่ของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จ.สงขลา.....	37
ชื่อวงที่ใช้ในการบรรเลงเพื่อการแสดงและการประกวด.....	41

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 (ต่อ)	
เส้นทางสู่การประกวดดนตรีไทย.....	42
ผลงาน.....	45
การประกวดดนตรีไทยในระดับภาคใต้.....	45
การประกวดดนตรีไทยในระดับประเทศ.....	53
บริบททางสังคมของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา.....	57
โอกาสในการบรรเลงดนตรีที่รับใช้สังคมภายในโรงเรียน.....	57
โอกาสในการบรรเลงดนตรีที่รับใช้สังคมภายนอกโรงเรียน.....	61
การบริหารจัดการวงดนตรีไทย โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา.....	65
ตัวแทนคณะผู้บริหาร.....	66
ด้านนโยบายในการสนับสนุน.....	66
การสนับสนุนด้านงบประมาณ.....	67
การสนับสนุนด้านสถานที่.....	68
การสนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องดนตรีไทย.....	69
การสนับสนุนด้านบุคลากร.....	69
คณะผู้ควบคุมวงดนตรีไทย.....	70
โครงสร้างการบริหารจัดการวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา.....	71
การรับสมัครสมาชิกวงดนตรีไทย.....	74
หลักการบรรเลงเครื่องดนตรีไทยและการขับร้อง.....	77
หลักการบรรเลงเครื่องเป่าพาทย์.....	77
หลักการบรรเลงเครื่องสาย.....	84
หลักการขับร้อง.....	93
หลักการปรับวงดนตรีไทย.....	96
ขั้นที่ 1 การคัดเลือกนักดนตรี.....	96
ขั้นที่ 2 การต่อเพลงและการซ้อมเพื่อความแม่นยำ.....	97

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 (ต่อ)	
ชั้นที่ 3 การบรรเลงฝึกซ้อมให้เต็มกำลัง.....	98
ชั้นที่ 4 การปรับวง.....	98
การเทียบเสียง.....	110
การฝึกซ้อมดนตรีไทยเพื่อการบรรเลงปกติ.....	113
การฝึกซ้อมดนตรีไทยเพื่อการประกวด.....	114
กิจกรรมพัฒนาทักษะ.....	116
กิจกรรมการประกวดดนตรีไทย.....	117
กิจกรรมค่ายพัฒนาทักษะ.....	118
กิจกรรมช่วยเหลือชุมชน.....	125
การบริหารจัดการงบประมาณ.....	126
โครงสร้างการบริหารจัดการงบประมาณ.....	127
วิธีการบริหารจัดการงบประมาณ.....	128
ปัญหาด้านการบริหารจัดการงบประมาณ.....	131
คณะผู้สนับสนุนจากภายนอก.....	132
การสนับสนุนด้านงบประมาณ.....	132
การสนับสนุนด้านอื่นๆ.....	134
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	135
สรุปผลการวิจัย.....	135
อภิปรายผล.....	148
ข้อเสนอแนะ.....	150

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
บรรณานุกรม.....	152
ภาคผนวก.....	156
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	171

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงผลการประกวดงานส่งเสริมดนตรีไทย ภาคใต้จัดโดย มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา.....	47
2 แสดงผลงานประกวดดนตรีไทยชิงถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีจัดโดยศูนย์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่.....	50
3 แสดงผลงานประกวดดนตรีไทยชิงถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จัดโดย มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จ.นครศรีธรรมราช.....	53
4 แสดงผลงานรายการ “ประลองเพลง ประเลงมโหรี” จัดโดย สำนักส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาสและผู้สูงอายุ (สท.) และ ศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)	55
5 แสดงผลงานศิลปหัตถกรรมนักเรียนจัดโดย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	57
6 เปรียบเทียบการสร้างคามละเอียดของระนาดเอกและจะเข้.....	108
7 แสดงระยะห่างระหว่างเสียงในระบบ CENT.....	111
8 ตารางแทนค่าตัวโน้ต.....	111
9 ตารางแทนค่าตัวโน้ตระนาดเอก.....	112
10 แสดงตัวอย่างตารางเข้าค่ายการฝึกซ้อมดนตรีไทย.....	125

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 ครูสาย จันทรพัฒน์.....	27
2 สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ายุคลทิฆัมพร กรมหลวงลพบุรีราเมศวร์.....	28
3 พระตำหนักเขาน้อย จังหวัดสงขลา.....	28
4 วงเครื่องสายผสมฆ้องและออร์แกนของโรงเรียนกลับเพชรศึกษา.....	29
5 นายจรัญ โสติพันธ์ อาจารย์ใหญ่โรงเรียนมหาวชิราวุธ จังหวัดสงขลา.....	30
6 นายประสาธน์ แก่นกระจำง ศิษย์เก่าโรงเรียนมหาวชิราวุธ.....	30
7 วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวชิราวุธ บรรเลงออกอากาศโทรทัศน์ ช่อง 10 หาดใหญ่.....	31
8 แสดงรูปแบบการสอนตามหลักบันได 6 ขั้น.....	32
9 อาจารย์อภินันท์ พุกษะศรี.....	33
10 แสดงภาพครูสาย จันทรพัฒน์ และ อ.อภินันท์ พุกษะศรี.....	35
11 แสดงภาพครูสาย จันทรพัฒน์ ร่วมแสดงความยินดีกับ อ.อภินันท์ พุกษะศรี ในโอกาสรับพระราชทานปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต.....	36
12 อาคารสายสังคีต โรงเรียนมหาวชิราวุธ จังหวัดสงขลา.....	40
13 แสดงแผนผังข้อมูลอาคารโรงเรียนมหาวชิราวุธ จ.สงขลา.....	41
14 แสดงภาพวงวชิราวุธ โรงเรียนมหาวชิราวุธการประกวดวงมโหรี รายการ “ประลองเพลง ประเลงมโหรี”	43
15 แสดงภาพการประกวดประเภทวงมโหรี ซึ่งถวายพระราชทาน สมเด็จพระเทพ รัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารีมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา.....	44
16 วงเครื่องสายผสมฆ้อง “วงวชิราวุธ” โรงเรียนมหาวชิราวุธ.....	46
17 วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวชิราวุธ ได้รับรางวัลชนะเลิศ.....	51
18 การแข่งขันวงเครื่องสายผสมฆ้อง ระดับประเทศ.....	56
19 บรรยากาศพิธีไหว้ครู โรงเรียนมหาวชิราวุธ	58
20 การบรรเลงดนตรีไทยประกอบพิธีไหว้ครู โรงเรียนมหาวชิราวุธ จังหวัดสงขลา.....	59
21 วงดนตรีไทยมหาวชิราวุธบรรเลงในงานสังสรรค์ของหน่วยงานภายนอก.....	62

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
22 การแสดงดนตรีไทยวงเครื่องสายเครื่องคู่ผสมปี่พาทย์เครื่องใหญ่ วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ ฦ มหาวิทยาลัยทักษิณ.....	63
23 การแสดงดนตรีไทยงานเสนาะเสียงมโหรี ฟังดนตรีในสวน วันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ.2557 ณ ถนนคนเดิน.....	64
24 แสดงภาพบรรยากาศการสอบสัมภาษณ์นักเรียน.....	75
25 แสดงการจับไม้ระนาด “การจับแบบปากกา”	78
26 แสดงการจับไม้ระนาดขณะหว่านมือ.....	79
27 แสดงท่าทางการตีฉาบ.....	80
28 แสดงท่าทางการตีสังข์.....	81
29 แสดงท่ายืนตีฆ้องวงจากด้านหน้า.....	81
30 แสดงท่ายืนตีฆ้องวงจากด้านบน.....	82
31 แสดงการจับไม้ฆ้อง การจับ “แบบจับปากกา”	82
32 แสดงการจับไม้ฆ้อง ขณะหว่านมือ.....	83
33 แสดงท่ายืนชอด้วง.....	84
34 แสดงท่ายืนชอคู่.....	85
35 แสดงท่าจับชอ.....	86
36 แสดงการจับคันชักชอ.....	87
37 แสดงท่ายืนและตำแหน่งในการตีตะโพน.....	88
38 แสดงท่าการวางไม้ตีตะโพน.....	89
39 แสดงท่าการวางมือบนนมจะเข้.....	90
40 แสดงท่ายืนเป่าขลุ่ย.....	92
41 แสดงท่าการวางมือเป่าขลุ่ย.....	92
42 การประกวดดนตรีไทยระดับประเทศ วงมโหรีจัดโดยศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)	117
43 สมาชิกค่ายพัฒนาทักษะดนตรีไทย กำลังช่วยกันปลูกป่าชายเลน.....	125

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
44 การบรรเลงดนตรีไทยงานวันอนุรักษ์มรดกไทย.....	126
45 นายวิทยา เลนุกูล ผู้สนับสนุนงบประมาณจากภายนอก.....	133
46 เชื้อสั้จ่ายงบประมาณให้โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา.....	133

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ดนตรี นับว่าเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งที่มีความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ในด้านต่างๆ อาทิ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา ทั้งนี้ดนตรียังเป็นเครื่องมือที่มนุษย์ยังนำมาใช้เพื่อการสนองตอบความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ อุดมการณ์ เป็นต้น การแสดงออกทางด้านดนตรีจึงถือเป็นทางเลือกที่มนุษย์มักจะหาทางออกให้กับตนเอง โดยถือเอาการแสดงออกทางด้านเสียงดนตรีนี้เป็นสื่อศิลปะ

“สื่อศิลปะ” คือ ศิลปะแขนงหนึ่ง ต้องอาศัยหูเป็นอวัยวะในการรับรู้ ในขณะที่ศิลปะในกลุ่มทัศนศิลป์ต้องอาศัยเสียงเป็นสื่อสำคัญในการสร้างความงาม เฉลิมศักดิ์ พิภูลศรี (2542: 2) อีกทั้งเสียงดนตรีแท้ๆ นั้นมีความแตกต่างจากภาษาพูดที่มีศักยภาพในการถ่ายทอดความหมายที่ตรงกันได้ จึงทำให้ดนตรีสามารถช่วยให้คนฟังเกิดความตื่นเต้น ความเศร้าโศก ความร่าเริง รวมทั้งความรักความเสน่หาอาลัย (พูนพิศ อมาตยกุล. 2527: 1)

ดังนั้น ดนตรีจึงมีความสำคัญกับมนุษย์ในสังคม เป็นตัวกำหนดทิศทางและตัวชี้วัดอารมณ์ความรู้สึกของคนในสังคมได้เป็นอย่างดี โดยผ่านการถ่ายทอดทางเสียงดนตรีมาอย่างช้านาน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จนกลายเป็นดนตรีของสังคมนั้นๆ ไป

ดนตรีไทยเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม ทั้งในด้านการจัดแบ่งสาขาทางวัฒนธรรมขององค์การยูเนสโกและเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมในด้านคุณค่าของดนตรีไทยเอง จากการประชุมเรื่องนโยบายทางวัฒนธรรมซึ่งองค์การยูเนสโกได้จัดขึ้นในปี พ.ศ. 2513 โดยมีศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี เป็นตัวแทนประชุมระหว่างประเทศ ได้แบ่งวัฒนธรรมออกเป็น 5 สาขา คือ สาขามนุษยศาสตร์ สาขาศิลปกรรม สาขาช่างฝีมือ สาขาคหกรรม และสาขากีฬาและนันทนาการ จาก 5 สาขานี้ในส่วนของดนตรีไทยจัดอยู่ในสาขาศิลปกรรม ซึ่งประกอบด้วยเรื่องวรรณคดี การละคร นาฏศิลป์ วิจิตรศิลป์ สถาปัตยกรรม วิทยุ โทรทัศน์ ในส่วนที่เป็นวัฒนธรรมด้านคุณค่านั้นจัดได้ว่าดนตรีไทยเป็นมรดกที่สำคัญ และเป็นที่ยอมรับของทุกคนในสังคม ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาทุกยุคทุกสมัยได้มีการสั่งสมคัดเลือก ถ่ายทอดและพัฒนาดนตรีไทยให้เหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพที่เปลี่ยนแปลงไปจากคนยุคหนึ่งสู่คนอีกยุคหนึ่ง การดำรงอยู่ของดนตรีไทยในปัจจุบัน จึงเป็นเครื่องบ่งบอกได้ว่าดนตรีไทยเป็นส่วนหนึ่งของคนไทยและวัฒนธรรมไทย (ประสาน บริบูรณ์กุล. 2536: 20-21)

ทำให้เชื่อได้ว่าในแต่ละหน่วยของสังคมไทยที่ประกอบกันกลายเป็นปึกแผ่นนั้น ย่อมมีดนตรีไทยเข้ามาเกี่ยวข้องเป็นเวลายาวนานเช่นกัน สิ่งเหล่านี้หลอมรวมจนกลายมาเป็นวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นไปจนถึงการสืบทอดวัฒนธรรมนั้น ต้องมีการเรียนรู้สร้างสรรค์ การเผยแพร่ในหมู่ในประเทศไทยและนานาชาติ วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ได้แสดงถึงความเป็นชาติที่มีอารยธรรมและความมั่นคงของชาติ คนในชาติล้วนดำเนินชีวิตตามวัฒนธรรมที่ได้สืบทอดกันมาแต่บรรพบุรุษของตนที่ได้ตกทอดมาจนถึงปัจจุบัน (กาญจนา อินทรสุวรรณ์. 2542: 45)

นักดนตรีหรือผู้ที่สนใจในการดนตรีไทย จึงได้สร้างสรรค์ผลงานทางดนตรี ไม่ว่าจะเป็นบทเพลง กลวิธีในการบรรเลง วิชาการทางด้านดนตรีไทย หรือแม้กระทั่งการจัดการขนบนิยมต่างๆ ในดนตรีไทย ให้เป็นระเบียบแบบแผน โดยเฉพาะวงดนตรีไทย ทั้งนี้เพื่อจุดประสงค์ในหลายๆ ด้านเช่น ความอยู่รอด การประกวดประชัน ธุรกิจทางดนตรี เป็นต้น สิ่งที่กำลังกล่าวมาแล้วนี้เป็นปัจจัยในการพัฒนาดนตรีไทยให้ดำรงจากรุ่นสู่รุ่น ความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ จึงทำให้ดนตรีไทย โดยเฉพาะดนตรีไทยในโรงเรียนมีการตื่นตัว เพื่อปรับให้เข้ากับสภาวะที่เปลี่ยนไปในบทบาททางดนตรีไทยที่เสนอตัวเองผ่านการบรรเลงเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลินมาเป็นการประกวดแข่งขัน อย่างเช่นในปัจจุบัน ปัจจัยนี้เองทำให้โรงเรียนต่างๆ ทั่วประเทศให้ความสนใจในรายการประกวดดนตรีไทยของสถาบันต่างๆ ที่จัดขึ้นทั่วทุกภาคของประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสมัยปฏิรูปการเรียนรู้ เป็นไปเพื่อการอนุรักษ์ผ่านเวทีการประกวดของหน่วยงานต่างมากมาย เช่นการจัดประกวดดนตรีไทยชิงถ้วยพระราชทานระดับประเทศ รายการ “ประลองเพลง ประเลงมโหรี” รายการ “ประกวดดนตรีไทยระดับมัธยมศึกษา มหาวิทยาลัยรังสิต” รายการ “ประกวดดนตรีไทยระดับนักเรียน ภาคใต้” เป็นต้น สังเกตได้ว่ามีทั้งเวทีระดับจังหวัดไปจนถึงเวทีระดับประเทศ อันเป็นเวทีเกียรติยศ ชื่อเสียงและความภาคภูมิใจ โดยเฉพาะโรงเรียนในแถบทางภาคใต้ ถือว่ามีความตื่นตัวอย่างน่าสนใจในการพัฒนาศักยภาพวงดนตรีไทยให้มีคุณภาพและมาตรฐาน เพื่อส่งเข้าประกวดดนตรีไทยในรายการต่างๆ ของระดับภาคใต้และระดับประเทศ

โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา จัดตั้งโดย เจ้าพระยาযায়มราช (ปั้น สุขุม) สมัยที่เป็นพระยาสุขุมนัยวินิต ข้าหลวงเทศาภิบาลสำเร็จราชการมณฑลนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นผู้รักและสนใจด้านการศึกษา เริ่มจัดตั้งโรงเรียนชั่วคราวขึ้น โดยศาลาการเปรียญวัดดอนแร่ ตำบลบ่อยาง อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา เป็นสถานที่เรียน เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม พ.ศ.2439 มีนักเรียน 12 คน (คู่มือนักเรียน. 2555: 1-2)

วันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2439 พระยาสุขุมนัยวินิตและพระยาวิเชียรคีรี (ชม ณ สงขลา) ผู้ว่าราชการเมืองสงขลาขณะนั้น ร่วมกันจัดงานเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธสยามมกุฎราชกุมารและได้เชิญเชิญพระบรมฉายาลักษณ์สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ ซึ่งได้รับพระราชทานมาจากประเทศอังกฤษ มาประดิษฐานไว้บนแท่นบูชา เพื่อให้ข้าราชการ พ่อค้า

ประชาชนชาวสงขลาได้เคารพสักการะและถวายพระพรชัย เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ พะยาสุมณย์วินิตได้ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต ตั้งนามโรงเรียนว่า “มหาวิทยาลัยราชวชิราวุธ” ตั้งแต่ พ.ศ.2439 เป็นต้นมา (อเนก นาวิกมูล. 2546: 65)

ในปัจจุบันโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชวชิราวุธ จังหวัดสงขลา เป็นโรงเรียนหนึ่งที่ประสบผลสำเร็จในการประกวดดนตรีไทยในรายการต่างๆ ทั้งระดับภาคใต้และระดับประเทศ เช่น รายการ “ประลองเพลงประเลงมโหรี” จัดโดยศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด รางวัลชนะเลิศ ได้รับถ้วยพระราชทานจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี นับเป็นเวทีแห่งเกียรติยศของการประกวดดนตรีไทยระดับประเทศ จึงอาจกล่าวได้ว่า เป็นโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการวงดนตรีไทยให้สอดคล้องกันทั้งด้านนโยบายของฝ่ายบริหารและการดำเนินงานด้านพัฒนางานวงดนตรีไทยในโรงเรียน

อีกทั้งวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชวชิราวุธ จังหวัดสงขลา นับเป็นวงดนตรีไทยที่แวดล้อมไปด้วยภูมิปัญญาด้านดนตรีไทย เนื่องจากมีศิษย์เก่าที่เชี่ยวชาญและมีความรู้รอบ จนสามารถถ่ายทอดและเชื่อมโยงองค์ความรู้ด้านทฤษฎีดนตรีไทยและทักษะการบรรเลงเครื่องดนตรีไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากรุ่นสู่รุ่น กอปรกับกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาด้านทักษะดนตรีไทยของนักเรียน ทำให้วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชวชิราวุธ จังหวัดสงขลา สามารถผลิตนักดนตรีที่มีความสามารถด้านดนตรีไทยและเป็นผู้ที่แสดงออกถึงความเป็นผู้นำในยุคโลกาภิวัตน์ได้อย่างสมบูรณ์ ผลจากการบริหารจัดการเรื่องต่างๆ เหล่านี้ ส่งผลให้วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชวชิราวุธ จังหวัดสงขลา มีผลงานการบรรเลงบริการชุมชนทั้งภายในโรงเรียนและภายนอกโรงเรียนอยู่เสมอ อีกทั้งยังสามารถเข้าร่วมประกวดดนตรีไทยในระดับภาคใต้และระดับประเทศในหลายรายการ สะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพของผู้ควบคุมวงดนตรีไทยได้อย่างชัดเจน

การศึกษาการบริหารจัดการวงดนตรีไทยในโรงเรียน จึงเป็นอีกคำตอบสำหรับการเตรียมความพร้อมสู่เวทีประกวดดนตรีไทย โดยศึกษารวบรวมข้อมูลการบริหารจัดการวงดนตรีไทยในโรงเรียน นโยบายของผู้บริหารสถานศึกษา การฝึกซ้อมและการควบคุมวงดนตรีไทย เพื่อสามารถนำข้อมูลต่างๆ มาวิเคราะห์เป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ให้กับโรงเรียนในระดับต่างๆ ซึ่งสามารถใช้ข้อมูลจากการศึกษาเป็นแนวทางในการพัฒนางานวงดนตรีไทยในระบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพสืบไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติ ผลงาน และบริบททางสังคมของวงดนตรีไทย ของโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชวชิราวุธ จังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการวงดนตรีไทยของโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชวชิราวุธ จังหวัดสงขลา

ความสำคัญของการค้นคว้าวิจัย

การบริหารจัดการวงดนตรีไทย ในระบบโรงเรียน ถือว่าเป็นกลยุทธ์สำคัญที่จะทำให้วงดนตรีไทยที่เกิดขึ้นในโรงเรียน มีความเข้มแข็งและสามารถพัฒนาไปจนถึงขั้นการประกวดแข่งขันได้ อีกทั้งยังสามารถสืบทอดศิลปวัฒนธรรมของชาติให้มีความสถาพรสืบไป ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญว่า เป็นการสมควรเป็นอย่างยิ่งที่จะศึกษาการบริหารจัดการวงดนตรีไทย กรณีศึกษา โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ ดังต่อไปนี้

1. ทราบประวัติ ผลงาน และบริบททางสังคมของวงดนตรีไทยของโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา
2. ทราบการบริหารจัดการวงดนตรีไทยของโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา
3. ผลจากการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาให้กับโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาหรือระดับอื่นๆ ที่สนใจศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการวงดนตรีไทย
4. เพื่อเข้าใจถึงการบริหารจัดการวงดนตรีไทยและประยุกต์ใช้หลักการต่างๆ ในการพัฒนาสถานศึกษาของตนเอง
5. เพื่อเข้าใจถึงหลักวิธีในการบริหารจัดการวงดนตรีไทย เพื่อทำการประกวดแข่งขัน พร้อมทั้งหลักในการฝึกหัดการบรรเลงเครื่องดนตรีไทยอย่างมีระบบและเกิดประสิทธิภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาค้นคว้าในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาประวัติ ผลงาน และบริบทของวงดนตรีไทย โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเฉพาะผลงานที่ได้รับรางวัล ระดับภาคใต้และระดับชาติเท่านั้น
2. การศึกษาด้านการบริหารจัดการวงดนตรีไทยของโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา มุ่งศึกษาวิธีการและปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ ซึ่งส่งผลต่อความสำเร็จของวงดนตรีไทย

นิยามศัพท์เฉพาะ

การตีฉก หมายถึง กลวิธีการการบรรเลงเครื่องเป่าพาทย์ โดยการจับไม้ด้วยมือทั้งสองข้างตามท่าจับแบบจับปากกาให้มั่นคง แล้วยกมือทั้งสองข้างขนานกับลำตัว หัวไม้จะชูขึ้นเหนือศีรษะ แล้วปล่อยมือทั้งสองข้างลงมาพร้อมกัน โดยไม่ต้องออกแรงตี ให้หัวไม้กระทบลูกระนาดหรือลูกฆ้อง จากนั้นใช้กำลังมือและแขนยกไม้ขึ้นสองมือพร้อมกันกลับสู่ท่าเดิม

การตีส่งมือ หมายถึง กลวิธีการการบรรเลงเครื่องเป่าพาทย์ โดยการจับไม้ด้วยมือทั้งสองข้าง ตามท่าจับแบบจับปากกาให้มั่นคง แล้วยกมือทั้งสองข้างขนานกับลำตัว หัวไม้จะยกให้อยู่ระดับอก แล้วปล่อยมือทั้งสองข้างลงมาพร้อมกัน โดยไม่ต้องออกแรงตี ให้หัวไม้กระทบตุ้กระนาดหรือลูกฆ้อง จากนั้นใช้กำไลมือและแขนยกไม้ขึ้นสองมือพร้อมกันกลับสู่ท่าเดิม

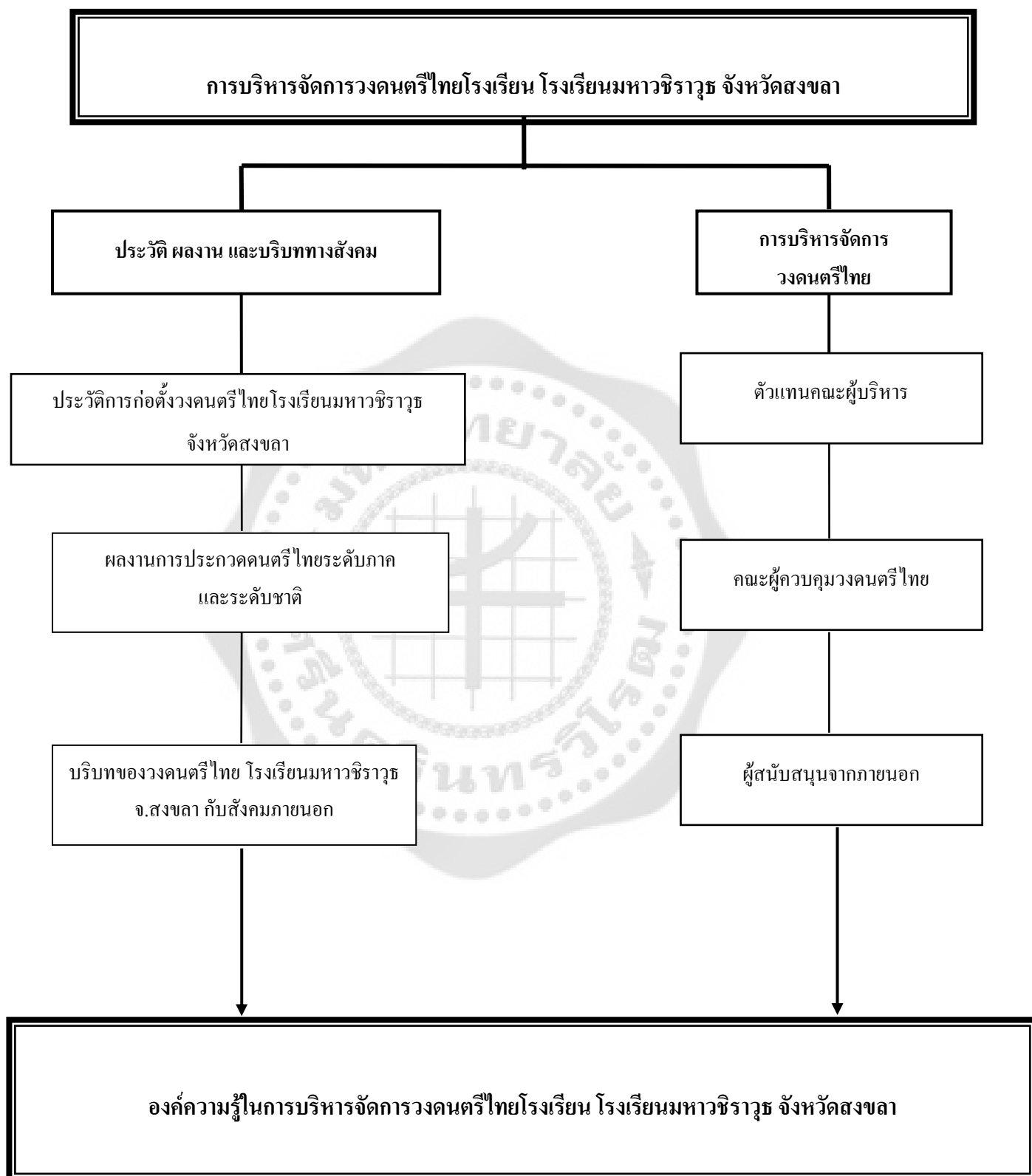
การปรับวง หมายถึง วิธีการสร้างความพร้อมเพรียงและความจำเพาะในการบรรเลงเครื่องดนตรีไทย เพื่อให้เกิดลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้ปรับวง

การประคบมือ หมายถึง วิธีการสร้างเสียงในการบรรเลงเครื่องดนตรีไทยให้มีความกลมกลืน ไม่ดังหรือเบาจนเกินไป

ผู้ควบคุมวงดนตรีไทย หมายถึง ผู้ที่มีหน้าที่สอน วางแผนงาน ควบคุมการฝึกซ้อม และดูแลนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม ให้เกิดความเรียบร้อยและมีศักยภาพตามเป้าหมาย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการวงดนตรีไทย โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา” ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอในหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารและตำราวิชาการที่เกี่ยวข้อง

ในด้านการบริหารจัดการ วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2549: 29) กล่าวถึงความหมายของการบริหารว่า การบริหาร (administration) มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน “administratiae” หมายถึง ช่วยเหลือหรืออำนวยความสะดวก การบริหารมีความสัมพันธ์หรือมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า “minister” ซึ่งหมายถึงการรับใช้หรือผู้รับใช้หรือผู้รับใช้รัฐ

สมศักดิ์ คงเที่ยง (2542) ได้ให้ความหมายของการบริหารว่า กิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลายๆ อย่างที่บุคคลร่วมกันกำหนดโดยใช้กระบวนการอย่างมีระบบและให้ทรัพยากรตลอดจนเทคนิคต่างๆ อย่างเหมาะสม

ซึ่งสอดคล้องกับสมยศ นาวิการ (2528: 3) ได้ให้ความหมายของการบริหารคือ กระบวนการของการวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการและการควบคุมกำลัง ความพยายามของสมาชิกองค์การและการใช้ทรัพยากรอื่นๆ เพื่อความสำเร็จขององค์การที่กำหนดไว้

วิญญู สารธร (2523: 3) กล่าวว่า การบริหารคือ ศิลปะในการทำให้กิจการต่างๆ ได้รับการปฏิบัติจนเป็นผลสำเร็จ ด้วยการจัดการช่วยเหลือ ส่งเสริม ควบคุม ดูแล และการกระทำอย่างอื่นทุกอย่างเท่าที่จะทำได้ บรรลุความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ผู้บริหารต้องการหรือตั้งเป้าหมายไว้

ธงชัย สันติวงษ์ (2530: 4) กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง ภาระหน้าที่ของบุคคลใดๆ ที่ปฏิบัติตนเป็นผู้บริหาร ที่จะต้องเข้ามาทำหน้าที่จัดระเบียบและดำรงไว้ซึ่งสภาพภายใน (ทั้งที่เป็นตัวคน วัสดุ เงินทุน ฯลฯ) ของกลุ่มหรือหน่วยงาน เพื่อให้กลุ่มดังกล่าวสามารถทำงานจนบรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่มรวมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพและได้ผลมากที่สุดประการหนึ่ง

วิโรจน์ สารรัตน์ (2545: 11) ได้สรุปไว้ว่า การบริหารเป็นกระบวนการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุจุดหมายขององค์การโดยอาศัยหน้าที่หลักทางการบริหารอย่างน้อย 4 ประการ คือ การวางแผน การจัดองค์การ การนำ และการควบคุม ซึ่งกระบวนการดังกล่าวมีผู้บริหารเป็นผู้รับผิดชอบที่จะให้มีการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

วิจิตร ศรีธำณ (2538: 6) ได้สรุปสาระสำคัญของการบริหารไว้ว่า การบริหารเป็นกิจกรรมของกลุ่มบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมมือกันทำกิจการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันโดยการใช้กระบวนการและทรัพยากรที่เหมาะสม

จากความหมายของการบริหารที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การบริหาร คือการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่างๆ ที่ กลุ่มบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ตามเป้าหมายขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมีหลักการวางแผน การจัดองค์การ การนำ และการควบคุม และใช้ทรัพยากรร่วมกัน

สมคิด บางโม (2539: 29) มีความเห็นว่า การจัดการ คือ ศิลปะการใช้เงิน คน วัสดุขององค์การและนอกองค์การ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ มีองค์ประกอบที่สำคัญ (1) การจัดการเป็นศิลปะในการใช้คนทำงาน (2) การจัดการต้องอาศัยปัจจัยพื้นฐาน คน เงิน และวัสดุอุปกรณ์ (3) การจัดการ เป็นการดำเนินงานของกลุ่มคน

วิรัช วิวิธนิภาวรรณ (2549: 29) การจัดการ (management) นิยมใช้ในภาคเอกชนหรือภาคธุรกิจ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งเพื่อมุ่งแสวงหากำไร หรือกำไรสูงสุด สำหรับผลประโยชน์ที่จะตกถึงสาธารณะถือเป็นวัตถุประสงค์รองหรือผลพลอยได้ โดยสรุปได้ว่า การบริหารจัดการ หมายถึง การดำเนินงานหรือการปฏิบัติงานใดๆ ของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับคน สิ่งของ และหน่วยงาน โดยมีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาประเทศชาติและให้ประชาชนอยู่อย่างมีความสุขและยั่งยืน

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2551) กล่าวว่า การจัดการคือ กระบวนการนำทรัพยากรการบริหารมาใช้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามขั้นตอนการบริหาร คือ (1) การวางแผน (2) การจัดองค์การ (3) การชี้นำ (4) การควบคุม

บุญทัน ดอกไธสง (2540: 1) ได้ให้ความหมาย การจัดการ (Management) ไว้ว่า หมายถึง การจัดการการบริหาร และการควบคุมนำมาเกี่ยวกับธุรกิจ ทำให้เสร็จ หรือองค์การแสดงการจัดการทำการบริหาร หรือองค์การที่ทำหน้าที่นำและควบคุมธุรกิจ

วชิระ วิเศษชาติ (2546: 18) ได้สรุปไว้ว่า การจัดการมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ

1. การจัดการเป็นศิลปะในการใช้คนทำงาน
2. การจัดการต้องอาศัยปัจจัยพื้นฐาน คือ คน เงิน และวัสดุอุปกรณ์
3. การจัดการเป็นการดำเนินงานของกลุ่มบุคคล

จากความหมายของคำว่า “การบริหาร” และ “การจัดการ” สามารถสรุปได้ว่า การบริหารจัดการคือ การบริหารจัดการเป็นกระบวนการดำเนินงานของกลุ่มบุคคล โดยการนำทรัพยากรขององค์กรมาใช้อย่างคุ้มค่า และก่อให้เกิดประสิทธิผลแก่องค์กรอย่างสูงสุด ทั้งนี้ต้องมีหลักเกณฑ์ ระบบการทำงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์กร โดยการวางแผน (Planning) การจัดการ (Organizing) การชักนำ (Leading) และการควบคุม (Control) มีทรัพยากร ได้แก่ คน เงิน และวัสดุอุปกรณ์เป็นปัจจัยพื้นฐาน เพื่อการอำนวยความสะดวกให้กับกลุ่มบุคคลทำงานได้โดยมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

นอกจากความเข้าใจในความหมายด้านการบริหารจัดการแล้ว หลักสูตรการสอนดนตรีในโรงเรียนเป็นอีกสาระที่มีความสำคัญในการศึกษาบริบทภายในโรงเรียน ซึ่งอาจนำมาสู่คำตอบในการศึกษา โดยมีข้อมูลด้านการจัดหลักสูตรการสอนดนตรีและการจัดกิจกรรมดนตรีในโรงเรียน ดังนี้

ณรุทธิ์ สุทธจิตต์ (2549: 88) อธิบายเรื่องการจัดหลักสูตรดนตรีว่า หลักการสำคัญในการทำหลักสูตรดนตรี คือ

1. ดนตรีเพื่อสาระดนตรี เนื้อหาในหลักสูตรควรนำเสนอดนตรีที่ครบถ้วน และมีความเหมาะสมกับระดับการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมทั้งสภาพการเรียนรู้การสอนตามความเป็นจริงด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ผลที่ได้มีประโยชน์ต่อผู้เรียนสูงสุด
2. ดนตรีเพื่อความซาบซึ้ง ควรคำนึงถึงองค์ประกอบต่างๆ เพื่อช่วยพัฒนาการรับรู้ของผู้เรียน เพื่อสร้างความเข้าใจ คุณค่า และซาบซึ้งในดนตรี
3. การกำหนดจุดประสงค์ ควรมุ่งไปที่การพัฒนาการรับรู้เรื่องสาระดนตรีที่ครบถ้วน และธรรมชาติของสาระดนตรีว่ามีความเชื่ออำนาจในการพัฒนาคุณลักษณะต่างๆตามจุดประสงค์นั้นๆได้ด้วยความเหมาะสมและไม่เป็นการเบียดบังหรือบิดเบือนจุดประสงค์เพื่อการรับรู้เรื่องสาระดนตรีซึ่งเป็นจุดประสงค์สำคัญ
4. การกำหนดเนื้อหา ควรคำนึงถึงสาระดนตรี โดยเฉพาะอย่างยิ่งวรรณคดีดนตรี ควรมีความครอบคลุมและมีความเกี่ยวเนื่องกับสังคมหนึ่ง
5. การกำหนดกิจกรรม ควรคำนึงถึงการมีโอกาสนักปฏิบัติทักษะดนตรีต่างๆ ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของสาระดนตรี เพราะดนตรีเป็นเรื่องทักษะ การกำหนดกิจกรรม โดยใช้แนวทักษะดนตรีเป็นกรอบทำให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะดนตรีได้โดยตรง
6. การกำหนดการประเมินผล ควรให้ครบทั้งด้านเนื้อหา ทักษะ และเจตคติดนตรี วิธีการประเมินผลจึงเป็นสิ่งสำคัญ ควรกำหนดวิธีการหลากหลายวิธี เพื่อประเมินผลให้ได้ตามความเป็นจริง โดยทั่วไปควนใช้การสังเกต การปฏิบัติกิจกรรมในห้องเรียน เพื่อสังเกตพัฒนาการในการเรียนรู้

ณรุทธ์ สุทธจิตต์ (2537: 151) กล่าวถึงแนวการจัดกิจกรรมดนตรีในระดับมัธยมศึกษาว่า ระดับมัธยมศึกษาจัดเป็นการศึกษาที่เริ่มพัฒนาความสามารถด้านดนตรี ในระดับกลางซึ่งมีความลึกซึ้งในเนื้อหาสาระเพิ่มมากกว่าในระดับประถมศึกษา เพื่อพัฒนาความสามารถด้านดนตรีของผู้เรียนในการศึกษาดนตรีในชั้นอุดมศึกษาต่อไปด้วย นอกเหนือจากการศึกษาเป็นวิชาบังคับในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งไม่ว่าจะเป็นการเรียนเพื่อจุดมุ่งหมายใด ผู้เรียนควรได้สัมผัสกับดนตรีที่มีคุณค่าเพื่อพัฒนาความซาบซึ้งในสุนทรีรสของดนตรี

คันสนีย์ จะสุวรรณ์ (2532: 54) กล่าวถึงการแบ่งเนื้อหาดนตรีไทยโดยใช้สาระดนตรีเป็นแนวทางว่า สามารถแบ่งได้เป็น 2 ส่วน คือ

1. เนื้อหา จะประกอบด้วย เนื้อหาในเชิงทฤษฎี และเนื้อหาในเชิงปฏิบัติ
2. ทักษะ ได้แก่ เรื่องของการฝึกปฏิบัติตามเครื่องมือต่างๆ

ในเรื่องของเนื้อหาที่แบ่งเป็น 2 ส่วนนั้น เนื้อหาในเชิงประวัติดนตรีไทยเป็นเรื่องที่เอกลักษณ์ของดนตรีไทย เพราะดนตรีไทยเป็นศิลปะประจำชาติที่เกิดขึ้นมาเป็นเวลาช้านานแล้ว ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของเครื่องดนตรี วงดนตรี บทเพลง หรือเนื้อหาสาระอื่นๆ เป็นเรื่องที่คุณเรียนจะต้องศึกษาค้นคว้าเชิงประวัติศาสตร์ แต่เนื้อหาในเชิงทฤษฎีนั้น มักจะมีสอดแทรกอยู่ร่วมกับการปฏิบัติ ดังนั้น ในการจัดการเรียนการสอน จึงควรมีการฝึกปฏิบัติในแง่ของทฤษฎีควบคู่กันไป

เนื้อหาในเชิงทฤษฎีดนตรีไทย ได้แก่ เรื่องขององค์ประกอบดนตรีในการแบ่งองค์ประกอบของดนตรีไทย ก็ต้องใช้หลักการของดนตรีสากลเข้ามาพิจารณาด้วย ซึ่งแบ่งองค์ประกอบใหญ่ได้ 4 ประการคือ

1. ทำนอง (Melody)
2. จังหวะ(Rhythm)
3. การประสานเสียง (Harmony)
4. คีตลักษณ์ (Form)

จากการรวบรวมงานวิชาการด้านหลักสูตรดนตรีแล้ว สามารถกล่าวได้ว่า การกำหนดทิศทางการสอนดนตรีในหลักสูตรควรคำนึงถึงองค์ประกอบดนตรีที่สามารถนำมาพัฒนาการเรียนรู้อของผู้เรียน โดยเน้นฝึกทักษะปฏิบัติ สามารถแบ่งเนื้อหาดนตรีได้ดังนี้

1. องค์ประกอบดนตรี
2. วรรณคดีดนตรี

สังกัด ภูเขาทอง (2534: 114) ได้อธิบายในเรื่องวงดนตรีไทยว่า ลักษณะและการประสมของวงดนตรีไทย วงดนตรีไทยอาจจำแนกไปตามความเหมาะสมของการบรรเลง เป็น 3 แบบ ดังนี้

1. วงมาตรฐาน
2. วงเฉพาะกาล
3. วงพื้นเมือง

แม้จะแยกออกเป็น 3 แบบ แต่ทุกแบบเราถือว่ามีความสำคัญเท่ากัน เพียงแต่ขอบข่ายของการบรรเลงไม่เท่ากันเท่านั้น

1. วงมาตรฐานในที่นี้ หมายถึง วงดนตรีไทยที่ใช้บรรเลงเพลงไทยเดิมและถือว่าเป็นวงดนตรีไทยประจำชาติที่คนไทยทุกคนควรรู้จัก อันการศึกษาเกี่ยวกับวงดนตรีไทยในสถาบันการศึกษาต่างๆ ก็มักจะเน้นหนักในวงมาตรฐานที่กล่าวนี้

วงมาตรฐานจำแนกออกเป็น 3 ประเภทคือ วงปี่พาทย์ วงมโหรี และวงเครื่องสาย ที่จริงวงทั้ง 3 ประเภทนี้ก็เป็นวงพื้นเมืองชนิดหนึ่ง เพียงแต่เรากำหนดให้เป็นวงหลักของชาติจนถือว่าเป็นตัวแทนของชาติที่ทุกคนจะต้องรับรู้

ซึ่งสอดคล้องกับ เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี (2530: 67) ที่ได้กล่าวว่า การจะนำเอาเครื่องดนตรีมาประสมเป็นวง จะต้องคำนึงถึงความกลมกลืนของเสียงเครื่องดนตรีที่นำมาวมกันเป็นเกณฑ์สำคัญ กล่าวคือ ต้องมีระดับความดัง-เบาที่ใกล้เคียงกัน ในปัจจุบันนี้มีวงดนตรีไทยแบบมาตรฐานอยู่ 3 ประเภท คือ วงเครื่องสาย วงปี่พาทย์ และวงมโหรี

วงเครื่องสาย

วงเครื่องสาย เป็นวงดนตรีไทยประกอบด้วยเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสายเป็นหลักและมีเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่าเป็นส่วนประกอบ เครื่องดนตรีประเภทเครื่องหนังใช้โทนร่ำมะนาบรรเลงจังหวะหน้าทับและมีฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง ร่วมบรรเลงประกอบจังหวะ วงเครื่องสายเหมาะสำหรับการบรรเลงในอาคาร นิยมบรรเลงในงานมงคล เช่น พิธีมงคลสมรสและงานเลี้ยงสังสรรค์ เป็นต้น วงเครื่องสายแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ วงเครื่องสายไทย วงเครื่องสายผสม และวงเครื่องสายปี่ชวา

1. วงเครื่องสายไทย

วงเครื่องสายไทย เป็นวงดนตรีที่เหมาะสมสำหรับการบรรเลงในอาคาร ในลักษณะการขับกล่อมที่เป็นพิธีมงคล เช่น พิธีมงคลและงานเลี้ยงสังสรรค์ เป็นต้น วงเครื่องสายไทยนี้มักจะเรียกกันสั้นๆ ว่า “วงเครื่องสาย” มีอยู่ 2 ขนาด คือ วงเครื่องสายวงเล็กและวงเครื่องสายเครื่องคู่

2. วงเครื่องสายผสม

วงเครื่องสายผสม เป็นวงดนตรีไทยประกอบด้วยเครื่องดนตรีที่สังกัดในวงเครื่องสายไทยทุกประเภท เพียงแต่นำเอาเครื่องดนตรีที่อยู่นอกเหนือจากวงเครื่องสายไทยมาผสม เช่น ไวโอลิน ออร์แกน ขิม และแคน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม เครื่องดนตรีที่นำมาผสมนั้นต้องคำนึงถึงคุณลักษณะของเสียงด้วยว่ามีความกลมกลืนมากน้อยเพียงใด เมื่อนำมารวมกันแล้วจะเรียกชื่อตามเครื่องดนตรีที่นำมาผสม เช่น ถ้านำขิมมาบรรเลงร่วมก็จะเรียกว่าวงเครื่องสายผสมขิม เป็นต้น สำหรับโอกาสในการบรรเลงนั้น มีลักษณะเช่นเดียวกับวงเครื่องสายไทยทุกประการ

3. วงเครื่องสายปี่ชวา

เป็นวงดนตรีที่ประกอบด้วยเครื่องดนตรีในวงเครื่องสายไทยเป็นหลัก โดยนำปี่ชวามาบรรเลงแทนขลุ่ยเพียงออ คงเหลือไว้แต่เพียงขลุ่ยหลีบซึ่งมีเสียงสูง เครื่องหนังซึ่งในบรรเลงจังหวะหน้าทับในวงเครื่องสายทั่วไป เช่น โทน-รำมะนา ซึ่งมีเสียงเบา ไม่เหมาะกับปี่ชวาซึ่งมีเสียงดังมาก จึงเปลี่ยนมาใช้กลองแขกบรรเลงแทน วงเครื่องสายปี่ชวามี 2 ขนาด คือ วงเครื่องสายปี่ชวาวงเล็กและวงเครื่องสายปี่ชวาวงใหญ่

วงปี่พาทย์

วงปี่พาทย์ เป็นรูปแบบของการประสมวงดนตรีของเครื่องดนตรีในกลุ่มเครื่องเป่าอันได้แก่ ปี่ และเครื่องดนตรีในกลุ่มเครื่องตี ได้แก่ ฆ้องและฉิ่ง เป็นต้น ในการบรรเลง ปี่จะทำหน้าที่เป็นประธานของวง ส่วนฆ้องวงใหญ่ทำหน้าที่บรรเลงทำนองหลักของเพลงในขณะที่เครื่องทำนองอื่นๆ จะทำหน้าที่แปลทำนองลูกฆ้องให้เป็นทางเฉพาะตามความเหมาะสมกับเครื่องดนตรีนั้นๆ โดยมีเครื่องทำจังหวะ เช่น กลอง ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง ร่วมบรรเลงประกอบ วงดนตรีชนิดนี้นับได้ว่าเป็นความผูกพันกับวิถีชีวิตของชาวไทยเป็นอย่างมากเกือบทุกขั้นตอนของชีวิต ตั้งแต่โกนจุก ทำบุญในเทศกาลต่างๆ บวชนาค พิธีศพ ไปตลอดจนถึงการบรรเลงประกอบการแสดงต่างๆ เช่น โขน ละคร ลิเก เป็นต้น การประสมวงปี่พาทย์ที่นิยมบรรเลงอยู่ในปัจจุบันมี 6 รูปแบบวง คือ วงปี่พาทย์ชาตรี วงปี่พาทย์ไม้แข็ง วงปี่พาทย์ไม้นวม วงปี่พาทย์นางหงส์ วงปี่พาทย์ดึกดำบรรพ์ และวงปี่พาทย์มอญ

วงมโหรี

วงมโหรีจัดเป็นวงดนตรีโบราณวงหนึ่งของไทยที่มีการพัฒนามาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น มีพระราชกำหนดห้ามมิให้ผู้อื่นหัดละครผู้หญิง ยกเว้นละครที่เป็นของหลวงซึ่งรู้จักกันว่าละครใน ดังนั้น บรรดาเจ้านายและขุนนางบางส่วนจึงให้บริวารผู้หญิงฝึกหัดมโหรีและผู้ชายฝึกหัดปี่พาทย์ บางส่วนก็ฝึกหัดละครชายล้วน ซึ่งรู้จักกันว่าละครนอก ในช่วงระยะเวลาที่มโหรีนิยมบรรเลงแต่เฉพาะในหมู่ผู้หญิงนั้น เครื่องดนตรีประเภทเครื่องตีทุกชนิด เช่น ฆ้องวง ฆ้องวงเล็ก กลอง ฆ้องวงน้อย ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง ร่วมบรรเลงประกอบ

ระนาดทุ้ม และฆ้องวง จะมีขนาดเล็กกว่าเครื่องตีในวงปี่พาทย์ที่นิยมเล่นในหมู่ผู้ชาย ทั้งนี้เพื่อปรับให้เหมาะสมกับการเคลื่อนไหวของผู้หญิงและคุณภาพของเสียง เมื่อบรรเลงร่วมกับวงเครื่องสายเป็นเกณฑ์สำคัญ รูปแบบของการประสมวงและจำนวนของเครื่องดนตรีก็มีลักษณะที่แตกต่างกันไปจากวงมโหรีในปัจจุบัน

ครั้นถึงรัชสมัยในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยกเลิกพระราชกำหนดฉบับนั้น จึงยังผลให้บรรดาเจ้านายและขุนนางกลับมาฝึกหัดบริวารหญิงให้เป็นคนละครุ่นขึ้นมาใหม่ วงมโหรีหญิงจึงเริ่มชบเซา ในช่วงเวลาเดียวกันมีผู้ชายบางกลุ่มเริ่มสนใจเครื่องสายและนำมาบรรเลงร่วมกับเครื่องปี่พาทย์ที่พวกตนบรรเลงอยู่ก่อนแล้วจึงเกิดเป็นรูปแบบของการประสมวงแบบใหม่ซึ่งรู้จักกันในขณะนั้นว่า “วงมโหรีเครื่องสาย” ซึ่งเป็นดนตรีที่ใช้เฉพาะผู้ชายบรรเลง ต่อมาภายหลังทั้งผู้หญิงและผู้ชายต่างก็เข้ามาบรรเลงร่วมกัน ปัจจุบันจึงเรียกรูปแบบการประสมวงชนิดนี้ในภาพรวมว่า “วงมโหรี”

วงมโหรีมีอยู่ 3 ขนาด เช่นเดียวกับการประสมวงปี่พาทย์ได้แก่ วงมโหรีวงเล็ก วงมโหรีเครื่องคู่ และวงมโหรีเครื่องใหญ่

นอกจากนี้ ยังเห็นตรงกับ มนตรี ตราโมท (2545: 29) เรื่องการผสมวง ว่า การผสมวงดนตรีนั้นมีหลักสำคัญอยู่ 2 อย่าง เท่านั้น คือ 1) เครื่องสำหรับทำลำนำ 2) เครื่องสำหรับบังคับจังหวะ โดยการผสมวงของไทยมีอยู่ 3 อย่าง คือ

1. วงปี่พาทย์
2. วงเครื่องสาย
3. วงมโหรี

พูนพิศ อมาตยกุล (2529: 52) ได้กล่าวถึงการผสมวงดนตรีไทยในปัจจุบันว่า วงดนตรีโดยทั่วไป ที่เห็นอยู่เป็นประจำ ก็จะมีเหลืออยู่เพียง 3 ประเภท คือ

1. วงปี่พาทย์ ซึ่งจะแจกรายละเอียดออกไปอีก 8 แบบ
2. วงเครื่องสาย ซึ่งจะแจกรายละเอียดออกไปว่าเป็นเครื่องสายล้วนหรือเครื่องสายผสม

ผสม

3. วงมโหรี ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว จะมองดูคล้ายวงปี่พาทย์ผสมกับเครื่องสาย แต่มีเรื่องจะต้องศึกษาในรายละเอียดต่อไปข้างหน้า

จากเอกสารต่างๆ ที่ผู้วิจัยนำเสนอ อาจสรุปประเภทของวงดนตรีไทยได้ว่า การประสมวงดนตรีไทย เป็นการนำประเภทเครื่องดนตรีมาประสมกันอย่างมีหลักเกณฑ์ ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็น 3 ประเภทวงดนตรีได้แก่ วงปี่พาทย์ วงเครื่องสาย และวงมโหรี

การบริหารจัดการวงดนตรีไทยมีองค์ประกอบด้วยกันหลายส่วน หนึ่งในนั้นคือ การปรับวงตามที่ สารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย (2554: 92) ได้ให้ความหมายว่า การปรับวง คือ วิธีวางรูปแบบในการบรรเลงดนตรีไทยให้ไพเราะเหมาะสม เป็นระบบขึ้นตามจินตนาการและรสนิยมของผู้ปรับวง โดยผู้ปรับวงมักจะพิจารณาจากนักดนตรี เครื่องดนตรี และทางเพลงในการบรรเลง เช่น

1. เลือกนักดนตรีที่มีความสามารถในการบรรเลงได้ถูกต้องตามลักษณะของเพลงนั้น
2. บรรเลงให้มีทางของเพลงที่ไพเราะยิ่งขึ้นแตกต่างจากที่เคยบรรเลงมาแล้ว
3. เลือกเครื่องดนตรีที่เหมาะสมกับเพลงนั้นๆ และยังต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับสถานที่ที่จะบรรเลงภายในหรือภายนอกอาคาร รวมทั้งลักษณะของเวทีที่ใช้ด้วย

บุษยา ชิดท้วม (2539:15) กล่าวถึงแนวคิดในการปรับวงว่า กลไกการปรับวงสู่ความเป็นชนบ คือ ระบบการปรับปรุงตกแต่งการบรรเลงดนตรีไปตามแบบแผนที่วงวิชาการดุริยางค์ไทยกำหนดรูปแบบไว้เป็นมาตรฐาน โดยกรอบที่ผู้ปรับวงจะต้องใช้บริบททางวิชาการที่เกี่ยวข้องเข้าดำเนินการปรับให้ผลการบรรเลงปรากฏได้ตามเกณฑ์ที่ทางวิชาการกำหนดขึ้นไว้เป็นแบบแผน

บุญช่วย โสวัตร (2539: 16) กล่าวถึงแนวคิดหนึ่งซึ่งสอดคล้องกันในการปรับวงดนตรีไทยว่า การปรับวงดนตรีไทยโดยชนบไทยนั้น หมายถึง การปรับปรุง ตกแต่ง การบรรเลงดนตรีไปตามแบบแผนที่วงวิชาการดุริยางค์ไทยกำหนดรูปแบบไว้เป็นมาตรฐาน ซึ่งได้มีการคิดค้นและรวบรวมหลักการต่างๆ ในการบรรเลงไว้อย่างละเอียด โดยเรียกสิ่งต่างๆ เหล่านั้นว่า “หลักการปรับวง” ซึ่งมีเนื้อหาสาระที่กล่าวถึงหลักและวิธีการต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับวิชาการนั้น สามารถแบ่งเป็นเรื่องใหญ่ๆ ได้ 3 เรื่อง ดังนี้

1. วิชาการที่เกี่ยวข้องกับผู้ปรับวง

ผู้ปรับวงจะต้องเป็นบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถอย่างสูง มีประสบการณ์ในเรื่องของการบรรเลงและการปรับวงมากพอสมควร มีความเข้าใจในเนื้อหาสาระของหลักและวิธีการต่างๆ และสามารถนำเอาวิชาการที่เกี่ยวข้องนั้นเข้ามาดำเนินการปรับวงให้ผลของการบรรเลงนั้นปรากฏได้ตามเกณฑ์ที่วิชาการดุริยางคศิลป์ได้กำหนดขึ้นไว้เป็นแบบแผน รวมทั้งเสริมสร้างการบรรเลงให้มีรสแห่งสุนทรีย์มากยิ่งขึ้น

2. วิชาการที่เกี่ยวข้องกับวงดนตรีและเพลง

2.1 วิชาการที่เกี่ยวข้องกับการบรรเลงตามลักษณะของวงดนตรี

2.2 วิชาการที่เกี่ยวข้องกับการบรรเลงตามลักษณะของเพลง

2.3 วิชาการที่เกี่ยวข้องกับระบบการบรรเลง

2.4 วิชาการที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของเครื่องดนตรี

3. วิชาการที่เกี่ยวข้องกับผู้บรรเลง

ปัจจัยที่สำคัญของผู้บรรเลงหรือผู้ที่เป็นนักดนตรีไทยก็คือ การศึกษาและการฝึกฝนผู้บรรเลง จะต้องได้รับการเรียนรู้ตามกระบวนการศึกษาตามหลักทางดุริยางค์ไทย ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ นอกจากนั้นก็ต้องมีการฝึกฝนในด้านทักษะ จนเกิดความชำนาญจากการทดลองฝึกฝนของนักดนตรี ตั้งแต่สมัยโบราณมาจนปัจจุบันนี้ การคิดค้นต่างๆ ได้รับการกลั่นกรอง เลือกรับ จนเกิดเป็นทฤษฎีในการฝึกฝนต่างๆ จนนับได้ว่าปัจจุบันวิชาการทางด้านดุริยางค์ไทยสามารถให้การเรียน การสอน และการฝึกฝนด้วยหลักการที่มั่นคง แน่นนอน และสัมฤทธิ์ผล

เจริญใจ สุนทรวาทีน (2539: 139) กล่าวว่า การปรับวงการผสมวง คือจุดหมายใหญ่ก็ต้องให้เครื่องมือทุกชนิดผสมผสานกันให้ดี โดยทางแต่ละเครื่องมือ จะไม่ให้ใครโดดเด่นขึ้นมาในวิธีลักษณะผสมวงต้องกลมกลืน ความจริงแต่ละเครื่องมือก็มีทางของตัวเอง แต่ว่าผสมด้วยความประณีตของครู ระวังไม่ต้องไม่ดีโดดเด่น ไปเรื่อยๆ เพราะเป็นระนาดมโหรี ไม่ต้องเหมือนเป่าพาทย์ไม่แข็งเลย คือจะคล้ายๆ เป่าพาทย์ไม่วม คือต้องการความนุ่มและสำหรับพวกเครื่องสาย ซอสามสายก็ดำเนินเพลงไปเรื่อยๆ ลักษณะจะคล้ายจะช่วยอุ้มวง คือไม่สละเอียดย ไม่สละเอียดยเหมือนทุกเครื่องมือ ไม่เหมือนซอด้วงหรือมีลูกเล่นเป็นเหมือนซอด้วง และถึงซอด้วงก็ไม่ต้องมีลูกเล่นหยอกล้อเกินไปให้โดดเด่นขึ้นมา ทุกอย่างต้องเรียบฟังแล้วเย็น ท่านผสมให้เป็นอย่างนี้ตลอดมา

ข้ามคม พรประสิทธิ์ (2550: 10) กล่าวว่า ผู้ผูกกลอนเพลงควรคำนึงถึงช่วงเสียง ลักษณะเฉพาะของเครื่องดนตรี บทบาทและหน้าที่โดยทำการผูกกลอนในลักษณะที่ใกล้เคียงกับทำนองหลักหรือออกนอกทำนองหลักอย่างสิ้นเชิงก็สามารถกระทำได้ แต่ต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์เมื่อนำทำนองเพลงต่างๆ ที่ผูกขึ้นมาบรรเลงร่วมกัน นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของผู้ประพันธ์ และผู้บรรเลง จะต้องพิจารณาถึงความไพเราะที่จะเกิดขึ้นจากการบรรเลงนั้นๆ เป็นหลัก ทั้งนี้ต้องไม่ลืมที่จะพิจารณาโครงสร้างของเพลง โครงสร้างเสียง และบันไดเสียงของเพลงนั้นๆ ให้ถูกต้องด้วย

ยุทธนา ฉัพพรรณรัตน์ (2552: 94) กล่าวถึง ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการปรับวงมโหรีว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการปรับวงมโหรีนั้น ประกอบด้วย 2 ส่วนหลัก คือ

ส่วนแรก เรื่อง เนื้อหาหรือศาสตร์ อันเป็นเรื่องเกี่ยวกับความรู้ในเชิงทฤษฎีทั้งหมด ประกอบด้วยเรื่องกายภาพของสิ่งต่างๆ ที่ปรับ ได้แก่ กายภาพด้านวงและเครื่องดนตรี กายภาพด้านเพลงที่ปรับ และกายภาพของผู้ถูกปรับหรือผู้บรรเลงแต่ละคน เรื่องวิชาการต่างๆ ในการปรับวงมโหรี ได้แก่ เทคนิควิธีการบรรเลงต่างๆ เพื่อให้เกิดเสียงที่มีคุณภาพหรือแสดงศักยภาพของเครื่องดนตรีและผู้บรรเลง

ส่วนที่สอง เรื่อง บริบทหรือด้านศิลป์ ประกอบด้วยเรื่องรสนิยมในการปรับ อันเป็นสิ่งที่อยู่ภายในของผู้ปรับและผู้ถูกปรับ และผู้ปรับจะต้องเลือกและนำมาใช้อย่างเหมาะสม

กระบวนการหนึ่งที่มีความสำคัญในการปรับวงมโหรีคือ กระบวนการฝึกซ้อม ซึ่งผู้ปรับจะต้องวางแผนและจัดตารางฝึกซ้อมอย่างละเอียดถี่ถ้วน และต่อเนื่อง จึงสามารถนำไปสู่ความสำเร็จได้

2.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วีระ พันธุ์เสือ (2544: 79) ได้ศึกษาเทคนิคการปรับวงของครูประสิทธิ์ ถาวร เพลงชุดฝรั่งรำทำผลการศึกษาพบว่า

1. ครูประสิทธิ์ ถาวร สร้างเพลงชุดฝรั่งรำทำขึ้นเพื่อให้วงดนตรีคณะ ประสิทธิ์ ถาวร ไปแสดงดนตรีไทย ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา วัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ เพื่อให้ชาวต่างชาติได้มีโอกาสสัมผัสความหลากหลายของเพลงไทยภายในเวลาที่จำกัดให้มากที่สุด ท่านได้ใช้เพลงเรื่องฝรั่งรำทำเดิมเป็นเกณฑท์ ได้เพิ่มเพลงหลายประเภทเข้าด้วยกัน และกำหนดให้บรรเลงต่อเนื่องกัน ชื่อเพลงในชุดฝรั่งรำทำ ได้แก่ เพลงตระสันนิบาต เพลงฝรั่งรำทำ เพลงเวสสุกรรม เพลงตะเหิงเจ้าเซ็น เพลงเร็ว เพลงฉิ่ง เพลงจันทน์ เพลงลา เดี่ยวกราวโน เพลงภาษาตะลุง เพลงพม่าอนิมิต เพลงพม่ามอญ

2. ครูประสิทธิ์ ถาวร เรียบเรียงเพลงต่างๆ เข้าด้วยกัน โดยอาศัยหลักการในดนตรีไทยในลักษณะของเพลงและแนวในการบรรเลง เทคนิคการปรับวง ท่านใช้เทคนิคการขึ้นเพลง การลงเพลง การเชื่อมต่อเพลงและเทคนิคการบรรเลงในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์สูงสุดในเชิงสุนทรียศาสตร์

วีระ พันธุ์เสือ (2550: 115) ได้ศึกษาการบริหารจัดการวงปี่พาทย์มอญบนพื้นฐานของความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมและการประกอบอาชีพอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาวงปี่พาทย์มอญของคณะเจริญศิลป์ อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ผลจากการศึกษาพบว่า

วงปี่พาทย์มอญคณะเจริญศิลป์ เป็นวงปี่พาทย์ที่เป็นที่รู้จักกว้างขวางในจังหวัดสุพรรณบุรีและจังหวัดใกล้เคียง เพราะมีการปรับปรุงคุณภาพและยกระดับการให้บริการ โดยมีวงต้นแบบคือ วงปี่พาทย์มอญคณะบัวทองในสมัยที่ นายสนิท บัวทอง เป็นผู้ควบคุม วงปี่พาทย์มอญคณะเจริญศิลป์ ได้

คำนึงถึงความเรียบร้อย ความสง่างามของส่วนประกอบ 3 ส่วน คือ 1. นักดนตรี 2. เครื่องดนตรี 3. บทเพลง

สายพิน พุทธิสาร (2543: 166) ได้ศึกษาการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรดนตรีไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรณีศึกษาโรงเรียนที่ได้รับรางวัลการประกวดวงดนตรีไทย ถ้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรสังกัดกรมสามัญศึกษาที่ได้รับรางวัลชนะเลิศ 1,2 และ 3 และปัญหาในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรดนตรีไทย ผลจากการวิจัยพบว่า การเตรียมการจัดกิจกรรม โรงเรียนดำเนินการจัดกิจกรรมโดยจัดทำแผนปฏิบัติการและโครงการ โดยครูที่ปรึกษากิจกรรมเป็นผู้เขียนโครงการ มีการประสานงานในการอำนวยความสะดวกด้านอาคารสถานที่ มีการเชิญวิทยากรพิเศษ และศิษย์เก่า เพื่อช่วยในการจัดกิจกรรม งบประมาณในการจัดกิจกรรมได้รับจากเงินบำรุงการศึกษาและเงินสมาคมผู้ปกครองและครู ครูที่ปรึกษากิจกรรมประชาสัมพันธ์การรับสมัครนักเรียนในห้องเรียน ปัญหาที่พบคือ สถานที่ฝึกซ้อมไม่เหมาะสม ขาดแคลนบุคลากรที่เชี่ยวชาญและงบประมาณไม่เพียงพอ

สุพจน์ เจนณะสมบัติ (2542) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการบริหารกิจกรรมนักเรียนด้านการจัดวงโยธวาทิตของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ได้รับรางวัลชนะเลิศแห่งประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2539 - 2542 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารกิจกรรมนักเรียน ด้านการจัดวงโยธวาทิตและปัญหาการบริหารกิจกรรมนักเรียนด้านการจัดการวงโยธวาทิตของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ได้รับรางวัลชนะเลิศแห่งประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ.2539 - 2542 ประชากรที่ใช้วิจัยคือ ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 12 คน ครูอาจารย์ผู้ควบคุมวงโยธวาทิตจำนวน 12 คน นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมวงโยธวาทิตจำนวน 60 คน เครื่องมือที่ใช้วิจัยคือ แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้างสำหรับผู้บริหาร แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้างสำหรับครู อาจารย์ผู้ควบคุมวงโยธวาทิต แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้างสำหรับนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมวงโยธวาทิต วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนที่ได้รับรางวัลชนะเลิศแห่งประเทศไทยมีการจัดการวงโยธวาทิต ดังนี้ ด้านการวางแผน มีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรม มีการทำแผนปฏิบัติการเป็นรายปี มีครูอาจารย์ผู้ควบคุมวงโยธวาทิตเป็นผู้รับผิดชอบในการทำแผนและทำโครงการ ด้านงบประมาณ ใช้เงินบำรุงการศึกษา เงินสมาคมผู้ปกครองและครู ด้านการดำเนินงาน มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมวงโยธวาทิต มีสถานที่ฝึกซ้อม มีการเชิญวิทยากรภายนอกมาช่วยในการฝึกซ้อม ด้านการติดตามประเมินผล มีการติดตามประเมินผลเมื่อเสร็จสิ้นโครงการและนำผลไปเป็นข้อมูลในการเตรียมหรือวางแผนการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป ปัญหาในการบริหารกิจกรรมนักเรียนด้านการจัดการวงโยธวาทิตได้แก่ แผนที่เสนอไปนั้นมีการเปลี่ยนแปลง ความคิดเห็นไม่ตรงกัน นักเรียนมักขาดซ้อมเพื่อไปเรียนพิเศษ ผู้ปกครองไม่อนุญาตให้นักเรียนมาร่วมกิจกรรม มีบางโรงเรียนไม่มีการติดตามประเมินผลการจัดกิจกรรม

จิตติกาญจน์ สุภิสงห์ (2551) การบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 14 คน และครูจำนวน 92 คน มีเครื่องมือเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามมาตรวัดของลิเคิร์ท (Likert's Scale) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วยร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ผลการวิจัยพบว่า (1) ผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล ด้านการจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม และด้านการพัฒนาบุคลากร (2) ผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับ จากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล ด้านการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม และด้านการสนับสนุนทรัพยากร (3) ครูมีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล ด้านการจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมและด้านการพัฒนาบุคลากร

3. แนวคิดและทฤษฎีการบริหารจัดการ

การบริหารจัดการตามแนวทฤษฎี J (Theory J – Japanese อ้างใน มนต์ทิภา วงศ์ทวีวัฒน์, 2553: 15) คือ การบริหารจัดการ แบบญี่ปุ่น ที่เน้นความยืดหยุ่น ผูกพันต่อองค์กร การจ้างงานระยะยาว เน้นระบบอาวุโส และ การให้ความสำคัญกับบุคคลในองค์กรทุกๆ ด้าน รวมทั้งชีวิตส่วนตัว ซึ่งมีลักษณะหลักๆ 7 ด้าน ดังนี้

1. การจ้างงานตลอดชีพ (Lifetime Employment) หมายถึง การจ้างงานจนกระทั่ง พนักงานเกษียณ เพื่อให้พนักงานมีความผูกพันกับองค์กร และมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร คนที่อยู่ในบริษัท (องค์กร) นานๆ อาจได้รางวัล (reward) เป็นหุ้นของบริษัทด้วย

2. การตัดสินใจแบบเป็นเอกฉันท์ (Collective decision making) หมายถึง การตัดสินใจร่วมกันระหว่างผู้บริหารและพนักงาน ไม่ได้ขึ้นอยู่กับบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

3. ความรับผิดชอบแบบเป็นกลุ่ม (Collective responsibility for the outcomes of decisions) หมายถึง ความรับผิดชอบร่วมกันสำหรับผลลัพธ์ของการตัดสินใจ

4. การประเมินผลและการเลื่อนตำแหน่งแบบค่อยเป็นค่อยไป (Slow Evaluation and Promotion) หมายถึง การประเมินผลและการเลื่อนตำแหน่งจะทำตามขั้นตอน ไม่ข้ามขั้น ซึ่ง ขึ้นอยู่กับระยะเวลาการปฏิบัติงานและผลการปฏิบัติงานซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับระบบอาวุโส (Seniority System) และการจ้างงานตลอดชีพ (Lifetime Employment)

5. ควบคุมตนเองไม่เป็นทางการ (Implicit Control Mechanism) หมายถึง การควบคุมงานนั้น จะทำทั้งโดยวิธีเปิดเผย หรือทางลับ หรือจะทางไหนก็แล้วแต่ แต่จะกระทำอย่าง สมดุล เหมาะสม ซึ่งพนักงานต่างยอมรับซึ่งกัน

6. เส้นทางอาชีพไม่เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (Nonspecialized career paths) หมายถึง พนักงานสามารถปฏิบัติงานได้หลายหน้าที่ แต่ไม่มีความเชี่ยวชาญพิเศษด้านใดด้านหนึ่ง

7. มีความเกี่ยวข้องกันในลักษณะครอบครัว (Holistic concern for employees as people) หมายถึง พนักงานภายในองค์กรมีความผูกพันกันเหมือนครอบครัว

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแห่งชาติ (2541: 7) กล่าวถึงการบริหารจัดการศึกษามีปัจจัยทางการบริหารที่สำคัญในการดำเนินงานเกี่ยวกับเรื่องของการศึกษาได้แก่ โรงเรียน หลักสูตร ครู วัสดุอุปกรณ์ ตำรา และอาคารสถานที่ตามขอบข่ายและภารกิจของโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยหลัก 4 ประการ ดังนี้

1. คน (Man) เป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดในปัจจัยทั้งหมด เพราะคนจะเป็นตัวจักรที่สำคัญที่จะทำให้กระบวนการบริหารงานและโครงการดำเนินไปสู่เป้าหมายได้สำเร็จ ซึ่งคนจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะงาน มีความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายและสามารถทำงานสอดคล้องประสานกันได้เป็นอย่างดี

2. เงิน (Money) การบริหารงานจะต้องมีเงินเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะสนับสนุนให้แผนงานและโครงการ ดำเนินไปสู่เป้าหมายและวัตถุประสงค์ แผนงานโครงการใดไม่มีเงิน ไม่รู้งบประมาณว่าจะได้เท่าไร จะได้มาจากไหน จำนวนมากน้อยเพียงใด และได้มาเมื่อไรก็จะทำให้การบริหารแผนงานและโครงการสำเร็จได้ยาก

3. วัสดุอุปกรณ์ (Materials) เครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์สนับสนุนการทำงานซึ่งจะต้องมีครบ และใช้การได้ตามความต้องการ และจะต้องเป็นอุปกรณ์ใช้งานสะดวก มีคุณภาพและทันสมัย เพื่อจะอำนวยความสะดวกให้กระบวนการบริหารงาน/โครงการสำเร็จลงได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

4. การจัดการ (Management) หมายถึง วิธีการดำเนินงาน เช่น การจัดคนรับผิดชอบแบ่งงาน ขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติงาน การบริหารงบประมาณให้สอดคล้องกับแผนงาน/โครงการ ไม่ว่า แผนงาน/โครงการ งบประมาณและอุปกรณ์จะมีคุณภาพทันสมัยเพียงใดก็ตามหากการจัดการไม่ดี ย่อมก่อให้เกิดความล้มเหลว

อุทัย บุญประเสริฐ (2545: 76) ได้เสนอว่าวงจร PDCA หรือวงจรเดมมิง คือแนวความคิดในการแก้ปัญหา (Problem Solving) และการพัฒนากระบวนการ (Process Improvement) อย่างต่อเนื่อง ซึ่งนำเสนอโดย ดร.เดมมิง และถือว่าเป็นแนวคิดพื้นฐานของวิธีการต่าง ๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบัน กระบวนการแก้ไขปัญหประกอบด้วย

1. Plan คือการวางแผน จะครอบคลุมในเรื่องการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีการแก้ไข และจัดทำแผนดำเนินงาน ในบรรดาองค์ประกอบทั้ง 4 ของวงจร PDCA นั้น ขั้นตอนการวางแผนเป็นเรื่องสำคัญที่สุด แต่ไม่ได้หมายความว่าไม่ว่าการดำเนินการในขั้นตอนที่เหลือจะเป็นอย่างไร ขอให้การวางแผนถูกต้องก็พอ แต่เนื่องจากทุกสิ่งทุกอย่างต้องอาศัยแผน ดังนั้นถ้าแผนไม่ดีเสียแล้ว งานอื่นก็ไม่ได้ด้วย ซึ่งถ้าแผนเดิมมีการวางแผนอย่างดี การแก้ไขก็น้อยและกิจกรรมต่างๆก็สามารถดำเนินได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่า ในการจัดทำแผนจำเป็นจะต้องมีการระบุข้อจำกัดของทรัพยากรที่มีและผลที่มีต่อแผน เช่น ทรัพยากรมนุษย์ วัตถุดิบ และเงินทุน ระยะเวลาที่เกี่ยวข้อง และพิจารณาหาวิธีการที่เป็นไปได้ภายใต้ข้อจำกัดดังกล่าว ถ้าเป็นไปได้ควรตรวจสอบความเป็นไปได้ในการผ่อนคลยข้อจำกัดดังกล่าวด้วย ควรมีการพิจารณาข้อเสนอต่าง ๆ ก่อนที่จะกำหนดเลือกใช้ข้อเสนอที่ดีที่สุดให้เป็นแผนปฏิบัติการ ในแผนควรกำหนดวิธีการต่างๆ ที่ใช้เพื่อการตรวจสอบว่าแผนดังกล่าวมีการวางแผนที่ดี และมีการปฏิบัติตามแผนอย่างถูกต้อง

2. Do คือการลงมือปฏิบัติ หลังจากจบจากการวางแผนแล้วก็เข้าสู่ขั้นตอนการปฏิบัติงานหรือดำเนินงานขั้นตอนต่าง ๆ ที่เสนอไว้ ควรนำไปปฏิบัติเพื่อให้มั่นใจว่ามีการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ สิ่งที่ต้องคำนึงถึงในขั้นตอนนี้คือ

2.1 สร้างความมั่นใจว่าผู้รับผิดชอบดำเนินการ ตระหนักถึงวัตถุประสงค์และความจำเป็นของงานอย่างถ่องแท้

2.2 ให้ผู้รับผิดชอบรับรู้เนื้อหา และดำเนินการตามแผนที่กำหนด

2.3 ให้มีการศึกษา และฝึกอบรม เพื่อดำเนินการตามแผนอย่างถูกต้อง

2.4 จัดหาทรัพยากรที่จำเป็นตามที่กำหนด และเมื่อต้องการ

3. Check คือการตรวจสอบผลการปฏิบัติ เมื่อทำการตรวจสอบผลการดำเนินงานตามแผน เพื่อให้สามารถเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้น และดำเนินการแก้ไขจนได้กระบวนการหรือวิธีการปฏิบัติงานที่สามารถกำหนดเป็นมาตรฐาน ควรมีการประเมินสองด้านและเป็นอิสระซึ่งกันและกัน 1. มีการดำเนินงานตามแผนอย่างถูกต้องหรือไม่ 2. เนื้อหาของแผนมีสาระเพียงพอหรือไม่ถ้าวัตถุประสงค์ของงานไม่บรรลุนั้นหมายความว่าสภาพเงื่อนไขไม่เป็นไปตามข้อ 1 หรือข้อ 2 หรือทั้งสองข้อเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องพิจารณาว่าอยู่ในกรณีใด เพราะการแก้ไขที่ต้องการในแต่ละข้อจะแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง

4. Act คือการปฏิบัติตามผลการตรวจสอบ หรือแก้ไข การปฏิบัติการใด ๆ ที่เหมาะสมตามผลลัพธ์ที่ได้จากขั้นตอนการตรวจสอบหากผลลัพธ์ไม่เป็นไปตามเป้าหมายจะต้องทำการปรับปรุงแก้ไข ในกรณีผลลัพธ์เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ให้จัดทำเป็นมาตรฐานซึ่งเรียกขั้นตอนนี้ว่าการนำไปปฏิบัติ และกำหนดเป็นมาตรฐาน (Action)

มนต์ทิภา วงศ์ทวีวัฒน์ (2553: 11) ได้เสนอแนวคิดและกำหนดหลักเกณฑ์ ในการบริหารของ Henri J. Fayol ดังนี้

1. หน้าที่ของนักบริหาร (Management Functions) มีดังนี้

1.1 การวางแผน (Planning) หมายถึงการที่ผู้บริหารจะต้องเตรียมการ วางแผนการทำงานขององค์กรไว้ล่วงหน้า

1.2 การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึงการที่ผู้บริหารจะต้องเตรียม จัดโครงสร้างขององค์การให้เหมาะสมกับทรัพยากรทางการบริหาร

1.3 การสั่งการ (Directing) หมายถึงการที่ผู้บริหารจะต้องมีการวินิจฉัย สั่งการที่ดี เพื่อให้การดำเนินงานขององค์การดำเนินการไปตามเป้าหมาย

1.4 การประสานงาน (Co-ordinating) หมายถึงการที่มีผู้บริหารมีหน้าที่ เชื่อมโยงต่าง ๆ ขององค์การให้ดำเนินไปอย่างสอดคล้องต้องกัน

1.5 การควบคุม (Controlling) หมายถึงการที่ผู้บริหารคอยควบคุมและ กำกับกิจกรรมต่าง ๆ ภายในองค์การให้ดำเนินไปตามแผนที่วางไว้

2. หลักการบริหาร (Management Principle) Fayol ได้วางหลักพื้นฐาน ทางการบริหารไว้ 14 ประการ ดังนี้

2.1 การแบ่งงานกันทำ (Division of work) การแบ่งงานกันทำจะทำให้ คนเกิดความชำนาญเฉพาะอย่าง (Specialization) อันเป็นหลักการใช้ประโยชน์ของคนและกลุ่ม คน ให้ทำงานเกิดประโยชน์สูงสุด

2.2 อำนาจหน้าที่ (Authority) เป็นเครื่องมือที่จะทำให้ผู้บริหารมีสิทธิที่จะสั่งให้ผู้อื่นปฏิบัติงานที่ต้องการได้ โดยจะมีความรับผิดชอบ (Responsibility) เกิดขึ้นตามมา ด้วย ซึ่งจะมีความสมดุลซึ่งกันและกัน

2.3 ความมีระเบียบวินัย (Discipline) บุคคลในองค์การจะต้องเคารพเชื่อฟัง และปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ กติกาและข้อบังคับต่าง ๆ ที่องค์การกำหนดไว้ ความมีระเบียบ วินัยจะมาจากความเป็นผู้นำที่ดี

2.4 เอกภาพในการบังคับบัญชา (Unity of Command) ในการทำงาน ได้บังคับบัญชาควรได้รับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียวเท่านั้น ไม่เช่นนั้นจะเกิดการโต้แย้งสับสน

2.5 เอกภาพในการสั่งการ (Unity of Direction) ควรอยู่ภายใต้การ จัดการหรือการสั่งการ โดยผู้บังคับบัญชาคนหนึ่งคนใด

2.6 ผลประโยชน์ขององค์การมาก่อนผลประโยชน์ส่วนบุคคล (Subordination of individual interest to the general interest) คำนึงถึงผลประโยชน์ของ องค์การเป็นอันดับแรก

2.7 ผลตอบแทนที่ได้รับ (Remuneration of Personnel) ต้องยุติธรรม และเกิดความพึงพอใจทั้งสองฝ่าย

2.8 การรวมอำนาจ (Centralization) ควรรวมอำนาจไว้ที่ศูนย์กลาง เพื่อให้สามารถควบคุมได้

2.9 สายการบังคับบัญชา (Scalar Chain) การติดต่อสื่อสารควรเป็นไป ตามสายงาน

2.10 ความมีระเบียบเรียบร้อย (Order) ผู้บริหารต้องกำหนดลักษณะและขอบเขตของงาน เพื่อประสิทธิภาพในการจัดระเบียบการทำงาน

2.11 ความเสมอภาค (Equity) ยุติธรรม และความเป็นกันเอง เพื่อให้ เกิดความจงรักภักดี

2.12 ความมั่นคงในการทำงาน (Stability of Tenture of Personnel) การหมุนเวียนคนงาน ตลอดจนการเรียนรู้ และความมั่นคงในการจ้างงาน

2.13 ความคิดริเริ่ม (Initiative) เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น ให้ แสดงออกถึงความคิดริเริ่ม

2.14 ความสามัคคี (Esprit de Corps) หลีกเลียงการแบ่งพรรคแบ่งพวก ในองค์การ

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าเรื่อง “การบริหารจัดการวงดนตรีไทย โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา” ผู้วิจัยได้เริ่มการเก็บข้อมูลจาก เอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและเก็บข้อมูลภาคสนาม เพื่อทำการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลจริง จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาเรียบเรียงเป็นรายงานการวิจัยในรูปแบบของการบรรยายเชิงพรรณนาวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางและขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยตามลำดับดังนี้

1. แหล่งข้อมูลและการรวบรวมข้อมูล

ศึกษาค้นคว้าข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสาร บทความ หนังสือ วิทยานิพนธ์ สิ่งพิมพ์ และบทสัมภาษณ์ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการวงดนตรีไทยและประวัตินวงดนตรีไทย โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา โดยศึกษาจากแหล่งข้อมูลต่างๆประกอบด้วย ดังนี้

1.1 การรวบรวมข้อมูลจากเอกสารตำราทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยรวบรวมจากแหล่งข้อมูลดังนี้

- สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- สำนักหอสมุดกลาง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ห้องสมุดดนตรี วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล
- หอสมุดโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา
- ห้องพิพิธภัณฑสถานโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา

1.2 การศึกษาภาคสนาม

1.2.1 การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยประชากรที่ใช้ในการสัมภาษณ์ครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา โดยผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ตัวแทนคณะผู้บริหารโรงเรียน คณะผู้ควบคุมวงดนตรีไทย ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ตัวแทนคณะผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 1 คน ได้แก่

- นายจรูญ ศรีทวีวัฒน์ ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารงานวิชาการ

2. คณะผู้ควบคุมวงดนตรีไทย จำนวน 3 คน ได้แก่

- นางสาวอภินันท์ พุกษะศรี ตำแหน่ง ครู คศ.3
- นายพัทธพงศ์ ขุนสุขหนู ตำแหน่ง ครูผู้ช่วย
- นายกฤษฏ์ โพชนุกูล ตำแหน่ง อาจารย์พิเศษ

1.2.2 การสังเกต แบบไม่มีส่วนร่วม ผู้วิจัยสร้างแบบสังเกตจากกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

- 1.2.2.1 การฝึกซ้อมของนักเรียน
- 1.2.2.2 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนและคณะผู้ควบคุมวง
- 1.2.2.3 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนและนักเรียน
- 1.2.2.4 การปรับวงดนตรีไทย
- 1.2.2.5 ระบบการดูแลนักเรียน

1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 1.3.1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง
- 1.3.2 แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

1.4 อุปกรณ์ที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

- 1.4.1 กล้องถ่ายภาพนิ่ง
- 1.4.2 กล้องถ่ายวิดีโอ
- 1.4.3 เครื่องบันทึกเสียง
- 1.4.4 สมุดบันทึก

2. ขั้นตอนเรียงและจัดกระทำข้อมูล

2.1 เรียบเรียงเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 ประวัติ ผลงาน โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา

2.2 เรียบเรียงข้อมูลการบริหารจัดการวงดนตรีไทย โดยผู้วิจัยได้รับการจากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ทั้งนี้ผู้วิจัยทำการจดบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ พร้อมบันทึกเสียงและบันทึกภาพวิดีโอ ของผู้ให้ข้อมูลทุกคน

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการวงดนตรีไทย โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ดังนี้

3.1 ศึกษาประวัติ ผลงาน และบริบททางสังคมของวงดนตรีไทย โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา

3.1.1 ประวัติความเป็นมาของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา

3.1.2 ผลงานการประกวดดนตรีไทยในระดับภาคและระดับชาติ

3.1.3 โอกาสในการบรรเลงดนตรีที่รับใช้สังคมภายในโรงเรียน

3.1.4 โอกาสในการบรรเลงดนตรีที่รับใช้สังคมภายนอกโรงเรียน

3.2 ศึกษาการบริหารจัดการวงดนตรีไทย โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา

3.2.1 คณะผู้บริหาร

3.2.1.1 นโยบายในการสนับสนุน

3.2.1.2 การสนับสนุนด้านงบประมาณ

3.2.1.3 การสนับสนุนด้านอาคารสถานที่

3.2.1.4 การสนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องดนตรีไทย

3.2.1.5 การสนับสนุนด้านบุคลากร

3.2.2 คณะผู้ควบคุมวงดนตรีไทย

3.2.2.1 โครงสร้างการบริหารจัดการวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัด

สงขลา

3.2.2.2 การรับสมัครนักเรียน

3.2.2.3 หลักการบรรเลงเครื่องดนตรีไทยและการขับร้อง

3.2.2.4 หลักการปรับวงดนตรีไทย

3.2.2.5 หลักการเทียบเสียง

3.2.2.6 การฝึกซ้อมดนตรีไทย

3.2.2.7 กิจกรรมพัฒนาทักษะ

3.2.2.8 การบริหารจัดการงบประมาณ

3.2.3 คณะผู้สนับสนุนจากภายนอก

3.2.3.1 การสนับสนุนด้านงบประมาณ

3.2.3.2 การสนับสนุนด้านอื่นๆ

4. ชั้นสรุปข้อมูล

4.1 นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลภาคสนามและการศึกษาค้นคว้าเชิงคุณภาพจากเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้องในการวิจัยมาเรียบเรียงวิเคราะห์แล้วทำการบันทึกลงในงานวิจัย ในรูปแบบลักษณะของการพรรณนาวิเคราะห์

4.2 สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัย จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอข้อมูลเป็น 2 ส่วนตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ประวัติ ผลงาน และบริบททางสังคมของวงดนตรีไทย ของโรงเรียนมหาวิทยาลัย จังหวัดสงขลา

1.1 ประวัติวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัย จังหวัดสงขลา

นับตั้งแต่การสถาปนาโรงเรียนในวันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2439 (รศ.115) โดยเจ้าพระยาযাত্র (ปั้น สุขุม) ข้าหลวงเทศาภิบาลหรือสมุหนเทศาภิบาลสำเร็จราชการมณฑลนครศรีธรรมราช และพระยาวิเชียรคีรี (ชม ณ นคร) ผู้สำเร็จราชการเมืองสงขลา (อนุก นาวิกมูล, 2556: 15) ได้ร่วมกันก่อตั้งโรงเรียนมหาวิทยาลัยขึ้น นับจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นเวลา 119 ปี ถือเป็นโรงเรียนที่มีอายุเก่าแก่และมีความเป็นมาที่น่าสนใจในเชิงประวัติศาสตร์เป็นอย่างมาก นอกจากนี้โรงเรียนมหาวิทยาลัย จังหวัดสงขลา ในปัจจุบันยังคงได้รับความนิยมและเป็นแหล่งผลิตนักเรียนดีมีคุณภาพ ทั้งยังมีผลงานทั้งในระดับภาคใต้และระดับประเทศเป็นที่ประจักษ์ โดยเฉพาะผลงานด้านดนตรีไทยที่ได้สร้างชื่อเสียงให้แก่โรงเรียนและภาคใต้ ทำให้วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัย จังหวัดสงขลา เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย ด้วยการประกวดดนตรีไทยในเวทีต่างๆและออกบรรเลงรับใช้สังคมอยู่เป็นประจำ

จากการรวบรวมและศึกษาข้อมูลสามารถแบ่งเนื้อหาด้านประวัติของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัย จังหวัดสงขลา ได้เป็น 2 สมัย คือ สมัยครูสาย จันทรพัฒน์และสมัยอาจารย์อนันท์ พุกษะศรี เนื่องจากทั้ง 2 ท่านนี้ เป็นผู้ริเริ่มและบุกเบิกวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัย จังหวัดสงขลา จนมีชื่อเสียงและมีความเข้มแข็งด้านการบรรเลง ทั้งการบรรเลงสำหรับงานทั่วไปและการบรรเลงสำหรับการประกวดดนตรีไทยในเวทีต่างๆ

ภาพประกอบ 1 ครูสาย จันทรพัฒน์

สมัยครูสาย จันทรพัฒน์ (2521 - 2536)

ครูสาย จันทรพัฒน์ เกิดเมื่อวันที่ 13 กันยายน พ.ศ.2475 ตำบลบ่อทราย อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา บิดาชื่อนายโบ้ จันทรพัฒน์ อาชีพช่างก่อสร้าง มารดาชื่อนางข้า จันทรพัฒน์ อาชีพแม่บ้าน มีพี่น้องทั้งหมด 7 คน ครูสายเป็นบุตรคนที่ 4 ครูสายมีความสนใจด้านดนตรีไทยมาตั้งแต่วัยเด็ก โดยมีโอกาสได้เรียนดนตรีไทยกับเหล่าข้าราชการบริพารที่ตามเสด็จสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ายุคลทิฆัมพร กรมหลวงลพบุรีราเมศวร์ (27 พฤศจิกายน 2453 - 5 กุมภาพันธ์ 2538) ครั้นยังดำรงตำแหน่งอุปราชมณฑลปักษ์ใต้และได้เสด็จประทับ ณ พระตำหนักเขาน้อย เมื่อเสด็จกลับ ข้าราชการบริพารเหล่านั้นได้กระจัดกระจายกันอยู่อาศัยในอำเภอเมืองสงขลา เมื่อมีเวลว่างจึงจะนัดกันมาเพื่อร่วมบรรเลงดนตรีไทยสม่ำเสมอ

ขณะอายุประมาณ 8 ปี สามารถบรรเลงเครื่องประกอบจังหวะได้บ้างแล้ว ต่อมาได้เริ่มเรียนดนตรีไทยอย่างจริงจังมากขึ้น เครื่องดนตรีไทยที่เริ่มฝึกหัดคือ ซอด้วง มี นายเอียด (ไม่ทราบนามสกุล) ซึ่งอดีตเคยทำงานอยู่ในพระตำหนักเขาน้อยและมีความสามารถด้านดนตรีไทย นอกจากนี้ยังได้เรียนดนตรีไทยกับข้าราชการบริพารคนอื่นๆ เช่น หลวงนิพัทธอรรถคดี, พระยาอภิรักษ์ราชอุทยาน (ทิตย ฅ สงขลา) นายสะอาด (ไม่ทราบนามสกุล) เป็นต้น การเรียนดนตรีไทยในช่วงนี้จึงเป็นการปูพื้นฐานที่มั่นคงอย่างยิ่ง

ภาพประกอบ 2 สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ายุคลทิฆัมพร กรมหลวงลพบุรีราเมศวร์

ที่มา: <https://th.wikipedia.org/wiki>

ภาพประกอบ 3 พระตำหนักเขาน้อย จังหวัดสงขลา

ครูสายเรียนรู้ด้านดนตรีไทยอยู่อย่างเสมอ ทำให้ทักษะด้านดนตรีไทยและสากลเพิ่มขึ้น เป็นที่ยอมรับของครูและเพื่อน ครูสายได้เข้าศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาที่โรงเรียนสงเคราะห์ประชา จังหวัดสงขลา เนื่องจากครูสายเป็นผู้ที่มีความสนใจและมีความสามารถด้านดนตรีไทยและดนตรีสากลเป็นทุนเดิม ทั้งยังชอบการเรียนรู้ด้วยตนเอง จึงทำให้มีความสามารถด้านดนตรีโดดเด่น ต่อมาครูสายได้ชักชวนนักเรียนที่เรียนดนตรีด้วยกันร่วมกันก่อตั้งวงโยธวาทิตของโรงเรียนจนสำเร็จ สามารถบรรเลง

ออกงานทั้งภายในโรงเรียนและภายนอกโรงเรียน ซึ่งถือเป็นผู้ริเริ่มกิจกรรมวงโยธวาทิตของโรงเรียน สงเคราะห์ประชาเป็นคนแรก

เมื่อจบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ครูสายถูกชักชวนให้เป็นครูดนตรี ประจำโรงเรียน สงเคราะห์ประชา จังหวัดสงขลา เป็นเวลา 2 ปี ด้วยความเป็นผู้ที่มีความวิริยะอุตสาหะในการใฝ่รู้ จึงมีความคิดอยากจะศึกษาด้านดนตรีในระดับที่สูงขึ้น ซึ่งในขณะนั้น มหาวิทยาลัยในประเทศไทยยังไม่มี สาขาวิชาดนตรีโดยเฉพาะ ครูสายจึงไปสอบเพื่อศึกษาต่อด้านดนตรีที่ “Music School of Singapore” ณ ประเทศสิงคโปร์ ซึ่งเป็นสถาบันดนตรีที่มีชื่อเสียงระดับประเทศ ชีวิตในรั้วมหาวิทยาลัยดนตรีของครูสาย เต็มไปด้วยความรู้และประสบการณ์มากมาย ได้เรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติดนตรีสากล เครื่องดนตรีที่ครูสายใช้เป็นเครื่องมือเอกในการเรียนคือ เปียโน ใช้เวลา 4 ปี จึงจบการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย จากนั้นจึงเดินทางกลับประเทศไทย

เมื่อครูสายกลับมาถึงประเทศไทยแล้ว ได้สมัครเข้าเป็นครูสอนดนตรีที่โรงเรียนกลับเพชรศึกษา จ.สงขลา จนสามารถทำวงเครื่องสายผสมซิมและออร์แกนและได้สอนวงดุริยางค์สากล ทำให้โรงเรียนกลับเพชรศึกษามีชื่อเสียงด้านดนตรีมากในขณะนั้น ซึ่งทำให่วงดนตรีไทยมีการออกงานช่วยเหลือชุมชนอยู่เป็นประจำ

ภาพประกอบ 4 วงเครื่องสายผสมซิมและออร์แกนของโรงเรียนกลับเพชรศึกษา

ปี พ.ศ.2513 นายเจริญ โสติพันธ์ อาจารย์ใหญ่โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ได้ชักชวนให้ครูสาย จันทรพัฒน์เข้ามาสอนดนตรีไทยและร่วมก่อตั้งวงดนตรีไทย โดยจ้างในตำแหน่ง ครูพิเศษ มีหน้าที่สอนดนตรีไทยให้นักเรียนในช่วงหลังเลิกเรียนตอนเย็นเท่านั้น ถือได้ว่า ครูสายถือเป็นครูผู้ร่วมก่อตั้งวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา เป็นคนแรก

ภาพประกอบ 5 นายเจริญ โสติพันธ์ อาจารย์ใหญ่โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา

จนกระทั่งปี พ.ศ.2522 ครูสายได้ย้ายเข้ามาบรรจุที่โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏในตำแหน่งครูสอนดนตรีไทย เมื่อเริ่มก่อตั้งวงดนตรีไทยนั้น โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ประสบปัญหาเครื่องดนตรีไทย มีไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน ครูสายได้ปรึกษากับอาจารย์ใหญ่ จึงร่วมกันแก้ปัญหาโดยการขอรับบริจาคเครื่องดนตรีไทยจากที่ต่างๆ และจัดซื้อตามกำลังของโรงเรียน จนมีเครื่องดนตรีไทยเพิ่มขึ้น ด้วยเหตุนี้แสดงให้เห็นถึงความนิยมและความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมดนตรีไทยอย่างมาก โดย นายประสาสน์ แก่นกระจ่าง ศิษย์เก่าโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ได้ให้ข้อมูลของชมรมดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ ขณะที่ตนเองศึกษาอยู่นั้น กล่าวคือมีสมาชิกประมาณ 20 คน เครื่องดนตรีไทยมีไม่เพียงพอ ต่อจำนวนนักเรียน ทำให้บางเครื่องดนตรีต้องสลับกันเล่น เช่น ครูเล่นซอด้วง แต่ซอด้วงต้องใช้ 1 คัน ต่อ 2 คน สลับกันเล่น

ภาพประกอบ 6 นายประสาสน์ แก่นกระจ่างศิษย์เก่าโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ

จากข้อมูลข้างต้นได้สะท้อนถึงปัญหาการเรียนการสอนในยุคแรกๆ ของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ ได้อย่างชัดเจน ถึงความไม่เพียงพอในเรื่องเครื่องดนตรีที่ใช้ในการเรียนการสอน อีกประการหนึ่งที่เป็นปัญหาคือสถานที่ตั้งของห้องดนตรีไทย ขณะนั้นตั้งอยู่ที่อาคาร 2 ชั้นล่าง มีความคับแคบ เนื่องจากมีสมาชิกจำนวนมาก จึงทำให้ห้องดนตรีไทยในสมัยนั้นแออัด เต็มไปด้วยเครื่องดนตรีไทยและนักเรียน ภาพสะท้อนอีกประการหนึ่งคือความรุ่งเรืองของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏที่มีจำนวนนักเรียนเข้าร่วมเป็นสมาชิก จนสามารถถวายนอกสถานที่ได้

อย่างไรก็ตามครูสายไม่เคยท้อแท้ในเรื่องอุปสรรคเลย อีกทั้งมีความพยายามอย่างมากในการสรรหาเครื่องดนตรีไทยที่ดีและมีคุณภาพให้กับโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนได้ใช้บรรเลงในโอกาสต่างๆ งานสำคัญที่วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จะต้องบรรเลงเป็นประจำทุกปี คือ “งานวันมหาวิทยาลัยราชภัฏ” ซึ่งจะจัดขึ้นทุกวันที่ 25 พฤศจิกายน ของทุกปี โดยต้องบรรเลงสดออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 10 หาดใหญ่ เป็นงานที่ถือว่าต้องมีการเตรียมตัวและมีการฝึกซ้อมอย่างจริงจังทุกปี

ภาพประกอบ 7 วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ บรรเลงออกอากาศโทรทัศน์
ช่อง 10 หาดใหญ่

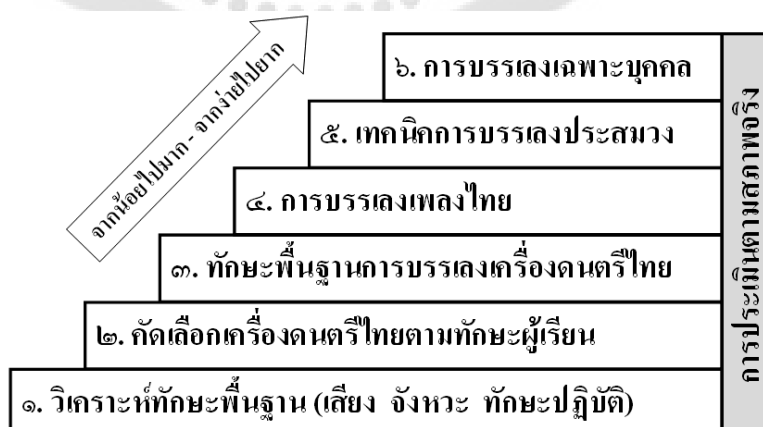
นอกจากงานบรรเลงสดออกอากาศทางโทรทัศน์แล้ว วงดนตรีไทยของโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ยังมีงานบรรเลงอย่างต่อเนื่อง ทั้งงานช่วยเหลือชุมชนและงานกิจกรรมภายในของโรงเรียน จึงเป็นที่ประจักษ์แก่สังคมภายนอกและภายในถึงความก้าวหน้าของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏและความตั้งใจพัฒนาของครูสายที่มีให้ดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏอย่างแท้จริง

หลักการสอนดนตรีในโรงเรียนของครูสาย จันทรพัฒน์

ครูสาย จันทรพัฒน์ เป็นครูที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในด้านการเรียนการสอนดนตรีและสามารถนำความรู้ที่ได้ศึกษามาประยุกต์ใช้กับนักเรียนได้อย่างเหมาะสม ซึ่งในช่วงแรกนั้น ครูสายได้คิดค้นและพัฒนาการบันทึกโน้ตเพลงไทยในรูปแบบการบันทึกโน้ตแบบอิตาลี่ ทั้งนี้เพื่อความสะดวกต่อการเขียนโน้ตและง่ายต่อความเข้าใจของนักเรียน โดยใช้สัญลักษณ์โน้ตดนตรีสากลมาเทียบเคียงกับโน้ตดุริยบรรณ พบว่าการบันทึกโน้ตในรูปแบบของดุริยบรรณ ต้องบันทึกช่องด้านบนและด้านล่างทำให้ลำบากต่อการบันทึกและยากต่อการอ่าน จึงนำสัญลักษณ์โน้ตดนตรีสากลมาดัดแปลง เพื่อความสะดวกในการบันทึกและการอ่าน ได้ดังนี้

D	แทนสัญลักษณ์โน้ตเสียง	โด
R	แทนสัญลักษณ์โน้ตเสียง	เร
M	แทนสัญลักษณ์โน้ตเสียง	มี
F	แทนสัญลักษณ์โน้ตเสียง	ฟา
S	แทนสัญลักษณ์โน้ตเสียง	ซอล
L	แทนสัญลักษณ์โน้ตเสียง	ลา
T	แทนสัญลักษณ์โน้ตเสียง	ที

นอกจากการคิดค้นเรื่องสัญลักษณ์โน้ตดนตรีไทยเพื่อใช้สอนแล้ว ครูสายได้พัฒนารูปแบบการสอนดนตรีไทย โดยมีลูกศิษย์คนสำคัญเป็นผู้ให้ข้อมูลคือ ดร.วุทธิศักดิ์ โภชนกุล ทำการวิเคราะห์หลักการสอนดนตรีของครูสาย โดยสรุปเป็นหลักการสอนดนตรีตามบันได 6 ขั้น ดังนี้

ภาพประกอบ 8 แสดงรูปแบบการสอนตามหลักบันได 6 ขั้น

จากหลักการสอนดนตรีตามหลักบันได 6 ขั้น ทำให้เห็นวิธีการและองค์ความรู้ที่ครูสายใช้ถ่ายทอดวิชาดนตรีกับลูกศิษย์ ซึ่งเป็นวิธีการที่ครูสายนำมาใช้กับลูกศิษย์ทุกรุ่น จนทุกคนสามารถบรรเลงดนตรีได้อย่างมีความเข้าใจทั้งด้านทำนองและจังหวะไปพร้อมกัน นอกจากนี้ยังทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เรื่องสัญลักษณ์โน้ตก่อนการเรียนรู้เรื่องเสียงดนตรี เรื่องหลักการสอนของครูสายยังมีศิษย์เก่าคือ นายสุรวงศ์ วัฒนกุล ได้เล่าไว้ในหนังสือมหาวชิราวุธ สงขลา พ.ศ.2556 โดยอ้างอิงคำพูดครูสายว่า สิ่งแรกที่พวกเขาต้องทำให้ได้ก่อนก็คือการท่องโน้ตแต่ละเพลงให้คล่องก่อน เพลงแรกที่จะต้องจำให้แม่นคือ เพลงแขกเชิญเจ้า เป็นเพลงไหว้ครู และกล่าวต่อว่า ครูสายจะเขียนโน้ตเพลงบนกระดาน เมื่อจดเสร็จ ก็เปล่งเสียงพร้อมกัน โดยเปล่งเสียงทบทวนโน้ตเพลงนี้กันทุกเย็นเป็นเวลา 3 เดือน จากข้อมูลข้างต้นทำให้เราทราบวิธีการสอนการเรียนดนตรีไทยในเบื้องต้นของครูสาย ที่ริเริ่มให้นักเรียนต้องท่องจำโน้ตเพลงให้ได้ก่อนเป็นอันดับแรก ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งที่สืบทอดมายาวนานในการเรียนดนตรีไทยที่โรงเรียนมหาวชิราวุธ

ในขณะที่ครูสายทำหน้าที่เป็นครูผู้ถ่ายทอดความรู้ทั้งด้านทฤษฎีและทักษะดนตรีไทยให้กับนักเรียนอย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย เป็นช่วงเดียวกันกับอาจารย์อนันท์ พุกษะศรี ได้ย้ายเข้ามาทำงานที่โรงเรียนมหาวชิราวุธ จังหวัดสงขลา

สมัยอาจารย์อนันท์ พุกษะศรี (2536 - 2558)

ภาพประกอบ 9 อาจารย์อนันท์ พุกษะศรี

อาจารย์อภินันท์ พุกกะศรี เกิดเมื่อวันที่ 2 เมษายน พ.ศ.2498 อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา มารดาชื่อ นางนิต พุกกะศรี อาชีพ รับราชการครู บิดาชื่อ นายสุทธิ พุกกะศรี อาชีพ รับราชการ สรรพสามิต มีพี่น้องทั้งหมด 4 คน อาจารย์เป็นบุตรคนที่ 3 ของครอบครัวพุกกะศรี ปัจจุบันรับ ราชการครู ตำแหน่ง ครู คศ.3 โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา อายุ 59 ปี

ประวัติการศึกษา

ระดับประถมศึกษา	(2507-2509) โรงเรียนอนุบาลสงขลา ประถมศึกษาปีที่ 1-4
ระดับประถมศึกษา	(2510-2512) โรงเรียนวิเชียรชม ประถมศึกษาปีที่ 5-7
ระดับมัธยมศึกษา	(2513-2517) โรงเรียนวนรารีเฉลิม มัธยมศึกษาปีที่ 1-5
ระดับปริญญาตรี	(2518-2521) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน
ระดับปริญญาโท	(2529-2532) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา
กำลังศึกษาระดับปริญญาเอก	(2556-ปัจจุบัน) มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

ชีวิตในวัยเด็กของอาจารย์อภินันท์ เริ่มสัมผัสดนตรีไทยเมื่อศึกษาระดับมัธยมตอนต้น ได้เริ่ม เป่าขลุ่ย เป็นเครื่องดนตรีชิ้นแรก โดยผู้สอนคือ ครูสมบุญ (ไม่ทราบนามสกุล) เรียนได้ 1 เพลง ก็ไม่ได้ เล่นดนตรีไทยอีกเลย จนช่วงมัธยมศึกษาตอนปลาย อาจารย์อภินันท์ได้มีโอกาสเฝ้ารับเสด็จพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมพลทิฆัมพร (พระองค์ชายกลาง) เสด็จทอดพระเนตรและบันทึกเทปวิดีโอ เพื่อเก็บข้อมูลทางดนตรีพื้นบ้านภาคใต้ โดยเฉพาะมโนราห์ และเสด็จประทับ พร้อมบันทึกเทปวิดีโอ ที่ บ้านของอาจารย์อภินันท์เป็นเวลาประมาณ 1 เดือน จำนวน 2 ครั้ง ด้วยการทูลเชิญของ นางดำ พุกกะศรี (มีศักดิ์เป็นป้าของอาจารย์อภินันท์) ซึ่งเป็นพี่เลี้ยงของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมพลทิฆัมพร ครั้งยังทรงพระเยาว์ การเสด็จในครั้งนั้น ทำให้อาจารย์อภินันท์ได้สัมผัสศิลปวัฒนธรรมการ แสดงมโนราห์อย่างละเอียด และเกิดความชื่นชอบในศิลปะการแสดงพื้นบ้านภาคใต้ จนกระทั่งได้ ครอบครองมโนราห์ในที่สุด

เมื่อจบชั้นประโยคมัธยมศึกษาแล้ว อาจารย์อภินันท์ได้สอบเข้าศึกษาต่อที่คณะการศึกษา บัณฑิต วิชาเอกประวัติศาสตร์ วิชาโท ภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน จังหวัด ชลบุรี ทำให้อาจารย์ได้พบกับนางสาวเนาวรัตน์ พินิจจันทร์ สามารถบรรเลงจะเข้ได้อย่างดีเยี่ยม ด้วย เป็นผู้ที่ชื่นชอบในดนตรีไทยและมีความใฝ่รู้ ใฝ่เรียนเป็นทุนเดิม จึงได้ชักชวนเพื่อนอีกประมาณ 4-5 คน เข้าสมัครเป็นสมาชิกชมรมดนตรีไทยของมหาวิทยาลัย โดยอาจารย์อภินันท์ได้สมัครเข้าเป็นมือ ฆ้องวงใหญ่ มีรุ่นพี่และครูชฎิล นักดนตรี เป็นครูดนตรีไทยประจำชมรมดนตรีไทยของมหาวิทยาลัย ขณะนั้น ช่วยถ่ายทอดทักษะทางการบรรเลงและความรู้ด้านดนตรีไทยให้ จนสามารถบรรเลงออกงาน ต่างๆ ของมหาวิทยาลัยและงานนอกสถานที่ เป็นที่ชื่นชอบของบุคลากรทั้งภายในและภายนอก มหาวิทยาลัยอย่างยิ่ง

เมื่อจบการศึกษาระดับอุดมศึกษาในปี พ.ศ.2521 แล้ว อาจารย์อภิรักษ์ที่ได้สอบเข้าบรรจุเป็นข้าราชการครู ที่โรงเรียนตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ถึงแม้จะได้สอนในกลุ่มสาระสังคมศึกษา แต่อาจารย์อภิรักษ์ที่มีความประสงค์ที่จะก่อตั้งวงดนตรีไทยในโรงเรียน และได้ชักชวนนักเรียนที่สามารถเล่นดนตรีไทยและสนใจ เข้าร่วมชมรมดนตรีไทยที่อาจารย์ก่อตั้งขึ้น โดยมีการขออนุญาตจัดซื้อเครื่องดนตรีไทยของโรงเรียนและปรับปรุงห้องดนตรีไทยให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น

ในปี พ.ศ.2524 อาจารย์อภิรักษ์ย้ายจากโรงเรียนตะพานหิน จังหวัดพิจิตรมาสู่โรงเรียนมหาวิทยาลัย จังหวัดสงขลา โดยการย้ายที่ทำงานในครั้งนี้ ทำให้อาจารย์อภิรักษ์ได้สอนวิชาดนตรีไทย ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่กำหนดโดยผู้อำนวยการโรงเรียนในขณะนั้น

โดยผู้อำนวยการโรงเรียนมหาวิทยาลัย จังหวัดสงขลา ได้ยื่นเงื่อนไขกล่าวคือ หากได้ย้ายมา ต้องสามารถสอนวิชาดนตรีไทยได้ ถึงจะมีการอนุมัติย้าย ซึ่งเงื่อนไขดังกล่าว ก็ไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อการย้ายของอาจารย์อภิรักษ์ อีกประการคือเมื่อย้ายมาแล้วต้องมาช่วยครูสายและพัฒนางานดนตรีไทยของโรงเรียนรอบๆ ด้วย จึงถือเป็นภาระที่หนัก ถึงแม้จะมีครูสายคอยช่วยอยู่แล้วก็ตาม

ในช่วงแรกนั้น อาจารย์อภิรักษ์ยังไม่สามารถสอนดนตรีไทยได้ เนื่องจากไม่ได้จบการศึกษาทางด้านการสอนดนตรีไทยโดยตรง จึงต้องนั่งสังเกตการณ์และเรียนรู้วิธีการสอนจากครูสาย แต่ด้วยเป็นผู้ที่มีความรู้พื้นฐานด้านดนตรีสากล จึงสามารถสอนวิชาพื้นฐานโน้ตสากลได้ นอกจากนี้ยังได้สอนวิชาทฤษฎีดนตรีไทย การบันทึกโน้ตเพลงไทย เป็นต้น ส่วนในเรื่องการสอนทักษะนั้นจะเป็นหน้าที่ครูสายเกือบทั้งหมด

ภาพประกอบ 10 แสดงภาพครูสาย จันทรพัฒน์ และ อาจารย์อภิรักษ์ พุกษะศรี

ในปี พ.ศ.2529 อาจารย์อภินันท์ ได้ขออนุญาตลาราชการ เพื่อศึกษาต่อในระดับปริญญาโท เอกไทยคดีศึกษา สาขามนุษยศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา และ สำเร็จหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ในปี พ.ศ.2531 หลังจากนั้นก็กลับไปทำงานสอนที่โรงเรียน มหาวชิราวุธ จนกระทั่งครูสาย จันทรพัฒน์ ได้เกษียณอายุราชการในปี พ.ศ.2536 และจนถึงปัจจุบัน

ภาพประกอบ 11 แสดงภาพครูสาย จันทรพัฒน์ ร่วมแสดงความยินดีกับ อ.อภินันท์ พฤษะศรี
ในโอกาสรับพระราชทานปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

อาจารย์อภินันท์ถือเป็นครูที่ไม่เคยหยุดพัฒนาตนเอง หมั่นศึกษาหาความรู้ด้านดนตรีและด้าน
อื่นๆ อย่างสม่ำเสมอ อาจารย์มักสมัครเข้าอบรมในโครงการต่างๆ ของมหาวิทยาลัยในพื้นที่และนอก
พื้นที่อย่างต่อเนื่อง

ในปี พ.ศ.2556 อาจารย์อภินันท์ได้เข้าสมัครเพื่อศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก ในสาขา
บริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ เป็นตัวอย่างของผู้ใฝ่รู้และใฝ่เรียน เพื่อ
พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างแท้จริง อีกทั้งยังเป็นนักบริหารจัดการที่สามารถจัดการและวางแผน
งานทุกอย่างได้อย่างเป็นระบบ ผู้วิจัยได้สังเกตจากการดำเนินชีวิตของอาจารย์ที่มีงานด้านการสอน
ด้านกิจกรรมดนตรีไทย ด้านครอบครัว และหน้าที่ทางราชการ เหล่านี้ถือว่างานที่หนักและบริหาร
จัดการได้ยาก แต่อาจารย์อภินันท์สามารถจัดการทุกอย่างได้อย่างดีเสมอ

หลักการสอนดนตรีในโรงเรียนของอาจารย์อภิรักษ์ พฤษะศรี

อาจารย์อภิรักษ์ถือว่าเป็นคนรุ่นใหม่และมีระบบการสอนที่หลากหลาย โดยแนวคิดของอาจารย์นั้น เน้นการเรียนแบบ “เรียนปนเล่น” กล่าวคือ ในการเรียนสาระดนตรีนั้น อาจารย์มักนำเครื่องดนตรีมาเป็นสื่อการเรียนการสอนและในขณะเดียวกันนักเรียนทุกคนสามารถเล่นเครื่องดนตรีไทยนั้นได้อย่างง่าย ตัวอย่างเช่นการสอนในเนื้อหาเกี่ยวกับจังหวะเพลงไทย ใช้ “เกมส์ส่งของ” โดยนักเรียนนั่งเป็นวงกลม อาจารย์จะนำเอาเครื่องประกอบจังหวะต่างๆ เช่น ฉิ่ง ฉาบ กรับ และโหม่ง มาแจกให้นักเรียนปฏิบัติ แล้วส่งต่อให้เพื่อนข้างๆ กัน โดยอธิบายหน้าที่ของเครื่องดนตรีนั้นๆ ให้นักเรียนเข้าใจ ต่อจากนั้นก็ให้นักเรียนเล่นเครื่องประกอบจังหวะตามบทบาทและหน้าที่ เป็นต้น

หลักการสอนของอาจารย์อภิรักษ์ก็คือ การสอนโดยใช้ “เกมส์” เป็นสื่อการเรียนการสอน เกมส์ที่นำมาให้นักเรียนเล่นอาจจะเป็นก่อนเรียน ระหว่างเรียน หรือหลังเรียน จุดประสงค์ของกิจกรรมการเรียนนี้คือ เน้นให้ผู้เรียนมีความรักและผูกพันกับรายวิชาดนตรีไทย มากกว่าการบังคับให้เข้าเรียน นอกจากนี้อาจารย์ยังมีประโยคที่ปลูกฝังให้นักเรียนทุกคนท่องติดปากและต้องกล่าวทุกครั้งก่อนเริ่มเรียนวิชาศิลปะ คือ “เยาวชนไทย รักวัฒนธรรมไทย” แสดงให้เห็นถึงการปลูกฝังด้วยคติง่ายๆ แต่ นักเรียนมหาวิทยาลัยทุกคนสามารถจำได้ขึ้นใจ

อีกทั้งอาจารย์อภิรักษ์มีการสอดแทรกเรื่องคุณธรรม จริยธรรมสำหรับดำเนินชีวิตเสมอ คำสอนมักกล่าวถึงความสามัคคีในหมู่คณะ ซึ่งเป็นเครื่องมือที่จะทำให้ทุกคนประสบความสำเร็จในการทำงาน และการอยู่ร่วมกัน อีกประการคือความมีระเบียบวินัย เรื่องนี้อาจารย์อภิรักษ์ก็มักจะเน้นย้ำให้นักเรียนและนักดนตรีไทยทุกคนถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดเสมอ เนื่องจากอาจารย์มีความคิดเห็นว่าเรื่องระเบียบวินัยมีความจำเป็นอย่างมากสำหรับคนหมู่มากที่จะต้องเข้ามาอยู่ด้วยกัน เพราะจะทำให้ทุกคนรู้หน้าที่ของตนเอง ด้วยเหตุนี้อาจารย์จึงเป็นที่รักของนักเรียนทุกรุ่นและนักดนตรีไทยเสมอมา

ประวัติด้านอาคารสถานที่ของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จ.สงขลา

การก่อตั้งวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2513 โดยครูสาย จันทรพัฒน์ เดิมทีห้องดนตรีไทยตั้งอยู่ที่ อาคาร 1 บริเวณชั้น 2 เป็นอาคารไม้หลังแรกของโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏขนาดของห้องเท่ากับห้องเรียน 1 ห้อง เป็นพื้นที่ไม่กว้างขวางมาก ครูสายเข้ามาสอนที่อาคาร 1 ชั้น 2 ในทุกเย็น ซึ่งปัจจุบันห้องนี้ใช้เป็นห้องเก็บของสำคัญของโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ อยู่ติดกับห้องเกียรติยศของโรงเรียน

จากนั้นห้องดนตรีไทยย้ายมาที่ อาคาร 2 ชั้นล่าง วันเวลาการย้ายไม่สามารถระบุได้ ห้องเรียนมีขนาดเท่ากับห้องเรียน 1 ห้อง ด้านหลังได้จัดเป็นที่พักสำหรับนักดนตรีสำหรับนอนค้างคืน เมื่อต้องไปบรรเลงดนตรีไทยและไม่สามารถกลับบ้านได้ โดยสมาชิกชมรมดนตรีไทยขณะนั้นมีประมาณ 50-60 คน ซึ่งสามารถจัดเป็นวงเครื่องสายผสมระนาดหรือผสมซิม และวงปี่พาทย์ไม้ نرم

เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ชัดว่า ห้องดนตรีไทยสมัยนั้นมีความคับแคบสำหรับจำนวนสมาชิก ซึ่งมีจำนวนมากและจากข้อมูลก็สามารถแสดงได้ว่า ชมรมดนตรีไทยมีความรุ่งเรืองและเป็นที่นิยมของนักเรียนมากเช่นกัน แม้ในปัจจุบันอาคารดังกล่าวได้ถูกรื้อถอนออกไปและได้ใช้พื้นที่บริเวณนั้นก่อสร้างหอประชุมขนาดใหญ่ ชื่อว่า “หอประชุมเปรม 100 ปี มหาวชิราวุธ” ซึ่งเป็นหอประชุมที่ใช้ดำเนินกิจกรรมของทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนอยู่เสมอ

จากนั้นวงดนตรีไทยได้ย้ายไปอยู่ที่อาคารโรงอาหาร ชั้น 2 ลักษณะอาคารจะเป็นอาคารหอประชุม ประกอบด้วยเวที ห้องน้ำ และห้องพัสดุ 1 ห้อง มีประตูทางเข้า 2 ทาง การเรียนดนตรีไทยก็เรียนกันบนเวทีหอประชุม ส่วนห้องพัสดุก็จะมีไว้สำหรับเก็บอุปกรณ์ดนตรีและเครื่องดนตรีบางส่วน ถือว่ามีความแออัดมากในสมัยนั้น ปัจจุบันมีชื่อเรียกติดปากนักเรียนว่า “โรงยิมเก่า” และใช้เป็นที่ตั้งของชุมนุมโนราห์ โรงเรียนมหาวชิราวุธ จนกระทั่งชมรมดนตรีไทยมีจำนวนสมาชิกและจำนวนเครื่องดนตรีที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆตามจำนวนปี สถานที่เก่าก็เป็นปัญหาสำหรับการขยายตัวอย่างรวดเร็ว อาจารย์อภิรักษ์จึงทำเรื่องขออาคารดนตรีไทย เพื่อบรรเทาปัญหาเรื่องความแออัดและความไม่สะดวกในการเรียนการสอน

ในปี พ.ศ.2544 สำนักงานสามัญศึกษา จังหวัดสงขลา ได้ขออนุญาตใช้อาคารไม้ 2 ชั้น เป็นที่ทำการชั่วคราว ซึ่งมีที่ตั้งอยู่ภายในบริเวณโรงเรียนมหาวชิราวุธ แต่ต่อมาได้ย้ายสำนักงานออกไปที่ทำการใหม่ อาคารหลังนี้จึงว่างลง ประกอบกับชมรมดนตรีไทยได้ทำเรื่องขอให้พิจารณาการย้ายห้องดนตรีไทย ผู้อำนวยการจึงอนุญาตให้ชุมนุมดนตรีไทยและชุมนุมดนตรีสากลเข้ามาใช้อาคารหลังนี้ได้ จากนั้นเป็นต้นมา

ปี พ.ศ.2552 อาจารย์ประสาสน์ แก่นกระจ่าง หัวหน้ากลุ่มสาระภาษาไทย โรงเรียนมหาวชิราวุธ ในฐานะศิษย์เก่าและเป็นครูผู้อยู่เบื้องหลังวงดนตรีไทยมหาวชิราวุธมาตลอด ได้ตั้งชื่อให้อาคารนี้ว่า “อาคารสายสังคีต” โดยการนำชื่อของครู “สาย” รวมกับคำว่า “สังคีต” มีจุดประสงค์ของการตั้งชื่ออาคารนี้คือการให้เกียรติครูสาย จันทรพัฒน์ ซึ่งเป็นผู้ก่อตั้งวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวชิราวุธ และการฝากความหมายนัยคือดนตรีไทยจะไม่ขาดสายไปจากโรงเรียนมหาวชิราวุธ โดยอาคารสายสังคีตสามารถแบ่งส่วนประกอบได้ดังนี้

ชั้นบน

- ห้องโถง 1 ห้อง
- ห้องพักรู 1 ห้อง
- ห้องเรียนดนตรีสากล 1 ห้อง
- ห้องอเนกประสงค์ 1 ห้อง

แผนผังที่ 1 แสดงห้องชั้นบน อาคารสายสังคม**ชั้นล่าง**

- ห้องโถง 1 ห้อง
- ห้องพักรู 1 ห้อง (ห้องพักรูดนตรีไทย)
- ห้องดนตรีสากล 1 ห้อง
- ห้องซ้อมดนตรีไทย 1 ห้อง
- ห้องเก็บอุปกรณ์ดนตรี 2 ห้อง
- ห้องน้ำ 2 ห้อง

แผนผังที่ 2 แสดงห้องชั้นล่าง อาคารสายสังคม

ภาพประกอบ 12 อาคารสายสังคม โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา

สังเกตได้ว่าอาคารสายสังคมมีจำนวนห้องต่างๆ ที่จัดสรรไว้สำหรับการใช้งานด้านดนตรีไทย เป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากชมรมดนตรีสากลยังมีห้องซ้อม ซึ่งแยกไปจากอาคารสายสังคมแล้ว ทำให้ชมรมดนตรีไทยมีพื้นที่สำหรับดำเนินการเรียนการสอน การเข้าค่ายดนตรีไทย และห้องซ้อมดนตรีไทย เพียงพอต่อจำนวนสมาชิกที่มีจำนวนมากและจำนวนวงดนตรีไทยที่ซ้อมเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ อย่างเหมาะสม เมื่อเปรียบเทียบกับสมัยก่อนแล้วนั้น จะทำให้เห็นภาพชัดเจนว่า การบริหารจัดการด้านสถานที่จากอดีตจนถึงปัจจุบันล้วนมีพัฒนาการที่ดีขึ้นในทุกยุคสมัยและเป็นตัวชี้วัดความก้าวหน้าของชมรมดนตรีไทยได้เป็นอย่างดี

1. วชิราวุธ
2. เพชรวุธ
3. โสตรสมิธ
4. อัสวพาหุ
5. หัตถชัย
6. จตุรงค์ศรี

ในทั้งหมด 6 ชื่อนี้ วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวชิราวุธ นิยมใช้ชื่อ “วชิราวุธ” มากที่สุด เนื่องจากพระนามแฝงนี้ มีความหมายตรงกับชื่อของโรงเรียน ทำให้ผู้ฟังทราบได้ง่ายและชัดเจนถึงที่มาของวงที่จะแสดงหรือประกวด

เส้นทางสู่การประกวดดนตรีไทย

ปี พ.ศ.2524 อาจารย์มนตรี แย้มกสิกร อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตสงขลา (มหาวิทยาลัยทักษิณ ในปัจจุบัน) มีดำริให้จัดการประกวดดนตรีไทยภายใต้ชื่อว่า “งานส่งเสริมดนตรีไทยภาคใต้” นับเป็นเวทีประกวดดนตรีไทย เวทีแรกและเวทีเดียวที่ภาคใต้ ซึ่งถือเป็นภูมิภาคแรกที่มีการประกวดดนตรีไทยขึ้น ขณะนั้นครูสายได้เล็งเห็นถึงประโยชน์แก่นักเรียนและอนาคตของวงดนตรีไทย โรงเรียนมหาวชิราวุธ จึงได้จัดวงเครื่องสายผสมระนาดเอก ส่งเข้าประกวดระดับภาคใต้เป็นครั้งแรกผลการประกวดได้รับรางวัลรองชนะเลิศ อันดับ 1 แม้จะไม่ใช่รางวัลชนะเลิศ แต่วงดนตรีไทยโรงเรียน มหาวชิราวุธ จังหวัดสงขลา ก็ได้ส่งวงเข้าประกวดทุกครั้งที่ได้ประกวด แม้บางปี ทางมหาวิทยาลัยจะงดจัดการประกวด แต่งานด้านดนตรีไทยไม่เคยหยุดนิ่งเลย

หลังจากนั้น ปี พ.ศ.2529 ได้จัดการประกวดดนตรีไทยระดับชาติขึ้น โดยได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานถ้วยรางวัล ในรายการ “ประลองเพลง ประเลงมโหรี” จัดโดย สำนักส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ (สท.) และ ศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)

ภาพประกอบ 14 แสดงภาพวงวชิราวุธ โรงเรียนมหาวชิราวุธ
การประกวดวงมโหรี รายการ “ประลองเพลง ประเลงมโหรี”

ในปี พ.ศ. 2538 ส่งวงเข้าประกวด แม้ผลการตัดสินในครั้งนั้นจะไม่ได้รับรางวัลในส่วนของวงดนตรี แต่ได้รับรางวัลชนะเลิศการบรรจค์าร้อง จึงทำให้อาจารย์อภิรักษ์ พุกษะศรีมีการวางแผนทำวงมโหรีเพื่อใช้ประกวดในรายการนี้อย่างจริงจัง และเป็นเส้นทางหนึ่งที่ทำให้วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวชิราวุธได้มีโอกาสพบครูประสิทธิ์ ถาวร (ศิลปินแห่งชาติ) เพื่อจัดซื้อเครื่องมโหรีจากร้าน “สิทธิถาวร” และได้รับความเมตตาสูงสุดจากครูประสิทธิ์ ในการนำวงมโหรีโรงเรียนมหาวชิราวุธ เข้ามาปรับแนวทางการบรรเลง พร้อมทั้งวิธีการต่างๆ ในการบรรเลงเครื่องดนตรีไทยประเภทเครื่องมโหรีที่บ้านของครูประสิทธิ์ อย่างเป็นกันเอง ซึ่งถือว่าเป็นการสร้างรากฐานและองค์ความรู้ด้านมโหรีให้แก่ักดนตรีไทยที่เข้าประกวดในขณะนั้น และทำให่วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวชิราวุธได้ส่งวงมโหรีเข้าประกวดในรายการ “ประลองเพลง ประเลงมโหรี” ในปี พ.ศ.2541 อีกครั้ง ผลการตัดสิน วงดนตรีไทยมหาวชิราวุธได้รับรางวัลชนะเลิศ นำความภาคภูมิใจแก่โรงเรียนและจังหวัดสงขลาเป็นอย่างมาก ซึ่งนับเป็นเวทีที่วงดนตรีไทยมหาวชิราวุธส่งวงเข้าประกวดอย่างต่อเนื่องทุกปี

ในปี พ.ศ.2541 ศูนย์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ มีโครงการประกวดดนตรีไทยระดับภาคใต้ ซึ่งถ้วยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีขึ้น โดยวงที่ใช้ประกวดคือวงมโหรี แต่ในระยะแรกนั้นทางมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ในฐานะเจ้าภาพจัดการประกวดและคณะกรรมการการตัดสินการประกวด ได้มีการผ่อนผันให้ใช้เครื่องดนตรีไทยที่ไม่ใช่เครื่องมโหรีได้ ได้รับเสียงตอบรับเป็นอย่างดีและมีวงที่เข้าร่วมการประกวดจากหลายโรงเรียนในภาคใต้ ซึ่งโรงเรียนมหาวชิราวุธ เป็นโรงเรียนที่ส่งวงมโหรีเข้าประกวดทุกปี

ภาพประกอบ 15 แสดงภาพการประกวดประเพณีวงมโหรี ซึ่งถวายพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

การประกวดดนตรีไทยซึ่งถวายพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จัดโดยศูนย์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ถึงแม้เป็นเวทีระดับภาคใต้ แต่นับเป็นเวทีที่ทำให้วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชวูธมีความเข้มแข็งและประสบความสำเร็จอย่างสูง เนื่องจากได้รับรางวัลชนะเลิศหลายสมัยซ้อน แสดงให้เห็นถึงศักยภาพทางด้านดนตรีไทยได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพของผู้ฝึกซ้อมและควบคุมวงได้อย่างดี ซึ่งบางปีโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชวูธ ยังสามารถจัดวงมโหรีเพื่อเข้าประกวดได้มากถึง 2 วง นับเป็นผลสำเร็จยิ่งในการบริหารจัดการวงดนตรีไทยของโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชวูธ

นอกจากเวทีประกวดดนตรีไทยที่กล่าวมาแล้วนั้น ยังมีเวทีประกวดดนตรีไทยระดับภาคใต้รายการอื่นๆ เกิดขึ้น ได้แก่ งานประกวดดนตรีไทยซึ่งถวายพระราชทานจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จัดโดยมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ซึ่งจัดขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2551 วงที่ใช้ประกวดคือ วงเครื่องสายผสมปี่พาทย์เครื่องคู่

นอกจากต้องบริหารจัดการเรื่องวงดนตรีไทยแล้ว ผู้ฝึกซ้อมและควบคุมวงดนตรีไทย จำเป็นอย่างมากที่ต้องใส่ใจในรายละเอียดของนักเรียนทุกคนในวงดนตรีไทย เพราะนักเรียนแต่ละคนมีปัญหาของตัวเองที่แตกต่างกัน ซึ่งผู้ฝึกซ้อมและควบคุมวง มีการตั้งข้อตกลงระหว่างกันและแม้จะเกิดปัญหาขึ้น นักเรียนทุกคนสามารถขอความช่วยเหลือจากผู้ฝึกซ้อมและควบคุมวงได้เสมอ

วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา มีประวัติการก่อตั้งและประวัติการประกวดดนตรีไทยในรายการต่างๆทั้งในระดับภาคใต้และระดับประเทศ โดยการเข้าร่วมประกวดดนตรีไทยของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จะได้รับรางวัลแทบทุกครั้ง ถึงแม้ในบางครั้งที่ไม่ได้รับรางวัล วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏจะเข้าร่วมในปีถัดไป พร้อมนำข้อผิดพลาดและข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการไปปรับปรุงวิธีการต่างๆ จนทำให้วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นวงดนตรีไทยที่มีคุณภาพและเป็นวงที่ได้รับการยอมรับ เพื่อทำให้ข้อมูลการประกวดชัดเจนยิ่งขึ้น เห็นได้จากการรวบรวมข้อมูลการประกวดดนตรีไทยในรายการต่างๆ ได้ ดังต่อไปนี้

1.2 ผลงาน

จากการศึกษาและรวบรวมผลงานการประกวดดนตรีไทยในระดับภาคใต้และระดับชาติของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลแล้วนำเสนอผลรางวัลต่างๆ ดังนี้

1.2.1 การประกวดดนตรีไทยในระดับภาคใต้

จากการรวบรวมข้อมูลในการแข่งขันดนตรีไทยระดับภาคใต้ของโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา มีการส่งวงประเภทต่างๆเข้าแข่งขันในรายการดังต่อไปนี้

- 1) งานส่งเสริมดนตรีไทย ภาคใต้ จัดโดย มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา
- 2) งานประกวดดนตรีไทยชิงถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จัดโดย ศูนย์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่
- 3) งานประกวดดนตรีไทยชิงถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จัดโดย มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จ.นครศรีธรรมราช

1) งานส่งเสริมดนตรีไทย ภาคใต้ จัดโดย มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา

การจัดการประกวดดนตรีไทยในงานส่งเสริมดนตรีไทย ภาคใต้ ได้เริ่มขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ.2523 โดยอาจารย์มนตรี แย้มกสิกร ซึ่งได้ตระหนักถึงการพัฒนาดนตรีไทยในภาคใต้ ที่ยังขาดการให้ความรู้และความเข้าใจในการส่งเสริมดนตรีไทยอย่างจริงจัง จึงได้ริเริ่มการจัดประกวดดนตรีไทยระดับภาคใต้ขึ้นเป็นภูมิภาคแรก โดยในระยะแรกนั้นกำหนดให้วงที่ใช้ในการประกวดคือ วงเครื่องสายผสมเครื่องคู่ ซึ่งภายหลังได้มีการเพิ่มวงประกวดคือ วงปี่พาทย์มอญวม แต่ในปีได้จัดให้มีการประกวดแค่ วงเครื่องสายผสมเครื่องคู่แค่อย่างเดียว โดยวัตถุประสงค์การจัดการประกวดดนตรีไทยงานส่งเสริมดนตรีไทยภาคใต้ มีดังนี้

1. เพื่อสร้างและพัฒนาฝีมือนักดนตรีไทยจากภาคใต้ให้เป็นที่ยอมรับ
2. เพื่ออนุรักษ์ศิลปดนตรีไทยอันเป็นเอกลักษณ์สำคัญของชาติให้คงอยู่ตลอดไป
3. เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ศิลปดนตรีไทย ให้มีลักษณะเป็นเครือข่ายระหว่างสถาบันการศึกษาทุกสถาบัน
4. เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นให้เกิดความตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา ในอันที่จะฝึกซ้อมดนตรีไทย
5. เพื่อเผยแพร่ความรู้ ความคิดและทัศนคติเกี่ยวกับดนตรีไทยให้บุคคลทั่วไปรู้จักและชื่นชม
6. เพื่อให้เห็นคุณค่าและความสำคัญของดนตรีไทย อันเป็นแนวทางในการอนุรักษ์และส่งเสริมดนตรีไทยสืบไป
7. เพื่อพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และประสบการณ์ระหว่างนักเรียน ครู อาจารย์ และผู้ที่สนใจในศิลปดนตรีไทย
8. เพื่อปลูกฝังให้เยาวชนเกิดความรักและหวงแหนในศิลปวัฒนธรรมของชาติ
9. เพื่อปลูกฝังให้เยาวชนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ต่อตนเอง
10. เพื่อส่งเสริมการแสดงออกที่ดั่งงามของเยาวชนไทย
11. เพื่อให้นิสิตได้มีประสบการณ์ในการทำงานร่วมกัน

จากวัตถุประสงค์การจัดการประกวดดนตรีไทยในงานส่งเสริมดนตรีไทยภาคใต้นั้น ทำให้เราทราบถึงเป้าหมายในการสร้างนักดนตรีไทยที่ดีและมีคุณภาพ การประกวดดนตรีไทยจึงเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของนักเรียน ครู และบุคลากรต่างๆจากหลายสถาบันให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมครั้งนี้

ภาพประกอบ 16 วงเครื่องสายผสมซิม “วงวชิราวุธ” โรงเรียนมหาวชิราวุธ

นอกจากนี้ยังได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานแกว่งดนตรีไทยที่ชนะเลิศการประกวดในทุกปี จึงทำให้เวทีการประกวดงานส่งเสริมดนตรีไทยภาคใต้ มีการแข่งขันสูงและมีวงดนตรีไทยจากทั่วภาคใต้ส่งวงเข้าประกวดกันอย่างคึกคัก โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา เป็นหนึ่งในหลายโรงเรียนที่ส่งวงดนตรีไทยเข้าประกวดตั้งแต่ครั้งที่ 1 เรื่อยจนถึงปัจจุบัน โดยในการประกวดแต่ละครั้งก็จะมีรางวัลให้กลับไปภูมิใจแทบทุกครั้ง โดยนำเสนอผลการประกวดดนตรีไทย ในงานส่งเสริมดนตรีไทยภาคใต้ของโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ในรูปแบบตารางดังนี้

ตาราง 1 แสดงผลการประกวดงานส่งเสริมดนตรีไทย ภาคใต้ จัดโดย มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา

ลำดับที่	ปี	ครั้งที่จัด	ประเภทวง	รางวัล	หมายเหตุ
1	2523	1	วงเครื่องสายผสมเครื่องคู่	รองชนะเลิศอันดับ 1	
2	2524	2	วงเครื่องสายผสมเครื่องคู่	ชนะเลิศ	
3	2525	3	วงเครื่องสายผสมเครื่องคู่	ไม่ได้รับรางวัล	
4	2526	4	วงเครื่องสายผสมเครื่องคู่	ชนะเลิศ	
5	2527	5	วงเครื่องสายผสมเครื่องคู่	รองชนะเลิศอันดับ 1	
6	2528	6	วงเครื่องสายผสมเครื่องคู่	ชมเชย	วงเก่า
			วงเครื่องสายผสมเครื่องคู่	ชมเชย	วงใหม่
7	2529	7	วงเครื่องสายผสมเครื่องคู่	ชมเชย	
			วงปี่พาทย์ไม้นวมเครื่องคู่	ชมเชย	
8	2530	8	วงเครื่องสายผสมเครื่องคู่	ชนะเลิศ	
			วงปี่พาทย์ไม้นวมเครื่องคู่	ไม่ได้รับรางวัล	
9	2531	9	วงเครื่องสายผสมเครื่องคู่	ชนะเลิศ	
			วงปี่พาทย์ไม้นวมเครื่องคู่	รองชนะเลิศอันดับ 1	
10	2533	10	วงเครื่องสายผสมเครื่องคู่	ชนะเลิศ	
			วงปี่พาทย์ไม้นวมเครื่องคู่	รองชนะเลิศอันดับ 1	ไม่มีผู้ชนะเลิศ
11	2534	11	วงเครื่องสายผสมเครื่องคู่	รองชนะเลิศอันดับ 1	
			วงปี่พาทย์ไม้นวมเครื่องคู่	รองชนะเลิศ	

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ปี	ครั้งที่จัด	ประเภทวง	รางวัล	หมายเหตุ
12	2535	12	วงเครื่องสายผสมเครื่องคู่	ไม่ได้รับรางวัล	
			วงปี่พาทย์ไม้นวมเครื่องคู่	ไม่ได้รับรางวัล	
13	2540	13	วงเครื่องสายผสมเครื่องคู่	ชนะเลิศ	วงที่ 1
			วงเครื่องสายผสมเครื่องคู่	รองชนะเลิศอันดับ 2	วงที่ 2
14	2542	14	วงเครื่องสายผสมเครื่องคู่	รองชนะเลิศอันดับ 1	วงที่ 1
			วงเครื่องสายผสมเครื่องคู่	รองชนะเลิศอันดับ 2	วงที่ 2
15	2544	15	วงเครื่องสายผสมเครื่องคู่	ชนะเลิศ	วงที่ 1
			วงเครื่องสายผสมเครื่องคู่	รองชนะเลิศอันดับ 2	วงที่ 2
16	2546	16	วงเครื่องสายผสมเครื่องคู่	ชนะเลิศ	วงที่ 1
			วงเครื่องสายผสมเครื่องคู่	รองชนะเลิศอันดับ 2	วงที่ 2
17	2547	17	วงเครื่องสายผสมเครื่องคู่	ชนะเลิศ	
			วงปี่พาทย์ไม้นวมเครื่องคู่	รองชนะเลิศอันดับ 3	
18	2548	18	วงเครื่องสายผสมเครื่องคู่	รองชนะเลิศอันดับ 1	
			วงปี่พาทย์ไม้นวมเครื่องคู่	รองชนะเลิศอันดับ 1	
19	2549	19	วงเครื่องสายผสมเครื่องคู่	ชนะเลิศ	
			วงปี่พาทย์ไม้นวมเครื่องคู่	ชนะเลิศ	
20	2550	20	วงเครื่องสายผสมเครื่องคู่	ชนะเลิศ	
			วงปี่พาทย์ไม้นวมเครื่องคู่	ชนะเลิศ	
21	2551	21	วงเครื่องสายผสมเครื่องคู่	ชนะเลิศ	
			วงปี่พาทย์ไม้นวมเครื่องคู่	ชนะเลิศ	
22	2552	22	งดการแข่งขัน โดยบรรเลงเป็นวงโจว		
23	2554	23	วงเครื่องสายผสมเครื่องคู่	ชนะเลิศ	
			วงปี่พาทย์ไม้นวมเครื่องคู่	ชนะเลิศ	
24	2555	24	วงเครื่องสายผสมเครื่องคู่	ชนะเลิศ	
			วงปี่พาทย์ไม้นวมเครื่องคู่	ชนะเลิศ	
25	2556	25	วงเครื่องสายผสมเครื่องคู่	ชนะเลิศ	
			วงปี่พาทย์ไม้นวมเครื่องคู่	ชนะเลิศ	
26	2557	26	งดการแข่งขัน โดยบรรเลงเป็นวงโจว		

จากตารางแสดงผลการประกวดงานส่งเสริมดนตรีไทย ภาคใต้ จัดโดย มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวชิราวุธ จังหวัดสงขลา ได้เข้าร่วมการประกวด จำนวน 24 ครั้ง โดยสามารถแบ่งประเภทวงดนตรีไทยที่ส่งเข้าร่วมประกวดได้ 2 ประเภท คือ

- วงเครื่องสายผสมเครื่องคู่ ได้ส่งเข้าประกวด จำนวน 24 ครั้ง เป็นประเภทวงดนตรีไทยที่วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวชิราวุธ จังหวัดสงขลา ส่งเข้าประกวดตั้งแต่ครั้งแรกที่มีการจัดประกวด ได้รับรางวัลชนะเลิศ จำนวน 15 ครั้ง รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 จำนวน 5 ครั้ง รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 จำนวน 4 ครั้ง รางวัลชมเชย จำนวน 3 ครั้ง และไม่ได้รับรางวัล จำนวน 2 ครั้ง จากตารางจะพบว่า ในบางปีวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวชิราวุธ จังหวัดสงขลา มีการส่งวงเครื่องสายผสมเครื่องคู่เข้าประกวด จำนวน 2 วง ในปี พ.ศ.2528, พ.ศ.2540, พ.ศ.2542, พ.ศ.2544, พ.ศ.2546 แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวชิราวุธ จังหวัดสงขลา ในการฝึกหัดให้นักเรียนสามารถบรรเลงประกวดดนตรีไทยได้อย่างดี

- วงปี่พาทย์ไม้นวมเครื่องคู่ วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวชิราวุธ จังหวัดสงขลา ได้เข้าร่วมวงส่งเข้าประกวด จำนวน 13 ครั้ง รางวัลชนะเลิศ จำนวน 6 ครั้ง รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 จำนวน 3 ครั้ง รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 3 จำนวน 1 ครั้ง รางวัลชมเชย จำนวน 1 ครั้ง และไม่ได้รับรางวัล จำนวน 2 ครั้ง โดยการประกวดดนตรีไทยประเภทวงปี่พาทย์ไม้นวมนั้น ได้มีการจัดหลังการประกวดประเภทวงเครื่องสายผสมเครื่องคู่ ซึ่งวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวชิราวุธ จังหวัดสงขลา มีการส่งวงปี่พาทย์ไม้นวมเข้าร่วมการประกวดในทุกๆ ปี

จากตารางยังพบอีกว่า ในปี พ.ศ.2552 และ พ.ศ.2557 วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวชิราวุธ จังหวัดสงขลา ได้งดส่งวงดนตรีไทยเข้าประกวด เนื่องจากเป็นธรรมเนียมที่วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวชิราวุธ จังหวัดสงขลา ถือปฏิบัติในการประกวดดนตรีไทย หากได้รับรางวัลชนะเลิศ 3 ปีซ้อน จะงดการเข้าร่วมประกวดในปีถัดไป แต่จะส่งวงดนตรีไทยไปบรรเลงเพื่อบรรเลงโชว์เท่านั้น

2) งานประกวดดนตรีไทยชิงถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีจัดโดย ศูนย์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

เวทีนี้ถือเป็นเวทีที่ทรงเกียรติและมีการแข่งขันสูงเช่นกัน เนื่องจากผู้ชนะเลิศจะได้รับถ้วยพระราชทานจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และเป็นเวทีในระดับภาคเวทีเดียวที่ใช้วงมโหรีในการประกวด โดยเริ่มการประกวดมาตั้งแต่ พ.ศ.2541 จนถึงปัจจุบัน วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวชิราวุธ จังหวัดสงขลา ได้เข้าร่วมการประกวดทุกครั้ง โดยถือเป็นเวทีที่ใช้คุ้นเครื่องก่อนการประกวดในรายการระดับประเทศ

จากการจัดการประกวดดนตรีไทย ซึ่งด้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประเภทมโหรีนี้ ทำให้ดนตรีไทยในภาคใต้เกิดการตื่นตัวกันอย่างมาก เนื่องจากการประกวดในรายการอื่น ๆ นั้นจะไม่ใช้วงมโหรีในการประกวด จึงถือเป็นเรื่องใหม่สำหรับเวทีของภาคใต้ และทำให้วงดนตรีไทยในโรงเรียนต่างๆ ส่งวงมโหรีเข้าประกวดจำนวนมาก โดยการจัดประกวดดนตรีไทยในรายการนี้ มีวัตถุประสงค์คือ

1. เพื่อเป็นการพัฒนามาตรฐานและสร้างความแข็งแกร่งของวิชาการดนตรีไทยในภาคใต้
2. เพื่อเป็นกลยุทธ์ในการพัฒนาศักยภาพครูดนตรีไทยในภาคใต้
3. เพื่อเป็นเวทีในการส่งเสริมให้เยาวชนมีความเป็นเลิศด้านดนตรีไทยและสามารถเข้าแข่งขันในระดับประเทศต่อไป

4. เพื่อส่งเสริมการทำงานในลักษณะเครือข่ายของครูดนตรีไทยในภาคใต้

จะเห็นได้ว่าวัตถุประสงค์การประกวดของรายการนี้จะเน้นไปที่ครูผู้สอนและนักเรียนโดยตรง โดยการจัดประกวดแต่ละครั้งจะมีวิทยากรผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทย มาให้ความรู้ทั้งครูและนักเรียนไปพร้อมกัน ทำให้ครูทราบแนวทางและวิธีการที่ถูกต้องในการสอนและปรับปรุงมโหรีเพื่อใช้ในการบรรเลงประกวดและนักเรียนจะทราบถึงวิธีการพัฒนาดนตรีไทยที่ตนเองถนัด จึงถือว่าเป็นรายการประกวดที่มีคุณภาพและส่งเสริมด้านวิชาการดนตรีไทยอย่างจริงจัง โดยวงดนตรีไทย โรงเรียนมหาวิทยาลัย จังหวัดสงขลามีผลงานการประกวดซึ่งได้นำเสนอในรูปแบบตาราง ดังนี้

ตาราง 2 แสดงผลงานประกวดดนตรีไทยซึ่งด้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรม

ราชกุมารีจัดโดย ศูนย์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

ลำดับที่	ปี	ครั้งที่จัด	ประเภท	รางวัล	หมายเหตุ
1	2541	1	มโหรี	ชนะเลิศ	
2	2542	2	มโหรี	รองชนะเลิศอันดับ 1	
3	2543	3	มโหรี	-	ไม่ได้รางวัล
4	2544	4	มโหรี	ชนะเลิศ	
5	2545	5	มโหรี	ชนะเลิศ	
6	2546	6	มโหรี	รองชนะเลิศอันดับ 1	
7	2547	7	มโหรี	ชมเชย	
8	2548	8	มโหรี	รองชนะเลิศอันดับ 1	
9	2549	9	มโหรี	ชนะเลิศ	

ตาราง 2 (ต่อ)

ลำดับที่	ปี	ครั้งที่จัด	ประเภทวง	รางวัล	หมายเหตุ
10	2550	10	มโหรี	ชนะเลิศ	
11	2551	11	มโหรี	ชนะเลิศ	
12	2552	12	มโหรี	ชนะเลิศ	
13	2553	13	มโหรี	ชนะเลิศ	
14	2554	14	มโหรี	-	ไม่ส่ง
15	2555	15	มโหรี	ชนะเลิศ	
16	2556	16	มโหรี	ชนะเลิศ	

จากตารางแสดงผลการประกวดดนตรีไทยซึ่งถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีจัดโดย ศูนย์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ พบว่า วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวชิราวุธ จังหวัดสงขลา เข้าร่วมประกวด จำนวน 15 ครั้ง ได้รับรางวัลชนะเลิศ จำนวน 10 ครั้ง รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 จำนวน 3 ครั้ง รางวัลชมเชย 1 ครั้ง ไม่ได้รับรางวัล จำนวน 1 ครั้ง

ภาพประกอบ 17 วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวชิราวุธ ได้รับรางวัลชนะเลิศ

ถือได้ว่าวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลาประสบความสำเร็จอย่างมากในการเข้าประกวดดนตรีไทยในรายการประกวดดนตรีไทยชิงถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จัดโดย ศูนย์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่และถือเป็นโรงเรียนที่มีรางวัลชนะเลิศมากที่สุดในระดับภาคใต้ด้วย

3) งานประกวดดนตรีไทยชิงถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จัดโดย มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จ.นครศรีธรรมราช

การประกวดดนตรีไทยในระดับภาคใต้เริ่มมีเวทีประกวดมากขึ้น รวมทั้งเวทีการประกวดดนตรีไทยของมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ด้วย ซึ่งถือเป็นเวทีการประกวดดนตรีไทยเกิดใหม่ที่มีความสำคัญเนื่องจากได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานถ้วยรางวัลแก่โรงเรียนที่ชนะเลิศ นับเป็นเวทีที่มีการแข่งขันสูงและสร้างความภาคภูมิใจให้แก่วงดนตรีไทยของทุกสถาบันที่ได้เข้าร่วมด้วย ในงานประกวดดนตรีไทยชิงถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จัดโดย มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จ.นครศรีธรรมราช นี้ กำหนดให้ใช้วงเครื่องสายผสมปี่พาทย์ในการประกวด โดยวัตถุประสงค์ของการจัดประกวด ดังนี้

1. เพื่อสร้างและพัฒนาฝีมือนักดนตรีไทยในภาคใต้
2. เพื่ออนุรักษ์ศิลปะดนตรีไทยอันเป็นเอกลักษณ์สำคัญของชาติให้คงอยู่ต่อไป
3. เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ศิลปะดนตรีไทยให้มีลักษณะเป็นเครือข่ายระหว่างสถาบันการศึกษาทุกสถาบัน
4. เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นให้เกิดความตื่นตัวในการฝึกซ้อมและเล่นดนตรีไทย
5. เพื่อเผยแพร่ความรู้ ความคิด และทัศนคติเกี่ยวกับดนตรีไทยให้บุคคลทั่วไป
6. เพื่อให้เห็นคุณค่าและความสำคัญของดนตรีไทย
7. เพื่อพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ระหว่างครู อาจารย์ นักเรียน และผู้สนใจดนตรีไทย
8. เพื่อปลูกฝังให้เยาวชนเกิดความรักและหวงแหนในศิลปวัฒนธรรมของชาติและรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง

จากวัตถุประสงค์ดังกล่าวมาแล้วนี้ จะทำให้เราทราบถึงความสำคัญของการประกวดดนตรีไทยในแต่เวที ซึ่งมุ่งเน้นให้ทุกวัตถุประสงค์สำเร็จลุล่วงตามที่ตั้งไว้ โดยวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ได้เข้าร่วมส่งวงเครื่องสายผสมปี่พาทย์เข้าประกวดในเวทีนี้ด้วย ผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูล แล้วนำมาวิเคราะห์ผลการประกวด เสนอในรูปแบบตารางได้ ดังนี้

ตาราง 3 แสดงผลงานประกวดดนตรีไทยซึ่งถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จัดโดย มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จ.นครศรีธรรมราช

ลำดับที่	ปี	ครั้งที่จัด	ประเภทวง	รางวัล	หมายเหตุ
1	2551	1	เครื่องสายผสมปี่พาทย์	รองชนะเลิศอันดับ 1	
2	2552	2	เครื่องสายผสมปี่พาทย์	ชนะเลิศ	
3	2553	3	เครื่องสายผสมปี่พาทย์	รองชนะเลิศอันดับ 1	
4	2554	4	เครื่องสายผสมปี่พาทย์	รองชนะเลิศอันดับ 1	

จากตารางแสดงผลงานประกวดดนตรีไทยซึ่งถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จัดโดย มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จ.นครศรีธรรมราช สามารถสรุปผลการประกวดได้ว่า วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชวู จังหวัดสงขลา ได้รับรางวัลชนะเลิศ จำนวน 1 ครั้ง และรางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 จำนวน 3 ครั้ง เมื่อพิจารณาจากครั้งที่ประกวดและปีที่จัดประกวดแล้ว โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชวู จังหวัดสงขลาไม่ได้เข้าร่วม 3 ครั้งคือ ปี พ.ศ.2555-2557 ทั้งนี้เป็นเพราะว่า วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชวู จังหวัดสงขลา มีงานประกวดทั้งในระดับภาคใต้และระดับประเทศหลายรายการ แต่ละรายการต้องใช้เวลาฝึกซ้อมและใช้งบประมาณเป็นจำนวนมาก จึงงดเข้าร่วมประกวดรายการนี้เป็นต้นมา (อภิรักษ์ พฤษะศรี, 7 เมษายน 2557, สัมภาษณ์)

จากผลการประกวดดนตรีไทยในระดับภาคใต้ ทั้ง 3 รายการ ทำให้เราได้ทราบถึงการพัฒนารูปแบบของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชวู จังหวัดสงขลา ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยมีการพัฒนาขึ้นรางวัลมาเรื่อยๆจนถึงการชนะเลิศการประกวดติดต่อกันในหลายสมัย ซึ่งนับเป็นผลงานเชิงประจักษ์และมีความสม่ำเสมอในการประกวด จึงส่งผลให้นักดนตรีเกิดการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้จากรุ่นสู่รุ่น นอกจากนี้ยังทำให้ผู้ควบคุมเกิดการพัฒนาดนตรีไทยอยู่เสมอ จากผลการประกวดดนตรีไทยในระดับภาคใต้ทำให้วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชวู จังหวัดสงขลา ได้ส่งวงดนตรีไทยเข้าประกวดในระดับประเทศต่อไป

1.2.2 การประกวดดนตรีไทยในระดับประเทศ

นอกจากการประกวดดนตรีไทยในระดับภาคใต้แล้ว วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชวู จังหวัดสงขลา ยังส่งวงดนตรีไทยเข้าประกวดในระดับประเทศด้วย แสดงให้เห็นถึงความพร้อมและศักยภาพขององค์กร อีกส่วนคือด้านบุคลากรของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชวู ได้บรรลุถึงเป้าหมายด้านปริมาณและคุณภาพ กล่าวคือมีผู้ควบคุมวงดนตรีไทยที่มีความรู้และความสามารถด้านดนตรีไทย ทั้ง

ทางทฤษฎีและปฏิบัติทักษะอย่างถึงพร้อม มีนักดนตรีไทยที่พร้อมสู่การประกวดและพัฒนาต่อยอดฝีมือ จึงทำให้วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา มีผลงาน เป็นที่ประจักษ์ ดังที่ผู้วิจัยจะนำเสนอผลงานการประกวดดนตรีไทยในระดับประเทศ โดยจากการรวบรวมข้อมูลในการแข่งขันดนตรีไทยระดับประเทศของโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา มีการส่งวงประเภทต่างๆ เข้าแข่งขันในรายการดังต่อไปนี้

1) รายการ “ประลองเพลง ประเลงมโหรี” จัดโดย สำนักส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาสและผู้สูงอายุ (สท.) และ ศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)

2) ผลงานศิลปหัตถกรรมนักเรียน จัดโดย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

1) รายการ “ประลองเพลง ประเลงมโหรี” จัดโดย สำนักส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาสและผู้สูงอายุ (สท.) และ ศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)

ด้วยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ด้วยทรงมีพระราชปรารภถึงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับดนตรีไทยประเภทวงมโหรียังมีค่อนข้างน้อยและมีความจำเป็นที่ต้องให้การส่งเสริมทั้งเยาวชนไทยและครูผู้สอนให้มีความรู้และสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ตลอดจนไปถึงต้องสามารถถ่ายทอดความรู้เรื่องมโหรีแก่ผู้อื่นด้วย ทางสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ ได้ร่วมกับศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) จัดทำโครงการส่งเสริมกิจกรรมดนตรีไทยตามแนวพระราชดำริในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยเริ่มดำเนินการครั้งแรกเมื่อพ.ศ.2529 (งานพระราชทานรางวัลการประกวดดนตรีไทยระดับมัธยมศึกษา ประลองเพลง ประเลง มโหรี ครั้งที่ 26, 2554: 8)

วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ได้มีความมานะอย่างมาก เพื่อทำวงมโหรีส่งเข้าประกวดรายการนี้ เริ่มต้นจาก สั่งซื้อเครื่องมโหรีจากบ้านครูประสิทธิ์ ถาวร ศิลปินแห่งชาติ พร้อมกันนี้ก็ได้อบรมความรู้ด้านการบรรเลงและการปรับวงมโหรีจากครูประสิทธิ์ ถาวร จนกระทั่งปัจจุบันนี้วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ เป็นแหล่งสะสมองค์ความรู้ด้านการบรรเลงมโหรีและการปรับวงดนตรีไทย จนสามารถส่งวงมโหรีเข้าประกวดในระดับประเทศและได้รับรางวัลต่างๆ ดังต่อไปนี้

ตาราง 4 แสดงผลงานรายการ “ประลองเพลง ประเลงมโหรี” จัดโดย สำนักส่งเสริมสวัสดิภาพและ
พิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาสและผู้สูงอายุ (สท.) และ ศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด
(มหาชน)

ลำดับที่	ปี	ครั้งที่จัด	ประเภทวง	รางวัล	หมายเหตุ
1	2538	10	บรรจุกำร้อง	ชนะเลิศ	(ส่งปีแรก)
2	2541	13	มโหรี	ชนะเลิศ	
3	2542	14	มโหรี	-	ไม่ได้รางวัล
4	2543	15	มโหรี	รองชนะเลิศอันดับ 2	
5	2544	16	มโหรี	-	เข้ารอบชิงฯ
6	2545	17	มโหรี	-	เข้ารอบรองฯ
7	2546	18	มโหรี	-	ตกรอบเทป
8	2547	19	มโหรี	-	เข้ารอบรองฯ
9	2548	20	มโหรี	-	เข้ารอบรองฯ
10	2549	21	มโหรี	-	ไม่ส่ง
11	2550	22	มโหรี	รองชนะเลิศอันดับ 2	
12	2551	23	มโหรี	รองชนะเลิศอันดับ 1	
13	2552	24	มโหรี	ชนะเลิศ	
14	2553	25	มโหรี	ชนะเลิศ	
15	2554	26	มโหรี	ชนะเลิศ	
16	2555	27	มโหรี	-	ไม่ส่ง
17	2556	28	มโหรี	รองชนะเลิศอันดับ 1	
18	2557	29	มโหรี	รองชนะเลิศอันดับ 1	

จากตารางสามารถสรุปผลการประกวดได้ว่า วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ได้รับรางวัลชนะเลิศการบรรจุกำร้อง จำนวน 1 ครั้ง รางวัลชนะเลิศประเภทวงมโหรี จำนวน 4 ครั้ง รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 จำนวน 3 ครั้ง รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 จำนวน 2 ครั้ง และเข้าร่วม แต่ไม่ได้รางวัล จำนวน 6 ครั้ง ที่น่าสังเกตคือวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ได้รับรางวัลชนะเลิศ 3 ปีซ้อน ในปี พ.ศ.2552-2554 ซึ่งนับเป็นวงดนตรีไทยของภาคใต้วงเดียวที่สามารถได้รับรางวัลชนะเลิศ 3 ปีซ้อน นำความภูมิใจสู่โรงเรียนและภาคใต้เป็นอย่างมาก

2) งานศิลปหัตถกรรมนักเรียน จัดโดย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

การประกวดดนตรีไทยในระดับประเทศของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวชิราวุธ จังหวัดสงขลา มีเพิ่มขึ้นอีกเวทีในปี พ.ศ.2549 ในรายการประกวดดนตรีไทยของงานศิลปหัตถกรรมนักเรียน จัดโดย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) เป็นรายการประกวดดนตรีไทยที่ส่งเสริมให้นักเรียนในระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ โดยมีการจัดในหลายประเภทวงในการแข่งขัน เช่น วงอังกะลุง วงเครื่องสายผสมฆ้อง วงเครื่องสายผสมปี่พาทย์ เป็นต้น

ภาพประกอบ 18 การแข่งขันวงเครื่องสายผสมฆ้อง ระดับประเทศ

นอกจากนักเรียนจะมีส่วนร่วมแล้ว ครูผู้สอนยังมีส่วนร่วมอย่างมากกับรายการนี้ด้วย และถือเป็นรายการที่มีการแข่งขันสูงที่สุด เนื่องจากการแข่งขันทักษะทางด้านดนตรีไทยนั้น จะเริ่มแข่งขันจากรอบเขตพื้นที่การศึกษา เมื่อผ่านเป็นตัวแทนเขตพื้นที่ฯ แล้ว ก็ไปแข่งขันต่อไประดับภาค และแข่งขันระดับประเทศในที่สุด

วงดนตรีไทยมหาวชิราวุธ จังหวัดสงขลา ได้เข้าร่วมประกวดถึงระดับประเทศ โดยใช้วงเครื่องสายผสมปี่พาทย์และเครื่องสายผสมฆ้องในการประกวด แต่เนื่องจากการประกวดในรายการนี้ไม่ได้จัดอย่างต่อเนื่อง ทำให้วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวชิราวุธได้เข้าร่วมการประกวดเป็นจำนวน 5 ครั้ง ดังนี้

ตาราง 5 แสดงผลงานศิลปหัตถกรรมนักเรียน จัดโดย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ลำดับที่	ปี	ครั้งที่จัด	ประเภทวง	รางวัล	หมายเหตุ
1	2549	56	เครื่องสายผสมปี่พาทย์	รองชนะเลิศอันดับ 2	
2	2554	61	เครื่องสายผสมซิม	รองชนะเลิศอันดับ 2	
3	2555	62	เครื่องสายผสมปี่พาทย์	ชนะเลิศ	
4	2556	63	เครื่องสายผสมปี่พาทย์	ชนะเลิศ	
			เครื่องสายผสมซิม	ชนะเลิศ	
5	2557	64	เครื่องสายผสมปี่พาทย์	ชนะเลิศ	
			เครื่องสายผสมซิม	รองชนะเลิศอันดับ 1	

จากตารางแสดงผลการแข่งขันทักษะทางด้านดนตรีไทยของโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา เข้าร่วมแข่งขันทั้งหมด 5 ครั้ง วงเครื่องสายผสมปี่พาทย์ได้รับรางวัลชนะเลิศ จำนวน 3 ครั้งและรางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 จำนวน 2 ครั้ง ส่วนวงเครื่องสายผสมซิมได้รับรางวัลชนะเลิศ จำนวน 1 ครั้งและรางวัลรองชนะเลิศ จำนวน 2 ครั้ง ซึ่งถือเป็นผลงานที่อยู่ในระดับดีมาก

การนำเสนอข้อมูลด้านการประกวดดนตรีไทยในช่วงเวลาและเวทีทั้งในระดับภาคใต้และระดับประเทศ เป็นการเน้นย้ำถึงผลสำเร็จของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ เกิดจากการสั่งสมองค์ความรู้และมีระบบการบริหารจัดการที่ดีอย่างต่อเนื่อง และจากการศึกษาแล้วจะพบว่า การประกวดดนตรีไทยในระดับต่างๆของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏนั้น ได้รับรางวัลชนะเลิศหรือรางวัลรองชนะเลิศ อันดับ 1 เสมอ ทั้งนี้การประกวดดนตรีไทยในแต่ละครั้งมีปัจจัยสู่ความสำเร็จที่นอกเหนือจากการบริหารจัดการวงดนตรีไทย ยังมีเหตุปัจจัยอื่นๆที่มีผลต่อรางวัลความสำเร็จด้วย

นอกจากผลงานทั้งในระดับภาคใต้และระดับประเทศที่สร้างชื่อเสียงให้แก่วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา เป็นที่ประจักษ์แล้ว ยังมีผลงานการบรรเลงดนตรีไทยที่ออกไปรับใช้สังคมทั้งภายในโรงเรียนและภายนอกโรงเรียน

1.3 บริบททางสังคมของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา

1.3.1 โอกาสในการบรรเลงดนตรีที่รับใช้สังคมภายในโรงเรียน

วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา มีการบรรเลงดนตรีไทยเพื่อรับใช้งานในโอกาสต่างๆของโรงเรียน โดยมีงานหลักๆ ดังนี้

1) งานบายศรีสู่ขวัญ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4

โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา นับเป็นโรงเรียนที่ยังใช้ระบบอาวุโส (Seniority) ในการควบคุมและดูแลนักเรียน โดยใช้ระบบรุ่นพี่ ดูแลรุ่นน้อง นับเป็นวัฒนธรรมของโรงเรียนที่สืบทอดอย่างเนิ่นนาน ซึ่งจัดให้มีการรับน้องใหม่ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 ของทุกปี เมื่อผ่านกิจกรรมรับน้องแล้ว ขั้นตอนสุดท้ายของกิจกรรมคือ การบายศรีสู่ขวัญให้แก่น้องใหม่ทุกคน ถือเป็นพิธีที่นักเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏให้ความสำคัญ จะขึ้นจัดในช่วงปลายเดือนเมษายนของทุกปี

ส่วนของวงดนตรีไทยจะใช้วงปี่พาทย์ไม้นวม มีหน้าที่บรรเลงเพื่อประกอบพิธีและใช้บรรเลงเพลง “ลาวกระทบไม้ 2 ชั้น” และเพลงอัตราจังหวะ 2 ชั้นอื่นๆ ขณะรุ่นพี่ผูกผ้าข้อมือให้น้อง เพื่อสร้างบรรยากาศให้มีความศักดิ์สิทธิ์และใช้เสียงดนตรีไทยขับกล่อมผู้เข้าร่วมงานทุกคน ถือได้ว่าเป็นการสร้างวัฒนธรรมที่ดีและส่งเสริมเห็นคุณค่าของดนตรีไทยให้นักเรียนโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลาอีกด้วย

2) งานไหว้ครู ประจำปีของโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา

นับเป็นกิจกรรมที่แทบทุกโรงเรียนต้องจัดขึ้นในทุกปี ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดจิตสำนึกและสร้างค่านิยมด้านความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณโดยเฉพาะผู้ที่ถ่ายทอดสรรพวิชาแก่นักเรียนอย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏได้จัดพิธีไหว้ครู ประมาณเดือนมิถุนายนของทุกปี ณ ลานสนามฟุตบอลหน้าพระบรมราชานุสาวรีย์รัชกาลที่ 6

ภาพประกอบ 19 บรรยากาศพิธีไหว้ครู โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ

ที่มา: https://www.facebook.com/mahavajiravudhschool/photos_stream?tab=photos_albums

วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวชิราวุธ จังหวัดสงขลา มีการนำน้องใหม่เป็นนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทั้งหมด จากการเข้าค่ายพัฒนาทักษะดนตรีไทยช่วงปิดภาคเรียน มาเข้า ค่ายฝึกซ้อม แต่หากมีเครื่องดนตรีใดที่ยังไม่สมบูรณ์ ก็จะมีรุ่นพี่คอยช่วยบรรเลงด้วยโดยบรรเลงเพลง แยกประเทศ 2 ชั้นและเพลงพม่าเห่ 2 ชั้น ใช้คำร้อง ดังนี้

เพลงแยกประเทศ 2 ชั้น

พุทธานุภาพนำผล เกิดสรรพมงคลน้อยใหญ่
เทวาอารักษ์ทั่วไป ขอให้มีความสุขสวัสดิ์
ธรรมานุภาพนำผล เกิดสรรพมงคลเสริมศรี
เทพช่วยรักษาปราณี ให้สุขสวัสดิ์ทั่วกัน
สังฆานุภาพนำผล เกิดสรรพมงคลแน่นมั่น

เพลงพม่าเห่ 2 ชั้น (นายมนตรี ตราโมท ประพันธ์คำร้อง)

อันดวงจิตของครูผู้สอนสั่ง	ย่อมมุ่งหวังให้ศิษย์สัมฤทธิ์ผล
ขจัดมืดโหมะในกมล	เพื่อให้ยลแสงสว่างเห็นทางไกล
มีเมตตากรุณาอุทิศหา	ไม่เคยละทิ้งแรงแกล้งไข
เห็นศิษย์เขลาเศร้าทรวงด้วยห่วงใย	เห็นศิษย์ไววิทยาปรีดาเอย

ภาพประกอบ 20 การบรรเลงดนตรีไทยประกอบพิธีไหว้ครูโรงเรียนมหาวชิราวุธ จังหวัดสงขลา

ที่มา: https://www.facebook.com/mahavajiravudhschool/photos_stream?tab=photos_albums

ทั้ง 2 เพลงนี้ จะเป็นเพลงหลักที่ใช้บรรเลงในการประกอบพิธีไหว้ครู ซึ่งต้องมีการฝึกซ้อมบรรเลงและฝึกซ้อมโดยรุ่นพี่ของชมรมดนตรีไทย อย่างเคร่งครัด การบรรเลงดนตรีไทยในงานไหว้ครูนี้ ถือเป็นการให้รุ่นน้องที่อยู่ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ฝึกความกล้าแสดงออกและการทำงานเป็นหมู่คณะได้อย่างดียิ่ง

3) งานเฉลิมพระชนมพรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และสมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถฯ

นับเป็นงานสำคัญของโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา เนื่องจากจัดให้มีพิธีถวายพระชัยมงคลก่อนวันเฉลิมพระชนมพรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และสมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถฯ ซึ่งจะจัดขึ้นภายในโรงเรียนทุกปี โดยบทบาทของวงดนตรีไทยมีหน้าที่บรรเลงถวายพระพร ก่อนเริ่มพิธีการต่างๆ การบรรเลงดนตรีไทยถวายพระพรจะมีการประพันธ์บทกลอน โดยกลุ่มสาระภาษาไทยมอบให้วงดนตรีไทย เพื่อนำไปบรรจุเพลงไทย ในขั้นตอนนี้จะมีการระดมความคิดจากผู้ควบคุมวงในการหาเพลงไทยที่เหมาะสมมาใช้สำหรับบทประพันธ์(พิทพงศ์ ชุนสุยหนู, 20 เม.ย. 2558, สัมภาษณ์) เมื่อบรรจุเพลงแล้ว จะมีการวางแผนเรื่องประเภทที่จะใช้บรรเลงและวางตัวนักดนตรีตามลำดับ จากนั้นคณะผู้ควบคุมวงจะนัดซ้อมประมาณ 1 สัปดาห์ ก่อนการบรรเลงจริง

วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา มีหน้าที่บรรเลงดนตรีไทยถวายพระพรปีละ 2 ครั้ง แต่ครั้งจะมีการประพันธ์บทกลอนถวายพระพร ทำให้ผู้ควบคุมวงต้องเตรียมตัวและหาความรู้ด้านเพลงไทยอยู่ตลอด อีกทั้งนักเรียนก็จะได้เรียนเพลงไทยที่หาฟังได้ยากและฝึกซ้อมดนตรีไทยอยู่เป็นประจำ จึงทำให้เกิดความคุ้นเคยเมื่อต้องบรรเลงเพลงใหม่หรือการบรรเลงดนตรีไทยในที่สาธารณะ

4) งานต้อนรับแขกของโรงเรียน

โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา นับเป็นโรงเรียนที่มีชื่อเสียงและเป็นต้นแบบกิจกรรมในหลายๆ ด้านทั้งในระดับภาคใต้และในระดับประเทศ จึงมักมีแขกจากภายนอกเข้ามาศึกษาดูงานหรือมีการตรวจเยี่ยมโรงเรียนโดยคณะกรรมการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นอกจากนี้ยังมีแขกที่เป็นเจ้าหน้าที่ระดับสูงของหน่วยงานรัฐที่เข้ามาเยี่ยมเยียนอยู่บ่อยครั้ง

โดยในการต้อนรับแขกของโรงเรียนนั้น มักจะนำวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา มาบรรเลงเพื่อขับกล่อมด้วย ซึ่งมักมีเวลาในการเตรียมตัวน้อยหรืออาจจะไม่มีเวลาเตรียมตัวเลย เนื่องจากบางครั้งเป็นการมาอย่างกะทันหัน เพลงที่ใช้ในโอกาสนี้จึงเป็นเพลงที่เคยใช้ในการประกวดและเพลงประเภท 2 ชั้นทั่วไป โดยอาจไม่มีการฝึกซ้อมกันล่วงหน้าเพราะเป็นเพลงที่ใช้บรรเลงกันเป็นประจำและการแต่งกายโดยส่วนมากจะเป็นชุดนักเรียน

จากการศึกษาทำให้ทราบถึงบริบทภายในโรงเรียนของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ซึ่งมีโอกาสหลักในการบรรเลงได้ 4 โอกาส คือ 1) งานบายศรีสู่ขวัญ นักเรียน

ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4 2) งานไหว้ครู ประจำปีของโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา 3) งานเฉลิมพระชนมพรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถฯ 4) งานต้อนรับแขกของโรงเรียน โดยการบรรเลงดนตรีไทยภายในโรงเรียนนั้น ถือว่ามีความสำคัญมากสำหรับนักดนตรีไทย เนื่องจากจะได้ฝึกซ้อมดนตรีไทยแล้ว ประธานชมรม รุ่นพี่ และรุ่นน้อง ของชมรมดนตรีไทยยังได้ฝึกการทำงานร่วมกันด้วย และงานต่างๆภายในโรงเรียนมักมีการวางแผนตั้งแต่เรื่องจำนวนสมาชิกที่ใช้บรรเลง, เพลง, ประเภทวง หรือในวาระพิเศษต่างๆที่มีการประพันธ์บทกลอน แล้วมอบหมายให้วงดนตรีไทย บรรจุเพลงเพื่อใช้บรรเลง ทั้งนี้ต้องมีการฝึกซ้อม เพื่อความเรียบร้อยของการบรรเลงด้วย

1.3.2 โอกาสในการบรรเลงดนตรีที่รับใช้สังคมภายนอกโรงเรียน

นอกจากวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา จะมีบริบทที่เกี่ยวข้องกับสังคมภายในโรงเรียนแล้ว ยังมีบริบทที่เกี่ยวข้องกับสังคมภายนอก ซึ่งเป็นการบรรเลงดนตรีไทยในโอกาสต่างๆที่มาจากบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับทางโรงเรียนหรือบุคคลระดับสูงของจังหวัด ก็มักจะใช้บริการของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏอยู่เป็นประจำ ซึ่งทำให้วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ เป็นที่รู้จักและสร้างความชื่นชมทั้งจังหวัดสงขลา โดยวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา มีการบรรเลงดนตรีไทยเพื่อรับใช้สังคมภายนอกโรงเรียนหรือเรียกว่า “งานบริการชุมชน” ในโอกาสต่างๆ ได้แก่

1) งานศพ

งานศพ เป็นงานที่วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ออกบรรเลงรับใช้สังคมบ่อยครั้งที่สุด เนื่องจากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ เช่น ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า ผู้มีอุปการคุณกับโรงเรียน เป็นต้น โรงเรียนล้วนมีหน้าที่ต้องดูแลและให้ความสำคัญอย่างเท่าเทียม เมื่อมีผู้วายชนม์ของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนแล้ว ดนตรีไทยก็กลายมาเป็นสิ่งที่สามารถนำไปเป็นเครื่องคารวะแด่ผู้วายชนม์และเป็นเครื่องสร้างกำลังใจแก่ผู้มีชีวิตอยู่ นอกจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนแล้ว วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ ได้ถูกว่าจ้างให้ไปบรรเลงในงานศพของบุคคลอื่นๆด้วย การแต่งกายเมื่อต้องไปบรรเลงในงานศพ ผู้ควบคุมวงมักนิยมให้นักดนตรีแต่งกายด้วยชุดนักเรียน ซึ่งนอกจากจะสร้างสัญลักษณ์ความเป็นหมู่คณะได้แล้ว ยังสามารถใช้เป็นสื่อประชาสัมพันธ์ให้สังคมภายนอกได้รู้จักนักดนตรีและที่มาของวงดนตรีไทยได้อีกด้วย

2) งานแต่งงาน

งานแต่งงาน เป็นโอกาสที่วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ได้รับเชิญจากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนและไม่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนให้ไปบรรเลงอยู่เป็นประจำ โดยมี

การไปบรรเลงทั้งที่บ้านและสถานที่อื่นๆ เช่น โรงแรม หอประชุมโรงเรียน เป็นต้น และนอกจากมีวงดนตรีไทยบรรเลงแล้ว นักดนตรีของโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ ยังสามารถตีกลองยาวในขบวนแห่ขันหมากได้ด้วย ทำให้ทราบได้ว่าวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏมีความหลากหลายด้านประเภทดนตรี ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้ประเภทดนตรีให้เหมาะกับโอกาสต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม ในด้านเครื่องแต่งกาย นิยมให้ใส่เสื้อราชปะแตนและใส่กางเกงหรือกระโปรงนักเรียน เนื่องจากต้องการลดความยุ่งยากในการแต่งกายและลดค่าใช้จ่ายในการเช่าชุดลง ซึ่งเมื่อสังเกตแล้วก็ดูสุภาพ มีความเหมาะสมวัยของนักดนตรีด้วย

3) งานของหน่วยงานในจังหวัดสงขลา

การบรรเลงดนตรีไทยของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ที่ออกบริการชุมชน นอกจากเกี่ยวข้องกับบุคคลต่างๆ แล้ว ยังได้รับเชิญจากหน่วยงานราชการอื่นๆ ภายในจังหวัดสงขลาด้วย โดยสถานที่จัดงานส่วนใหญ่แล้วจะจัดขึ้นภายในองค์กรนั้นๆ หรือจัดขึ้นในหอประชุมของโรงแรม และมีผู้เข้าร่วมงานเป็นบุคคลสำคัญของจังหวัดสงขลา โดยรูปแบบของงานมักเป็นงานสังสรรค์ของหน่วยงาน หน้าที่ของวงดนตรีไทยจะต้องบรรเลงในขณะก่อนพิธีการต่างๆ จะเริ่มขึ้นหรือบรรเลงขณะมีการรดน้ำขอพรจากผู้ใหญ่ขององค์กรนั้นๆ ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างบรรยากาศแบบวัฒนธรรมไทยและสร้างความบันเทิงแก่ผู้เข้าร่วมงาน การแต่งกายของนักดนตรีไทยจะมีความพิเศษขึ้นคือ นักดนตรีใส่เสื้อราชปะแตนและนุ่งโจงกระเบน นอกจากจะดูเรียบร้อยแล้ว ยังสามารถสร้างความประทับใจให้แก่เจ้าภาพด้วย

ภาพประกอบ 21 วงดนตรีไทยมหาวิทยาลัยราชภัฏบรรเลงในงานสังสรรค์ของหน่วยงานภายนอก

4) งานแสดงดนตรี

การแสดงดนตรีไทยของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวชิราวุธ จังหวัดสงขลา นับเป็นกิจกรรมที่แสดงศักยภาพและแสดงความสามารถของนักดนตรีไทยโรงเรียนมหาวชิราวุธได้อย่างเด่นชัด เนื่องจากการแสดงแต่ละครั้ง จะมีการฝึกซ้อมอย่างจริงจัง โดยจะมีการปรับแนวทางการบรรเลงที่มีความน่าสนใจและสร้างสีสันของการบรรเลง เพื่อสร้างความประทับใจแก่ผู้ชมให้มากที่สุด ในแต่ละการแสดงจะใช้ประเภทวงที่แตกต่างกัน โดยคำนึงถึงจำนวนของนักดนตรีที่สามารถบรรเลงได้เหมาะสมกับประเภทวงใด นอกจากนี้คณะผู้ควบคุมวงยังช่วยกันกำหนดเพลงในการแสดงในแต่ละครั้ง ซึ่งอาจคำนึงถึงความสัมพันธ์กับรายการแสดงที่เจ้าภาพกำหนด เช่น การแสดงดนตรีไทยเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี จัดโดย มหาวิทยาลัยทักษิณ วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวชิราวุธ จังหวัดสงขลา ได้รับเชิญให้เข้าร่วมบรรเลงดนตรีไทย ซึ่งคณะผู้ควบคุมวงได้กำหนดให้บรรเลงเพลง แหกกลพบุรี 3 ชั้น โดยใช้เนื้อพระราชนิพนธ์ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี มาใช้เป็นบทร้องในการแสดงครั้งนี้และกำหนดให้บรรเลงด้วยวงเครื่องสายเครื่องคู่ผสมปี่พาทย์เครื่องใหญ่ เป็นต้น ซึ่งในกรณีที่ยกตัวอย่างมาแล้วข้างต้น ผู้ควบคุมวงดนตรีไทยเห็นว่าหากใช้นักดนตรีที่เป็นนักเรียนคงไม่เพียงพอต่อจำนวนเครื่องดนตรีไทยที่กำหนด จึงได้วางแผนเกณฑ์รุ่นพี่ ซึ่งเป็นศิษย์เก่าวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวชิราวุธ เข้ามาช่วยเสริม เพื่อให้วงครบสมบูรณ์ ทั้งนี้เพื่อเป็นการช่วยประดับประดาของนักดนตรีไทยรุ่นน้อง ทำให้รุ่นน้องมีความมั่นใจมากขึ้นและช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างรุ่นพี่และรุ่นน้องให้มีความรักสามัคคีกันมากขึ้นด้วย

ภาพประกอบ 22 การแสดงดนตรีไทยวงเครื่องสายเครื่องคู่ผสมปี่พาทย์เครื่องใหญ่
วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวชิราวุธ ณ มหาวิทยาลัยทักษิณ

นอกจากการแสดงดนตรีไทยที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานต่างๆแล้ว วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัย จังหวัดสงขลา ยังได้รับเกียรติจากศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ซึ่งเป็นผลพวงจากการประกวดดนตรีไทยในรายการ “ประลองเพลงประเลงมโหรี” ซึ่งถ้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยทางศูนย์สังคีตศิลป์ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ต้องการขยายผลจากงานประกวดดังกล่าวสู่สังคมภายนอกและสนับสนุนให้โรงเรียนได้เผยแพร่ผลงานให้เป็นที่รู้จักของชุมชน โดยจะเลือกโรงเรียนที่เข้ารอบชิงชนะเลิศในการประกวดเป็นวงที่ต้องแสดงดนตรี ซึ่งวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัย จังหวัดสงขลา มีผลงานเข้ารอบชิงชนะเลิศในการประกวดรายการนี้แทบทุกปี ทั้งนี้ทางศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) จะเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในโครงการแสดงแต่ละครั้งทั้งหมด โดยใช้สถานที่ในการแสดงดนตรีไทยที่หน้าพิพิธภัณฑ์อัมระวงค์ บริเวณถนนคนเดิน อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ใช้ชื่อรายการแสดงว่า “เสนาะเสียงมโหรี ฟังดนตรีในสวน” ซึ่งมีเสียงตอบรับจากประชาชนและแสดงความชื่นชมในความสามารถด้านดนตรีไทยของนักเรียนโรงเรียนมหาวิทยาลัย จังหวัดสงขลา อย่างมาก

ภาพประกอบ 23 การแสดงดนตรีไทยงานเสนาะเสียงมโหรี ฟังดนตรีในสวน

วันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ.2557 ณ ถนนคนเดิน

ที่มา: <https://www.facebook.com/media/set/?set=a.521652184624483.1073741865.260661870723517&type=3>

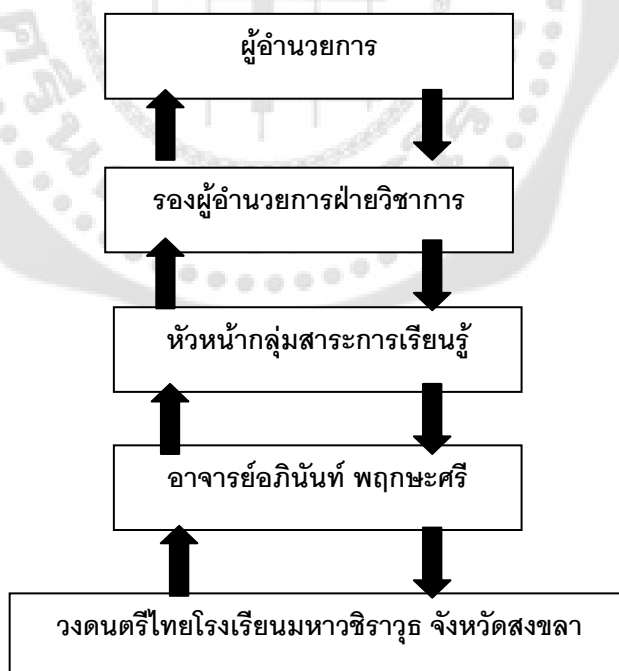
ด้วยเหตุนี้ทำให้นักดนตรีไทยต้องมีความตื่นตัวและหมั่นฝึกซ้อมกันอย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากบางงานมีการกำหนดอย่างกะทันหัน อีกทั้งการบริหารจัดการด้านนักดนตรีต้องมีการวางแผนและ

วางตัวนักดนตรีไทยไว้ทุกตำแหน่งเครื่องดนตรีไทย เป็นต้น นอกจากนี้ยังต้องมีการประสานงานกับฝ่ายเจ้าภาพในเรื่องต่างๆ เช่น รถรับ-ส่งนักดนตรี, เวทีที่ใช้บรรเลง, เครื่องดนตรีที่จะใช้บรรเลง, เวลาในการบรรเลง, อาหารของนักดนตรี เป็นต้น

จากบริบททางสังคมของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ทำให้เห็นว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การบริหารจัดการวงดนตรีไทยมีระบบการทำงานที่ดี เนื่องจากการออกแสดงดนตรีไทยทั้งภายในโรงเรียนหรืองานบริการชุมชนภายนอก ล้วนต้องอาศัยความพร้อมด้านต่างๆ อยู่เสมอ ผู้ควบคุมวงดนตรีไทยจำเป็นต้องมีการวางแผนการทำงาน หากขาดการบริหารจัดการที่ดีแล้ว อาจส่งผลกระทบต่องานต่างๆ ไปด้วย

2. การบริหารจัดการวงดนตรีไทย โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา

การบริหารจัดการวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องศึกษาโครงสร้างการบริหารงานของโรงเรียนในองค์กรรวม ทั้งนี้เพื่อให้เราทราบถึงเป้าหมายและทิศทางการดำเนินงาน อีกทั้งยังทำให้ทราบถึงกระบวนการขั้นตอนการบริหารจัดการวงดนตรีไทยที่มีประสิทธิภาพ โดยมีการบริหารจัดการวงดนตรีไทยตามแผนผังโครงสร้าง ซึ่งแสดงลำดับขั้นตอนการดำเนินงานตามระบบราชการ เป็นไปตามขั้นตอนการบริหารจัดการภายใน ดังนี้

แผนผังที่ 3 แสดงโครงสร้างการบริหารงานโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา

จากแผนผังแสดงโครงสร้างการบริหารงานของโรงเรียน ทำให้เราทราบถึงขั้นตอนการดำเนินงานจากหน่วยเล็กที่สุดคือวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา สู่หน่วยใหญ่ที่สุดคือผู้อำนวยการโรงเรียน ซึ่งนำมาสู่การเก็บข้อมูลวิจัย เพื่อการศึกษาวิเคราะห์การสนับสนุนวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านนโยบาย, ด้านงบประมาณ, ด้านสถานที่, ด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่องดนตรีไทย และด้านบุคลากร โดยผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ตัวแทนคณะผู้บริหารของโรงเรียน มหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาศึกษาวิเคราะห์เชื่อมโยงกับการบริหารจัดการวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ต่อไป

2.1 ตัวแทนคณะผู้บริหาร

บุคคลข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ ในตำแหน่งบริหารงานในโรงเรียน โดยบุคคลผู้ให้สัมภาษณ์คือ นายจรัญ ศรีทวีวัฒน์ ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารวิชาการ โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา เป็นตัวแทนของคณะผู้บริหาร จากการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ สามารถนำเสนอข้อมูลเพื่อศึกษาวิเคราะห์แบ่งเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1. การสนับสนุนด้านนโยบาย

จากการศึกษานโยบายของโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา จากวิสัยทัศน์ของโรงเรียนที่ตั้งใจจะมุ่งพัฒนาให้เป็นโรงเรียนชั้นนำของประเทศและอาเซียน ภายในปี พ.ศ.2558 ซึ่งนอกจากจะเป็นผู้นำด้านวิชาการแล้ว โรงเรียนยังมีนโยบายสนับสนุนให้เป็นโรงเรียนที่เป็นผู้นำด้านวัฒนธรรมไทยด้วย เพื่อเป็นต้นแบบแห่งการพัฒนาโรงเรียนและนักเรียนที่ยั่งยืน ให้สามารถเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอย่างน่าภูมิใจ โดยในดำเนินนโยบายนี้ โรงเรียนได้ตั้งเป้าประสงค์ที่สอดคล้องกับการดูแลเรื่องศิลปวัฒนธรรมไทยคือ เพื่อให้นักเรียนมีระเบียบวินัย รักความเป็นไทย ใฝ่สันติ จากเป้าประสงค์ที่วางไว้ทำให้เราทราบถึงนโยบายหลักที่ให้การสนับสนุนศิลปวัฒนธรรมไทยอย่างเต็มที่

การบริหารด้านนโยบายของโรงเรียน ได้เป็นไปตามแผนนโยบายประจำปี ของโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ คือมีนโยบายส่งเสริมทุกกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียน ซึ่งถือเป็นนโยบายหลักของโรงเรียนและมีนโยบายการสนับสนุนด้านอื่นๆ ในทุกๆ ด้าน โดยการสนับสนุนหลักของงานฝ่ายวิชาการนอกจากเป็นด้านนโยบายการทำงานในแต่ละโครงการแล้ว ยังเป็นฝ่ายบริหารที่ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากโรงเรียนเรียนคิดเป็น ร้อยละ 60 ของจำนวนงบประมาณทั้งหมด ทั้งนี้เนื่องจากฝ่ายบริหารวิชาการต้องรับผิดชอบโครงการที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนโดยตรง อีกทั้งต้องบริหารงบประมาณทั้งหมดให้เพียงพอต่อความจำเป็นของแต่ละโครงการที่กลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้เสนอเพื่อพิจารณา

ในเชิงนโยบายนี้ จะมีการประชุมทำแผนงานการปฏิบัติงานประจำปีการศึกษา ซึ่งได้รับนโยบายจากผู้อำนวยการโรงเรียนมาดำเนินการออกเป็นนโยบายในส่วนต่างๆ เพื่อมอบหมายให้แก่ครูผู้รับผิดชอบของแต่ละส่วนงานหรือโครงการต่างๆ และสนองต่อนโยบายของผู้บริหารโรงเรียนให้แล้วเสร็จในปีการศึกษานั้นๆ ส่วนของดนตรีไทยจะมีการมอบนโยบายให้ผู้ควบคุมวงดนตรีไทยบริหารจัดการภายใน หากมีความต้องการด้านใดเป็นพิเศษ ให้ดำเนินการทำโครงการเพื่อขอความอนุเคราะห์ได้ตลอด โดยฝ่ายบริหารจะให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา เป็นไปอย่างเรียบร้อยและสมบูรณ์

2. การสนับสนุนด้านงบประมาณ

การบริหารจัดการด้านงบประมาณถือว่าเป็นหัวใจหลักของการบริหารงานในองค์กร เนื่องจากองค์กรจะขับเคลื่อนไปได้ ต้องใช้หลักการบริหารจัดการงบประมาณที่เหมาะสมและรัดกุม โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏถือว่าเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการบริหารจัดการด้านงบประมาณที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เมื่อผ่านนโยบายของฝ่ายบริหารแล้ว วงดนตรีไทยจะได้รับการสนับสนุนงบประมาณซึ่งเป็นงบประมาณสนับสนุนจากโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏในด้านต่างๆ ดังนี้

2.1 โครงการจัดซื้อวัสดุ ครุภัณฑ์กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

โครงการจัดซื้อวัสดุ ครุภัณฑ์ โรงเรียนได้จัดสรรงบประมาณให้ จำนวน 73,500 บาท และต้องนำงบประมาณมาจัดสรรในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะอีกครั้ง เนื่องจากสาระอื่นในกลุ่มสาระฯ ยังมีความจำเป็นต้องใช้งบประมาณเพื่อซื้อวัสดุ ครุภัณฑ์ที่ใช้สำหรับการเรียนการสอนเช่นกัน

2.2 ค่ายอัจฉริยะดนตรีไทย จัดกิจกรรมพัฒนาทักษะด้านดนตรีไทย

โครงการค่ายอัจฉริยะดนตรีไทย โรงเรียนได้จัดสรรงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมนี้ จำนวน 20,000 บาท ทุกปี โดยเล็งเห็นคุณค่าและประโยชน์ของการจัดกิจกรรม เนื่องจากมีการจัดทำค่ายที่เผยแพร่ดนตรีไทยให้นักเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ ให้สามารถเข้าถึงดนตรีไทยและเมื่อจบค่ายนี้ นักเรียนสามารถออกแสดงดนตรีไทยได้ ทำให้ฝ่ายบริหารมีความประทับใจและส่งเสริมกิจกรรมค่ายอัจฉริยะดนตรีไทยมาอย่างต่อเนื่อง

2.3 โครงการส่งเสริมศักยภาพทักษะทางวิชาการ

โครงการส่งเสริมศักยภาพทักษะทางวิชาการ จัดให้มีขึ้นเพื่อใช้เป็นค่าใช้จ่ายสำหรับการแข่งขันงานศิลปหัตถกรรมนักเรียนโดยเฉพาะ เนื่องจากโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ มีจำนวนรายการเข้าร่วมการแข่งขันในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ หากใช้งบประมาณของกลุ่มสาระการเรียนรู้ อาจทำให้กลุ่มสาระการเรียนรู้ดำเนินงานด้านการจัดสรรงบประมาณไม่เพียงพอ โรงเรียนจึงจัดสรรงบประมาณ จำนวน 820,000 บาท โดยงบประมาณนี้จะใช้ร่วมกันทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ จนกว่าการแข่งขันทักษะทางด้านวิชาการงานศิลปหัตถกรรมนักเรียนเสร็จสิ้น

สำหรับรายการแข่งขันทักษะวิชาการงานศิลปหัตถกรรมนักเรียนด้านดนตรีไทยของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จะมีการเข้าแข่งขันใน 3 ระดับด้วยกันคือ 1) ระดับเขตพื้นที่การศึกษา 2) ระดับภาคใต้ 3) ระดับประเทศ เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่าวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ มีจำนวนรอบที่เข้าแข่งขันถึง 3 รอบ ทำให้โรงเรียนต้องจัดสรรงบประมาณให้อย่างเพียงพอ เนื่องจากเป็นการสร้างชื่อเสียงให้แก่โรงเรียนและสามารถนำรางวัลมาให้เป็นความภาคภูมิใจทุกครั้ง โรงเรียนจึงจัดสรรงบประมาณให้อย่างเต็มที่

2.4 โครงการส่งเสริมความเป็นเลิศเฉพาะทาง

โครงการส่งเสริมความเป็นเลิศเฉพาะทาง เป็นงบประมาณที่จัดสรรให้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อจ้างวิทยากรพิเศษ โดยโรงเรียนจัดสรรงบประมาณ จำนวน 200,000 บาท ทั้งนี้โรงเรียนได้ส่งเสริมให้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ต้องมีวิทยากรภูมิปัญญาชาวบ้านหรือวิทยากรพิเศษที่เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน มาปฏิบัติงานสอนควบคู่ไปกับการเรียนการสอนในห้องเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนให้เห็นความสำคัญถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นและได้มีโอกาสได้เรียนกับผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องที่ตนเองสนใจ

ในส่วนของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ได้มีการเชิญวิทยากรพิเศษเพื่อดำเนินกิจกรรมทางด้านดนตรีไทย ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมค่ายดนตรีไทยหรือกิจกรรมการประกวดดนตรีไทย ที่จะต้องเชิญผู้เชี่ยวชาญมาช่วยในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้ลุล่วงตามวัตถุประสงค์และให้วงดนตรีไทยประสบผลสำเร็จอย่างสูงที่สุด

ด้านงบประมาณโรงเรียนให้การสนับสนุนในหลายโครงการ แต่บางโครงการต้องนำงบประมาณที่ได้มาจัดสรรโดยการเฉลี่ย เพื่อให้ครบทุกสาระของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ซึ่งมีทั้งหมด 4 สาระ คือ ดนตรีไทย, ดนตรีสากล, ทักษะศิลป์ และนาฏศิลป์

3. การสนับสนุนด้านสถานที่

เนื่องจากวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา มีนักเรียนที่สนใจเข้าร่วมเพิ่มขึ้นทุกปีและสถานที่เดิมมีพื้นที่คับแคบ จึงมีนโยบายให้จัดอาคารเรียนดนตรีไทยโดยเฉพาะ โดยใช้อาคารเก่าที่ติดกับอาคารสมาคมนักเรียนเก่า เป็นห้องดนตรีไทยแห่งใหม่ ซึ่งในสภานโยบายพัฒนาอาคารสถานที่ มีการให้งบประมาณเพื่อปรับปรุงห้องดนตรีไทยในทุกปีงบประมาณภายใต้ “โครงการพัฒนาคุณภาพห้องปฏิบัติการดนตรีไทย อาคารสายสังคีต” ทั้งนี้เพื่อให้การเรียนการสอนและกิจกรรมด้านดนตรีไทยดำเนินไปอย่างสะดวกสบายทั้งผู้เรียนและผู้สอน โรงเรียนได้จัดสรรงบประมาณในการปรับปรุงห้องเรียนต่างๆ ภายในอาคารสายสังคีต โดยอนุมัติให้ใช้เงินในส่วนของฝ่ายอาคารสถานที่ เพื่อดำเนินการตามโครงการเป็นไปอย่างเรียบร้อย ในส่วนของห้องเรียนและห้องพักครูสนับสนุนให้ติดเครื่องปรับอากาศ ปูพื้นกระเบื้องใหม่ และติดประตู หน้าต่างเป็นกระจก ทำให้ห้องดนตรีไทยเกิด

ความน่าอยู่ น่าเรียน น่าใช้ และนักเรียนดนตรีไทยยังสามารถใช้เป็นค่าใช้จ่ายพัฒนาทักษะทางด้านดนตรีไทยได้อย่างราบรื่นและเป็นการสร้างความไว้วางใจแก่ผู้ประกอบการที่นำบุตรหลานมาเข้าค่ายดนตรีไทยด้วย

4. การสนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องดนตรีไทย

การสนับสนุนด้านด้านวัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องดนตรีไทย เป็นส่วนสำคัญมากสำหรับการดำเนินกิจกรรมทางด้านดนตรีไทยทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นด้านการเรียนการสอน การเข้าค่ายทักษะดนตรีไทย หรือกิจกรรมอื่นๆที่ต้องใช้วัสดุอุปกรณ์ เพื่อให้กิจกรรมทุกอย่างของวงดนตรีไทย โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ได้ดำเนินงานอย่างสะดวก โรงเรียนได้จัดสรรงบประมาณในโครงการจัดซื้อวัสดุ ครุภัณฑ์กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น โดยนอกจากจะต้องใช้ซื้ออุปกรณ์ วัสดุ และเครื่องดนตรีไทยแล้ว บางส่วนสามารถนำไปจัดสรรซื้อครุภัณฑ์ที่มีความจำเป็นต่อการเรียนการสอนดนตรีไทย เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ ลำโพงเครื่องขยายเสียง จอโปรเจคเตอร์ เครื่องปรับอากาศ เป็นต้น โดยสามารถนำเงินในโครงการนี้ไปซื้ออุปกรณ์หรือครุภัณฑ์อื่นๆ ได้ตามความต้องการ หากงบประมาณตามโครงการที่กลุ่มสาระการเรียนรู้ขอเสนอไปนั้น มีไม่เพียงพอต่อการจัดซื้อในแต่ละครั้ง โรงเรียนได้สนับสนุนให้นำงบประมาณในส่วนอื่นๆมาใช้ได้ เช่น งบประมาณสนับสนุนโครงการส่งเสริมความเป็นเลิศเฉพาะทาง หากจำเป็นก็สามารถดึงมาใช้บริหารจัดการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้ตลอด

5. การสนับสนุนด้านบุคลากร

โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา มีการพัฒนาบุคลากรอยู่เสมอ โดยมีการจัดครูไปอบรมในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสาระการเรียนรู้ที่ตนเองสอนและมีการต่อยอดองค์ความรู้ที่ได้จากการอบรม เพื่อพัฒนาตนเอง ซึ่งเป็นประโยชน์ในการเรียนการสอน ทั้งนี้มีการจัดทำโครงการและจัดสรรงบประมาณ เพื่อให้บุคลากรของโรงเรียนได้พัฒนาตนเองด้านวิชาการ เป็นจำนวน 100,000 บาท โดยจัดสรรให้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้อย่างเสมอภาค

ในส่วนของดนตรีไทยนั้น ได้มีการเปิดรับตำแหน่งครูอัตราจ้างเพิ่มเติม เพื่อให้การเรียนการสอนด้านดนตรีไทยเป็นไปอย่างราบรื่น โดยมีนายพัทธพงศ์ ขุนสุยหนู เข้าเป็นครูในตำแหน่งอัตราจ้าง สอนวิชาดนตรีไทย และสนับสนุนให้จ้างวิทยากรพิเศษด้านดนตรีไทย เพื่อดูแลเรื่องการปรับวงดนตรีไทยในการประกวดดนตรีไทยในรายการต่างๆทุกรายการ จนทำให้วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา มีผลงานการประกวดดนตรีไทยที่น่าชื่นชมและสร้างชื่อเสียงให้โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏมาโดยตลอด ปัจจุบันนายพัทธพงศ์ ขุนสุยหนู ได้สอบเข้ารับราชการในตำแหน่ง ครูผู้สอนวิชาดนตรีไทยที่โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ทำให้วงดนตรีไทยมีเสถียรภาพทางด้านบุคลากรมากขึ้น

ด้านการสนับสนุนวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา สามารถแบ่งได้ 5 ด้านคือ ด้านนโยบายในการสนับสนุน, ด้านงบประมาณ, ด้านอาคารสถานที่, ด้านวัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องดนตรีไทย และด้านบุคลากร โดยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ มีแผนงานการสนับสนุนกิจกรรมด้านดนตรีไทยทุกด้าน ซึ่งในโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ มีการจัดสรรงบประมาณจากโรงเรียนไปในทุกโครงการ เพื่อให้การดำเนินงานของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ เป็นไปอย่างเรียบร้อยและมีคุณภาพ อีกองค์ประกอบในการบริหารจัดการที่ทำให้โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา มีผลงานด้านดนตรีไทยอย่างโดดเด่นและเป็นที่รู้จัก ไม่ใช่เฉพาะเพียงแค่เป็นเพราะการบริหารงานของคณะผู้บริหารโรงเรียนเท่านั้น แต่ยังมีคณะผู้ควบคุมวงดนตรีไทยที่มีวิธีการบริหารจัดการงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับวงดนตรีไทย ให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและสร้างความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะให้กับวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จนเป็นผลประสบความสำเร็จในปัจจุบัน

2.2 คณะผู้ควบคุมวงดนตรีไทย

คณะผู้ควบคุมวงดนตรีไทย มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบงานด้านต่างๆ ของวงดนตรีไทย และเป็นผู้ที่จะคอยประสานกับประธานชมรมดนตรีไทย เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมต่างๆ เป็นไปอย่างราบรื่นและอยู่ในแนวทางของความถูกต้อง โดยคณะผู้ควบคุมวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ประกอบด้วย

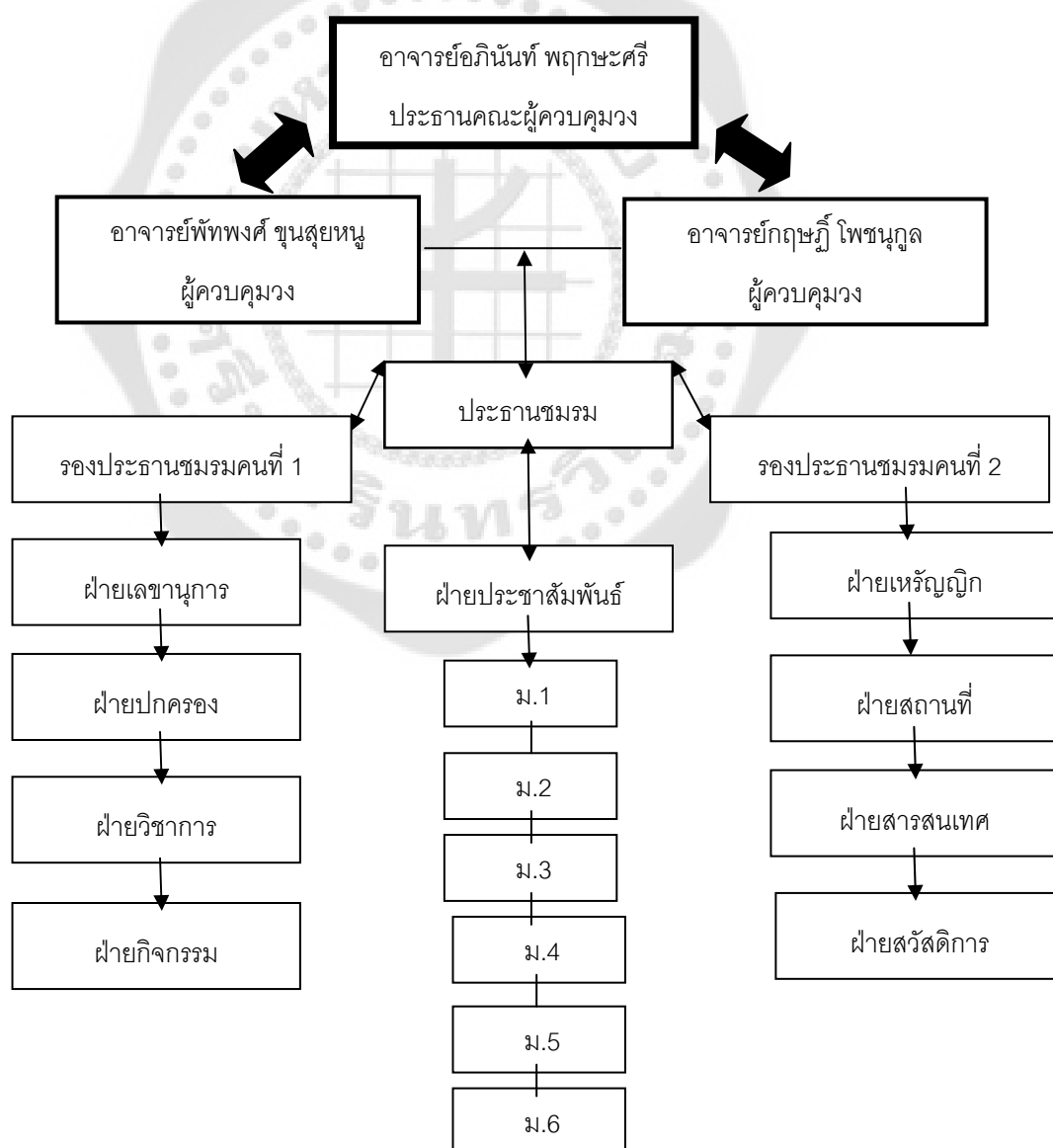
1. อาจารย์อภิรักษ์ พฤษะศรี ตำแหน่ง ครู คศ.3 โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา
2. อาจารย์พัทธพงศ์ ชุนสุขหนู ตำแหน่ง ครูผู้ช่วย โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา
3. อาจารย์กฤษฎี โพชนุกูล ตำแหน่ง อาจารย์พิเศษ โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา

คณะผู้ควบคุมวงดนตรีไทย ถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ เนื่องจากการบริหารจัดการวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา มีงานที่ต้องอาศัยความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และมีหลายส่วนงานที่ต้องแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน ทั้งนี้คณะผู้ควบคุมวงดนตรีไทยจะต้องมีการวางแผนอย่างรัดกุม เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดกิจกรรมต่างๆ มีปัญหาและสร้างความยุ่งยากในการบริหารจัดการในภายหลัง

2.2.1 โครงสร้างการบริหารจัดการวन्दนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัด

สงขลา

การบริหารจัดการวन्दนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา มีการบริหารจัดการโดยใช้โครงสร้างแบบคณะกรรมการนักเรียน ซึ่งจัดให้มีการเลือกตั้งผู้แทนนักเรียนเป็นประธานชมรมดนตรีไทย มีหน้าที่ดูแลนักดนตรีไทยรุ่นน้องและคอยประสานงานกับคณะผู้ควบคุมวง นอกจากนี้มีตำแหน่งอื่นๆที่มาจากการเลือกของคณะผู้ควบคุมวงและประธานชมรม เพื่อแบ่งเบาภาระของประธานชมรม ซึ่งนักเรียนที่ถูกต้องให้เป็นประธานชมและกรรมการของชมรมนั้น จะต้องเป็นรุ่นพี่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เนื่องจากเป็นผู้ที่ถือได้ว่าเป็นนักเรียนที่อาวุโสมากที่สุดในชมรม ทั้งนี้ยังเป็นผู้ที่เคยมีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่านักเรียนในระดับอื่นๆ ด้วย โดยจัดโครงสร้างการบริหารจัดการวन्दนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา เป็นรูปแบบแผนผังได้ ดังนี้

แผนผังที่ 4 แสดงโครงสร้างการบริหารจัดการวन्दนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา

จากแผนผังโครงสร้างการบริหารจัดการวन्दนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ทำให้ทราบว่า การบริหารจัดการวन्दนตรีไทยจะมีอาจารย์อภิรักษ์ พุกกะศรี เป็นประธานที่ปรึกษาและมีอาจารย์พิศพงษ์ ขุนสุยหนูและอาจารย์กฤษฎี โพชนุกูล เป็นที่ปรึกษา โดยฝ่ายนักเรียนจะมีการแบ่งฝ่ายออกเป็น 9 ฝ่าย ได้แก่

1) ฝ่ายเลขานุการ มีหน้าที่เป็นผู้บันทึกรายละเอียดต่างๆจากการประชุมร่วมกันระหว่างคณะกรรมการควบคุมวन्दนตรีไทยและคณะกรรมการนักเรียน อีกทั้งเป็นผู้ช่วยประสานงานให้ฝ่ายต่างๆดำเนินงานตามแผนงานของประธานชมรมที่ได้ตั้งไว้ได้อย่างเรียบร้อย

2) ฝ่ายปกครอง มีหน้าที่ปกครองและดูแลสมาชิกทุกคนในวงดนตรีไทยให้อยู่ในความเรียบร้อย โดยจะต้องเป็นผู้ที่รุ่มร่ามให้ความเคารพและยำเกรง บางครั้งหากเกิดการทะเลาะวิวาท ที่ฝ่ายปกครองจะเป็นผู้ไกล่เกลี่ยและสานสัมพันธ์คู่กรณีให้กลับมามีความดี จึงนับเป็นตำแหน่งที่สำคัญอีกตำแหน่งหนึ่งในวงดนตรีไทย

3) ฝ่ายวิชาการ มีหน้าที่ดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการให้ความรู้และสอนรุ่มร่ามในด้านต่างๆภายในชมรม อีกทั้งยังต้องเป็นผู้นำในการทำกิจกรรมของชมรม ให้คำปรึกษา แนะนำรุ่มร่ามได้

4) ฝ่ายกิจกรรม เป็นฝ่ายที่ต้องวางแผนและดำเนินงานด้านกิจกรรมต่างๆของชมรม เช่น คิดกิจกรรมเกมส์ เพื่อใช้ในค่ายดนตรีไทยและเป็นผู้นำสันทนากการ ต้องสามารถนำรุ่มร่ามเต้นหรือร้องเพลงได้ ซึ่งบางครั้งต้องใช้การวางแผนอย่างดี เนื่องจากบางกิจกรรมต้องใช้ทักษะทางด้านร่างกายเยอะ ทำให้น้องบางคนไม่ถนัด ฝ่ายกิจกรรมจึงต้องมีการวางแผนการทำกิจกรรมต่างๆอย่างรอบคอบเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดอุบัติเหตุกับรุ่มร่ามได้

5) ฝ่ายเหรียญกษาปณ์ มีหน้าที่รับเงินจากผู้ควบคุมวन्दนตรีไทย เพื่อนำไปบริหารจัดการการใช้งบประมาณในกิจกรรมต่างๆของชมรม โดยจะต้องมีหน้าที่ทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย เพื่อรายงานต่อประธานชมรมให้ทราบถึงยอดงบประมาณคงเหลือในแต่ละวันของกิจกรรมค่ายหรือกิจกรรมของชมรมดนตรีไทย การทำหน้าที่ฝ่ายเหรียญกษาปณ์นี้ต้องมีความละเอียดและซื่อสัตย์เป็นอย่างมาก เพราะบางครั้งมีการเบิกจ่ายงบประมาณบ่อยครั้ง เป็นจำนวนเงินที่มาก หากไม่มีความรอบคอบและความละเอียดพออาจทำให้เกิดการสูญหายหรือเกิดข้อสงสัยจากคนรอบข้างได้

6) ฝ่ายสถานที่ มีหน้าที่สำรวจและเตรียมการจัดสถานที่ เพื่อกิจกรรมค่ายดนตรีไทยในช่วงต่างๆหรือการจัดสถานที่เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการฝึกซ้อม ฝ่ายสถานที่ต้องมีแผนงานการใช้สถานที่และมีการตรวจตราความเรียบร้อยหากต้องนำสมาชิกในวงดนตรีไทยไปทำกิจกรรมกลุ่มทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เพราะหากฝ่ายสถานที่ไม่ตรวจสอบและเตรียมความพร้อมในการทำกิจกรรมต่างๆแล้วนั้น อาจเกิดอุบัติเหตุกับสมาชิกในชมรมได้ เช่น เศษแก้วบาด ลื่นหกล้มจากพื้นลาดชัน เป็นต้น

7) ฝ่ายสารสนเทศ มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการใช้คอมพิวเตอร์ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เช่น การตัดต่อวิดีโอเพื่อนำเสนองานของชมรมดนตรีไทย การใช้สื่อโซเชียลเน็ตเวิร์ค (Social network) ในการติดต่อสื่อสารกับสมาชิกในชมรมดนตรีไทย เป็นต้น ฝ่ายสารสนเทศอาจทำหน้าที่ร่วมกับฝ่ายประชาสัมพันธ์ เพื่อวางแผนการทำงานให้สอดคล้องกันและรูปแบบงานจะต้องออกมาในแนวทางเดียวกัน

8) ฝ่ายสวัสดิการ มีหน้าที่ดูแลเรื่องอาหารและน้ำดื่มของสมาชิกในชมรม เนื่องจากบ่อยครั้งจะมีการเข้าค่ายเพื่อประกวดดนตรีไทยและค่ายพัฒนาทักษะด้านดนตรีไทย จึงทำให้สมาชิกชมรมดนตรีไทยต้องนอนค้างคืนที่โรงเรียน ฝ่ายสวัสดิการจึงต้องวางแผนเรื่องค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาหารและเครื่องดื่มทั้งหมด เพื่อเสนอต่อประธานชมรมให้ทราบ แล้วพิจารณางบประมาณที่มีอย่างจำกัดร่วมกัน ทำให้ฝ่ายสวัสดิการเป็นอีกฝ่ายที่มีความสำคัญไม่แพ้ฝ่ายอื่นๆ

9) ฝ่ายประชาสัมพันธ์ จะมีหน้าที่แจ้งข่าวสารต่างๆให้ทั้งภายในชมรมดนตรีไทยและภายนอกชมรมทราบถึงกิจกรรมต่างๆที่กำลังจะจัดขึ้น เช่น ข่าวการรับสมัครสมาชิกในการเข้าค่ายดนตรีไทยในช่วงปิดภาคการศึกษาฤดูร้อน เป็นต้น ฝ่ายประชาสัมพันธ์จะต้องจัดทำป้ายโฆษณาหรือโปสเตอร์เพื่อประชาสัมพันธ์โครงการค่ายให้นักเรียนโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏได้ทราบและเชิญชวนเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว หากการประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึงก็อาจจะทำให้มีจำนวนนักเรียนเข้าค่ายดนตรีไทยน้อยลงด้วย จึงเป็นฝ่ายที่ต้องคิดและวางแผนงานตั้งแต่ก่อนปิดภาคการศึกษา เพื่อดำเนินการประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่างๆให้ทั่วถึง

ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆทุกกิจกรรมจะต้องผ่านความเห็นชอบจากอาจารย์อภินันท์ พุกกะศรี ทั้งหมด เนื่องจากอาจารย์จะเปิดโอกาสให้คณะกรรมการนักเรียนดนตรีไทยสร้างสรรค์กิจกรรมทุกอย่างอย่างเป็นอิสระ แต่มีเงื่อนไขว่าต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการที่เสนอไป ให้ฝ่ายบริหารของโรงเรียนได้พิจารณา โดยมีคณะผู้ควบคุมคอยชี้แนะและให้คำปรึกษาคณะกรรมการนักเรียนดนตรีไทยอยู่ตลอดเวลา จึงถือได้ว่าการบริหารจัดการเชิงโครงสร้างของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา มีความเข้มแข็งและมีการบริหารจัดการที่มีระบบตามลำดับขั้นตอน ทำให้กิจกรรมต่างๆดำเนินไปได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

นอกจากโครงสร้างในการบริหารจัดการแล้ว ยังมีปัจจัยอื่นๆที่ทำให้วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา มีความเข้มแข็งและเกิดการพัฒนานักดนตรีไทยให้สู่เป้าหมายที่คณะผู้ควบคุมวงดนตรีมีความตั้งใจที่จะต่อยอดทักษะการบรรเลงของนักดนตรีไทย เพื่อใช้บรรเลงในโอกาสต่างๆได้ จึงเริ่มตั้งแต่การคัดเลือกนักเรียนเข้าวงดนตรีไทย ซึ่งถือเป็นรากฐานการสร้างวงดนตรีไทยในอนาคตที่ยั่งยืนและทำให้เกิดการต่อยอดองค์ความรู้ด้านดนตรีไทยไม่รู้จบ อีกทั้งยังช่วยให้ฐานด้านการสืบทอดเอกลักษณ์เฉพาะของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ไม่หายไป

2.2.2 การรับสมัครสมาชิกวงดนตรีไทย

การรับสมัครนักเรียนเพื่อเข้าเป็นสมาชิกของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ถือเป็นการบริหารจัดการวงดนตรีไทยอย่างหนึ่ง เพราะการรับสมัครถือเป็นประตูด่านแรกที่มีไว้สำหรับคัดกรองผู้สมัคร ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการพิจารณานักเรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งทำให้คณะผู้ควบคุมวงดนตรีไทยสามารถเลือกนักเรียนที่มีความสามารถด้านดนตรีไทยเข้ามาพัฒนาต่อยอดได้ง่าย โดยจะมีการเปิดรับสมัครทุกปีอย่างต่อเนื่อง จากการศึกษาแล้วสามารถแบ่งได้ 2 วิธี ได้แก่

(1) การสอบความสามารถพิเศษ

การสอบความสามารถด้านดนตรีไทยหรือการสอบประเภท “โควตา” ได้จัดให้มีการเปิดรับสมัครสอบทุกปีการศึกษา โดยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏจะจัดสรรจำนวนการรับสมัครในแต่ละปีแตกต่างกัน ซึ่งคณะผู้ควบคุมวงดนตรีไทยจะต้องประชุมเพื่อหารือถึงตำแหน่งนักดนตรีไทยที่ต้องการในแต่ละปี จากนั้นก็มีการประกาศรับสมัคร แล้วจึงดำเนินการสอบนักเรียนต่อไป การสอบความสามารถพิเศษด้านดนตรีไทย นักเรียนต้องสอบการปฏิบัติเครื่องดนตรีไทยตามความถนัด 1 ชนิด ซึ่งผู้เข้าสมัครสอบต้องมีคุณสมบัติตามที่โรงเรียนกำหนด หากขาดคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่งก็就会被ตัดสิทธิ์ในการสมัครทันที โดยคุณสมบัติของผู้เข้าสอบความสามารถด้านดนตรีไทย มีดังนี้

คุณสมบัติ

1. เป็นนักเรียนที่กำลังเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. มีความสามารถในการปฏิบัติเครื่องดนตรีไทย เช่น ระนาดเอก ซอด้วง ซอด้วงเพียงออ ฯลฯ หรือการขับร้อง
3. มีประสบการณ์ในการเล่นดนตรีไทยอย่างน้อย 1 ปี
4. มีเกียรติบัตรผ่านการประกวดหรือได้รับรางวัลจากการประกวด
5. สามารถฝึกซ้อมวงดนตรีไทยช่วงเย็นหลังเลิกเรียนและในวันหยุดได้
6. มีผลการเรียนเฉลี่ยในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ไม่ต่ำกว่า 2.00

กว่า 2.00

(อ้างอิง: ระเบียบการรับสมัครนักเรียนปีการศึกษา 2557 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4, 2557)

จะเห็นได้ว่าการสอบความสามารถพิเศษด้านดนตรีไทยของโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ มีการกำหนดคุณสมบัติทางด้านดนตรีไทยไว้อย่างชัดเจนในข้อที่ 2-5 หากขาดคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่งผู้สมัครจะถูกตัดสิทธิ์การสอบทันที การกำหนดคุณสมบัติด้านดนตรีโดยเฉพาะข้อที่ 4 นี้ ผู้วิจัยเห็นว่านักเรียนที่สอบความสามารถพิเศษจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรมีประสบการณ์ด้านการบรรเลงในการประกวด เพราะเป็นเป้าหมายของผู้ควบคุมวงดนตรีไทยที่จะส่งเสริมให้วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏมีความ

เข้มแข็งมากขึ้นและยังสามารถพัฒนาศักยภาพด้านการบรรเลงเครื่องดนตรีไทยของนักเรียนได้อย่าง
ง่ายดายมากกว่านักเรียนที่ไม่เคยมีประสบการณ์การบรรเลงในการประกวดมาก่อน

วิธีการคัดเลือก

1. สอบปฏิบัติโดยนักเรียนสามารถเลือกเพลงตามความถนัด
2. การสัมภาษณ์ บุคลิกภาพ ทักษะ

วิธีการคัดเลือก จะแบ่งเป็น 2 ส่วนคือ การสอบปฏิบัติ โดยการสอบนักเรียนสามารถ
นำเครื่องดนตรีของตนเองมาใช้ในการสอบได้ หรือถ้าเป็นเครื่องดนตรีไทยจำพวกเครื่องเป่าพาทย์ ทาง
คณะกรรมการสอบจะจัดเตรียมเครื่องดนตรีไทยไว้ให้ อีกส่วนจะเป็นการสอบสัมภาษณ์ โดย
คณะกรรมการจะพิจารณาจากคำตอบในเรื่องต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิต, ครอบครัว, ถิ่นฐาน
บ้านเกิด, ทักษะต่อดนตรีไทย เป็นต้น เมื่อจบการสัมภาษณ์ก็เสร็จสิ้นกระบวนการสอบความสามารถ
พิเศษ

ภาพประกอบ 24 แสดงภาพบรรยากาศการสอบสัมภาษณ์นักเรียน

สถานที่คัดเลือก

จัดให้มีการสอบที่ห้องดนตรีไทย อาคารสายสังคีต โรงเรียนนวมหาวชิราวุธ จังหวัด
สงขลา โดยจะมีการจัดเครื่องดนตรีไทยและโต๊ะคณะกรรมการสอบความสามารถพิเศษ จำนวน 4 ทาน

ทั้งนี้เพลงที่ใช้ในการสอบความสามารถพิเศษด้านดนตรีไทยจะใช้เพลง 2 ลักษณะ
คือ เพลงดำเนินทำนองและเพลงบังคับทาง ซึ่งผู้เข้าสอบจะต้องเตรียมเพลงที่ใช้สอบให้ครบทั้ง 2 เพลง
โดยมีหลักเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

- ความแม่นยำ,ความถูกต้องของจังหวะและทำนอง	20 คะแนน
- ความไพเราะและคุณภาพของเสียงในการบรรเลง	20 คะแนน
- เทคนิคและความสามารถของผู้บรรเลง	20 คะแนน
- ความเหมาะสมของแนวทางในการบรรเลง	10 คะแนน
- บุคลิก ท่าทางในการบรรเลง	10 คะแนน
- ประสบการณ์เกี่ยวกับกิจกรรมดนตรีไทย	10 คะแนน
- ความพร้อมและอื่นๆ	10 คะแนน
รวมคะแนนทั้งหมด	100 คะแนน

คณะกรรมการในการสอบคัดเลือกความสามารถพิเศษด้านดนตรีไทย มีดังนี้

1. อาจารย์อภินันท์ พฤกษ์ศรี (ครู คศ.3 โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จ.สงขลา)
2. อาจารย์ประสาสน์ แก่นกระจ่าง (ครู คศ.3 โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จ.สงขลา)
3. อาจารย์พิทพงศ์ ขุนสุยหนู (ครูผู้ช่วย โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จ.สงขลา)
4. อาจารย์กฤษฎี โพชนุกูล (วิทยากรพิเศษ)

นอกจากนี้ยังมีเงื่อนไขสำหรับผู้ที่จะสอบผ่านความสามารถพิเศษที่จะต้องถือปฏิบัติ คือ จะต้องช่วยงานของชมรมดนตรีไทยหรือเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆของชมรมตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 รวมระยะเวลา 3 ปีการศึกษา

(2) นักเรียนผู้สนใจทั่วไป

กลุ่มนี้เปิดรับสมัครนักเรียนที่สนใจและนักเรียนที่สอบไม่ผ่านด้านความสามารถพิเศษ เพื่อฝึกหัดเล่นดนตรีไทยในเวลาว่างหรือหลังเลิกเรียน การรับสมัครของนักเรียนในกลุ่มนี้จะไม่มีการสอบคัดเลือก และไม่มีจำนวนจำกัด เนื่องจากนักเรียนส่วนใหญ่มีความสนใจและต้องการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เมื่อฝึกซ้อมและบรรเลงไประยะหนึ่ง จึงเกิดความชำนาญและเกิดทักษะการบรรเลงที่ดี นักเรียนกลุ่มนี้จึงเป็นกลุ่มหนึ่ง ที่ทำให้ชมรมดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จ.สงขลา มีความต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

นักเรียนที่ไม่ผ่านการสอบความสามารถพิเศษด้านดนตรีไทยแล้ว ยังมีนักเรียนในรายวิชาศิลปะที่สนใจในดนตรีไทย โดยอาจารย์อภินันท์ พฤกษ์ศรี จะใช้วิธีสังเกตว่านักเรียนคนไหนที่พอจะสามารถเล่นดนตรีไทยได้ จากนั้นจะใช้วิธีการพูดชักชวนและหวานล่อมจนกว่านักเรียนจะใจอ่อน ยอมเข้ามาฝึกหัดดนตรีไทย จากวิธีการของอาจารย์ที่กล่าวมาแล้วนั้น นักเรียนหลายคนเป็นนักดนตรีไทยของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลาในปัจจุบันและสามารถพัฒนาทักษะด้านการบรรเลงเครื่องดนตรีไทยจนได้เข้าประกวดดนตรีไทยในรายการทั้งในระดับภาคใต้และระดับประเทศ

จากข้อมูลทั้งหมดจึงแสดงให้เห็นว่า การบริหารจัดการวงดนตรีไทยในการรับสมัครและคัดเลือกนักเรียนนั้นมีความสำคัญต่อการพัฒนางวงดนตรีไทย ซึ่งเมื่อสามารถเลือกนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านดนตรีไทยและนักเรียนที่สนใจในดนตรีไทยแล้ว การบริหารจัดการวงดนตรีไทยก็จะสามารถดำเนินการในด้านต่างๆ ได้ง่ายขึ้น เพราะนักเรียนทุกคนความคิดในแนวทางเดียวกัน และมีความรักในดนตรีไทยร่วมกัน จึงถือเป็นการสร้างจุดแข็งให้วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ตลอดเวลา

2.2.3 หลักการบรรเลงเครื่องดนตรีไทยและการขับร้อง

การศึกษาหลักการบรรเลงเครื่องดนตรีไทยและการขับร้องก็เป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งในการบริหารจัดการด้านองค์ความรู้ โดยการบริหารจัดการวงดนตรีไทยที่ดีนั้น ต้องใส่ใจในรายละเอียดด้านการบรรเลง เพื่อให้การบรรเลงรวมวงมีความกลมกลืนและสามารถบริหารจัดการวงดนตรีไทยได้ง่ายยิ่งขึ้น ผู้ปรับวงและผู้ควบคุมวงจึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งในการฝึกทักษะการบรรเลงเครื่องดนตรีไทยแต่ละเครื่องดนตรีให้นักเรียนก่อนขึ้นตอนอื่นๆ เนื่องจากองค์ความรู้ด้านการปฏิบัติเครื่องดนตรีนั้น วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ ถือว่ามีการถ่ายทอดวิธีการบรรเลงและทักษะการฝึกซ้อมที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ทำให้นักดนตรีทุกคนมีทักษะที่สามารถบรรเลงเครื่องดนตรีไทยได้อย่างกลมกลืนเมื่อบรรเลงรวมวง

ทั้งนี้ได้จำแนกหลักการบรรเลงเครื่องดนตรีไทยและการขับร้อง ของโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา โดยนำเสนอเป็นหลักการบรรเลงและขับร้องขั้นพื้นฐานได้ ดังนี้

(1) หลักการบรรเลงเครื่องเป่าพาทย์

การบรรเลงเครื่องดนตรีไทยถือว่าการบริหารจัดการในด้านองค์ความรู้ที่ใช้ถ่ายทอดให้นักเรียน ซึ่งหลักการบรรเลงเครื่องดนตรีไทยจะสามารถนำไปใช้ในการบรรเลงเพื่อฝึกซ้อม จนถึงต่อยอดทักษะปฏิบัติเครื่องดนตรีไทยในระดับสูงขึ้น โดยหลักการบรรเลงมีความสำคัญอย่างมากต่อการบริหารจัดการวงดนตรีให้มีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นที่ต้องมีการศึกษาเรื่องหลักการบรรเลงเครื่องดนตรีไทย โดยเริ่มจากการเริ่มต้น ถือเป็นการวางรากฐานสำคัญให้วงดนตรีไทย ซึ่งหลักการบรรเลงเครื่องเป่าพาทย์ของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ส่วนใหญ่นั้นได้นำแนวทางการบรรเลงและวิธีการต่างๆ มาจากอาจารย์บุญช่วย โสวัตร ผู้เชี่ยวชาญดนตรีไทย ประจำจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- ท่วง

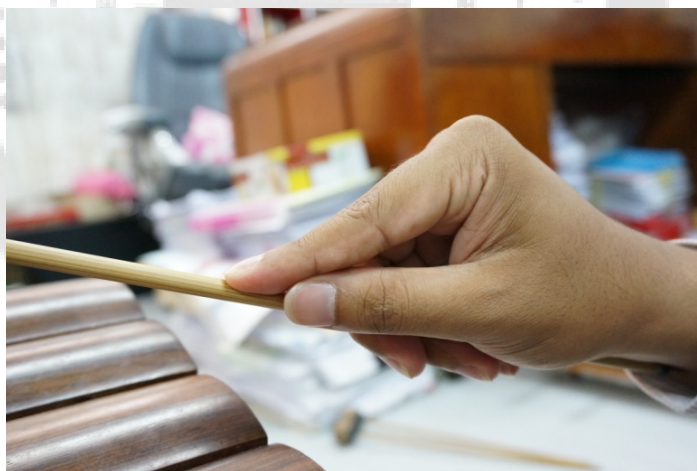
การฝึกขั้นตอนแรกคือ การนั่ง โดยให้นักเรียนนั่งขัดสมาธิ ตัวตรง หน้าตรง ให้ปลายเท้าขวาอยู่ใต้กระนาดทางด้านซ้ายมือของผู้ตี โดยไม่ให้ขาทั้งสองข้างวางซ้อนกัน มีหลักการคือนั่งใช้ขาเป็นฐานที่กว้างที่สุด ทั้งนี้เพื่อผู้บรรเลงจะสามารถทรงตัวได้ดี ลำตัวไม่โค้งงอ ตามแรงตี ส่วน

เครื่องเป่าพาทย์อื่นๆ เช่น ระนาดทุ้ม, ซ้องวงใหญ่, ซ้องวงเล็ก ก็นั่งในลักษณะเดียวกันกับระนาดเอก แตกต่างกันที่ไม่ต้องใช้เท้าซ้ายสอดเข้าใต้เครื่องดนตรี

ท่านั่งถือเป็นข้อปฏิบัติแรกที่นักดนตรีทุกคนต้องนั่งได้ตรงตามผู้ควบคุมวงดนตรีต้องการ เนื่องจากท่านั่งจะสามารถสร้างภาพการบรรเลงรวมวงให้ดูดี เมื่อทุกคนในวงดนตรีไทยนั่งตามหลักที่กล่าวมาข้างต้น ภาพที่ผู้ฟังมองมายังวงดนตรีไทยจึงเป็นภาพที่ดี มีความพร้อมเพรียง และแสดงออกถึงความพร้อมด้านการบรรเลงด้วย

- การจับไม้

นอกจากท่านั่งที่มีความสง่าแล้ว ผู้ควบคุมวงดนตรีจะสอนวิธีการจับไม้ดี ในส่วนนี้มีความเคร่งครัดเป็นพิเศษ เนื่องจากถ้านักดนตรีจับไม้ไม่ดีถูกต้องแล้ว จะทำให้เสียประสิทธิภาพในการบรรเลง ทั้งยังมีผลเสียด้านการสร้างเสียงของเครื่องดนตรีและทำให้ท่าทางการบรรเลงขาดความสง่างามอีกด้วย จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่นักดนตรีจะต้องจับไม้ให้ถูกต้อง โดยผู้ควบคุมวงจะสอนให้นักดนตรีจับไม้ด้วยการหงายฝ่ามือจับไม้ดีข้างละอัน ก้านไม้ดีจะพาดอยู่ในร่องกลางอุ้งมือ แล้วใช้นิ้วกลาง นิ้วนาง และนิ้วก้อย จับก้านไม้ไว้ แล้วเหยียดนิ้วหัวแม่มือแตะที่ด้านข้างไม้ดี ในตำแหน่งข้อแรกของนิ้วชี้ ปลายนิ้วชี้เหยียดตรง ลักษณะการจับไม้แบบนี้เรียกว่า “การจับแบบปากกา”

ภาพประกอบ 25 แสดงการจับไม้ระนาด “การจับแบบปากกา”

จากภาพแสดงการจับไม้ระนาดแบบปากกา ทำให้เห็นท่าทางการจับในลักษณะคว่ำมือ ซึ่งมีความสวยงามและมีระเบียบของนิ้วมือ ปรากฏลักษณะตามแบบการจับไม้ที่ชัดเจน เมื่อบรรเลงอยู่ในวงดนตรีไทยแล้วจึงทำให้ภาพลักษณ์ของผู้บรรเลงมีความสง่างาม

ภาพประกอบ 26 แสดงการจับไม้ระนาดขณะหಾಯมือ

อีกข้อดีของการจับไม้แบบปากกา คือ ทำให้ผู้บรรเลงสามารถจับไม้ได้ถนัดมือ และสามารถควบคุมไม้ระนาดได้ดี เนื่องจากมีสามนิ้วที่ใช้ประคองไม้ติดอยู่คือ นิ้วชี้ นิ้วนาง และนิ้วก้อย การยกนิ้วโป้งให้ชิดข้อแรกของนิ้วชี้ ทำให้ผู้บรรเลงสามารถควบคุมทิศทางของไม้ตีได้ง่ายขึ้นและป้องกันไม่ให้ไม้ตีหลุดมือ

- วิธีการฝึก

ในด้านการฝึก ผู้วิจัยทำการศึกษาข้อมูลที่ใช้สำหรับการฝึกเบื้องต้นเท่านั้น เนื่องจากการฝึกในเบื้องต้นนี้ จะเป็นรากฐานในการบรรเลงของเครื่องดนตรีไทยในระดับที่สูงขึ้น โดยการฝึกนั้น ผู้ควบคุมวงดนตรีจะเริ่มต้นด้วยการให้นักเรียน “ตีฉาก” คือ ให้จับไม้ด้วยมือทั้งสองข้างตามท่าจับแบบจับปากกาให้มั่นคง แล้วยกมือทั้งสองข้างขนานกับลำตัว หัวไม้จะชูขึ้น จากฝ่ามือหรือลูกห้อย จากนั้นปล่อยมือทั้งสองข้างลงมาพร้อมกัน โดยไม่ต้องออกแรงตี ให้หัวไม้กระทบลูกกระนาดหรือลูกห้อย จากนั้นใช้กำลังมือและแขนยกไม้ขึ้นสองมือพร้อมกันกลับสู่ท่าเดิม แล้วก็ปฏิบัติเหมือนเดิมไปเรื่อยๆ จนกว่าผู้ควบคุมเห็นว่ามีความถูกต้องของท่าทาง และได้เสียงตามที่ต้องการแล้ว

ภาพประกอบ 27 แสดงท่าทางการตีฉาบ

กระบวนการตีฉาบนี้นี้ ใช้ฝึกนักเรียนทุกคนที่บรรเลงเครื่องดนตรีไทยประเภทเป่าพาทย์ โดยประโยชน์ของการฝึกตีฉาบนั้น จะทำให้นักเรียนสามารถตีสองมือได้พร้อมกัน เสียงที่ได้จากการตีฉาบจะเป็นเสียงเดียวกัน โดยใช้การตีคู่ 8 เป็นหลัก ในขั้นเริ่มต้นจะให้ตีคู่แปดเสียงเดียวกันก่อน เช่น ตีคู่ 8 เสียงซอล เมื่อเกิดทักษะแล้ว จึงให้หัดตีคู่ 8 โลดเสียง จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูง ตามลำดับ

เมื่อฝึกการตีฉาบไประยะหนึ่งแล้ว ก็จะเป็นขั้นตอนของการฝึก “ตีส่งมือ” การตีส่งมือนี้มีลักษณะคล้ายกับการตีฉาบเกือบทุกประการ ต่างกันเพียงตำแหน่งการวางแขน โดยการตีส่งให้ยกแขนขึ้นเพียงครึ่งหนึ่งของการตีฉาบ กล่าวคือ ยกไม้สูง เสมอหน้าอกของผู้บรรเลง ขั้นตอนในการตีนั้น ก็คล้ายกับการตีฉาบ คือ การตีแบบปล่อยมือสองข้างลงมาพร้อมกับ เมื่อไม้กระทบลูกระนาดหรือลูกซึ้งแล้ว ให้ใช้กำลังมือและแขนยกไม้ขึ้น ในท่าเดิม การตีส่งเป็นวิธีการที่ใช้ฝึกนักเรียน เพื่อให้เกิดความคุ้นเคยกับการตีในสภาพจริงและใช้สร้างกำลังข้อมือและแขนในการตี จึงทำให้นักเรียนสามารถตีระนาดหรือซึ้งได้ทน มีความแข็งแรงของทั้งข้อมือ แขน ตลอดจนถึงหัวไหล่ นับเป็นวิธีการฝึกในเบื้องต้นที่ให้ผลดีต่อนักเรียนเป็นอย่างมาก

ภาพประกอบ 28 แสดงท่าทางการตีส่งมือ

การตีฉาบและการตีส่งมือ นอกจากมีประโยชน์สำหรับการฝึกในเบื้องต้นแล้ว ยังสามารถใช้แก่นักเรียนที่ตีระนาดเสียงไม่เท่ากันได้อีกด้วย โดยใช้ระยะเวลาในการฝึกทั้งสองวิธีนี้ ใช้เวลาประมาณ 2-3 สัปดาห์ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับนักเรียนแต่ละคนที่จะสามารถทำได้เร็วหรือช้าต่างกัน

หลักการบรรเลงเครื่องปี่พาทย์อีกประเภทที่มีความสำคัญ คือ ซ้องวงใหญ่และซ้องวงเล็ก โดยมีหลักการบรรเลงที่คล้ายกัน ทั้งทำนอง ทำจับไม้ตี และการฝึก โดยเริ่มจากทำนองในการบรรเลง คือ น้่งท่าซัดสมาธิ ลำตัวตั้งตรง และให้ส่วนขาจนถึงเท้า เป็นฐานให้แก่ลำตัว เนื่องจากการตีซ้องวงนั้นลำตัวจะก้มหมุนไปทางซ้ายและทางขวาบ่อยครั้ง หากทำนองไม่ดี อาจทำให้เกิดความไม่คล่องตัวเมื่อบรรเลงเพลงที่ต้องใช้ความเร็ว

ภาพประกอบ 29 แสดงท่านั่งตีซ้องวงจากด้านหน้า

ภาพประกอบ 30 แสดงทำนองตีฆ้องวงจากด้านบน

นอกจากทำนองแล้ว ทำจับไม้ฆ้องก็มีวิธีการจับแบบจับปากกา เหมือนกับไม้ระนาด แต่ไม้ฆ้องนั้นมีก้านไม้ที่ใหญ่กว่าไม้ระนาด จึงต้องจับให้มีความแน่นกว่าการจับไม้ระนาด ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ในการบรรเลงคือ ผู้บรรเลงสามารถบังคับไม้ได้ตามความต้องการ อีกทั้งยังเพิ่มประสิทธิภาพในการสร้างเสียงในการบรรเลงให้มีความหนักแน่นและป้องกันไม้หลุดมือ เมื่อบรรเลงเพลงที่ต้องใช้ความคล่องตัวสูงอีกด้วย

ภาพประกอบ 31 แสดงการจับไม้ฆ้อง การจับ “แบบจับปากกา”

สังเกตได้ว่ารูปแบบการจับไม้ฆ้อง จะจับไม้ดีในลักษณะแบบจับปากกา แต่จะให้ปลายนิ้วชี้ห่างจากหัวไม้ดีประมาณ 1 เซนติเมตร ซึ่งเป็นตำแหน่งการจับไม้ดีที่มีความเหมาะสมที่สุด และเป็นตำแหน่งที่ถนัดมือของผู้บรรเลง หากจับไม้ดีโดยให้นิ้วชี้ติดกับหัวไม้หรือห่างจากหัวไม้มากเกินไป อาจส่งผลเสียในด้านการสร้างเสียงของเครื่องดนตรีที่ไม่สามารถแสดงศักยภาพออกมาได้ไม่เต็มที่

ภาพประกอบ 32 แสดงการจับไม้ฆ้อง ขณะหಾಯมือ

- เพลงที่ใช้ในการฝึก

เพลงที่ใช้ในการฝึกในเบื้องต้นนั้นจะเป็นเพลงแขกบรเทศ ชั้นเดียว เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้การเคลื่อนไหวของมือและเสียงเครื่องดนตรีในเบื้องต้นจนเกิดความชำนาญแล้ว ครูจะต่อเพลง ชิ่งมู่ล่ง เพื่อให้ นักเรียนใช้ไล่มือในตอนเช้าหรือช่วงอื่นๆ ที่ว่าง การบรรเลงไล่มือเพลงชิ่งมู่ล่งนี้ ถือว่าเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนในหลายด้าน คือ 1) ทำให้เกิดความคล่องแคล่วในการบรรเลงมากขึ้น 2) ช่วยสร้างความแข็งแรงของกล้ามเนื้อแขนและข้อมือ 3) ฝึกการสังเกตตัวเองขณะบรรเลง เพื่อแก้ไขจุดที่ผิดพลาด 4) ฝึกการแปรทำนองของเครื่องดนตรีที่ตัวเองบรรเลง 5) เพื่อใช้เป็นเพลงอุ่นเครื่องให้นักเรียนก่อนการบรรเลงจริง เป็นต้น จึงนับเป็นเพลงที่วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ใช้ฝึกฝนนักเรียนทุกรุ่นอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้นักเรียนที่บรรเลงเครื่องเป่าพาทย์มีความพร้อมในการซ้อมที่ใช้ระยะเวลานานหลายชั่วโมงและสามารถสร้างเสียงเครื่องดนตรีไทยตามที่คุณควบคุมวงดนตรีไทยต้องการได้

หลักการบรรเลงเครื่องเป่าพาทย์ที่ใช้เป็นองค์ความรู้ถ่ายทอดให้นักเรียนนั้น คณะผู้ควบคุมได้ใช้หลักวิธีการและแนวทางการบรรเลงเครื่องดนตรีไทยของอาจารย์ประสิทธิ์ ถาวร ศิลปินแห่งชาติ โดยมีอาจารย์บุญช่วย โสวัตร ผู้เชี่ยวชาญดนตรีไทย เป็นผู้มอบหลักวิชาความรู้ให้แก่นายกฤษฎี โพชนุกูลและนายพัทธพงศ์ ขุนสุยหนู สมัยตอนเป็นนิสิตสาขาดุริยางค์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งได้นำหลักวิธีการทั้งหมดมาถ่ายทอดให้นักเรียนในวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ในปัจจุบัน

(2) หลักการบรรเลงเครื่องสาย

การศึกษาหลักการบรรเลงเครื่องดนตรีไทยประเภทเครื่องสาย เป็นอีกส่วนสำคัญในการศึกษาองค์ความรู้ด้านการบรรเลง ซึ่งมีการถ่ายทอดเทคนิควิธีการที่เป็นลักษณะเฉพาะของเครื่องดนตรี ได้แก่ ซอด้วง ซออู้ จะเข้ และขลุ่ยเพียงออ โดยมีวิธีการ ดังนี้

- ท่านั่ง

ท่านั่งในการบรรเลงซอด้วงและซออู้จะใช้ท่านั่งพับเพียบ โดยให้พับขาไปทางขวามือของผู้บรรเลง นอกจากนี้ต้องนั่งตัวตรง หน้าตรง ไม่ตะแคงคอไปด้านใดด้านหนึ่ง เพราะอาจทำให้ภาพลักษณ์การบรรเลงเสียไปและไม่มีความสะดวกสบายเมื่อต้องบรรเลงซอในการประกวดดนตรีไทย ตำแหน่งการวางซอของซอด้วง จะวางที่หน้าขาด้านซ้าย กำหนดให้อยู่ประมาณกึ่งกลางระหว่างหัวเข่ากับโคนขา คันทวนซอวางในแนวตั้งขนานกับลำตัวและวางซอด้วยท่าทางสบายๆ

ภาพประกอบ 33 แสดงท่านั่งซอด้วง

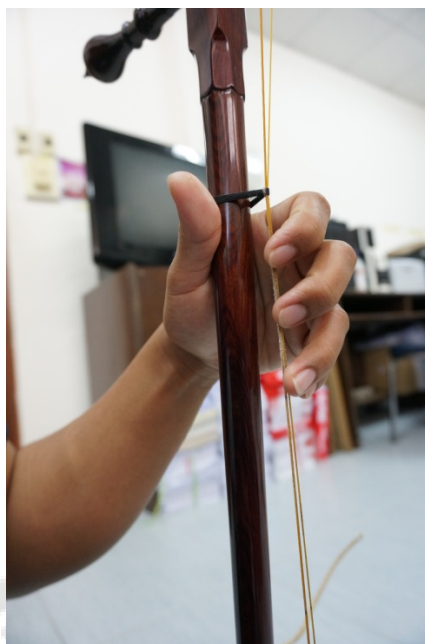
ส่วนการวางตำแหน่งของซออู้ ให้วางชิดขาหนีบด้านซ้าย ซอเอียงออกจากลำตัวทำมุมประมาณ 25 องศา ให้กะโหลกซออู้ชิดกับท้อง ท่านั่งของซออู้ในลักษณะนี้ จะช่วยให้นักเรียนพยุ่งซออู้ไม่ให้สายขณะบรรเลงและช่วยให้เกิดความคล่องตัวในการบรรเลงมากขึ้น

ภาพประกอบ 34 แสดงทำนองซอคู่

- ทำจับซอ-คันชักซอ

ลักษณะท่าทางการจับซอถือว่าเป็นพื้นฐานที่มีความสำคัญมาก หากนักเรียนจับซอไม่ถูกต้อง อาจทำให้การบรรเลงไม่ได้ประสิทธิภาพและไม่ได้เสียงตามที่ผู้ควบคุมวงดนตรีต้องการ จึงเป็นวิธีการแรกที่คุณครูจะสอนให้นักเรียนและเน้นย้ำอยู่เสมอในเรื่องการจับซอ โดยการจับซอในแนวทางของวงดนตรีไทยมโหรีราชบุรี จังหวัดสงขลา ต้องให้ซอมีระยะห่างนิ้วชี้และนิ้วโป้งติดกับทวนซอ โดยระยะมือที่จับห่างจากรัดอกซอประมาณครึ่งนิ้ว ใช้ข้อแรกของนิ้วหัวแม่มือหนีบทวนซอให้ชิดกับโคนนิ้วชี้และนิ้วโป้งเข้ดขึ้น อุ้งมือไม่ติดกับทวนซอ ข้อมือยกขึ้นเล็กน้อย เพื่อเป็นประโยชน์ในการกดสายซอ ข้อศอกทิ้งตัวตามธรรมชาติและยกขึ้นเล็กน้อย เพื่อพุงมือไว้ไม่ให้มือไหลลงมา ท่าทางการจับซอนี้ สามารถใช้ได้ทั้งการจับซอด้วงและซออู้

ภาพประกอบ 35 แสดงท่าจับซอ

จากภาพด้านบนจะสังเกตได้ว่า มือซ้ายที่ใช้จับทวนซอมีความมั่นคงสวยงามและเมื่อบรรเลงจริงจะทำให้การวางนิ้วเป็นระเบียบ เมื่อบรรเลงจริงจะทำให้นักเรียนใช้กำลังนิ้วได้อย่างเต็มที่และสามารถบรรเลงได้คล่อง ข้อเสียของการจับซอไม่ถูกต้องนอกจากนิ้วจะไม่เรียงอย่างมีระเบียบแล้ว ยังมีผลต่อเมื่อการกดสายซอเพื่อสร้างเสียงต่างๆ อาจทำให้เสียงซอพร่าแตก ไม่สามารถควบคุมน้ำหนักมือได้อย่างเต็มที่

นอกจากท่าจับของมือซ้ายซึ่งจับคันทวนซอแล้ว ยังมีท่าจับคันทักซอที่จับด้วยมือขวาอีกด้วย โดยการจับคันทักแบบสามหยิบ คือการจับคันทักให้นิ้วชี้และนิ้วกลางอยู่ด้านนอกของคันทัก แล้วใช้นิ้วนางและนิ้วก้อยสอดเข้าที่ก้านคันทัก ซึ่งอยู่ระหว่างคันทักและหางม้า แล้วใช้นิ้วโป้งพาดลงมาให้แตะข้อแรกของนิ้วชี้ ทำท่าหนีบไว้ คล้ายกับท่าจับตะเกียบ ห่างจากหมุดยึดหางม้าประมาณ 2 นิ้ว ยกคันทักให้ขนานกับพื้นในแนวราบ ข้อศอกขวาไม่ยกสูง แต่ให้ตั้งศอกตามธรรมชาติ

ภาพประกอบ 36 แสดงการจับคันชักซอ

จากภาพด้านบนแสดงการจับคันชักซอที่ใช้ได้ทั้งซอด้วงและซออู้ การจับคันชักซอต้องไม่จับแน่นจนเกินไป อาจทำให้เป็นอุปสรรคต่อการสร้างเสียงและทำให้เสียงที่ออกมามีความกระด้างไม่น่าฟัง ซึ่งในเวลารวมวงอาจทำให้การบรรเลงไม่ไพเราะเท่าที่ควร

ในส่วนของการจับซอและทำนอง ผู้ควบคุมวงจะคอยเตือนนักเรียนอยู่เสมอให้จับซอด้วยวิธีการที่ถูกต้องตรงตามที่คุณควบคุมต้องการ เนื่องจากหลักการบรรเลงเครื่องดนตรีจำพวกเครื่องสายจะมีรายละเอียดที่ค่อนข้างยากต่อความเข้าใจของนักเรียน ผู้ควบคุมวงจึงมีความจำเป็นที่ต้องแนะนำและอธิบายถึงเหตุผลให้นักเรียนเข้าใจและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

- วิธีการฝึก

วิธีการฝึกซอด้วงและซออู้จะมีลักษณะคล้ายกัน สามารถลำดับขั้นตอนได้ ดังนี้

1) การสีสายเปล่า ฝึกโดยให้นักเรียนบังคับคันชักให้สีไปที่สายทุ้มและสายเอก โดยไม่ต้องกดสาย ในขั้นตอนนี้ต้องให้คันชักลากตรง ไม่แกว่งซ้ายหรือขวาและไม่ทแยงขึ้นหรือลง ลากคันชักให้สม่ำเสมอ ไม่ให้มีเสียงหยุด ถือว่าสามารถผ่านขั้นตอนนี้ได้

2) การสีไล่เสียง ให้นักเรียนเริ่มกดสายซอ เริ่มจากสายทุ้มจนถึงสายเอก โดยให้นักเรียนกดสายทีละนิ้ว จะเป็นการไล่เสียงต่ำไปหาเสียงสูง แล้วจึงไล่จากเสียงสูงมายังเสียงต่ำ ในขั้นตอนนี้ต้องให้นักเรียนฝึกฟังเสียงในระหว่างที่กดสายแต่ละนิ้ว เพื่อไม่ให้สีเพี้ยน ซึ่งเป็นสิ่งที่แก้ยากในภายหลัง ในขั้นตอนนี้ไม่ควรเร่งรีบต่อเพลงให้นักเรียน เนื่องจากต้องปล่อยให้เรียนรู้อาจจำเสียงที่ถูกต้องและวิธีการลงน้ำหนักนิ้วมือให้เคยชินก่อน เพื่อเป็นประโยชน์ในระยะยาวในการต่อเพลงต่างๆ

- เพลงที่ใช้ฝึก

เมื่อลากคันชักและไล่เสียงจนสามารถจำโน้ตประจำนิ้วได้แล้ว ต่อไปจะเป็นเพลงที่ใช้ฝึกในเบื้องต้นสำหรับซอด้วงและซออู้ตามแนวทางของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา คือเพลงแขกบรเทศ ชั้นเดียว จะใช้ฝึกการใช้คันชักและฝึกความคล่องแคล่วในการกดสายและเพลงพม่าเห่ 2 ชั้น ใช้ฝึกการลากคันชักยาวและฝึกในเรื่องของจังหวะได้ด้วย เมื่อบรรเลงจนชำนาญแล้ว ผู้ควบคุมวงจะต่อเพลงจึงมุ่งให้นักเรียน เพื่อใช้ในการได้มือและสามารถบรรเลงร่วมกับเครื่องเป่าพาทย์ที่ใช้เพลงนี้ได้มือเช่นกัน

นอกจากซอด้วงและซออู้แล้ว ยังมีจะเข้เป็นเครื่องดนตรีหลักในวงเครื่องสายที่ผู้ควบคุมวงมีความเชี่ยวชาญในการบรรเลงและถ่ายทอดกลวิธีต่างๆ ให้แก่นักเรียนในวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏจากรุ่นสู่รุ่น โดยเริ่มเรียนรู้จากเรื่องต่อไปนี้

- ทำนั่ง

ให้นักเรียนนั่งพับเพียบไปด้านขวา ลำตัวตรง ไม่ก้มหน้า ตัวเฉียงไปทางจะเข้หรือทางซ้ายมือของนักเรียนเล็กน้อย และเข่าขวาให้อยู่บริเวณรอยต่อระหว่างกระพุ้ง(กล่องเสียง) กับตัวจะเข้ เมื่อมองจากด้านหน้า ตัวของผู้บรรเลงจะอยู่ประมาณกึ่งกลางของตัวจะเข้พอดี

ภาพประกอบ 37 แสดงทำนั่งและตำแหน่งในการดีดจะเข้

- ทำจับ

มือขวา

เป็นมือที่ใช้ดีดให้เกิดเสียง โดยคว้ามือที่พันไม้ดีดอย่างเหมาะสมแล้วในลักษณะ ตะแคงมือออกด้านนอกเล็กน้อย โดยใช้สันมือทางด้านนิ้วก้อยวางเป็นจุดหลักในการบรรเลง ตรงจุดกึ่งกลางระหว่างโตะกับนมที่ 11 แต่ก่อนมาทางนมจะเข้ และหัวแม่มือจะต้องเหยียดตรง ไม้ดีดไม้ดีดด้วยการงอนิ้วหัวแม่มือ ส่วนนิ้วที่เหลือจะเรียงกับนิ้วชี้เพื่อเป็นหลักหรือกำแพงให้กับนิ้วชี้ได้พัก ในลักษณะเช่นนี้ ไม้ดีดจะอยู่ในแนวตรงตลอดเวลา

ภาพประกอบ 38 แสดงทำการวางไม้ดีด

มือซ้าย

มือซ้ายจะใช้บังคับเสียง เพราะต้องใช้นิ้วกดสายเพื่อสร้างเสียงต่างๆ โดยแขนและลำตัว ต้องอยู่ในลักษณะไม่เหยียดเกร็ง มือจะอยู่ในลักษณะหย่อนนิ้ว ไม่เหยียดนิ้วมือตรง กดสายด้วยจุกนิ้ว ไม่กางนิ้วจนเกินไปและไม่เกร็งนิ้วอื่น โดยกดสายทางด้านซ้ายของนม ปลายนิ้วหัวแม่มือแตะไว้ที่ข้างตัวจะเข้เพื่อประคองมือไว้และเป็นจุดยันที่ทำให้มืออยู่ในระดับที่เหมาะสม ไม่ยกขึ้นหรือเลื่อนมือมากเกินไปจนเกิดความจำเป็น อาจทำให้ท่าทางการดีดไม่มีความสวยงามและอาจเป็นอุปสรรคในการบรรเลงต่อไปได้

ภาพประกอบ 39 แสดงท่าการวางมือบนนมจะเข้

- วิธีการฝึก

เมื่อทำนั่งและทำจับถูกต้องตรงตามวิธีการของผู้ควบคุมวงต้องการแล้ว ต่อมาจะเป็นขั้นตอนของการฝึกการดีดจะเข้ และควรเลือกจะเข้ที่ดีแล้วให้ความรู้หนัก คือ ต้องใช้กำลังในการดีดมากขึ้นจากปกติ เพราะจะทำให้ผู้บรรเลงฝึกฝนด้านกำลังในการดีดที่ดีขึ้น โดยใช้การฝึกตามขั้นตอนดังนี้

1) การดีดไม้เอก-ไม้เข้าสายเปล่า ให้นักเรียนดีดสายเปล่าก่อนในขั้นแรก โดยให้ดีดไม้เอกและไม้เข้า สลับกัน ขั้นตอนนี้ต้องให้นักเรียนดีดเสียงดังให้เท่ากันทั้งออกและเข้าจึงจะถือว่าผ่านขั้นตอนนี้

2) การกดสาย ให้นักเรียนกดบนนม ซึ่งจะต้องกดให้ชิดนมด้านซ้าย แล้วให้ไล่จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูงทั้ง 11 นม โดยต้องดีดให้ถูกต้องตามตำแหน่งเสียงและชัดเจนทุกเสียง ถึงจะถือว่าผ่านขั้นตอนนี้ได้

3) ฝึกการดีดในลักษณะต่างๆ เมื่อฝึกดีดไล่เสียงจนคล่องแล้วและมีความถูกต้องของเสียงแล้ว ผู้ควบคุมวงจะถ่ายทอดวิธีการดีดจะเข้ในลักษณะอื่นๆ ให้นักเรียน เช่น การดีดสายลวด, ดีดเก็บ, ดีดรัว, ดีดสะบัด เป็นต้น ซึ่งจะเพิ่มลำดับเทคนิควิธีการต่างๆ ไปจนนักเรียนเกิดความเคยชินและปฏิบัติการดีดในรูปแบบต่างๆ ได้จึงเริ่มต่อเพลง

- เพลงที่ใช้ฝึก

เมื่อผ่านวิธีการดีดในรูปแบบต่างๆ จนเกิดความชำนาญแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการต่อเพลงเพื่อให้นักเรียนได้ฝึกซ้อมไล่มือ โดยเพลงแรกที่ต้องให้คือเพลงแขกบรเทศ ชั้นเดียว นักเรียนจะได้เรียนรู้ในเรื่องการการดีดเก็บ ดีดสายลวด เป็นต้น และเมื่อบรรเลงได้คล่องแล้ว ผู้ควบคุมวงจะต่อเพลง

จึงมุ่งให้ เพื่อใช้ในการได้มือในตอนเช้าและสร้างคุ้นเคยในเทคนิคพิเศษต่างๆ เช่น การดีดเก็บ การดีดกระทบ 2 สอง การดีดกระทบ 3 สาย การดีดสะบัด เป็นต้น ส่วนใหญ่จะใช้เพลงจึงมุ่งในการฝึกนักเรียน ซึ่งนักเรียนสามารถบรรเลงได้มือร่วมกันได้ทั้งวงในตอนเช้า

หลักการบรรเลงเครื่องสายนี้ ผู้ควบคุมได้ยึดแนวทางการบรรเลงของครูผู้เชี่ยวชาญด้านเครื่องสายไทยหลายท่าน โดยผู้ควบคุมวงได้นำองค์ความรู้จากการศึกษาในสาขาดุริยางคไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งได้รับการถ่ายทอดจากอาจารย์ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน, รศ.ดร.ข้ามคม พรประสิทธิ์ และยังมีครูดนตรีด้านเครื่องสายไทยที่กรุณาถ่ายทอดความรู้จากการซักถามอีกหลายท่าน อาทิ อาจารย์สมบุญ บัญวงศ์, อาจารย์สุวรรณี ชูเสน, ดร.จตุพร สีม่วง, ผศ.ดร. ยุทธนา ฉัพพรรณรัตน์ เป็นต้น เหล่านี้ล้วนเป็นกัลยาณมิตรด้านดนตรีไทยของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัย จังหวัดสงขลาทั้งสิ้น จึงทำให้องค์ความรู้ด้านเครื่องสายไทยมีความเข้มแข็งและมีหลักวิธีการที่หลากหลายในการบรรเลงแสดงดนตรีไทยในแต่ละครั้ง

นอกจากจะมีซอด้วง ซออู้ และจะเข้ เป็นเครื่องดนตรีหลักในวงเครื่องสายไทยแล้ว ยังมีขลุ่ยเพียงออที่ใช้เป็นเครื่องเป่าในวงเครื่องสาย ซึ่งทำให่วงดนตรีไทยมีความสัมพันธ์ด้านเสียงกันมากขึ้นและสามารถสร้างสมดุลระหว่างเครื่องดนตรีไทยที่ให้เสียงสั้นและเครื่องดนตรีที่ให้เสียงยาวได้อย่างลงตัว

การบรรเลงขลุ่ยเพียงออ ถือเป็นเครื่องดนตรีที่ผู้ควบคุมวงให้ความสำคัญไม่แพ้เครื่องดนตรีอื่นๆ เนื่องจากในการประกวดดนตรีไทยนั้น ขลุ่ยเพียงออเป็นเครื่องดนตรีที่ถูกนำมาใช้คิดเป็นคะแนน หากวงใดที่มีผู้บรรเลงขลุ่ยเพียงออที่ดี ก็สามารถบรรเลงสร้างความกลมกลืนให้แก่วงดนตรีไทยได้อย่างดี โดยวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัย จังหวัดสงขลา ถือว่ามีนักเรียนที่สามารถบรรเลงขลุ่ยเพียงออได้อย่างดีและมีคุณภาพตามที่ผู้ควบคุมวงต้อง ส่วนหนึ่งของนักดนตรีที่เป่าขลุ่ยเพียงออได้นั้น มาจากรายวิชาศิลปะ โดยมีอาจารย์อภิรักษ์ พุกชะศรี เป็นผู้สอน ซึ่งจะสังเกตจากการเรียนและการสอบว่านักเรียนคนไหนที่มีความสามารถเป่าขลุ่ยเพียงออได้ดี ก็จะชักชวนให้เข้าวงดนตรีไทยของโรงเรียน จากนั้นก็จะมีถ่ายทอดทักษะด้านการบรรเลงให้สูงยิ่งขึ้น โดยนักเรียนต้องผ่านพื้นฐานการบรรเลง ดังต่อไปนี้

- ทำนอง

ให้นักเรียนนั่งท่าพับเพียบตามความถนัด ลำตัวตรง ไม่ก้มหน้า เพื่อความสง่างามในการเป่าและทำให้นุ้มนามองมากขึ้น

ภาพประกอบ 40 แสดงทำนองเป่าขลุ่ย

- ทำจับ

ผู้ควบคุมวงดนตรีไทยจะสอนให้นักเรียนจับขลุ่ยโดยใช้มือขวาไว้ข้างบน แล้วให้นิ้วหัวแม่มือค้ำเลาขลุ่ยบริเวณรูนิ้วค้ำ ซึ่งอยู่ด้านล่างของเลาขลุ่ย ต่อมาให้ใช้นิ้วชี้ นิ้วกลาง และนิ้วนาง อยู่ในลักษณะที่พร้อมจะปิดรูบังคับเสียง โดยมือซ้ายจับเลาขลุ่ยส่วนล่างไว้ ใช้นิ้วหัวแม่มือค้ำเลาขลุ่ยไว้ที่ด้านล่างของเลาขลุ่ยและใช้นิ้วชี้ นิ้วกลาง นิ้วนาง และนิ้วก้อยอยู่ในลักษณะที่พร้อมจะปิดรูบังคับเสียง ไม่กดเลาขลุ่ยลงต่ำและไม่เหวี่ยงให้สูงจนเกินไป

ภาพประกอบ 41 แสดงท่าการวางมือเป่าขลุ่ย

- วิธีการฝึก

เมื่อนักเรียนสามารถจับขลุ่ยได้ถูกต้องแล้ว ผู้ควบคุมวงก็จะให้นักเรียนเป่าไล่เสียงด้วยการไล่จากเสียงโดต่ำ จนถึงเสียงโดสูง ปฏิบัติในขั้นนี้ไปจนกว่านักเรียนจะสามารถบังคับนิ้วและลมให้สม่ำเสมอ ไม่มีเสียงแหบพร่าหรือเสียงลมรั่ว จึงฝึกในขั้นต่อไปได้ จากนั้นก็ให้เป่าประโยคไล่โน้ตง่ายๆ เพื่อฝึกให้นักเรียนเป่าได้คล่องมากขึ้น แล้วสอดแทรกเทคนิคการเป่าขลุ่ยในรูปแบบต่างๆ เช่น การเป่าระบายลม การเป่านิ้วควง การเป่าตอดลิ้น การพรมนิ้ว เป็นต้น โดยการเป่าระบายลมนี่จะใช้ระยะเวลาในการฝึกค่อนข้างนาน เนื่องจากเป็นเทคนิคที่นักเรียนจะต้องเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้ควบคุมเป็นเพียงผู้บอกวิธีการและเป็นที่ปรึกษาเท่านั้น

- เพลงที่ใช้ฝึก

การฝึกบรรเลงในช่วงแรกนั้น ผู้ควบคุมวงจะต่อเพลงแขกบรเทศ ขึ้นเดียวให้นักเรียนเพื่อฝึกการกดนิ้วและฝึกลมในการเป่า เมื่อนักเรียนเกิดความคล่องแคล่ว เพลงต่อไปที่ผู้ควบคุมต่อให้คือ เพลงฉิ่งมู่ง เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกไล่โน้ตและฝึกลม อีกทั้งในเพลงนี้ ผู้ควบคุมวงยังได้สอดแทรกเทคนิคต่างๆ ในการเป่าขลุ่ยไว้ เพื่อให้นักเรียนเกิดความคุ้นเคยกับเทคนิคและสามารถนำไปใช้กับการบรรเลงในเพลงอื่นๆ ได้ด้วย

องค์ความรู้ด้านการเป่าขลุ่ยนี้ ผู้ควบคุมวงได้ศึกษาจากการสอบถามและการศึกษาด้วยตัวเอง โดยเรียนรู้จากวิธีการครูพักลักจำ แล้วนำมาเป่าเองจนเกิดความเข้าใจในเทคนิควิธีการต่างๆ ถือว่าผู้ควบคุมวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวชิราวุธ จังหวัดสงขลา มีการแสวงหาความรู้ด้านทักษะการบรรเลงในเครื่องดนตรีไทยประเภทต่างๆ อยู่ตลอดเวลาและทำให้ผู้ควบคุมวงมีความสามารถในระดับสูงในการถ่ายทอดทักษะกระบวนการต่างๆ สู่ผู้เรียน

จากการศึกษาเรื่องหลักการบรรเลงเครื่องเป่าพาทย์และเครื่องสาย ทำให้เราได้ทราบที่มาขององค์ความรู้ ซึ่งมาจากครูผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทยหลายท่าน จากสาขาดุริยางคไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและกัลยาณมิตรด้านดนตรีไทยที่เป็นนักดนตรีไทยอาชีพหรือแม้การเรียนโดยวิธีครูพักลักจำ เหล่านี้ล้วนแสดงให้เห็นถึงการบริหารจัดการวงดนตรีไทยด้านการจัดการองค์ความรู้ของโรงเรียนมหาวชิราวุธ จังหวัดสงขลาได้อย่างชัดเจนและมีการถ่ายทอดองค์ความรู้นี้จากรุ่นสู่รุ่น ทำให้เกิดความเข้มแข็งทางด้านการบรรเลงและมีแนวทางที่สอดคล้องกับคุณลักษณะของผู้ที่เข้าการประกวดดนตรีไทยทั้งในระดับภาคใต้และในระดับประเทศ

(3) หลักการขับร้อง

ในการเรียนการสอนเรื่องหลักการขับร้องนี้ จะใช้วิทยากรจากภายนอกคือ อาจารย์ศรัทธา จันทรมณีโชติ อาจารย์ประจำคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ ซึ่งเป็นศิษย์เก่าของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวชิราวุธ จังหวัดสงขลา เป็นผู้ฝึกซ้อมและสอนวิธีการขับร้องเพลงไทยให้

นักเรียนทั้งในการขับร้องทั่วไปและการขับร้องเพื่อการประกวดดนตรีไทยในรายการต่างๆ ซึ่งถือเป็นเรื่องสำคัญในการบริหารจัดการวงดนตรีไทยให้ประสบความสำเร็จ

หลักการขับร้องตามแนวทางของโรงเรียนมหาวชิราวุธ จังหวัดสงขลา เกิดจากการสังเคราะห์ความรู้ด้านวิธีการขับร้องในรูปแบบของครุดนตรีไทยผู้เชี่ยวชาญด้านคีตศิลป์ไทยหลายท่าน ได้แก่ ครูท้วม ประสิทธิ์กุล, ครูเจริญใน สุนทรวาทิน, ครูยมโดย เพ็งพงศา, ครูศิริ วิชเวช, ครูอัมพร ไสววัตร, ครูบุษยา ชิตท้วมและครูจตุพร สีม่วง ซึ่งแต่ละท่านมีเอกลักษณ์ของเสียง วิธีการ และรูปแบบการฝึกฝนที่แตกต่างกัน จึงทำให้อาจารย์ศรัทธา จันทรมณีโชติ สามารถเลือกใช้วิธีการของครูแต่ละท่านมาใช้สอนนักเรียนได้อย่างเหมาะสมตามความสามารถของนักเรียน

เนื่องจากอาจารย์ศรัทธา จันทรมณีโชติ เป็นวิทยากรพิเศษ จึงทำให้ไม่สามารถคัดเลือกนักเรียนด้วยตัวเองได้ อาจารย์อภิรักษ์ พุกชะศรี จึงมีหน้าที่จัดหานักเรียนที่พอจะมีความสามารถด้านการขับร้องเพลงมาให้เรียนทักษะการขับร้องเพิ่มเติม โดยใช้วิธีการคัดเลือกนักเรียนที่มีความสามารถด้านการอ่านบทประพันธ์ประเภทร้อยกรอง มาฝึกฝนในการขับร้องเพลงไทย ซึ่งในการเรียนหลักการขับร้องตามแนวทางของโรงเรียนมหาวชิราวุธ จังหวัดสงขลา มีขั้นตอน ดังนี้

- ทำนอง

ทำนองในการขับร้องเพลงไทย จะให้นักเรียนนั่งทำพับเพียบด้านใดด้านหนึ่งตามที่นั่งนักเรียนนัด จากนั้นให้ตั้งลำตัวตรง หน้าตรง มือทั้งสองข้างประสานกันไว้ในแบบมือขวาทับมือซ้าย แล้ววางที่หน้าขา

- วิธีการฝึก

วิธีการฝึกการขับร้อง สามารถลำดับขั้นตอนการฝึก ได้ดังนี้

1) ฝึกไล่เสียง ฝึกโดยการให้ออกเสียงร้องตามเสียงของเครื่องดนตรีไทย ส่วนใหญ่จะเลือกใช้ระนาดเอก เนื่องจากเป็นเครื่องดนตรีที่ไม่ต้องปรับเสียง โดยต้องเลือกระนาดเอกที่ไม่เพี้ยนเพื่อใช้ฝึกการไล่เสียง นักเรียนต้องฝึกการร้องให้ตรงตามเสียงระนาดเอก ร้องทีละตัวจนกว่าจะจำเสียงได้ และเสียงไม่แกว่ง ถึงจะฝึกในขั้นต่อไปได้

2) ฝึกออกเสียงคำร้อง

มีวิธีการฝึกโดยให้นักเรียนฝึกออกเสียงพยัญชนะตั้งแต่ ก-ฮ จากนั้นก็ให้ฝึกออกเสียงสระ วรรณยุกต์ ตัวสะกด คำควบกล้ำ คำที่มีอักษรนำ เช่น อย่า อยู่ อย่าง อยาก ซึ่งนักเรียนจะต้องพูดคำต่างๆ ให้ชัดเจน มีการออกเสียงที่ถูกต้องตามหลักการออกเสียงและต้องออกเสียงให้ดังฟังชัด แต่ไม่ใช่การตะโกน การฝึกการออกเสียงจะทำให้นักเรียนเป็นผู้ที่ร้องเพลงได้ชัดเจนและออกเสียงคำร้องได้ถูกต้อง ทำให้ผู้ฟังได้ยินคำร้องได้ชัดเจน ไม่คลุมเครือ ถือเป็นจุดเด่นที่ควรฝึกฝนและเป็นหลักวิธีการที่นักเรียนต้องผ่านการฝึกในรูปแบบนี้ทุกคน

3) ฝึกออกเสียงคำเอื้อน

การฝึกออกเสียงคำเอื้อน จะให้นักเรียนฝึกออกเสียง เออ เฮอ เกอ อือ และฮือ โดยเสียง เออ เฮอ เกอ จะเป็นการเปล่งเสียงจากลำคอ ส่วนเสียง อือและฮือ จะเป็นการเปล่งเสียงที่ออกจากรากลิ้นหรือจมูก ในขั้นตอนนี้จะฝึกจนนักเรียนออกเสียงเอื้อนต่างๆได้ชัดเจน จากนั้นให้ฝึกเอื้อนเป็นวลีหรือวรรคสั้นๆ เช่น เอื้อนลูกเท่า เป็นต้น ในการฝึกการออกเสียงเอื้อนมีหลักวิธีวัดระยะการอำปากโดยใช้นิ้วก้อยสอดเข้าไปในปาก ให้นิ้วอยู่ระหว่างฟันบนและฟันล่าง แล้วให้ทำท่ากัदनิ้วก้อย ก็จะเป็นระยะที่ผู้ขับร้องต้องอำปาก หากผู้ขับร้องมองรูปปากของตัวเองไม่ชัด ก็ให้นั่งขับร้องหน้ากระจก เพื่อได้สำรวจความพอดีของรูปปากในการร้องเสียงเอื้อนต่างๆอย่างมีความเหมาะสมและทำให้คำเอื้อนชัดเจน

4) ฝึกเทคนิคการขับร้อง

เทคนิคการขับร้องที่มักถ่ายทอดให้นักเรียนนำไปฝึกฝนและจำเป็นต้องปฏิบัติให้ได้ มี 3 เทคนิค คือ

(4.1) การกระทบ คือ การลากเสียงยาวมาสัมผัสกับเสียงสั้นและกลับมาเสียงเดิม เช่น เออ-เฮอะ-เออ เป็นต้น การฝึกกระทบเสียงจะฝึกตั้งแต่กระทบ 2 เสียง, กระทบ 3 เสียงและกระทบ 4 เสียง ตามลำดับ

(4.2) การกลิ้งเสียง คือ การทำเสียงคล้ายการครั้นเสียง แต่มีการโหนเสียงมาผสมเล็กน้อย โดยให้มีความต่อเนื่องกันอย่างน้อย 2 เสียงขึ้นไป การฝึกการกลิ้งเสียงถือเป็นเทคนิคในขั้นสูงที่ต้องฝึกฝนให้เกิดความชำนาญ เพราะสามารถนำมาใช้ในการประดิษฐ์เอื้อนให้มีความประณีตน่าฟังยิ่งขึ้น

(4.3) การกลืนเสียง คือ การร้องด้วยการเพยอกปากเล็กน้อย ทำเสียงให้ผ่านลงลำคอ แล้วเปล่งเสียงกลับออกมาใหม่ เสียงร้องจะหมดที่ท้ายคำในส่วนที่เป็นทำนอง โดยเสียงจะอยู่ในลำคอ ซึ่งเป็นเสียงที่ค่อนข้างต่ำ การกลืนเสียงมักใช้กับเพลงที่มีสำเนียงมอญและเป็นเทคนิคการขับร้องที่มักใช้ในการขับร้องประกวดดนตรีไทยด้วย

- เพลงที่ใช้ฝึก

เพลงที่ใช้ฝึกหลังจากผ่านขั้นตอนการเรียนรู้ด้านเทคนิควิธีการขับร้องมาแล้ว โดยเพลงแรกที่จะต่อให้นักเรียนนั้น จะเป็นเพลงในลำดับต้นเพลงจึง ประกอบด้วยเพลง ต้นเพลงจึง 3 ชั้น ดวงพระธาตุ 3 ชั้น จระเข้หางยาว 3 ชั้น และนกขมิ้น 3 ชั้น สาเหตุที่ต้องนำเพลงในลำดับต้นเพลงจึงมาฝึกให้นักเรียนก่อนเพลงอื่นๆ เนื่องจากวิธีการขับร้องในลำดับต้นเพลงจึงนั้น มีการร้องเอื้อนที่ชัดเจนและมีรูปแบบการร้องเอื้อนแบบตรงเสียง ใน 3 เพลงแรก คือ เพลงต้นเพลงจึง เพลงดวงพระธาตุ และเพลงจระเข้หางยาว ในส่วนของเพลงนกขมิ้น จะมีการเอื้อนและคำร้องที่ฝึกใช้อารมณ์ในการขับร้อง จึงเห็น

ว่ามีความเหมาะสมสำหรับนำมาให้นักเรียนได้ฝึกเขียนและฝึกการแสดงออกทางอารมณ์ในการร้องเพลง เมื่อจบจากขั้นต้นเพลงจึงแล้ว อาจต่อเพลงประเภทเพลงเถาหรือเพลงที่ใช้ในการประกวดให้นักเรียน แต่จะต่อให้ทีละวรรคอย่างละเอียด ไม่ควรรีบเร่งในการต่อเพลง เพราะอาจมีผลเสียกับตัวนักเรียนที่ไม่สามารถเก็บรายละเอียดการขับร้องได้ครบตามที่ผู้ควบคุมวงต้องการ ซึ่งเป็นผลเสียที่ส่งผลในการประกวดดนตรีไทยอีกด้วย

จากการศึกษาข้อมูลหลักการขับร้องเพลง ตามแนวทางของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา พบว่า มีการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการขับร้อง โดยการให้รุ่นพี่ศิษย์เก่ามาเป็นวิทยากร ยึดหลักการขับร้องตามแนวทางของกรมศิลปากรเป็นหลัก ซึ่งมีครูท่อม ประสิทธิ์กุล เป็นแม่แบบในการถ่ายทอดองค์ความรู้และได้ศึกษาจากครูผู้เชี่ยวชาญด้านการขับร้องหลายท่าน จนสามารถนำหลักวิธีการต่างๆมาประยุกต์ใช้และสร้างเอกลักษณ์เฉพาะคือ การขับร้องที่มีความชัดเจนทั้งคำร้องและคำเอื้อน มีการถ่ายทอดให้นักเรียนสามารถขับร้องเพลงไทยได้อย่างดีและสามารถฝึกฝนทักษะจนได้ขับร้องในรายการประกวดดนตรีไทยทั้งประเภทเดี่ยวและประเภทวง ทำให่วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา มีชื่อเสียงในการขับร้องและบรรเลงอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

2.2.4 หลักการปรับวงดนตรีไทย

การบริหารจัดการวงดนตรีไทยนั้น เป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับบริบทหลายสิ่งที่เกิดขึ้นในวงดนตรีไทย อีกสิ่งหนึ่งที่วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา มีการบริหารจัดการคือ องค์ความรู้ด้านหลักการปรับวงดนตรีไทย ซึ่งเป็นหน่วยสำคัญและถือเป็นหลักวิชาการที่เป็นเอกลักษณ์ในการสร้างทักษะการบรรเลงรวมวง โดยเฉพาะเมื่อบรรเลงในการประกวดดนตรีไทย จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องใช้หลักการปรับวงมาเพื่อทำให่วงดนตรีไทยมีความสมบูรณ์พร้อม อีกทั้งยังสามารถสร้างความกลมกลืนของเสียงเครื่องดนตรีไทยที่มีลักษณะเสียงแตกต่างกันให้บรรเลงร่วมกันได้ จึงทำให่วงดนตรีไทยโรงเรียน มหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา เป็นวงดนตรีไทยที่มีชื่อเสียงเรื่องการปรับวงดนตรีไทยที่ฟังแล้วให้ความรู้สึกไพเราะกลมกลืน โดยผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากหลักการปรับวงดนตรีไทยของโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ซึ่งมีแนวทาง ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การคัดเลือกนักดนตรี

การคัดเลือกนักดนตรี เป็นขั้นตอนที่สำคัญสำหรับการปรับวงดนตรีไทย เนื่องจากวงดนตรีไทยจะต้องมีความพร้อมและต้องมีนักดนตรีที่สามารถปฏิบัติทักษะทางด้านดนตรีไทยได้อย่างดี ซึ่งการปรับวงถูกนำมาใช้สำหรับการบรรเลงเพื่อการประกวดดนตรีไทยในระดับภาคใต้และระดับประเทศเท่านั้น อาจมีน้อยครั้งที่จะนำมาใช้เพื่อบรรเลงในโอกาสอื่นๆ ในขั้นตอนนี้ผู้คณะผู้ควบคุมวงจะประชุมวางแผนลงรายชื่อนักดนตรีแต่ละเครื่องดนตรีไว้ โดยมีหลักการคัดเลือกคือจะพิจารณาจากนักดนตรีรุ่นพี่ก่อนเสมอ ด้วยเหตุผลด้านระยะเวลาการศึกษาที่สั้นลงและต้องการให้นัก

ดนตรีรุ่นพี่มีผลงานเพื่อสามารถนำไปใช้ยื่นสอบความสามารถพิเศษด้านดนตรีไทยในระดับอุดมศึกษาได้ แต่ถ้าหากนักดนตรีรุ่นพี่ติดภารกิจการสอบเพื่อศึกษาต่อหรือมีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถฝึกซ้อมและบรรเลงประกวดได้ คณะผู้ควบคุมวงจะตัดสินให้รุ่นน้องในตำแหน่งตัวสำรองเข้าบรรเลงแทนทันที

จากการคัดเลือกนักดนตรีที่จะนำไปบรรเลงประกวด จะสังเกตได้ว่าคณะผู้ควบคุมจะลงรายชื่อนักดนตรีสำรองของแต่ละเครื่องดนตรีไว้ทุกครั้ง ทั้งนี้เพื่อป้องกันปัญหาที่อาจเกิดจากอุบัติเหตุหรือจากความไม่พร้อมของนักดนตรีตัวจริง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความรอบคอบและมีการวางแผนในการทำงานแต่ละครั้งที่รัดกุมเป็นอย่างดีในการปรับวงดนตรีไทย

ขั้นที่ 2 การต่อเพลงและการซ้อมเพื่อความแม่นยำ

เมื่อทราบรายชื่อนักดนตรีแล้ว ผู้ปรับวงจะต่อเพลงที่จะใช้บรรเลงให้นักเรียนทุกคน ในขั้นแรกก็จะต่อเพลงในแนวทางเดียวกัน คือ แต่ละเครื่องดนตรีจะบรรเลงทำนองเดียวกันหรือคล้ายกันไปก่อน ยังไม่มีการแปรทางเครื่องดนตรีให้ เนื่องจากผู้ปรับวงต้องการให้นักเรียนเกิดความคุ้นเคยกับเพลง หลังจากนั้นผู้ปรับวงจะมอบโน้ตเพลงที่มีการประดิษฐ์ทำนอง แยกเป็นทางของแต่ละเครื่องดนตรีที่เกี่ยวข้องในการบรรเลง แล้วจึงมอบให้นักเรียนแต่ละเครื่องดนตรี โดยเฉพาะเครื่องสาย ให้นำไปฝึกซ้อมจนสามารถจดจำเพลงได้อย่างแม่นยำ ทั้งนี้ผู้ปรับวงจะมอบโน้ตที่มีการระบุเครื่องหมายต่างๆ อย่างชัดเจน เช่น เครื่องหมายคันชัก เครื่องหมายสะบัด เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างความคุ้นเคยให้กับนักเรียนและง่ายต่อการปรับวงในลำดับต่อไป ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างโน้ตเพลงพราหมณ์ดีดน้ำเต้า 3 ชั้น ท่อน 1

3 ชั้น ท่อน 1

จะเข้	----	- ล - ซ	----	ดัล ซ ฟ	- ฟ ม ฟ	ซ ล - ซ	----	----
ซอด้วง	----	- ล - ซ	----	ด ล ซ ฟ	- ฟ ม ฟ	ซ ล - ซ	----	----
ซออู้	----	- ล - ซ	----	ดัล ซ ฟ	- ฟ ม ฟ	ซ ล - ซ	----	----
ซอสามสาย	----	- ล - ซ	----	ดัล ซ ฟ	- ฟ ม ฟ	ซ ล - ซ	----	----
ขลุ่ยเพียงออ	----	- ล - ซ	----	ดัล ซ ฟ	- ฟ ม ฟ	ซ ล - ซ	----	----

จังหวะที่ 1

จะเข้	- ฟ - ท	- ด - ร	- ซ ฟ ร	- ด - ท	- ร - ฟ	- ซ - ท	- - ร ด	ท ด - ร
ซอด้วง	- ฟ - ท	- ด - ร	- ซ ฟ ร	- ด - ท	- ร - ฟ	- ซ - ท	- - ร ด	ท ด - ร
ซออู้	- ฟ - ท	- ด - ร	- ซ ฟ ร	- ด - ท	- ร - ฟ	- ซ - ท	- - ร ด	ท ด - ร
ซอสามสาย	- ฟ - ท	- ด - ร	- ซ ฟ ร	- ด - ท	- ร - ฟ	- ซ - ท	- - ร ด	ท ด - ร
ขลุ่ยเพียงออ	- ฟ - ท	- ด - ร	- ซ ฟ ร	- ด - ท	- ร - ฟ	- ซ - ท	- - ร ด	ท ด - ร

จากตัวอย่างโน้ตเพลงพราหมณ์ดีดน้ำเต้า 3 ชั้น ท่อน 1 นั้น แสดงให้เห็นโน้ตเพลงของแต่ละเครื่องดนตรีพอสังเขป โดยผู้ปรับวงจะเขียนโน้ต เพื่อมอบให้นักเรียนได้ใช้ฝึกซ้อมและทบทวน ในบางครั้งอาจมีการปรับเปลี่ยนทำนองตามความเห็นของผู้ปรับวง และในส่วนของเครื่องเป่าพาทย์นั้น อาศัยการต่อเพลงจากผู้ควบคุมวงในเวลารว่างก่อนการรวมวง ทั้งนี้เพื่อความกลมกลืนและความสะดวกในการบรรเลงรวมวงเพื่อฝึกซ้อม

โดยในขั้นตอนนี้ผู้ปรับวงจะคอยสังเกตนักเรียนแต่ละคน เพื่อประเมินความสามารถและความพร้อม ก่อนจะมีการรวมวงเพื่อปรับวงจริง เพราะฉะนั้นนักเรียนแต่ละคนต้องมีความรับผิดชอบในการฝึกซ้อมทางของเครื่องดนตรีที่ได้รับมอบหมายให้จดจำเพลงได้อย่างแม่นยำ

ขั้นที่ 3 การบรรเลงฝึกซ้อมให้เต็มกำลัง

เมื่อนักเรียนฝึกซ้อมจนสามารถจดจำเพลงและเกิดความแม่นยำแล้ว ผู้ปรับวงจะให้นักเรียนแต่ละเครื่องดนตรีบรรเลงให้เต็มกำลัง แต่ต้องมีการ “ประคบมือ” คือ การปฏิบัติท่าทางในการบรรเลงเต็ม 100 เปอเซ็นต์ แต่ให้เสียงของการบรรเลงจากเครื่องดนตรีออกมา 80 เปอเซ็นต์ ประโยชน์ของการประคบมือคือ นักเรียนมีท่าทางการบรรเลงที่ดีและเสียงที่ออกมาจากเครื่องดนตรีมีความกลมกลืน

นอกจากประโยชน์ในข้างต้นแล้ว การประคบมือยังเป็นการสร้างรสมืออย่างง่าย โดยอาจารย์ กฤษฎี โพชนุกูล ได้กล่าวอ้างอิงตามแนวทางของอาจารย์ณัฐพงศ์ ไสวัตร คือ หลักการนี้เป็นหลักการที่ต้องบอกนักเรียน เมื่อสีซอดัง ต้องได้ยินเสียงซออยู่ ถ้าบรรเลงซอดังแล้วไม่ได้ยินเสียงซออยู่ แสดงว่าเสียงซอดังในวงดนตรีไทยมีความดังมากเกินไป กรณีนี้ให้ผู้บรรเลงฟังและตรวจสอบเอง ผู้ปรับเป็นเพียงผู้ชี้แนะเท่านั้น โดยการประคบมือจะใช้กับทั้งเครื่องเป่าพาทย์และเครื่องสาย แต่ยกเว้นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่าที่ไม่สามารถใช้วิธีการประคบได้ เนื่องจากอาจทำให้เสียงเพี้ยนจากการแผ้วลมในการเป่า ทำให้เกิดความเสียหายต่อวงดนตรีได้

การฝึกบรรเลงให้เต็มกำลังเป็นข้อปฏิบัติที่ผู้ปรับวงเน้นย้ำให้นักเรียนทุกคนต้องฝึกซ้อมและคอยสังเกตตนเองอย่างสม่ำเสมอ เพราะเมื่อถึงเวลาประกวดจะทำให้นักเรียนเสียความมั่นใจไปบางส่วนและอาจทำให้เสียงที่บรรเลงมีเสียงเบาว่าปกติ จึงจำเป็นต้องซ้อมให้เต็มเสียงก่อนขึ้นเวทีจริง ประโยชน์อีกด้านของการฝึกซ้อมเต็มเสียงคือช่วยสร้างความมั่นใจในการบรรเลงให้นักเรียนเพิ่มมากขึ้น

ขั้นที่ 4 การปรับวง

เมื่อกระบวนการต่างๆเสร็จสิ้นและผู้ปรับวงเห็นว่านักเรียนบรรเลงได้อย่างไม่ติดขัดแล้ว ขั้นตอนที่สำคัญที่สุดในการบรรเลงเพื่อการประกวดก็จะเริ่มขึ้น คือการปรับวงดนตรีไทย ในขั้นตอนนี้ นักเรียนทุกคนจะต้องมีความพร้อมทั้งการบรรเลงและการขับร้อง โดยจากการศึกษา

วิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยสามารถแบ่งหัวข้อการปรับวงตามแนวทางของโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ได้ดังนี้

4.1 การศึกษาบทเพลงและการวางแผนในการปรับวง

เป็นเรื่องที่ผู้ปรับวงต้องศึกษาและทำความเข้าใจบทเพลงทุกครั้งก่อนการปรับวง โดยจะศึกษาในด้านต่างๆ ของบทเพลง ได้แก่ ประวัติความเป็นมา, ผู้ประพันธ์เพลง, อารมณ์เพลง, สังคีตลักษณ์, หน้าทับ, บทร้อง เป็นต้น การศึกษาบทเพลงในมิติต่างๆ จะทำให้ผู้ปรับวงมีความเข้าใจในบทเพลงมากขึ้นและทำให้ผู้ปรับวงออกแบบในการปรับวงได้ง่ายขึ้นด้วย ทั้งนี้เมื่อผู้ปรับวงได้ศึกษาเกี่ยวกับบทเพลงแล้ว ก็ยังสามารถนำมาถ่ายทอดให้นักเรียนในวงดนตรีไทยอีกครั้ง เพื่อสร้างความเข้าใจในบทเพลงร่วมกันและทำให้นักเรียนมีอารมณ์เพลงได้ตามที่ผู้ปรับวงต้องการอีกด้วย

นอกจากต้องศึกษาบทเพลงที่ใช้บรรเลงอย่างละเอียดแล้ว ผู้ปรับวงจะวางแผนเพื่อออกแบบแนวทางการปรับวง โดยออกแบบรูปแบบการบรรเลงของเครื่องดนตรีชนิดต่างๆ และการออกแบบทางเพลงที่ต้องมีการพิจารณาถึงลักษณะกลอนเพลงที่จะนำมาใช้กับเครื่องดนตรีแต่ละชนิด ซึ่งจะพิจารณาจากขีดความสามารถด้านช่วงเสียงของเครื่องดนตรีไทย เพื่อให้ได้ทำนองที่สอดคล้องกัน จึงจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้ปรับวงที่ต้องมีการวางแผนการบรรเลงไว้ก่อนล่วงหน้า

4.2 การรับร้อง

การรับร้อง เป็นแนวทางสำคัญที่ทำให้วงดนตรีเกิดความเรียบร้อยในการบรรเลง ทั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อให้แนวการบรรเลงดนตรีกับแนวการขับร้องรับกันอย่างสนิท เมื่อฟังแล้วต้องมีความต่อเนื่องกันระหว่างการบรรเลงและการขับร้อง ซึ่งแนวทางการรับร้องของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ได้มีการอ้างอิงแนวทางการปรับวงของครูประสิทธิ์ ถาวร (ศิลปินแห่งชาติ) โดยมีหลักการคือ การบรรเลงดนตรีไทยต้องมีทั้งภาพและเสียง ภาพที่เห็นคือก่อนจะบรรเลง จนกระทั่งหยุดการบรรเลง ต้องมีความพร้อม จากคำกล่าวของครูประสิทธิ์ ถาวร ทำให้เกิดองค์ความรู้ด้านการรับร้อง ซึ่งผู้ปรับวงนำมาใช้ในการปรับวงดนตรีไทย สามารถแบ่งได้ 2 ส่วน ดังนี้

4.2.1 การจับไม้

การจับไม้ ใช้สำหรับการรับร้องเพื่อเตรียมพร้อมก่อนการบรรเลงรับร้องด้วยเสียงดนตรี ถือเป็นการแสดงท่าทางในท่าเตรียมพร้อมและเป็นสัญญาณที่ใช้ก่อนการรับร้องทุกครั้ง ในการจับไม้สำหรับรับร้อง นักดนตรีต้องจับไม้หรือจับเครื่องดนตรีให้พร้อมกัน โดยใช้การนับจังหวะหน้าทับเป็นตัวบ่งบอกถึงจังหวะการจับไม้และการเคลื่อนที่ของมือในการเตรียมรับร้อง มี 3 จังหวะ ได้แก่ จับ-แยก-วาง อธิบายความหมาย ได้ดังนี้

จับ หมายถึง จับไม้ตี

แยก หมายถึง มือที่จับไม้ตี ค่อยๆ แยก ไปอยู่ตำแหน่งเสียงที่จะรับร้อง
เสียงแรก

วาง หมายถึง ทำเตรียมพร้อมก่อนที่จะบรรเลงรับร้อง

โดยสามารถแยกรูปแบบการจับไม้เพื่อรับร้อง ตามประเภทหน้าทับที่นำมาใช้
ในการรับร้อง ได้ดังนี้

- หน้าทับปรบไก่

รูปแบบการจับไม้ เพื่อรับร้อง ในหน้าทับปรบไก่ 3 ชั้น แบบเต็มจังหวะหลัง

						- - - จับ	- แยก - วาง
- ทัง - ดิง	- โจ้ - จ๊ะ	- โจ้ - จ๊ะ	- โจ้ - จ๊ะ	- - - -	- โจ้ - จ๊ะ	- โจ้ - จ๊ะ	- โจ้ - จ๊ะ

รูปแบบการจับไม้ เพื่อรับร้อง ในหน้าทับปรบไก่ 3 ชั้น แบบครึ่งจังหวะหลัง

		- - - จับ	- แยก - วาง				
- ดิง - ดิง	ทัง ดิง - ทัง	ดิง ทัง - ดิง	- โจ้ - จ๊ะ	- ดิง - ทัง	- ดิง - ดิง	- ทัง - ดิง	- ดิง - ทัง

รูปแบบการจับไม้ เพื่อรับร้อง ในหน้าทับปรบไก่ 2 ชั้น

		- - - จับ	- แยก - วาง				
- ทัง - ดิง	- โจ้ - จ๊ะ	- โจ้ - จ๊ะ	- โจ้ - จ๊ะ	- ดิง - ทัง	- ดิง - ดิง	- ทัง - ดิง	- ดิง - ทัง

รูปแบบการจับไม้ เพื่อรับร้อง ในหน้าทับปรบไก่ ชั้นเดียว

				- - - จับ	- แยก - วาง		
- ดิง - ทัง	- ดิง - -	ดิง ทัง - ดิง	- ทัง ดิง ทัง	- ดิง - ทัง	- ดิง - -	ดิง ทัง - ดิง	- ทัง ดิง ทัง

รูปแบบการจับไม้ในหน้าทับปรบไก่ ของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ
จังหวัดสงขลา ถือว่ามีรูปแบบที่ค่อนข้างตายตัวและสามารถใช้รูปแบบนี้ได้ทุกเพลงที่บรรเลงโดยหน้า
ทับปรบไก่ แต่ในบางกรณีที่มีผู้ปรับวงต้องสังเกตลักษณะทางสังคีตลักษณะอย่างละเอียด เพราะการรับ
ร้องในบางเพลงต้องมีลักษณะการรับร้องที่แตกต่างจากรูปแบบที่ผู้วิจัยได้นำเสนอมา

- หน้าทับสองไม้

รูปแบบการจับไม้ เพื่อรับร้อง ในหน้าทับสองไม้ 3 ชั้น

		- - - จับ	- แยก - วาง				
- ทัง - ดิง	- โจ้ - จ๊ะ	- โจ้ - จ๊ะ	- โจ้ - จ๊ะ	- ดิง - ดิง	- ทัง ดิง ทัง	- ดิง - ดิง	- ทัง ดิง ทัง

รูปแบบการจับไม้ เพื่อรับร้อง ในหน้าทับสองไม้ 2 ชั้น

		- - - จับ	- แยก - วาง				
- - ใจ ใจะ	ติง ติง - ติง	- - ใจ ใจะ	ติง ติง - ทั้ง	ติง - - ใจ ใจะ	ติง ติง - ติง	- - ใจ ใจะ	ติง ติง - ทั้ง

รูปแบบการจับไม้ เพื่อรับร้อง ในหน้าทับสองไม้ ชั้นเดียว

				- - - จับ	- แยก - วาง		
- - ใจ ใจะ	ติง ติง - ทั้ง	ติง - - ใจ ใจะ	ติง ติง - ทั้ง	ติง - - ใจ ใจะ	ติง ติง - ทั้ง	ติง - - ใจ ใจะ	ติง ติง - ทั้ง

การรับร้องในหน้าทับสองไม้ จะไม่ค่อยได้ใช้ในการประกวด เนื่องจากเพลงที่ใช้บรรเลงประกวดนั้น มักจะเป็นเพลงที่มีหน้าทับปรบไ้เป็นส่วนใหญ่ แต่อาจใช้หน้าทับสองไม้ในการบรรเลงเพื่อการแสดงดนตรีไทย ก็จะใช้รูปแบบการจับไม้ในลักษณะดังกล่าวเป็นหลัก หากมีการปรับเปลี่ยนในส่วนนี้ ผู้ปรับวงจะเป็นผู้พิจารณาจากการสังเกตเพลงและการวิเคราะห์สังคีตลักษณะอีกครั้ง

4.2.2 แนวทางการบรรเลงดนตรีในการรับร้อง

หลังจากการเตรียมพร้อมด้วยการจับไม้แล้ว ต่อไปจะเป็นการบรรเลงดนตรีเพื่อรับร้อง ซึ่งเป็นกลวิธีที่ต้องอาศัยความเข้าใจร่วมกันระหว่างผู้ถูกปรับและผู้ปรับวง ต้องปฏิบัติเข้าไปซ้ำมา เพื่อให้เกิดความเคยชินและเพื่อให้การบรรเลงรับร้องมีความแนบเนียนกับการขับร้องให้มากที่สุด โดยมีแนวทาง ดังนี้

(ก) เมื่อผู้ปรับวงพิจารณาแล้วว่า การรับร้องทั้งวงดนตรี อาจทำให้ทำนองการรับร้องของดนตรีไปรบกวนกับทำนองการขับร้อง ซึ่งส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นในกรณีเพลงอัตราจังหวะ 3 ชั้น ประเภทปรบไ้ ก็จะทำให้พิจารณาให้เครื่องดนตรีใดเครื่องดนตรีหนึ่ง อาจจะเป็น ระนาดเอก, ซอด้วง, หรือ ขลุ่ยเพียงออ ทำหน้าที่รับร้องในครึ่งจังหวะแรกของครึ่งหน้าทับ และวงรับครึ่งจังหวะหลัง ซึ่งสร้างความสนิทในการรับร้องและไม่รบกวนทำนองการขับร้อง ทำให้เกิดความกลมกลืนกันระหว่างแนวดนตรีกับแนวการขับร้อง

(ข) การรับร้องทุกครั้ง กำหนดให้ทำนองดนตรี ต้องไม่ดังมากกว่าทำนองร้อง กล่าวคือเมื่อมีการบรรเลงรับร้องเกิดขึ้น เสียงดนตรีต้องบรรเลงด้วยกำลังครึ่งหนึ่งของการบรรเลงจริง เทคนิควิธีนี้จำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกคนในวงดนตรีต้องฟังจนสามารถได้ยินคำร้อง หากไม่ได้ยินคำร้องขณะบรรเลงรับร้อง แสดงให้เห็นว่าการบรรเลงรับร้องนั้นมีความดังมากเกินไป แนวทางนี้ผู้ปรับวงจะเป็นผู้ตัดสินใจว่านักดนตรีต้องเพิ่มความดังเพิ่มหรือลดลง อีกทั้งนักดนตรีต้องฟังและสังเกตการบรรเลงขณะรับร้องไปพร้อมกัน

(ค) การรับเข้าแนว เป็นวิธีการรับร้องของเครื่องดนตรีที่ต้องเพิ่มความเร็ว ตั้งแต่การรับร้องถึงการบรรเลงเข้าเนื้อเพลง โดยการรับเข้าแนวนี้นี้ ทุกเครื่องดนตรีในวงดนตรีไทยต้องค่อยๆเพิ่มความเร็วขึ้นจากแนวการขับร้อง ซึ่งไม่ใช่การขยับแนวทำนองการรับร้องอย่างฉับพลันทันใด แต่เป็นการเพิ่มความเร็วที่ค่อยเป็นค่อยไปที่ละห้องเพลง จนถึงจุดที่ผู้ปรับวงเห็นว่ามีความเหมาะสมกับอัตราจังหวะที่ต้องการแล้ว จึงให้หยุดวิธีการเพิ่มความเร็ว เมื่อถึงจุดที่ผู้ปรับวงพอใจ ก็จะเป็นแนวการบรรเลงที่ขยับจากแนวการขับร้องอย่างสนิท ผู้ปรับวงจะใช้วิธีการรับเข้าแนวนี้นี้ในกรณีที่เพลงนั้นเป็นเพลงที่มี 2 ท่อนหรือมีรูปแบบทำนองการรับร้องที่คล้ายกัน นอกจากนี้ยังใช้สำหรับเพลงที่มีลูกล่อลูกขัดในเพลง ซึ่งต้องการความเร็วที่สามารถบรรเลงได้อย่างเหมาะสมกับการตีสายของหน้าทับกลอง และวิธีการรับเข้าแนวในลักษณะต่าง ๆ นั้น ผู้ที่บรรเลงหน้าทับกลองจะต้องมีความเข้าใจในจังหวะและสามารถตีประกอบจังหวะเพื่อให้วงดนตรีบรรเลงขยับแนวได้อย่างไม่สะดุดหู การรับเข้าแนวเป็นวิธีการบรรเลงรับร้องที่มีความยากต่อความเข้าใจของนักดนตรี หากไม่ฝึกซ้อมจนเกิดความเข้าใจและเคยชินแล้ว จะทำให้แนวการบรรเลงต้องล้มหรือที่เรียกว่า “แนวเสีย” ได้

จากวิธีการรับร้องตามแนวทางของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ทำให้ทราบถึงวิธีสร้างความพร้อมในการรับร้องในการจับไม้และแนวทางการบรรเลงรับร้อง ซึ่งนับเป็นวิธีการที่มีรายละเอียดในเรื่องของเทคนิคต่างๆที่ผู้วิจัยนำเสนอไปแล้วนั้น นอกจากการรับร้องแล้ว ยังมีวิธีการส่งร้อง ซึ่งมีรายละเอียดวิธีการที่แตกต่างกัน

4.3 การส่งร้อง

จากวิธีการรับร้องที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น ยังมีหลักวิธีการส่งร้องที่เป็นองค์ประกอบหลักในการปรับวงดนตรีไทย โดยหลักการและแนวคิดที่วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ได้นำมาใช้เป็นแนวทางคือแนวทางของครูประสิทธิ์ ถาวร ศิลปินแห่งชาติ ซึ่งเน้นย้ำในส่วนของภาพลักษณ์ก่อนการบรรเลงและขณะบรรเลง ต้องให้ดูพร้อมเพรียงกัน มีแนวการบรรเลงที่ไปในทิศทางเดียวกันและต้องไม่ทำให้ผู้ฟังรู้สึกได้ถึงการเคลื่อนที่ของจังหวะ เหล่านี้ล้วนเป็นวิธีการที่ต้องอาศัยการเรียนรู้ ปฏิบัติจริง และประสบการณ์ ซึ่งผู้ปรับวงจะต้องใส่ใจในรายละเอียดต่างๆที่เกิดขึ้นในการบรรเลง และการส่งร้องนับเป็นบททดสอบที่ใช้วัดความสามารถของผู้ปรับวงทุกคนที่ต้องปรับให้การบรรเลงและการขับร้องส่งให้กันอย่างสนิทแนบเนียน

จากการศึกษาเรื่องการส่งร้องตามแนวทางของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยสามารถแบ่งได้ 2 ส่วน ดังนี้

4.3.1 แนวทางการบรรเลงดนตรีในการส่งร้อง

(ก) ทำนองในการส่งร้อง ผู้ปรับวงจะพิจารณาจากลักษณะของทำนองขับร้อง โดยสามารถแบ่งได้ 2 กรณี ได้แก่

1) การส่งร้องที่มีลูกเท่า จะปรากฏในเพลงไทยประเภทเพลงปربไก่ ในอัตราจังหวะ 3 ชั้น โดยจะนิยมใช้ดนตรีบรรเลงแทนการขับร้อง ซึ่งสามารถแบ่งได้ 2 แบบ ดังนี้

- ส่งร้องแบบ 8 ห้อง การส่งร้องแบบ 8 ห้อง จะใช้ดนตรีบรรเลงในการส่งร้องเต็มบรรทัด ซึ่งเป็นวิจรรย์ณญาณของผู้ปรับวงในการเลือกใช้ทำนองเท่ามาใช้ในการบรรเลงส่งร้อง โดยผู้วิจรรย์จะยกตัวอย่างเพลงกล่อมมารี 3 ชั้น ซึ่งดนตรีจะส่งร้องเพื่อให้ผู้ขับร้อง ร้องในท่อน 2 ดังนี้

ทำนองการส่งร้องแบบ 8 ห้อง

ม ช ร ม	ช ล ช ช	ท ล ช ม	ช ล ช ช	- ท ร ม	- ช - ล	- ม ร ท	- ล - ช
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

- ส่งร้องแบบ 4 ห้อง การส่งร้องแบบ 4 ห้อง จะใช้ดนตรีบรรเลงในการส่งร้องครึ่งบรรทัด ซึ่งจะเป็นลูกเท่าที่ปรากฏอยู่ในทำนองของดนตรีอยู่แล้ว โดยผู้วิจรรย์จะยกตัวอย่างเพลงสารถี 3 ชั้น ซึ่งดนตรีจะส่งร้องเพื่อให้ผู้ขับร้อง ร้องในท่อน 3 ดังนี้

ทำนองการส่งร้องแบบ 4 ห้อง

--- ร	ม ม ม ม	--- ช	ม ม ม ม	----	----	----	----
-------	---------	-------	---------	------	------	------	------

2) การส่งร้องที่ไม่มีลูกเท่า จะปรากฏในเพลงไทยทั้งประเภทปربไก่และประเภทสองไม้ ในกรณีนี้ผู้ปรับวงจะพิจารณาแนวทำนองการส่งร้องที่มีความเหมาะสม โดยพิจารณาจากทำนองร้องเป็นหลัก และโดยส่วนใหญ่จะมีการส่งร้องแค่ 4 ห้องเท่านั้น หากมีการส่งร้องเกิน 4 ห้องจะอยู่ในลักษณะที่ให้เครื่องดนตรี เพียง 1 ชนิด เช่น ระนาดเอก, ซอด้วง หรือ ขลุ่ยเพียงออ แต่แนวทางของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวชิราวุธ จังหวัดสงขลา นิยมใช้ระนาดเอกในการส่งร้องมากที่สุด ซึ่งจะบรรเลงส่งร้องเพิ่มไปอีก 4 ห้อง โดยผู้วิจรรย์จะยกตัวอย่างเพลงสารถี 3 ชั้น ซึ่งดนตรีจะส่งร้องเพื่อให้ผู้ขับร้อง ร้องในท่อน 2 ดังนี้

ทำนองการส่งร้องที่ไม่มีลูกเท่า

--- ล	- ล ล ล	- ร ด ล	- ช - ฟ	----	----	----	----
-------	---------	---------	---------	------	------	------	------

ทำนองในการส่งร้อง ถือว่าเป็นทำนองที่ผู้ปรับวงต้องให้ความสนใจและจำเป็นต้องศึกษาทำนองร้องและทำนองดนตรีไปพร้อมกัน เนื่องจากทำนองในการส่งร้องจะมีผลต่อการสร้างความกลมกลืนในการฟัง แนวทางการปรับทำนองร้องจึงเป็นจุดเด่นหนึ่งของวงดนตรีไทยที่ใช้บรรเลงเพื่อการประกวดและการบรรเลงทั่วไป ทั้งนี้เพื่อสร้างสุนทรีย์ในการฟังให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

(ข) การถอนจังหวะ จากประสบการณ์ในการประกวดดนตรีไทยในรายการต่างๆ ทำให้ผู้ปรับวงตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับประเภทเพลงที่มักใช้เพลงประเภทปรบไก่เป็นเพลงบังคับในการประกวดดนตรีไทย และจากประสบการณ์ของผู้ปรับวง การถอนจังหวะจะใช้น้ในช่วงการส่งร้องเท่านั้น โดยแนวทางการถอนจังหวะของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา นิยมใช้ 3 พยางค์สุดท้ายของจังหวะหน้าทับเป็นตัวกำหนด คือเสียง ตึง-ตึง-ทั้ง หรือ 3 ตัวโน้ตสุดท้ายของท่อนเพลง ซึ่งจะให้ผลตามที่ต้องการคือ ทำให้แนวการบรรเลงลดลง เพื่อให้สามารถส่งร้องได้อย่างแน่นอน โดยสังเกตตามตารางรูปแบบการถอนจังหวะ ดังนี้

รูปแบบการถอนจังหวะในหน้าทับปรบไก่ อัตราจังหวะ 3 ชั้น

- ทั้ง - ตึง	- โจ้ - จ๊ะ	- โจ้ - จ๊ะ	- โจ้ - จ๊ะ	- - - -	- โจ้ - จ๊ะ	- โจ้ - จ๊ะ	- โจ้ - จ๊ะ

						- - - X	- X - X
- ตึง - ตึง	ทั้ง ตึง - ทั้ง	ตึง ทั้ง - ตึง	- โจ้ - จ๊ะ	- ตึง - ทั้ง	- ตึง - ตึง	- ทั้ง - ตึง	- ตึง - ทั้ง

รูปแบบการถอนจังหวะในหน้าทับปรบไก่ อัตราจังหวะ 2 ชั้น

						- - - X	- X - X
- ทั้ง - ตึง	- โจ้ - จ๊ะ	- โจ้ - จ๊ะ	- โจ้ - จ๊ะ	- ตึง - ทั้ง	- ตึง - ตึง	- ทั้ง - ตึง	- ตึง - ทั้ง

รูปแบบการถอนจังหวะในหน้าทับปรบไก่ อัตราจังหวะ ชั้นเดียว

						- - - X	- X - X
- ตึง - ทั้ง	- ตึง - -	ตึง ทั้ง - ตึง	- ทั้ง ตึง ทั้ง	- ตึง - ทั้ง	- ตึง - -	ตึง ทั้ง - ตึง	- ทั้ง ตึง ทั้ง

จากรูปแบบการถอนจังหวะตามหน้าทับปรบไก่ ตั้งแต่อัตราจังหวะ 3 ชั้น จนกระทั่งถึงชั้นเดียว สังเกตได้ว่า เสียง ตึง-ตึง-ทั้ง ปรากฏในอัตราจังหวะ 3 ชั้นและ 2 ชั้น แต่ในอัตราจังหวะชั้นเดียว ปรากฏเสียง ตึง-ทั้งตึงทั้ง ซึ่งในกรณีชั้นเดียวให้ใช้เสียงโน้ต 3 ตัวสุดท้ายของท่อนเป็นจุดถอนจังหวะ จะทำให้ง่ายต่อความเข้าใจของผู้บรรเลงได้มากกว่า

เมื่อการบรรเลงในการส่งร้องสิ้นสุดลง ขั้นตอนต่อไปจะเป็นการวางไม้ ซึ่งมีหลักและวิธีการที่ผู้ปรับวงจะต้องกำหนดจุดร่วมในการวางไม้ ทั้งนี้เพื่อสร้างความเรียบร้อยในช่วงหลัง

การบรรเลง การวางไม้ จึงถือเป็นวิธีหนึ่งที่จะสร้างความพร้อมเพรียงให้เกิดกับวงดนตรีไทยในการบรรเลงเพื่อการประกวดหรือเพื่อการแสดงทั่วไป

4.3.2 การวางไม้

การวางไม้ เป็นวิธีการหลังการส่งร้องเรียบร้อยแล้ว เพื่อให้ผู้เล่นต้องอยู่ในท่าเตรียมพร้อมอยู่ตลอดเวลาหรือให้ผู้บรรเลงได้พักระหว่างการขับร้อง โดยมีหลักและวิธีการที่คล้ายๆกับการจับไม้ในการขับร้อง กล่าวคือ การวางไม้นี้ ผู้บรรเลงจะต้องฟังจังหวะหน้าทับ ซึ่งจะเป็นตัวบ่งบอกถึงจังหวะการยกไม้และการเคลื่อนที่ของมือ โดยให้ปฏิบัติใน 3 จังหวะ ได้แก่ ยก-รวบ-วาง อธิบายความหมาย ได้ดังนี้

ยก หมายถึง การยกไม้ขึ้นเล็กน้อย

รวบ หมายถึง การเคลื่อนที่ของมือซ้ายและมือขวาเข้าหากันที่จุดกึ่งกลางของเครื่องดนตรีพร้อมวางไม้

วาง หมายถึง ปลอยมือจากไม้แล้วรวบมือวางบนดัก

โดยสามารถแยกรูปแบบการวางไม้ ตามประเภทหน้าทับที่นำมาใช้ตามแนวทางของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวชิราวุธ จังหวัดสงขลา ได้ดังนี้

รูปแบบการวางไม้ หน้าทับปรบไก่ อัตราจังหวะ 3 ชั้น ส่งร้องแบบครึ่งจังหวะแรก

					- - - ยก	- - - รวบ	- - - วาง
- ทัง - ดิง	- โจ้ - จ๊ะ	- โจ้ - จ๊ะ	- โจ้ - จ๊ะ	- - - -	- โจ้ - จ๊ะ	- โจ้ - จ๊ะ	- โจ้ - จ๊ะ

- ดิง - ดิง	ทัง ดิง - ทัง	ดิง ทัง - ดิง	- โจ้ - จ๊ะ	- ดิง - ทัง	- ดิง - ดิง	- ทัง - ดิง	- ดิง - ทัง

รูปแบบการวางไม้ หน้าทับปรบไก่ อัตราจังหวะ 3 ชั้น ส่งร้องแบบเต็มจังหวะแรก

- ทัง - ดิง	- โจ้ - จ๊ะ	- โจ้ - จ๊ะ	- โจ้ - จ๊ะ	- - - -	- โจ้ - จ๊ะ	- โจ้ - จ๊ะ	- โจ้ - จ๊ะ

	- - - ยก	- - - รวบ	- - - วาง				
- ดิง - ดิง	ทัง ดิง - ทัง	ดิง ทัง - ดิง	- โจ้ - จ๊ะ	- ดิง - ทัง	- ดิง - ดิง	- ทัง - ดิง	- ดิง - ทัง

รูปแบบการวางไม้ในหน้าทับปรบไก่ อัตราจังหวะ 2 ชั้น

					- - - ยก	- - - รวบ	- - - วาง
- ทัง - ดิง	- โจ้ - จ๊ะ	- โจ้ - จ๊ะ	- โจ้ - จ๊ะ	- ดิง - ทัง	- ดิง - ดิง	- ทัง - ดิง	- ดิง - ทัง

รูปแบบการวางไม้ในหน้าทับปรบไก่ อัตราร้อยละ 3 ขึ้นเดียว

		ยก - - รวบ	- - - วาง				
- - ดึงทั้ง	- ดึง - -	ดึง ทั้ง - ดึง	- ทั้ง ดึง ทั้ง	- - ดึงทั้ง	- ดึง - -	ดึง ทั้ง - ดึง	- ทั้ง ดึง ทั้ง

การวางไม้ จะต้องดูแนวทางของการส่งร้องเสมอ เมื่อมีการส่งร้องแบบ 8 ห้อง ในอัตราร้อยละ 3 ขึ้น การวางไม้ก็จะอยู่ถัดไปใน 4 ห้องหลังจากนั้น เช่นเดียวกับการส่งร้องแบบ 4 ห้อง ซึ่งส่วนใหญ่จะส่งร้องที่ 4 ห้องแรกของท่อนเพลง การวางไม้ก็จะอยู่ถัดไปเช่นกัน แนวทางการวางไม้ในลักษณะนี้ จะใช้เป็นหลักปฏิบัติที่เหมือนกันทุกเพลง

วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา จะยึดหลักวิธีการที่ผู้วิจัย กล่าวมาแล้วข้างต้น มาใช้กับการบรรเลงเพื่อการประกวดหรือเพื่อการบรรเลงในลักษณะอื่นๆ ซึ่งเป็นกระบวนการที่นักดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏทุกคนฝึกปฏิบัติจนเป็นธรรมชาติ นับเป็นผลสำเร็จอย่างหนึ่งในการบริหารจัดการวงดนตรีไทยของโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา

4.4 การออกแบบทำนอง

การออกแบบทำนองในความหมายของการปรับวงดนตรีไทยนั้น หมายถึง การประดิษฐ์ทำนองของเครื่องดนตรีไทยแต่ละประเภทในวงดนตรีไทย โดยอาศัยความรู้และความเข้าใจของผู้ปรับวงในหลายๆ ด้าน ทั้งนี้ผู้ปรับวงจะต้องมีประสบการณ์ด้านการบรรเลงเครื่องดนตรีไทยแต่ละประเภทมาพอสมควร ซึ่งการออกแบบทำนองตามแนวทางของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบต่างๆ ดังนี้

4.4.1 ช่วงเสียงของเครื่องดนตรี (Range)

การปรับวงดนตรีไทยมีความจำเป็นอย่างที่ว่าผู้ปรับวงจะต้องมีความรู้และเข้าใจในช่วงเสียงที่สามารถบรรเลงได้ในแต่ละเครื่องดนตรี ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ปรับวงสามารถออกแบบทำนองได้ตามขีดความสามารถของเครื่องดนตรีและสามารถเลือกทำนองที่เหมาะสมกับเครื่องดนตรีนั้น โดยที่ไม่ไปรบกวนกับทำนองของเครื่องดนตรีอื่นๆ นอกจากนี้ยังทำให้ทราบบทบาทหน้าที่ของเครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงในวงดนตรีไทยประเภทต่างๆ ด้วย ซึ่งผู้ปรับวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ให้ความสำคัญมากที่สุดในเรื่องช่วงเสียงของเครื่องดนตรีไทย

4.4.2 บันไดเสียง (Mode)

การศึกษาเรื่องบันไดเสียง มีประโยชน์ในการสร้างสรรค์ทำนอง โดยผู้ปรับวง จะต้องสามารถวิเคราะห์บันไดเสียงของเพลงที่จะบรรเลง เพื่อนำมาใช้ในแปรทำนองให้เครื่องดนตรีต่างๆ ใช้บรรเลงและทำให้การแปรทำนองเป็นไปตามบันไดเสียงของเพลง เมื่อฟังแล้วจะทำให้เกิดความไพเราะและเกิดอารมณ์เพลงที่ถูกต้อง ในการสร้างทำนองจากการวิเคราะห์บันไดเสียงนี้ ผู้ปรับวง

จะนำทำนองมาย้ายตำแหน่งเสียง (Transpose) ทำให้เกิดทำนองใหม่ เช่น การสร้างทำนองระนาดเอก ที่นำทำนองหลักเสียง โด มาแปลงให้เป็นทำนองหลักเสียง เร จะสามารถแปรทำนองได้ ดังนี้

ทำนองหลักเสียง โด

ม ด ร ม	ร ม ช ล	ด ร ด ล	ด ล ช ม	ร ม ช ล	ด ล ช ม	ช ล ช ม	ช ม ร ด
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

ทำนองหลักเสียง เร

ฟ ร ม ฟ	ม ฟ ล ท	ร ม ร ท	ร ท ล ฟ	ม ฟ ล ท	ร ท ล ฟ	ล ท ล ฟ	ล ฟ ม ร
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

จะสังเกตได้ว่าเมื่อนำทำนองหลักเสียงโด มาเปลี่ยนตำแหน่ง เป็นทำนองหลักเสียง เร แล้วนำไปบรรเลงกับระนาดเอก ก็เป็นทำนองที่สามารถบรรเลงได้โดยไม่ขัดมือ การเปลี่ยนตำแหน่งเสียง จำเป็นต้องสังเกตว่าเพลงที่จะบรรเลงนั้นอยู่ในบรรเลงใด หากใช้หลักการนี้ผัดบันไดเสียงอาจทำให้การบรรเลงที่เรียกว่าผัดบันไดเสียงได้ เพราะฉะนั้นผู้ปรับวงจะต้องศึกษาเพลงให้ละเอียดก่อนการปรับวงดนตรีไทย ทั้งนี้เพื่อให้สะดวกต่อการออกแบบทำนองและป้องกันข้อผิดพลาดจากการบรรเลงผัดบันไดเสียง

4.5 การสร้างความพร้อมเพรียง

ในการบรรเลงดนตรีไทยเพื่อการประกวดนั้น มีความสำคัญอย่างยิ่งที่ต้องสร้างความพร้อมเพรียงในการบรรเลง จากเรื่องการร้อง-ส่งร้อง ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอไปแล้วนั้น ถือว่าเป็นรูปแบบการสร้างความพร้อมเพรียงในวงดนตรีไทยอย่างหนึ่ง แต่เป็นการสร้างความพร้อมเพรียงด้านท่าทางเท่านั้น ซึ่งหลักการสร้างความพร้อมเพรียงตามแนวทางของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวชิราวุธ จังหวัดสงขลา นอกจากเรื่องท่าทางแล้ว ยังมีเรื่องการบรรเลง ที่จะต้องทำให้เกิดความพร้อมเพรียงกันด้วย

โดยหลักการสร้างความพร้อมเพรียงในการบรรเลง ถือเป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้การบรรเลงเครื่องดนตรีทุกชนิด มีเสียงที่สั้น-ยาวเท่ากัน แม้ดูจะเป็นรายละเอียดเล็กๆ แต่หากมีเครื่องดนตรีใดที่บรรเลงสั้นหรือยาวไม่เท่ากับเครื่องดนตรีอื่นๆ ในวง อาจสร้างเสียงที่ไม่พึงประสงค์หรือรบกวนทำนองหลักได้ ทั้งนี้ผู้ปรับวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวชิราวุธ จังหวัดสงขลา มีวิธีการสร้างความพร้อมเพรียงในการบรรเลง คือ การสร้างความละเอียดของโน้ต ซึ่งจะใช้เมื่อต้องการส่งร้อง รับร้อง และใช้ในเพลงประเภทบังคับทาง โดยเฉพาะการกรอของเครื่องปี่พาทย์และการรัวไม้ดีดของจะเข้ที่สามารถสร้างความละเอียดของตัวโน้ตได้ หากพิจารณาแล้วการกรอของเครื่องปี่พาทย์จะเริ่มด้วยมือซ้ายจบด้วยมือขวา หากนับจำนวนตัวโน้ตที่ดีแล้วจะให้จำนวนเลขคู่ แต่การรัวไม้ดีด จะเริ่มจากไม้ดีดซ้ายจบด้วยมือขวา หากนับจำนวนตัวโน้ตที่ดีแล้วจะให้จำนวนเลขคู่ แต่การรัวไม้ดีด จะเริ่มจากไม้ดีดซ้ายจบ

ด้วยไม้ดีดเข้า แต่นับจำนวนตัวโน้ตจะได้เป็นจำนวนเลขคือ จากกรณีนี้ทำให้ผู้ปรับวงกำหนดให้การกรอไม้ดีดของจะเข้ต้องมีจำนวนมากกว่าการกรอของระนาด 1 ตัวโน้ต กล่าวคือ หากระนาดเอกกรอนับจำนวนครั้งได้ 10 ตัวโน้ต จะเข้ต้องสามารถกรอได้ละเอียดมากกว่า 1 ตัวโน้ต และเมื่อบรรเลงพร้อมกันแล้ว โน้ตตัวสุดท้ายต้องบรรเลงให้จบพร้อมกัน ดังนี้

โดยกำหนดให้ สัญลักษณ์ “ซ” แทน โน้ตเสียงซอล

สัญลักษณ์ “ซ” ในตารางของระนาดเอก แทน มือซ้าย

สัญลักษณ์ “ซ” ในตารางของระนาดเอก แทน มือขวา

สัญลักษณ์ “ซ” ในตารางของจะเข้ แทน ไม้ดีดเข้า

สัญลักษณ์ “อ” ในตารางของจะเข้ แทน ไม้ดีดออก

ตาราง 6 เปรียบเทียบการสร้างความละเอียดของระนาดเอกและจะเข้

	แทนเสียงตัวโน้ต	แทนการกรอ/การรัว
ระนาดเอก	ซ ซ ซ ซ ซ ซ ซ ซ ซ	ซ ข ซ ข ซ ข ซ ข ซ
จะเข้	ซ ซ ซ ซ ซ ซ ซ ซ ซ	ซ อ ซ อ ซ อ ซ อ ซ

จากตารางจะเห็นได้ว่าโน้ตตัวแรกและตัวสุดท้ายของทั้งระนาดเอกและจะเข้จะเริ่มที่จุดเดียวกัน โดยที่จะเข้จะมีการบรรเลงที่ใช้ตัวโน้ตเยอะกว่า 1 ตัวโน้ต เพื่อให้รัวเสียงสุดท้ายตรงกันกับการกรอเสียงสุดท้ายของระนาดเอก เมื่อสามารถบรรเลงพร้อมกันในรายละเอียดเช่นนี้แล้ว ก็จะสามารถทำให้เครื่องดนตรีชนิดอื่นๆ บรรเลงได้อย่างพร้อมเพรียงกันด้วย

4.6 ปัญหาในการปรับวงดนตรีไทย

การปรับวงดนตรีไทยนั้น ประกอบไปด้วยองค์ประกอบด้านการบริหารจัดการในหลายส่วน ซึ่งผู้ปรับวงจะต้องมีการวางแผนและดำเนินการอย่างรัดกุม และเมื่อเกิดปัญหาขึ้น ผู้ปรับวงจะต้องมีวิธีแก้ไขที่รวดเร็วและเด็ดขาด เนื่องจากการเข้าร่วมประกวดดนตรีไทยต้องอาศัยนักเรียนจำนวนมาก หากผู้ปรับวงไม่รีบดำเนินการแก้ไขเมื่อมีปัญหา อาจส่งผลกระทบกับการฝึกซ้อมและส่งผลให้คนหนุ่มๆ ต้องเสียผลประโยชน์ จากการศึกษาเรื่องปัญหาในการปรับวงของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยพบปัญหา ดังนี้

4.6.1 ฝีมือนักเรียน

การปรับวงดนตรีไทยเพื่อการประกวดนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องผู้บรรเลงที่สามารถบรรเลงทางเครื่องดนตรีของตนเองได้ดีและคล่องแคล่ว ซึ่งผู้ปรับวงจะมีหน้าที่ถ่ายทอด

วิธีการบรรเลงและกลอนของเครื่องดนตรีนั้นๆ ให้ แต่มีบางครั้งฝีมือของนักเรียนยังไม่สามารถบรรเลงกลอนเพลงที่ผู้ปรับวงถ่ายทอดให้ จึงทำให้เกิดปัญหาเมื่อนักเรียนบรรเลงจริง อาจทำให้ติดขัด บรรเลงผิดพลาดบ่อยครั้งหรือหยุดบรรเลง ด้วยปัญหานี้ผู้ปรับวงจึงจำเป็นต้องแก้ปัญหาโดยการเปลี่ยนกลอนการบรรเลงให้มีความง่ายมากขึ้น ทั้งนี้ ผู้ปรับวงจะต้องพิจารณาว่ากลอนเพลงที่แก้ไขใหม่ ต้องมีความสอดคล้อง กลมกลืนกับทำนองเครื่องดนตรีอื่นด้วยเมื่อบรรเลงรวมวง

4.6.2 นักเรียนขาดซ้อม

เหตุปัจจัยนี้สืบเนื่องมาจากการขาดความรับผิดชอบของนักเรียน ซึ่งในความเป็นจริง เมื่อทราบข่าวการประกวดดนตรีไทย ที่นักเรียนเรียนแต่ละคนได้ถูกวางตัวในวงดนตรีไทยแล้ว นักเรียนทุกคนจึงจะต้องรู้หน้าที่ของตนเองและต้องตามความเคลื่อนไหวของวงดนตรีไทยอย่างใกล้ชิด แต่นักเรียนบางคนยังขาดซ้อม ซึ่งในบางครั้งก็ไม่ได้บอกให้ผู้ปรับวงได้รับทราบถึงเหตุผล ทำให้การซ้อมในแต่ละครั้งขาดความสมบูรณ์ในรูปแบบของการซ้อมให้ครบวง ทั้งนี้ นักเรียนที่ขาดซ้อมต้องขอต่อเพลงกับผู้ปรับวงในภายหลัง ทำให้เสียเวลาในการซ้อมรวมวง ซึ่งการรวมวงเพื่อซ้อมนี้ ผู้ปรับวงให้ความเห็นว่า หากรวมตัวซ้อมครบวงได้เร็ว ก็จะสามารถมีเวลาปรับวงและซ้อมร่วมกันได้นานมากขึ้น ซึ่งจะทำให้วงมีความพร้อมในการบรรเลงมากขึ้นด้วย ปัญหาการขาดซ้อมของนักเรียนมักเกิดขึ้นบ่อย อาจเนื่องจากนักเรียนติดภารกิจส่วนตัว เช่น เรียนพิเศษ นัดเพื่อนเพื่อทำรายงาน เป็นต้น ซึ่งในระยะหลังผู้ปรับวงจะแก้ปัญหาโดยการให้นักเรียนเข้าค่าย เพื่อฝึกซ้อมดนตรีไทย จึงสามารถทำให้ปัญหานักเรียนขาดซ้อมมีผลกระทบน้อยลง

4.6.3 นักเรียนบ้านไกล

วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ไม่ได้มีเฉพาะนักเรียนที่อยู่ในจังหวัดสงขลาเท่านั้น แต่มีนักเรียนจากต่างอำเภอและต่างจังหวัด ในบางครั้งของการฝึกซ้อมนักเรียนจะต้องกลับบ้านเร็ว เนื่องจากรถโดยสารที่จะกลับบ้านหยุดวิ่งหลังเวลา 18.00 น. จึงทำให้ระยะทางจากบ้านมาโรงเรียนนั้นเป็นอุปสรรคอย่างหนึ่งที่ผู้ปรับวงปฏิเสธไม่ได้ จึงแก้ปัญหาโดยให้นักเรียนเข้าซ้อมในตอนเช้า โดยไม่ต้องเข้าแถวและตอนเย็นหลังเลิกเรียน นอกจากนั้นก็อาจมาซ้อมในเวลาว่างที่ไม่มีคาบเรียนก็ได้

4.6.4 นักเรียนไม่ฝึกซ้อมด้วยตนเอง

เมื่อผู้ปรับวงถ่ายทอดการบรรเลงไปแล้ว หน้าที่ของนักเรียนคือการฝึกซ้อมด้วยตนเอง ซึ่งหากขาดการซ้อมด้วยตัวเองแล้ว จะทำให้นักเรียนไม่มีความแม่นยำในทำนองเพลงและไม่สามารถบรรเลงได้ตามที่ผู้ปรับวงต้องการ การฝึกซ้อมด้วยตนเองนี้มีส่วนสำคัญในการพัฒนาทักษะด้านการบรรเลงเครื่องดนตรีไทยอย่างมาก เนื่องจากนักเรียนต้องฝึกซ้อมเพื่อค้นหาข้อบกพร่องในการบรรเลงของตนเองก่อน เมื่อพบข้อบกพร่องแล้ว นักเรียนก็จะสามารถแก้ไขปัญหาลงตัวของตนเองจากการ

ซ้อม เมื่อบรรเลงรวมวงก็จะทำให้วงดนตรีเกิดความพร้อมเพรียงและผู้บรรเลงสามารถปรับวงในรายละเอียดอื่นๆ ได้ทันที

2.2.5 การเทียบเสียง

การเทียบเสียงเครื่องดนตรีไทย ถือเป็นเรื่องที่ยาวนานของไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ถือเป็นเรื่องที่สำคัญและจะเทียบเสียงเครื่องดนตรีไทยทุกปีการศึกษา โดยเฉพาะเครื่องปี่พาทย์ ได้แก่ ระนาดเอก, ระนาดทุ้ม, ซ้องวงใหญ่, ซ้องวงเล็ก เนื่องจากแต่ละปี วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏจะมีการบรรเลงในโอกาสต่างๆ หลายงาน จึงทำให้มีการใช้งานและเกิดการสึกหรอ อาจมีตะกั่วหลุดขณะบรรเลง ผลกระทบที่ตามมาคือเสียงเครื่องดนตรีจะเกิดการเพี้ยน ส่งผลให้เมื่อมีการซ้อมหรือใช้เครื่องดนตรีเสียงเพี้ยนในการบรรเลง ทำให้นักเรียนเกิดความสับสนในเรื่องเสียง อีกทั้งนักเรียนจะไม่สามารถขับร้องได้ตรงเสียงที่แท้จริงได้ จากผลกระทบดังกล่าวทำให้ผู้ควบคุมวงให้ความสำคัญในเรื่องการเทียบเสียงเครื่องดนตรีไทยอย่างละเอียด ทั้งนี้เพื่อสร้างความมั่นใจในการบรรเลงและการขับร้องให้นักเรียนและสามารถทำให้ผู้ฟังเกิดความพอใจในการบรรเลงของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา อีกด้วย

การเทียบเสียงเครื่องดนตรีไทยของโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา พบว่ามีการเทียบเสียงเครื่องดนตรีไทย จำแนกตามประเภทวงเป็น 2 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 วงมโหรี เนื่องจากวงดนตรีไทยของโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จ.สงขลา ได้เข้าร่วมประกวดในรายการ “ประลองเพลง ประเลงมโหรี” จัดโดยศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ เป็นประจำทุกปี จึงมีแนวคิดการเทียบเสียงให้คล้ายกับเครื่องดนตรีกลางของเวทีประกวด ทั้งนี้เพื่อให้ง่ายต่อการซ้อมนักดนตรีให้คุ้นเคยกับเสียงเครื่องดนตรีแล้ว ยังสามารถทำให้ผู้ขับร้องจดจำเสียงได้แม่นยำมากขึ้น ได้เชิญวิทยากร คือ อาจารย์ประสาร วงศ์วิโรจน์รักษ์ เป็นผู้เทียบเสียงให้ โดยใช้หลักการทางคณิตศาสตร์ โดยใช้เครื่องเทียบเสียงระบบโครมาติก มาเทียบเสียงเพื่อให้ใกล้เคียงกับความถี่ของเครื่องดนตรีกลางของรายการ “ประลองเพลง ประเลงมโหรี” จัดโดยศูนย์สังคีตศิลป์มากที่สุด สามารถนำเสนอข้อมูลตามตาราง ต่อไปนี้

ตาราง 7 แสดงระยะห่างระหว่างเสียงในระบบ CENT

เสียงที่	ระยะห่างระหว่างเสียง (cent)
1	0
2	171.425
3	342.858
4	514.287
5	685.716
6	857.145
7	1,028.574
8	1,200.000

หลังจากนั้น นำมาคำนวณ เพื่อใช้ความถี่เสียงมาเทียบเสียงกับระบบโครมาติก โดยได้ค่าตามที่อาจารย์ประสาร วงศ์โรจน์รักษ์ ได้ใช้เทียบเสียงเครื่องดนตรีไทย ดังนี้

ชุดที่ 1 วงมโหรี การเทียบเสียงในวงมโหรี ได้อ้างอิงความถี่เสียงจากเครื่องดนตรีไทยที่ใช้ในการประกวดรายการ “ประลองเพลง ประเลงมโหรี” จัดโดยศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) โดยมีรูปแบบวิธีการเทียบเสียง ดังนี้

ตาราง 8 ตารางแทนค่าตัวโน้ต

เสียง	การแทนค่า
ซอล	F -30
ลา	F# +41
ที	G# +12
โด	Bb -17
เร	C -46
มี	C# +25
ฟา	Eb -4

ชุดที่ 2 วงปี่พาทย์ การเทียบเสียงของวงนี้ได้อ้างอิงตามความถี่เสียงของกรมศิลปากร ซึ่งคล้ายกับการเทียบเสียงของวงมโหรี คือใช้เครื่องเทียบเสียงระบบโครมาติก มาเทียบเสียง แต่วางกันตรงที่วงปี่พาทย์นี้ มีความถี่เสียงที่เกิดจากการวัดโดยเครื่องเทียบเสียงระบบโครมาติกของแต่ละเครื่องดนตรีนั้นต่างกัน ดังจะเสนอข้อมูลตามแผนภูมิ ต่อไปนี้

การเทียบเสียงระนาดเอก

ตาราง 9 ตารางแทนค่าตัวโน้ตระนาดเอก

เสียง	การแทนค่า
ซํ	F -30
ฟ	D# -14
ม	C# +15
ร	B +44
ด	A# -27
ท	G# +2
ล	F# +31
ซุ	F -40
พ	D# -24
ม	C# +5
ร	B +34
ด	A# -37
ทุ	G# -8
ลู	F# +21
ซุ	F -50
พ	D# -34
ม	C# -5
ร	B +24
ด	A# -47
ทุ	G# -18
ลู	F# +11
ซุ	F -40

2.2.6 การฝึกซ้อมดนตรีไทย

วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา จัดว่าเป็นวงดนตรีไทยที่มีโอกาสออกบรรเลงในงานต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน จึงมีความจำเป็นที่นักเรียนต้องมีความพร้อมในการบรรเลงอยู่สม่ำเสมอและต้องเรียนรู้ต่อเพลงจากผู้ควบคุมวงอยู่ตลอด ทั้งนี้โอกาสการบรรเลงมีหลากหลาย ซึ่งมีการเลือกใช้เพลงที่ต่างกัน เพราะฉะนั้นจึงต้องมีการฝึกซ้อมดนตรีไทยเพื่อเตรียมความพร้อมในการบรรเลงที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้ นอกจากนี้วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา เป็นโรงเรียนที่มีการส่งวงดนตรีไทยเข้าประกวดในรายการต่างๆ ทั้งในระดับภาคและระดับประเทศ ทำให้วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ต้องใช้เวลาการฝึกซ้อมดนตรีไทยเพื่อประกวดตลอดปีการศึกษา โดยจากการศึกษาทำให้ทราบถึงระบบและวิธีการบริหารจัดการเวลาในการฝึกซ้อมดนตรีไทยของวงดนตรีไทย โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ดังนี้

1) การฝึกซ้อมดนตรีไทยเพื่อการบรรเลงปกติ

การฝึกซ้อมดนตรีไทยเพื่อการปกติ เป็นการฝึกซ้อมที่มีไว้สำหรับการทบทวนบทเพลงต่างๆ ที่เคยบรรเลงมาแล้ว เช่น เพลงที่เคยใช้ประกวดระดับภาคได้และระดับประเทศในปีที่ผ่านมาหรือเพลงที่ผู้ควบคุมวงต่อให้ อาจจะเป็นเพลงประเภทต่างๆ ในอัตราจังหวะ 2 ชั้น เป็นต้น ทั้งนี้เป็นการทบทวนและต่อเพลงใหม่ไปในตัว โดยปกติแล้ว การฝึกซ้อมในกรณีนี้สามารถนัดซ้อมได้ 3 ช่วงเวลาได้แก่

- ช่วงก่อนเข้าชั้นเรียนในตอนเช้า เวลา 7.50 - 8.20 น. โดยนักดนตรีไทยของโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ไม่ต้องไปเข้าแถวเพื่อทำกิจกรรมหน้าเสาธง โดยทุกคนต้องมาซ้อมดนตรีไทยตามปกติในเวลานี้ทุกวัน ตลอดปีการศึกษา

- ช่วงไม่มีคาบเรียน หากนักเรียนไม่มีเรียนหรือมีคาบว่างระหว่างวัน สามารถเข้ามาซ้อมที่ห้องดนตรีไทยได้ตลอดเวลา ช่วงเวลานี้อาจไม่มีผู้ควบคุมวงคอยดูแล เนื่องจากผู้ควบคุมวงอาจจะติดการสอนนักเรียนในรายวิชาศิลปะพื้นฐาน

- ช่วงหลังเลิกเรียน เวลา 15.30 น. เป็นต้นไป ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมและเป็นที่นิยมของนักเรียนมากที่สุด เนื่องจากเป็นเวลาที่นักเรียนว่างจริงๆ และอาจต้องการความผ่อนคลายด้วยการบรรเลงดนตรีไทย อีกเหตุผลที่น่าสนใจคือ นักเรียนจะมาซ้อมช่วงหลังเลิกเรียนเพื่อได้พบปะพูดคุยระหว่างพี่น้องในชมรมดนตรีไทย ซึ่งเป็นบรรยากาศที่อบอุ่น การซ้อมในช่วงนี้ผู้ควบคุมสามารถมาช่วยแนะนำและต่อเพลงให้นักเรียนได้อย่างเต็มที่เช่นกัน

จากการฝึกซ้อมเพื่อการบรรเลงปกตินี้ ส่วนใหญ่แล้วเน้นการซ้อมเพื่อความผ่อนคลาย ความเครียดที่นักเรียนแต่ละคนจะเจอสภาวะที่ต่างกันไปและใช้ดนตรีไทยเป็นเครื่องมือในการผ่อนคลายเรื่องต่างๆ อีกทั้งยังได้พบปะระหว่างรุ่นพี่รุ่นน้อง เป็นการซ้อมที่ให้บรรยากาศสนุกสนาน เป็นกันเอง และให้ความรู้สึกอบอุ่นที่สุด

2) การฝึกซ้อมดนตรีไทยเพื่อการประกวด

การฝึกซ้อมดนตรีไทยเพื่อการประกวด ถือว่าเป็นการซ้อมที่มีความกดดันและต้องอาศัยความรับผิดชอบสูง โดยผู้ควบคุมวงจะเป็นผู้กำหนดช่วงเวลาและจัดระบบทุกอย่างในการซ้อม ทั้งนี้เพื่อทำให้การซ้อมดำเนินไปอย่างเรียบร้อยและก่อให้เกิดประสิทธิภาพกับนักเรียนอย่างรวดเร็ว การซ้อมดนตรีไทยเพื่อการประกวดของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา สามารถแบ่งได้เป็น 2 ช่วง ดังนี้

ช่วงที่ 1 ฝึกซ้อมก่อนเข้าค่าย

การซ้อมดนตรีไทยในช่วงนี้ สิ่งที่สำคัญมากที่สุดคือ การซ้อมด้วยตัวเอง โดยนักเรียนต้องซ้อมเพื่อสร้างความแม่นยำในเพลงที่ใช้ประกวดและซ้อมเพื่อให้สามารถบรรเลงเทคนิคต่างๆ อย่างชัดเจน และเมื่อแม่นยำเพลงแล้ว จะมีการนัดซ้อมรวมวงเพื่อปรับวงในขั้นต้น เป็นการสร้างความเข้าใจให้นักเรียนในการบรรเลงและสร้างความเข้าใจเรื่องจังหวะต่าง โดยช่วงก่อนเข้าค่ายนี้ นักเรียนจะต้องมาซ้อมเหมือนกับการฝึกซ้อมดนตรีไทยในการบรรเลงปกติ ผู้ควบคุมวงจะเข้ามาดูแลการฝึกซ้อมให้เป็นไปอย่างมีระบบและช่วยแนะนำแก้ไขข้อผิดพลาดต่างๆ ของนักเรียน แล้วในช่วงหลังเลิกเรียน ก็จะเป็นเวลาที่ใช้สำหรับการปรับวง การซ้อมก่อนเข้าค่ายจะไม่มีการพักค้างแรมเพื่อฝึกซ้อมที่โรงเรียน เนื่องจากการซ้อมในกรณีนี้ จะใช้เวลาในช่วงวันจันทร์-วันศุกร์ที่นักเรียนมาเรียนหรืออาจจะเป็นวันเสาร์-วันอาทิตย์ ระยะเวลาในการฝึกซ้อมเพื่อการประกวดก่อนเข้าค่ายจะใช้เวลาประมาณ 1 เดือน ก่อนการประกวดจริง นับเป็นช่วงเวลาที่น้อยสำหรับการเตรียมตัวเพื่อการประกวด แต่สำหรับวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลาแล้ว นับเป็นช่วงเวลาที่พอสมควร เนื่องจากก่อนหน้านี้มีการฝึกซ้อมเป็นปกติอยู่แล้ว

ช่วงที่ 2 เข้าค่ายฝึกซ้อม

เมื่อนักเรียนซ้อมจนสามารถจำเพลงได้แม่นยำแล้ว ผู้ปรับวงจะนัดนักเรียนเพื่อเข้าค่ายฝึกซ้อมดนตรีไทยก่อนการประกวดประมาณ 1 สัปดาห์ โดยนักเรียนจะต้องเตรียมตัวเพื่อการซ้อมที่ต้องพักค้างคืนที่โรงเรียน โดยจะมีการกำหนดตารางซ้อมจากผู้ควบคุมวงและประสานให้ประธานชมรมดนตรีไทยคึกคักกิจกรรมสันทนาการ เพื่อใช้ผ่อนคลายจากการซ้อมดนตรีไทย การเข้าค่ายซ้อมดนตรีไทยจะมีการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่นอกเหนือจากการพัฒนาทักษะด้านดนตรีไทยแล้ว ยังมี การสอดแทรกกิจกรรมสันทนาการที่พัฒนาทักษะด้านอื่นๆ ให้นักเรียนด้วย ซึ่งจะเป็นการประสานงาน

ระหว่างผู้ควบคุมวงและประธานชมรมดนตรีไทย ที่ต้องประชุมเพื่อกำหนดหมายและการวางแผนงานต่างๆ ให้เรียบร้อย จากการสังเกตการเข้าค่ายฝึกซ้อมเพื่อการประกวดดนตรีไทยของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัย จังหวัดสงขลา สามารถนำเสนอตัวอย่างตารางการเข้าค่ายฝึกซ้อมเพื่อการประกวดดนตรีไทย ดังนี้

ตาราง 10 แสดงตัวอย่างตารางเข้าค่ายการฝึกซ้อมดนตรีไทย

วัน/เดือน/ปี	เวลา	กิจกรรม	หมายเหตุ
วันที่ 1	9.00 - 9.30 น.	รายงานตัว/แบ่งกลุ่ม	
	10.10 - 12.00 น.	พิธีเปิดค่าย/ละลายพฤติกรรม/ทำป้ายชื่อ/ นำเสนอกลุ่ม	
	12.00 - 13.00 น.	รับประทานอาหารเที่ยง	
	13.00 - 15.30 น.	ซ้อมวงปี่พาทย์ไม้นวม/วงเครื่องสายเครื่องคู่/ ต่อเพลง	
	15.30 - 16.00 น.	กิจกรรมสันทนาการ	
	16.00 - 17.30 น.	กิจกรรมฐานความรู้ดนตรีไทย	
	17.30 - 18.00 น.	รับประทานอาหารเย็น	
	18.00 - 19.00 น.	ทำภารกิจส่วนตัว/อาบน้ำ	
	19.00 - 20.00 น.	ซ้อมรายเครื่องดนตรี	
	20.00 - 22.30 น.	ซ้อมวงปี่พาทย์ไม้นวม/วงเครื่องสายเครื่องคู่	
	22.30 - 23.00 น.	นัดหมาย/เข้านอน	

ตาราง 10 (ต่อ)

วัน/เดือน/ปี	เวลา	กิจกรรม	หมายเหตุ
วันที่ 2	5.50 - 6.40 น.	ตื่นนอน/ได้มือ	
	6.40 - 7.00 น.	ออกกำลังกาย	
	7.00 - 8.00 น.	ทำภารกิจส่วนตัว/อาบน้ำ	
	8.00 - 8.30 น.	รับประทานอาหารเช้า	
	8.30 - 9.00 น.	กิจกรรมสันตนาการ	
	9.00 - 12.00 น.	ซ่อมวงปีพาทยไม้ฉวม/วงเครื่องสายเครื่องคู่	
	12.00 - 13.00 น.	รับประทานอาหารเช้า	
	13.00 - 16.00 น.	ซ่อมวงปีพาทยไม้ฉวม/วงเครื่องสายเครื่องคู่	
	16.00 - 17.00 น.	กิจกรรมซ่อมเครื่องดนตรี/เทียบเสียง	
	17.00 - 17.30 น.	กิจกรรมสันตนาการ	
	17.30 - 18.00 น.	รับประทานอาหารเช้า	
	18.00 - 19.00 น.	ทำภารกิจส่วนตัว/อาบน้ำ	
	19.00 - 22.30 น.	กิจกรรม RC	*กิจกรรมกระชับความสัมพันธ์
	22.30 - 23.00 น.	นัดหมาย/เข้านอน	

จากตัวอย่างตารางแสดงเวลาการเข้าค่ายฝึกซ้อมดนตรีไทยเพื่อการประกวดของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา จะเห็นว่าการกำหนดช่วงเวลาในการทำกิจกรรมต่างๆ อย่างชัดเจน ซึ่งนอกจากจะเป็นกิจกรรมการซ้อมดนตรีไทยแล้ว ยังมีกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างรุ่นพี่และรุ่นน้อง โดยวันต่อๆ ไป จะใช้ตารางกิจกรรมเหมือนเดิม แต่รูปแบบกิจกรรมสันตนาการอาจมีการเปลี่ยนแปลงในแต่ละวัน ซึ่งมีกลุ่มคณะกรรมการนักเรียนในชมรม เป็นผู้ดำเนินการและผู้ควบคุมวงจะเป็นผู้ให้คำปรึกษาและบริหารจัดการเรื่องงบประมาณต่างๆ ในการดำเนินกิจกรรมเท่านั้น

2.2.7 กิจกรรมพัฒนาทักษะ

กิจกรรมพัฒนาทักษะด้านดนตรีไทยของโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา เป็นกิจกรรมที่ฝ่ายบริหารของโรงเรียนและผู้ควบคุมวงให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี ในด้านการบริหารจัดการนั้น ฝ่ายบริหารจะใช้งบประมาณบางส่วนเพื่อจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาทักษะและคอยอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ เช่น ด้านอาคารสถานที่ ซึ่งอนุญาตให้วงดนตรีโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จัดกิจกรรมต่างๆ ภายในโรงเรียนได้อย่างอิสระ โดยกิจกรรมพัฒนาทักษะที่จัดขึ้นนั้น ย่อมมีวัตถุประสงค์ที่

ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีพัฒนาการด้านทักษะในด้านต่างๆ เช่น ทักษะในการดำรงชีวิตเมื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่น, ทักษะด้านดนตรีไทย, ทักษะด้านการทำงานเป็นทีม, ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ เป็นต้น การดำเนินงานของกิจกรรมพัฒนาทักษะจะเป็นไปในรูปแบบที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วมคือ ให้ประธานชมรมดนตรีไทยเป็นผู้วางแผนงานทุกอย่างร่วมกับคณะกรรมการชมรมคนอื่นๆ โดยมีผู้ควบคุมวงเป็นที่ปรึกษา นักเรียนทุกคนจึงสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกอย่างที่จัดขึ้นภายใต้การนำของประธานชมรมและการดูแลของผู้ควบคุมวง จากการศึกษาข้อมูลสามารถจำแนกกิจกรรมพัฒนาทักษะเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1) กิจกรรมการประกวดดนตรีไทย

กิจกรรมการประกวดดนตรีไทย เป็นกิจกรรมที่สามารถทำให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านทักษะการบรรเลงดนตรีไทยอย่างมาก เนื่องจากการเข้าประกวดดนตรีไทยในแต่ละครั้ง จะมีกระบวนการต่างๆ ที่ทำให้นักเรียนต้องฝึกฝนและเรียนรู้ในการบรรเลงรวมวง จากนั้นจะผ่านกระบวนการปรับวง ซึ่งถือว่าต้องใช้ความรู้และความเข้าใจในระดับสูง จึงเป็นกิจกรรมที่หล่อหลอมให้นักเรียนในวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวชิราวุธ จังหวัดสงขลา มีการพัฒนาตนเองผ่านกิจกรรมนี้ตลอดทั้งปี โดยอาจารย์อภิรักษ์ พฤกษะศรี ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมการแข่งขันดนตรีไทย ทำให้นักเรียนสามารถพัฒนาตัวเองได้เร็วและทำให้นักเรียนมีประสบการณ์มากขึ้น เมื่อเป็นรุ่นพี่ สามารถสอนรุ่นน้องได้

ภาพประกอบ 42 การประกวดดนตรีไทยระดับประเทศ วงมโหรี
จัดโดยศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)

อย่างมากและทำให้ทราบถึงประโยชน์ในอนาคตจากประสบการณ์ของรุ่นพี่ที่สามารถนำไปใช้สอนรุ่นน้องในชมรมดนตรีไทย ในแต่ละปีนั้นวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา จะมีการแข่งขันดนตรีไทย ทั้งในระดับภาคใต้และระดับประเทศ ทั้งหมด 6 รายการ โดยมีรายการแข่งขันดนตรีไทย ดังนี้

1.1 กิจกรรมการแข่งขันดนตรีไทยในระดับภาคใต้

- งานส่งเสริมดนตรีไทย ภาคใต้ ซึ่งด้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จัดโดย มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา
- งานประกวดดนตรีไทยซึ่งด้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จัดโดย ศูนย์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่
- งานประกวดดนตรีไทยซึ่งด้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จัดโดย มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จ.นครศรีธรรมราช
- งานประกวดดนตรีไทย จัดโดย องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา

1.2 กิจกรรมการแข่งขันดนตรีไทยในระดับประเทศ

- รายการ “ประลองเพลง ประเลงมโนห์รา” จัดโดย สำนักส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาสและผู้สูงอายุ (สท.) และ ศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)
- รายการงานศิลปหัตถกรรมนักเรียน จัดโดย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

จากรายการแข่งขันดนตรีไทยของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ซึ่งให้เห็นถึงการสนับสนุนและการพัฒนาการด้านทักษะของนักเรียนอย่างชัดเจน เนื่องจากการเตรียมวงดนตรีไทยเพื่อประกวดในรายการต่างๆ นั้น จะต้องมีการฝึกซ้อมและฝึกฝนตนเองตนเอง ในส่วนของการพัฒนาทักษะของนักเรียนจึงสามารถพัฒนาทักษะด้านดนตรีไทยอย่างก้าวกระโดดมากกว่ากิจกรรมอื่นๆ

2) กิจกรรมค่ายพัฒนาทักษะ

กิจกรรมค่ายพัฒนาทักษะ เป็นกิจกรรมหนึ่งที่วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ได้จัดให้มีขึ้นทุกปี โดยมีงบประมาณสนับสนุนจากโรงเรียน เนื่องจากค่ายพัฒนาทักษะด้านดนตรีไทย ได้เป็นโครงการซึ่งอยู่ในแผนงานงบประมาณประจำปีของโรงเรียน จึงทำให้กิจกรรมค่ายมีงบประมาณที่สามารถนำมาบริหารจัดการได้ โดยค่ายพัฒนาทักษะส่วนใหญ่จะจัดขึ้นในช่วงปิดภาคเรียน ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนได้สามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างเต็มที่และคณะดำเนินงาน

สามารถสร้างสรรค์กิจกรรมค่ายได้อย่างเต็มรูปแบบ กิจกรรมค่ายพัฒนาทักษะของวงดนตรีไทย โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ถือว่ามีความน่าสนใจในด้านกิจกรรมที่นำมาให้นักเรียนได้ร่วมกันลงมือทำและเป็นกิจกรรมที่มีความหลากหลาย ซึ่งไม่ได้มีแค่กิจกรรมด้านดนตรีไทยอย่างเดียว แต่มีกิจกรรมอื่นๆ ที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความสุขสนุกสนานและได้ความรู้ไปพร้อมกัน

2.1) ค่ายอัจฉริยะดนตรีไทย

โครงการค่ายอัจฉริยะดนตรีไทย เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นการฝึกปฏิบัติดนตรีไทยตามเครื่องมือที่ถนัดให้ นักเรียนมีประสิทธิภาพในการบรรเลงที่เหนือกว่าที่เป็นอยู่ ตามมาตรฐานการเรียนรู้ระดับมัธยมศึกษา เสริมสร้างลักษณะนิสัยที่ดีของนักดนตรีไทย รวมถึงด้านคุณธรรมจริยธรรมให้ก่อเกิดและติดตัวนักดนตรีไทยตลอดไป สร้างความคุ้นเคยในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน ร่วมทุกข์ร่วมสุข รักกันฉันพี่น้อง โดยมีนักเรียนในชมรมดนตรีไทยของโรงเรียนเข้าร่วมโครงการตั้งแต่ชั้น ม. 1 – ม. 6 รับจำนวน 30 คน การฝึกดนตรีไทยในค่ายนี้มีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ และต่อยอดสู่การประกวดในระดับภาค ระดับประเทศต่อไป สาระเนื้อหาของบทเพลงที่ใช้ในแต่ละปี จะกำหนดเพลงไว้ 2 ลักษณะ คือ เพลงไล่มือและเพลงที่ใช้ประกวดในปีนั้นๆ ระยะเวลาในการเข้าค่ายประมาณ 7 วัน และโครงการค่ายอัจฉริยะดนตรีไทย เป็นโครงการต่อเนื่องมานับ 18 ปี ซึ่งผลจากการจัดกิจกรรมทำให้นักดนตรีไทยของโรงเรียนมีฝีมือในระดับมาตรฐานเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

การจัดค่ายอัจฉริยะดนตรีไทย จะจัดให้คณะกรรมการชมรมดนตรีไทย โดยมีประธานชมรมเป็นแกนนำ เป็นผู้สร้างสรรค์กิจกรรมต่างๆ ที่จะดำเนินการในแต่ละวัน ซึ่งมีผู้ควบคุมวงเป็นผู้ให้คำปรึกษาและชี้แนะแนวทางต่างๆ เพื่อให้ตรงกับวัตถุประสงค์การจัดค่ายดนตรีอย่างแท้จริง กิจกรรมที่นำมาใช้ในค่ายอัจฉริยะดนตรีไทย ถือว่ามีความหลากหลายและสนุกสนาน ทำให้นักเรียนและรุ่นน้องมีความรักสามัคคีกัน จึงทำให้นักดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา มีระบบรุ่นพี่รุ่นน้องที่เข้มแข็งและอบอุ่น จากการรวบรวมข้อมูล สามารถนำเสนอข้อมูลกิจกรรมต่างๆ ในการเข้าค่ายอัจฉริยะดนตรีไทย ได้ดังนี้

วันที่ 17 เมษายน 2558

08.00 – 08.30 น.	ลงทะเบียนกิจกรรมค่าย
08.30 – 09.30 น.	จัดเตรียมสถานที่สำหรับกิจกรรมช่วงที่ 1
09.30 – 11.00 น.	กิจกรรมช่วงที่ 1 กิจกรรมต้อนรับขึ้นปีใหม่ ดนตรีไทยมหาวิทยาลัยราชภัฏ กิจกรรมรดน้ำผู้สูงอายุและบุคคลผู้มีส่วนสำคัญต่อชมรมดนตรีไทย
11.00 – 12.30 น.	สละสลวยพฤติกรรมแบ่งกลุ่มแนะนำกลุ่มแสดงผลงานกลุ่มปฐมนิเทศ (ช่วงแรก)
12.30 – 13.00 น	รับประทานอาหารกลางวัน

13.00 – 13.30 น.	จัดเตรียมสถานที่สำหรับกิจกรรมช่วงที่ 2/ ปฐมนิเทศ/ ละลายพฤติกรรม
13.30 – 14.00 น.	กิจกรรมช่วงที่ 2 เปิดบ้านดนตรีไทย -พิธีเปิดกิจกรรมค่ายดนตรีไทย ครั้งที่ 18/2558
14.00 – 15.00 น.	ละลายพฤติกรรมแบ่งกลุ่มแนะนำกลุ่มแสดงผลงานกลุ่มปฐมนิเทศ (ช่วงสอง)
15.00 – 15.15 น.	รับประทานอาหารว่าง
15.15 – 16.45 น.	กิจกรรมช่วงที่ 3 ไพเราะเพลงดนตรีไทย วิทยากรแนะนำเพลงไทยที่จะเรียนรู้ในการฝึกปฏิบัติดนตรีไทยตามความถนัด –แยกกลุ่มเครื่องดนตรีตามความถนัดต่อเพลงตามที่กำหนดดังนี้ กลุ่ม A เพลงแขกลพบุรี สามชั้น (บทพระราชานิพนธ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ) กลุ่ม เพลงพม่าเห่ และ แยกบรเทศ 2 ชั้น
16.45 – 17.00 น.	นัดทนาการชี้แจงกิจกรรมละครของค่าย ครั้งที่ 18/2558 (ใช้เวลา 7 นาที)
17.00 – 18.00 น.	รับประทานอาหารเย็น
18.00 – 19.00 น.	ทำภารกิจส่วนตัวอาบน้ำ/พักผ่อนตามอัธยาศัย/แบ่งกลุ่มซ้อมละคร
19.00 – 19.30 น.	นัดทนาการ
19.30 – 22.00 น.	กิจกรรมช่วงที่ 3 (ต่อ) -กลุ่ม A เพลงแขกลพบุรีสามชั้น - กลุ่ม เพลงมู่ล่ง (ใช้ในการไถ่มีดช่วงเช้า)
22.00 - 22.30 น.	ประชุมวางแผนกิจกรรมวันถัดไป/ทำภารกิจส่วนตัวเข้านอน

วันที่ 18 เมษายน 2558

05.30 – 06.30 น.	ไถ่มีดพัฒนาฝีมือตามรายเครื่องมือ
06.30 – 07.00 น.	ออกกำลังกาย
07.00 – 08.00 น.	ทำภารกิจส่วนตัว/อาบน้ำ/พักผ่อนตามอัธยาศัย
08.00 – 08.30 น.	รับประทานอาหารเช้า
08.30 – 09.30 น.	กิจกรรมช่วงที่ 4 กิจกรรมสร้างบ้านดนตรีไทย สายสังคีต –แบ่งกลุ่มตามเครื่องมือเรียนรู้วิธีการซ่อมบำรุงรักษาเครื่องดนตรีไทย - ตรวจสอบเครื่องดนตรีไทยของตนเอง พร้อมซ่อมบำรุงรักษา
09.30 – 11.30 น.	ซ้อมบรรเลงอังกะลุงและวงกลองยาว ตามเพลงที่กำหนด

11.30 – 12.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน
12.00 – 12.15 น.	นัดหมาย/แผน/รูปแบบกิจกรรม Rally TCM Camp
12.15 - 15.00 น.	กิจกรรมช่วงที่ 5 กิจกรรมฐานความรู้ดนตรีไทย (Rally TCM Camp) เดินทางไปศาลาไทย เพื่อดำเนินกิจกรรมฐานดนตรีไทย ชี้แจงกิจกรรมฐาน และแนะนำวิทยากรประจำฐาน –กิจกรรมฐานความรู้ดนตรีไทย (Rally TCM Camp) สรุปกิจกรรมฐาน
15.00 - 15.15 น.	พักรับประทานอาหารว่าง
15.15 - 15.45 น.	กิจกรรมออกแบบการแต่งกายและประกวดออกแบบการแต่งกายภายในกลุ่ม
15.45 – 16.45 น.	กิจกรรมช่วงที่ 8 กิจกรรมสี่สัณดนตรีไทยบนหาดทรายสีขาว/ บรรเลงแสดงผลงานวงอังกะลุงและวงกลองยาว บริเวณศาลาไทย
16.45 - 17.00 น.	ชี้แจงกิจกรรมกีฬาสามัคคีสัมพันธ์ดนตรีไทย
17.00 - 18.00 น.	กิจกรรมช่วงที่ 9 กิจกรรมกีฬาสามัคคีสัมพันธ์ ดนตรีไทย
18.00 – 18.30 น.	เดินทางกลับโรงเรียน
18.30 – 19.00 น.	รับประทานอาหารเย็น
19.00 – 20.00 น.	ทำภารกิจส่วนตัว/อาบน้ำ/พักผ่อนตามอัธยาศัย/แบ่งกลุ่มซ้อมละคร
20.00 – 21.00 น.	กิจกรรมช่วงที่ 6 กิจกรรม ดวลวาตะดนตรีไทย” - จัดเตรียมหัวข้อ และเนื้อหาสาระของการได้วาที (สาธิตและแนะนำการได้วาที) -กิจกรรมดวลวาตะดนตรีไทยสรุปผลกิจกรรม
21.00 – 22.00 น.	แยกกลุ่มเครื่องดนตรีตามความถนัดต่อเพลงตามที่กำหนด (ต่อ)
22.00 – 22.30 น.	ประชุมวางแผนกิจกรรม/ชี้แจงกิจกรรมวันถัดไป/ทำภารกิจส่วนตัว/เข้านอน

วันที่ 19 เมษายน 2558

05.30 – 06.30 น.	ไถ่มีพัฒนาฝีมือตามรายเครื่องมือ
06.30 – 07.00 น.	ออกกำลังกาย
07.00 – 08.00 น.	ทำภารกิจส่วนตัว/อาบน้ำ/พักผ่อนตามอัธยาศัย
08.00 – 08.30 น.	รับประทานอาหารเช้า

08.30 – 09.30 น.	กิจกรรมช่วงที่ 7 กิจกรรม แร่งบันดาลใจจากการเล่นดนตรีไทย” - กิจกรรมสร้างแรงบันดาลใจของการเล่นดนตรีไทย โดยวิทยากร พิเศษ
09.30 – 11.30 น.	แยกกลุ่มเครื่องดนตรีตามความถนัดต่อเพลงตามที่กำหนด (ต่อ) บรรเลงรวมวง
11.30 – 12.00 น.	นันทนาการ
12.00 – 13.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน
13.00 – 13.15 น.	พักผ่อนคลายตามอัธยาศัยแบ่งกลุ่มซ้อมละคร
13.15 – 13.45 น.	กิจกรรมช่วงที่ 7 (ต่อ) กิจกรรม แร่งบันดาลใจในการเล่นดนตรีไทย” - น้อง ๆ ร่วมจารึกคำมั่นสัญญาไว้บนกระดานเพื่อมอบต้นไม้แห่ง คำสัญญาไว้กับ ชมรมดนตรีไทย ปีการศึกษา 2558
13.45 – 15.50 น.	ซ้อมการบรรเลงรวมวง กลุ่ม A และ B
15.50 – 16.00 น.	ชี้แจงกิจกรรม Splashing game
16.00 – 17.30 น.	กิจกรรม Splashing game (ปฏิบัติการพิชิตเวลา)
17.30 – 18.00 น.	สรุปกิจกรรม Splashing game (ปฏิบัติการพิชิตเวลา)/กิจกรรม ปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรม
18.00 – 18.30 น.	รับประทานอาหารเย็น
18.30 – 19.30 น.	ทำภารกิจส่วนตัว/อาบน้ำ/พักผ่อนคลายตามอัธยาศัย/แบ่งกลุ่มซ้อมละคร
19.30 – 19.45 น.	แนะนำกิจกรรมช่วงที่ 10 RC RALLY
19.45 – 22.15 น.	กิจกรรมช่วงที่ 10 กิจกรรม RC RALLY - เกมค้นหาปริศนาความรู้ด้านดนตรีไทย
22.15 - 22.30 น.	ประชุมวางแผนกิจกรรม/ชี้แจงกิจกรรมวันถัดไป/ทำภารกิจส่วนตัว /เข้านอน

วันที่ 20 เมษายน 2558

05.30 – 06.30 น.	ไถ่มือพัฒนาฝีมือตามรายเครื่องมือ
06.30 – 07.00 น.	ออกกำลังกาย
07.00 – 08.00 น.	ทำภารกิจส่วนตัวอาบน้ำ/พักผ่อนคลายตามอัธยาศัย
08.00 – 08.45 น.	รับประทานอาหารเช้า
08.45 – 09.00 น.	นันทนาการ

09.00 – 11.30 น.	ซ้อมบรรเลงรวมวง ทั้งกลุ่ม A B
11.30 - 12.00 น.	สรุปผลกิจกรรมการบรรเลงรวมวง
12.00 – 12.45 น.	รับประทานอาหารกลางวัน
12.45 – 13.00 น.	พักผ่อนตามอัธยาศัย/แยกตามเครื่องมือส่วนตัว
13.05 – 15.00 น.	ซ้อมบรรเลงรวมวง
15.00 – 16.30 น.	กิจกรรมช่วงที่ 11 กิจกรรมต่อยอดผลสัมฤทธิ์ด้านการบรรเลงดนตรีไทย - เริ่มบรรเลงเพลงตามกลุ่มที่กำหนด (แสดงผลงาน) - เสร็จสิ้นกิจกรรม - จัดเก็บเครื่องดนตรีตามที่กำหนด
16.30 – 17.00 น.	ซักซ้อมการแสดงละคร
17.00 – 17.30 น.	รับประทานอาหารเย็น
17.30 – 19.30 น.	ทำภารกิจส่วนตัว/อาบน้ำ/พักผ่อนตามอัธยาศัย/แบ่งกลุ่มซ้อมละคร
19.30 – 20.30 น.	กิจกรรมช่วงที่ 12 กิจกรรมตัวตนดนตรีไทย - กิจกรรมแสดงผลงานการแสดงละครสร้างสรรค์
20.30 – 21.00 น.	เตรียมพร้อมกิจกรรมอำลาค่าย และกิจกรรมภาพประทับใจค่าย/ รับประทานอาหารว่าง
21.00 – 23.40 น.	กิจกรรมช่วงที่ 13 กิจกรรมฝากความรัก ความดี เพื่อศักดิ์ศรีดนตรีไทย - กิจกรรมภาพความประทับใจ ความทรงจำชมรมดนตรีไทย ปี 2558 - กิจกรรมอำลาค่าย
23.40 – 24.00 น.	ประชุมวางแผนกิจกรรมชี้แจงกิจกรรมวันถัดไป/ทำภารกิจส่วนตัว/ เข้านอน

วันที่ 21 เมษายน 2558

06.30 – 07.30 น.	ทำภารกิจส่วนตัว/อาบน้ำ/พักผ่อนตามอัธยาศัย
07.30 – 08.00 น.	นัดแนะกิจกรรมทัศนศึกษา
08.00 – 10.00 น.	เดินทางทัศนศึกษาตามสถานที่กำหนด
10.00 – 11.30 น.	กิจกรรม สร้างป่า สร้างธรรมชาติ

11.30 – 13.00 น.	รับประทานอาหารเช้า/กลางวัน
13.00 – 16.00 น.	กิจกรรม ลอดน้ำ
16.00 – 19.00 น.	รับประทานอาหารเย็น
20.00 – 20.30 น.	เดินทางกลับที่พัก
20.30 – 22.00 น.	- กิจกรรมรอบกองไฟ - เฉลยบัดดี้ บัดเดอรี - ประกาศผลผู้ชนะกิจกรรมค่าย - ประกาศผลบุคคลแห่งค่าย - กิจกรรมเลือกประธานชมรมดนตรีไทย ปีการศึกษา 2558 ส่งมอบตำแหน่ง
22.00 – 22.30 น.	ประชุมวางแผนกิจกรรม/ชี้แจงกิจกรรมวันถัดไป/ทำภารกิจส่วนตัว/เข้านอน

วันที่ 22 เมษายน 2558

07.00 – 08.00 น.	ทำภารกิจส่วนตัว/อาบน้ำ/พักผ่อนตามอัธยาศัย
08.00 – 08.30 น.	รับประทานอาหารเช้า
08.30 – 14.00 น.	กิจกรรมล่องธารชมธรรมชาติ (ล่องแก่ง)
14.00 – 15.30 น.	เดินทางกลับสงขลาโดยสวัสดิภาพ

จากกำหนดการต่างๆ ในการดำเนินกิจกรรมของค่ายพัฒนาทักษะดนตรีไทยของโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ทำให้ทราบถึงรายละเอียดกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้น โดยนอกจากจะมีกิจกรรมที่พัฒนาทักษะด้านดนตรีไทยแล้ว ยังมีกิจกรรมที่สามารถพัฒนาทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์อื่นๆ ที่นักเรียนจะต้องทำร่วมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งค่ายพัฒนาทักษะดนตรีไทยประจำปีการศึกษา 2557 มีระยะดำเนินการทั้งหมด 6 วัน ตั้งแต่วันที่ 17 - 22 เมษายน พ.ศ.2558 โดยในวันที่ 21 - 22 เมษายน 2558 จะเป็นการทัศนศึกษานอกสถานที่ และถือเป็นกิจกรรมที่นอกจากจะได้ท่องเที่ยวแล้ว ยังเป็นกิจกรรมที่ได้บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ต่อสังคมด้วย โดยจัดให้มีกิจกรรมปลูกป่าชายเลน ณ อำเภอดำมะรงค์ จังหวัดสตูล โดยมีจุดประสงค์เพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษาครบ 60 พรรษา

ภาพประกอบ 43 สมาชิกค่ายพัฒนาทักษะดนตรีไทย กำลังช่วยกันปลูกป่าชายเลน

ที่มา: <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=10205487409797024&set=a.10205465379886290.1073741874.1004481321&type=3&theater>

ค่ายอัจฉริยะดนตรีไทย ของโรงเรียนมหาวชิราวุธ จังหวัดสงขลา นับว่าเป็นค่ายที่ประสบผลสำเร็จอย่างมากในการบริหารจัดการค่าย โดยนักเรียนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการในระบบของคณะกรรมการนักเรียน ผลดีของการใช้ระบบนี้ คือ ผู้ควบคุมวงสามารถบริหารจัดการได้ง่ายมากขึ้น เนื่องจากวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวชิราวุธ มีการใช้ระบบอาวุโสมาใช้ในการควบคุมนักเรียน โดยให้รุ่นพี่ดูแลรุ่นน้องและฝึกให้นักเรียนได้ทำงานเป็นหมู่คณะร่วมกัน สร้างความรู้สึกรักสามัคคี ซึ่งส่งผลให้นักเรียนของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวชิราวุธ เป็นนักเรียนที่มีสัมมาคารวะ มีมารยาทและเคารพในผู้อาวุโส ถือว่าเป็นวงดนตรีไทยที่มีการสร้างวัฒนธรรมอันดีงามที่สืบทอดมาจากรุ่นสู่รุ่นจนถึงปัจจุบัน

3) กิจกรรมช่วยเหลือชุมชน

กิจกรรมช่วยเหลือชุมชน ถือเป็นกิจกรรมที่สามารถพัฒนาทักษะด้านดนตรีไทยให้นักเรียนได้ เนื่องจากการบรรเลงดนตรีไทยในโอกาสต่างๆ คือการฝึกซ้อมอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งทำให้นักเรียนสามารถทบทวนเพลงที่เคยเรียนมาแล้วและการบรรเลงดนตรีไทยช่วยเหลือชุมชน นับเป็นการซ้อมนอกสถานที่ที่สามารถฝึกฝนนักเรียนให้เป็นคนกล้าแสดงออกและเป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวชิราวุธ จังหวัดสงขลา ได้อีกด้วย

ภาพประกอบ 44 การบรรเลงดนตรีไทยงานวันอนุรักษ์มรดกไทย

ที่มา: <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=10204931653465309&set=a.10204931648105175.1073741829.1059861415&type=3&theater>

กิจกรรมช่วยเหลือชุมชนมักจะได้รับเชิญให้ไปบรรเลงในงานต่างๆ เช่น งานประจำปี, งานศพ, งานแต่งงาน, งานสังสรรค์ของหน่วยงานต่างๆ ในจังหวัดสงขลา เป็นต้น ทำให้นักเรียนมีพัฒนาการทางด้านทักษะดนตรีไทยอย่างรวดเร็วและมีประสบการณ์ในการบรรเลงดนตรีไทยเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังมีรายได้จากค่าตอบแทนในโอกาสต่างๆ ซึ่งนักเรียนสามารถเก็บสะสมเงินไว้ใช้ในยามจำเป็นได้

วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวชิราวุธ จังหวัดสงขลา จึงถือว่าเป็นสังคมที่มีความหลากหลายทางด้านกิจกรรมและมีการบรรเลงดนตรีไทยในโอกาสต่างๆ อย่างมาก หากพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวชิราวุธ มีการบริหารจัดการวงดนตรีไทยที่มีประสิทธิภาพและเข้มแข็งไปด้วยองค์ความรู้ที่สืบทอดและสั่งสมมาจากรุ่นสู่รุ่น พร้อมกันนี้ยังมีคณะผู้ควบคุมวงที่มีวิสัยทัศน์กว้าง ซึ่งมีการเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมได้อย่างเต็มที่ ทำให้กิจกรรมทุกอย่าง บรรลุตามเป้าหมายของผู้ควบคุม โดยสิ่งที่ไม่ได้เลยในการบริหารจัดการวงดนตรีไทยและถือเป็นหัวใจสำคัญในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้เป็นไปอย่างเรียบร้อยคือ การบริหารจัดการงบประมาณ

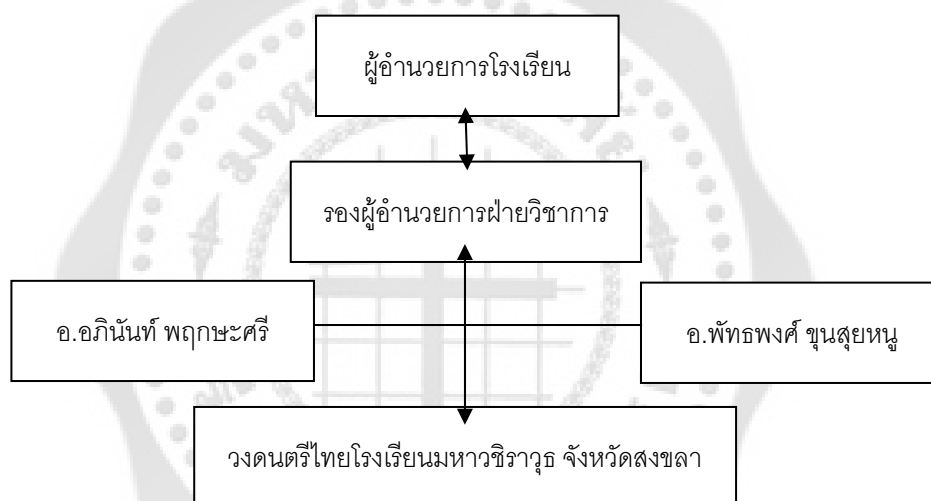
2.2.8 การบริหารจัดการงบประมาณ

การบริหารจัดการด้านงบประมาณของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวชิราวุธ จังหวัดสงขลา ถือว่ามีความสำคัญอย่างมากในการทำงาน เนื่องจากกิจกรรมส่วนใหญ่ ล้วนต้องใช้งบประมาณในการดำเนินการ ซึ่งหากไม่มีงบประมาณสนับสนุนแล้ว กิจกรรมทุกอย่างอาจจะต้องตัด

ออกหรือต้องยุติไป เนื่องจากในการดำเนินกิจกรรมด้านดนตรีไทย เช่น การประกวดดนตรีไทย จะมีการใช้งบประมาณจำนวนมาก เพราะบางรายการของการประกวดดนตรีไทย จำเป็นจะต้องไปหลายรอบเป็นต้น จึงต้องมีการบริหารจัดการงบประมาณอย่างรัดกุมและต้องมีการวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณอย่างคุ้มค่า โดยจากการศึกษาด้านการบริหารงบประมาณของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา สามารถแบ่งได้ตามหัวข้อ ดังนี้

2.2.8.1 โครงสร้างการบริหารจัดการงบประมาณ

การบริหารจัดการงบประมาณของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา มีการบริหารจัดการที่อยู่ในระบบราชการ ซึ่งต้องมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับฝ่ายบริหารของโรงเรียนในการขออนุมัติงบประมาณเพื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆ จากการศึกษาวิเคราะห์ ผู้วิจัยสามารถนำข้อมูลโครงสร้างการบริหารจัดการงบประมาณ นำเสนอในรูปแบบแผนผัง ดังนี้

แผนผังที่ 5 แสดงแผนผังโครงสร้างการบริหารจัดการด้านงบประมาณ

จากแผนภูมิโครงสร้างการบริหารจัดการด้านงบประมาณ ทำให้ทราบถึงบุคคลที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา โดยมีอาจารย์อภินันท์ พุกกะศรีและอาจารย์พัทธพงศ์ ขุนสุยหนู เป็นผู้เสนอโครงการของสาระดนตรีไทย ต่อรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ เพื่อพิจารณาการใช้งบประมาณ ทั้งนี้เพื่อให้ได้รับการจัดสรรงบประมาณตามโครงการของโรงเรียน เมื่อพิจารณาเรียบร้อยแล้วจะส่งให้ผู้ดำเนินการพิจารณาอนุมัติการใช้งบประมาณ ถือเป็นการสิ้นสุด เมื่อได้รับการอนุมัติจากฝ่ายบริหารแล้ว จึงนำงบประมาณมาดำเนินการโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับวงดนตรีไทย โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ต่อไป

2.2.8.2 วิธีการบริหารจัดการงบประมาณ

วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา เป็นชมรมที่มีขนาดใหญ่ เนื่องจากมีจำนวนสมาชิกเยอะ จึงทำให้เมื่อมีกิจกรรมต่างๆ ต้องมีงบประมาณที่สามารถดูแลนักเรียน และคณะผู้ควบคุมวงดนตรีไทยอย่างเพียงพอ นอกจากต้องบริหารจัดการงบประมาณที่ใช้ดูแลคนแล้ว ผู้ควบคุมวงจะต้องบริหารจัดการงบประมาณในการดูแลในส่วนอื่นๆ ด้วย เช่น เครื่องดนตรีไทย, อาคารสถานที่, อุปกรณ์ วัสดุด้านดนตรีไทย เป็นต้น เหล่านี้ล้วนต้องมีการใช้งบประมาณทั้งสิ้น ผู้ควบคุมจึงต้องมีวิธีการที่จะหางบประมาณจากแหล่งต่างๆ เพื่อใช้ดูแลทุกส่วนในวงดนตรีไทย ซึ่งอาจเรียกว่า “รายรับ” โดยจากการศึกษา ผู้วิจัยสามารถแจกแจงรายรับของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ได้ดังนี้

การจัดสรรงบประมาณจากภายในโรงเรียน

การจัดสรรงบประมาณจากภายในโรงเรียน เป็นนโยบายที่ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้อนุมัติงบประมาณ ซึ่งดำเนินไปตามระบบขั้นตอนทางราชการ โดยผู้ควบคุมต้องส่งเรื่องโครงการที่จะขออนุญาตใช้งบประมาณไปที่รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการพิจารณา เมื่อผ่านกระบวนการพิจารณาแล้ว ก็เสนอต่อผู้อำนวยการพิจารณาอนุมัติงบประมาณ ถือเป็นการสิ้นสุด โดยในปีงบประมาณแต่ละปี วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา จะมีโครงการเพื่อขอใช้งบประมาณโรงเรียน 3 โครงการ ได้แก่

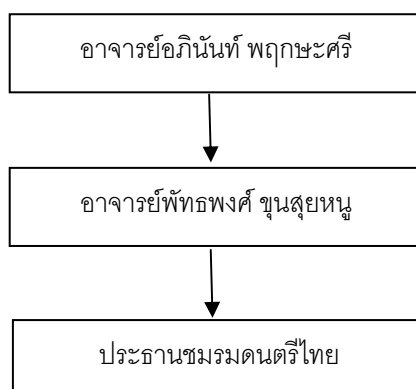
- โครงการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนดนตรีไทย

โครงการนี้ เป็นโครงการที่ผู้ควบคุมวงมีการส่งเรื่องเพื่อขออนุมัติงบประมาณทุกปี เพื่อใช้ซ่อมแซมเครื่องดนตรีที่ชำรุดและซื้อเครื่องดนตรีไทยใหม่ ทั้งนี้เพื่อเตรียมความพร้อมในการบรรเลงดนตรีไทยในโอกาสต่างๆ โดยงบประมาณส่วนนี้จะถูกจัดสรรมาให้ทั้งกลุ่มสาระการเรียนรู้ แต่ต้องนำงบประมาณมาแบ่งเป็น 4 ส่วนคือ ดนตรีสากล, ดนตรีไทย, ทัศนศิลป์ และนาฏศิลป์ ในส่วนของดนตรีไทยในปีงบประมาณปี 2558 นี้ ได้รับอนุมัติงบประมาณจำนวน 39,000 บาท เพื่อใช้จ่ายตามที่เสนอโครงการขออนุญาตใช้งบประมาณ

- โครงการค่ายอัจฉริยะภาพดนตรีไทย

โครงการค่ายอัจฉริยะภาพดนตรีไทยเป็นโครงการที่มีการจัดมาอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลา 18 ปี ด้วยการสนับสนุนจากทางโรงเรียน ซึ่งให้การสนับสนุนด้านงบประมาณและด้านสถานที่ โดยส่วนของงบประมาณที่โรงเรียนให้การสนับสนุนเป็นจำนวน 20,00 บาท ซึ่งรายละเอียดกิจกรรมผู้วิจัยได้อธิบายไปแล้วเบื้องต้นแล้ว การบริหารจัดการงบประมาณค่ายอัจฉริยะดนตรีไทยนั้น เมื่อได้รับงบประมาณแล้ว อาจารย์อภิรักษ์ พฤกษะศรี จะมอบหมายให้อาจารย์พัทธพงศ์ ขุนสุยหนู เป็นผู้มาเบิกเงินที่ละส่วน แล้วจึงมอบให้ประธานชมรมดนตรีไทยไปดำเนินการใช้จ่ายงบประมาณตาม

กิจกรรมของค่าย โดยมีโครงสร้างการบริหารจัดการงบประมาณโครงการค่ายอัจฉริยะดนตรีไทยมีรูปแบบ ดังนี้

แผนผังที่ 6 แผนผังโครงสร้างการบริหารงบประมาณโครงการค่ายอัจฉริยะภาพดนตรีไทย

จากแผนผังจะแสดงชื่อบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการงบประมาณของค่ายอัจฉริยะภาพจำนวน 3 คน คือ อาจารย์อภินันท์ พุกกะศรี อาจารย์พัทธพงศ์ ขุนสุยหนู และประธานชมรมดนตรีไทย ซึ่งจะมีการวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณต่างๆ อย่างรัดกุม ทั้งนี้ เพื่อให้เพียงพอต่อจำนวนงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนและเป็นการฝึกให้นักเรียนมีการวางแผนการใช้งบประมาณอย่างประหยัดอีกด้วย

- โครงการประกวดดนตรีไทย

โครงการนี้โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา จัดสรรไว้เพื่อใช้จ่ายในงานประกวดต่างๆ จำนวน 200,000 บาท โดยในแต่ละปีนั้น นักเรียนของโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา เข้าร่วมประกวดและแข่งขันทักษะทางวิชาการมากมาย ทั้งในระดับเขตพื้นที่การศึกษา ระดับภาคใต้ และระดับประเทศ ซึ่งในการเข้าประกวดแต่ละครั้งล้วนต้องใช้งบประมาณอย่างสูง โดยเฉพาะการประกวดในระดับประเทศ

ในส่วนของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ก็มีการประกวดดนตรีไทยในระดับเขตพื้นที่การศึกษา ระดับภาคใต้ และระดับประเทศ จึงมีความจำเป็นต้องใช้งบประมาณมหาศาลในการเข้าร่วมประกวดดนตรีไทยในแต่ละครั้ง ซึ่งเมื่อคำนวณค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมการประกวดดนตรีไทยทุกรายการของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา จะมีมูลค่าใช้จ่ายประมาณ 200,000 บาทต่อปี ทำให้บางครั้งงบประมาณจัดสรรของโรงเรียนมีไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายจริง เนื่องจากจำนวนคนที่ทำกิจกรรมมีจำนวนมาก ทำให้ค่าใช้จ่ายอาจจะสูงมากกว่ากิจกรรมอื่นๆ

งบประมาณจากงานบริการสังคม

วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา เป็นวงดนตรีไทยที่สามารถหารายได้พิเศษเข้าชมรมได้อย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากการนำวงดนตรีไทยไปบรรเลงในโอกาสต่างๆ เพื่อบริการชุมชน เช่น งานศพ, งานแต่งงาน, งานทำบุญประจำปีของหน่วยงานต่างๆ เป็นต้น โดยเฉลี่ยแล้ว วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา มีการออกบรรเลงเพื่อบริการชุมชนประมาณเดือนละ 2 ครั้ง เพราะฉะนั้นในหนึ่งปีการศึกษาจะออกบรรเลงงานบริการสังคมประมาณ 24 ครั้ง ซึ่งงบประมาณจากงานบริการชุมชนจะไม่มีการเรียกค่าใช้จ่ายจากคณะเจ้าภาพ แต่หากคณะเจ้าภาพมีความประสงค์สนับสนุนงบประมาณกับวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ก็สนับสนุนได้ตามความเหมาะสม นอกจากมีการสนับสนุนด้านงบประมาณแล้ว เจ้าภาพอาจให้การสนับสนุนเป็นวัสดุอุปกรณ์ที่สามารถใช้ประโยชน์ด้านการเรียนการสอนดนตรีไทยได้แทนการให้ค่าตอบแทนเป็นเงิน

งบประมาณจากงานบริการสังคม อาจารย์อภิรักษ์ พุกษะศรี มีนโยบายด้านการบริหารจัดการเงินค่าตอบแทนออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) ค่าเช่ารถ 2) ค่าเบี้ยเลี้ยงนักเรียน ซึ่งจะจัดให้ตามความเหมาะสม แต่บางครั้งก็จะงดจ่ายค่าเบี้ยเลี้ยง เนื่องจากต้องเก็บเงินไว้ใช้ในการดำเนินกิจกรรมอื่นๆ 3) เก็บเข้าชมรมดนตรีไทย ในส่วนนี้ อาจารย์อภิรักษ์ พุกษะศรี จะเป็นผู้ดูแล

งบประมาณจากการประกวดดนตรีไทย

ในแต่ละปีวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ได้เข้าร่วมประกวดดนตรีไทยทั้งในระดับภาคใต้และระดับประเทศหลายรายการ ทุกครั้งที่เข้าร่วมประกวดนั้น มักได้รับรางวัลชนะเลิศหรือรองชนะเลิศอันดับ 1 ซึ่งนอกจากโล่หรือเกียรติบัตรแล้ว ยังมีเงินรางวัลในแต่ละลำดับรางวัลด้วย เช่น การประกวดดนตรีไทยในงานส่งเสริมดนตรีไทยภาคใต้ จัดโดย มหาวิทยาลัยทักษิณ ผู้ได้รับรางวัลชนะเลิศจะได้ครองถ้วยพระราชทานจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นเวลา 1 ปีการศึกษา พร้อมด้วยเกียรติบัตรจากมหาวิทยาลัยทักษิณและเงินรางวัลจำนวน 10,000 บาท เป็นต้น ซึ่งบางรายการนั้น วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา มีการส่งวงดนตรีไทยเข้าประกวดถึง 2 ประเภท และมักได้รับรางวัลชนะเลิศอยู่เสมอ โดยเฉพาะรายการประกวดดนตรีไทยระดับภาคใต้ ทำให่วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา มีงบประมาณสะสมจากการประกวดดนตรีไทย เพื่อใช้ในการบริหารจัดการภายใน ซึ่งงบประมาณส่วนนี้ โรงเรียนจะมอบให้ชมรมดนตรีไทยเก็บไว้บริหารจัดการเอง

งบประมาณจากขอสนับสนุนเพิ่มเติม

วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา นับว่าเป็นวงดนตรีไทยที่มีเข้าร่วมกิจกรรมการประกวดดนตรีไทยอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งการประกวดดนตรีไทยทั้งในระดับภาคและระดับประเทศต้องใช้งบประมาณจำนวนมากเพื่อดำเนินการ เช่น ค่าอาหารนักเรียน, ค่าเบี้ยเลี้ยง, ค่ารถ, ค่าที่พัก, ค่าซ่อมบำรุงเครื่องดนตรีไทย, ค่าวิทยากรพิเศษ เป็นต้น เหล่านี้ล้วนต้องมีการบริหารจัดการงบประมาณที่เป็นระบบจากผู้ควบคุมวงดนตรีไทย ซึ่งในบางปีการศึกษาวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา มีการเข้าร่วมประกวดดนตรีไทยในระดับประเทศหลายรายการ ทำให้งบประมาณที่โรงเรียนจัดสรรให้มีไม่เพียงพอ จึงต้องขอรับเงินสนับสนุนเพิ่มเติม เพื่อสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ให้ดำเนินต่อไปอย่างเรียบร้อย ซึ่งงบประมาณจากการขอสนับสนุนเพิ่มเติมของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ได้รับจากหน่วยงานที่ถูกจัดตั้งขึ้นภายใน คือ สมาคมผู้ปกครองและครู โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏและสมาคมนักเรียนเก่า โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ ทั้งนี้ผู้ควบคุมวงจะพิจารณาจากรายจ่ายเสมอ หากมีไม่เพียงพอก็จะมีขอความอนุเคราะห์งบประมาณเพิ่มเติม โดยใช้ในกรณีฉุกเฉินที่เงินสำรองจ่ายมีไม่เพียงพอเท่านั้น ทั้งนี้อาจารย์อภิรักษ์ พุกกะศรี จะเป็นผู้บริหารจัดการงบประมาณด้วยตนเอง

2.2.8.3) ปัญหาการบริหารจัดการงบประมาณ

งบประมาณจัดสรรไม่เพียงพอ

แม้โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ได้มีการจัดสรรงบประมาณไว้เพื่อกิจกรรมต่างๆ ของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลาไว้ให้แล้ว ในโครงการต่างๆ ที่มีการเสนอโครงการเพื่อขออนุมัติงบประมาณเพื่อดำเนินการ แต่งบประมาณที่ได้รับจัดสรรในแต่ละปีนั้น มีไม่เพียงพอต่อการดำเนินกิจกรรมด้านดนตรีไทย โดยเฉพาะกิจกรรมด้านการประกวดดนตรีไทยในระดับต่างๆ ซึ่งเมื่อมีการประมาณการงบประมาณที่ใช้จริงในแต่ละปีการศึกษา พบว่าวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ใช้งบประมาณในการเข้าร่วมประกวดดนตรีไทยทั้งในระดับภาคได้และระดับประเทศ โดยประมาณ 200,000 บาท ซึ่งเกินจำนวนงบประมาณที่ได้รับจัดสรรมาอย่างมาก ทำให้ผู้ควบคุมต้องใช้งบประมาณที่ได้เก็บสะสมไว้และงบประมาณส่วนตัว เพื่อดำเนินกิจกรรมด้านดนตรีไทยได้อย่างราบรื่น

การเบิกจ่ายงบประมาณล่าช้า

การดำเนินกิจกรรมตามโครงการที่ผู้ควบคุมวงดนตรีไทยเสนอต่อฝ่ายบริหารของโรงเรียนเพื่อพิจารณาอนุมัติงบประมาณนั้น บางครั้งมีการเบิกจ่ายงบประมาณล่าช้า อาจเนื่องจากโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา เป็นโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่และมีการเสนอโครงการต่างๆ จากทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นจำนวนมาก จึงต้องมีการพิจารณาในแต่ละโครงการค่อนข้างใช้เวลานาน ส่งผลกระทบกับกิจกรรมด้านดนตรีไทย ซึ่งต้องดำเนินการอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะกิจกรรมการ

ประกวดดนตรีไทย วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา มีการประกวดดนตรีไทยที่ใช้ระยะเวลาทั้งปีการศึกษาในการเตรียมตัวฝึกซ้อมและประกวดดนตรีไทย จึงต้องมีการใช้งบประมาณตลอดปีการศึกษา โดยวิธีการแก้ปัญหาของผู้ควบคุมวงคือ การสำรองจ่ายด้วยงบประมาณส่วนตัวไปก่อน เมื่อโครงการผ่านการพิจารณาก็จะสามารถนำงบประมาณมาใช้คืนได้ตามเดิม

จากปัญหาการบริหารจัดการงบประมาณ ทำให้ทราบถึงต้นตอของปัญหาคือ “ระบบ” ซึ่งทำให้การดำเนินงานด้านดนตรีไทยมีความไม่ราบรื่นและล่าช้า หากผู้ควบคุมไม่สามารถสำรองจ่ายงบประมาณได้ก่อน ก็จะมีผลกระทบต่อกิจกรรมด้านดนตรีไทยและอาจส่งผลกระทบต่อโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ อย่างมากในการสร้างชื่อเสียงทั้งในระดับภาคใต้และระดับประเทศ โรงเรียนจึงต้องมีการบริหารจัดการงบประมาณที่ต้องรวดเร็วและจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อกิจกรรมที่วงดนตรีไทยเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง

2.3 ผู้สนับสนุนจากภายนอก

แม้มีการจัดสรรงบประมาณจากโรงเรียนซึ่งเป็นผู้สนับสนุนหลักของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลาแล้ว ในบางส่วนเงินงบประมาณก็ยังไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการด้านต่างๆ เนื่องจากปัจจัยที่จะทำให้การบริหารจัดการวงดนตรีไทยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ต้องมีองค์ประกอบในหลายส่วน เช่น งบประมาณ, อาคารสถานที่, เครื่องดนตรีไทย, วิทยากร, นักเรียน, ผู้ปกครอง เป็นต้น ซึ่งบางครั้งงบประมาณที่ได้รับจัดสรรภายในไม่สามารถตอบสนองการบริหารจัดการวงดนตรีไทยที่มีประสิทธิภาพได้ครบ เนื่องจากงบประมาณในแต่ละปีการศึกษามีจำกัด และต้องถูกแบ่งไปให้ส่วนต่างๆ ภายในโรงเรียน ผู้ควบคุมวงดนตรีไทยจึงมีความจำเป็นต้องขอรับการสนับสนุนจากภายนอก เพื่อใช้ดำเนินการกิจกรรมด้านดนตรีไทยหรือซ่อมแซมปรับปรุงเครื่องดนตรีไทยตลอดถึงอาคารสถานที่ จากการศึกษาด้านการสนับสนุนจากภายนอกพบว่าการสนับสนุนวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ใน 2 ด้าน ดังนี้

2.3.1 การสนับสนุนด้านงบประมาณ

เนื่องจากการจัดสรรงบประมาณของโรงเรียนมีข้อจำกัดสูงและในบางครั้งการดำเนินการตามโครงการต่างๆ เป็นไปอย่างล่าช้า จึงทำให้การบริหารจัดการติดขัด ไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้ จึงส่งผลให้ผู้ควบคุมวงดนตรีไทย จำเป็นจะต้องหาผู้สนับสนุนงบประมาณจากภายนอก ทั้งนี้เพื่อนำงบประมาณมาใช้ดำเนินการเพื่อปรับปรุงห้องเรียนและซื้ออุปกรณ์เครื่องดนตรีไทย ซึ่งถือเป็นเรื่องเร่งด่วน เพราะห้องเรียนดนตรีไทย นอกจากใช้สำหรับการเรียนสอนของรายวิชาศิลปะแล้ว ยังเป็นที่ฝึกซ้อมและที่พัก สำหรับนักเรียนที่เข้าค่ายเพื่อประกวดดนตรีไทยด้วย จึงต้องมีการใช้งบประมาณเพื่อปรับปรุงห้องเรียนและบางส่วนของงบประมาณบริจาคจะนำไปซื้อเครื่องดนตรีไทย

เพื่อให้นักเรียนใช้ฝึกซ้อมและใช้ประกวดดนตรีไทยในระดับต่างๆ ซึ่งการของบประมาณสนับสนุนจากภายนอกนี้ ผู้ควบคุมจะดำเนินการเมื่อมีความจำเป็นเท่านั้น โดยมีผู้สนับสนุนงบประมาณจากภายนอก คือ นายวิทยา เณกุล ได้มอบงบประมาณสนับสนุนให้แก่โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา จำนวน 300,000 บาท

ภาพประกอบ 45 นายวิทยา เณกุล ผู้สนับสนุนงบประมาณจากภายนอก

ภาพประกอบ 46 เช็คสั่งจ่ายงบประมาณให้โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา

จากภวนายวิทยา เลณกุล กำลังเขียนเช็คเงินสดจำนวน 300,00 บาท เพื่อมอบให้โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชวู จังหวัดสงขลา โดยงบประมาณส่วนนี้ มีจุดประสงค์เพื่อนำไปพัฒนาปรับปรุงห้องเรียนดนตรีไทยและห้องพักรูดนตรีไทย บางส่วนสามารถนำไปซื้ออุปกรณ์และเครื่องดนตรีไทย นับว่าเป็นประโยชน์และสร้างขวัญกำลังใจให้นักเรียนและคณะผู้ควบคุมวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชวู จังหวัดสงขลา ได้อย่างมาก

2.3.2 การสนับสนุนด้านอื่นๆ

การสนับสนุนวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชวู จังหวัดสงขลา นอกจะมีการสนับสนุนงบประมาณที่ใช้ดำเนินการในการบริหารจัดการด้านต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพแล้ว ยังมีการสนับสนุนด้านอื่นๆ ที่ทำให้วงดนตรีไทยมีความเข้มแข็งและสามารถดำเนินกิจกรรม ได้อย่างต่อเนื่องและถือเป็นการสนับสนุนที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนโดยตรง คือ การสนับสนุนจากผู้ปกครอง

การสนับสนุนจากผู้ปกครอง นับเป็นส่วนที่มีความสำคัญมากที่สุด เนื่องจากการไม่ได้รับการสนับสนุนให้นักเรียนเข้าฝึกซ้อมและบรรเลงจากผู้ปกครองแล้ว นักเรียนจะไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมด้านดนตรีไทยได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากบางกิจกรรมเช่น กิจกรรมการประกวดดนตรีไทย นั้น นักเรียนจะต้องเข้าค่ายเพื่อฝึกซ้อมเป็นเวลานาน ซึ่งอาจมีการกลับบ้านช้าในช่วงเย็นและอาจต้องนอนโรงเรียน เหล่านี้หากผู้ปกครองขาดความเข้าใจและขาดการสนับสนุน จะทำให้การดำเนินงานต่างๆ ติดขัดหรืออาจต้องยกเลิกกิจกรรมดนตรีไทยบางกิจกรรมได้

ผู้ปกครองส่วนใหญ่ล้วนมีความไว้วางใจคณะผู้ควบคุมวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชวู จังหวัดสงขลา เป็นอย่างดี เนื่องจากนักเรียนต้องเรียนและใช้ชีวิตที่ห้องดนตรีไทย บางครั้งผู้ปกครองก็เข้ามาเพื่อตรวจตราความเรียบร้อยและสังเกตชีวิตความเป็นอยู่ของนักเรียน ประกอบกับผู้ควบคุมวงใส่ใจดูแลนักเรียนทุกคนอย่างใกล้ชิด ทำให้ผู้ปกครองเกิดความไว้วางใจในคณะผู้ควบคุมวงอย่างดี

จากการศึกษาด้านผู้สนับสนุนจากภายนอก พบว่า วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชวู จังหวัดสงขลา มีผู้สนับสนุนด้านงบประมาณได้มอบเงินสนับสนุนให้แก่วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชวู จังหวัดสงขลา เพื่อใช้ปรับปรุงห้องเรียนและห้องพักรูดนตรีไทย จำนวน 300,000 บาท อย่างไรก็ตามการสนับสนุนงบประมาณจากภายนอก จะมีการขอรับการสนับสนุนเมื่อจำเป็นเท่านั้น ไม่ได้มีการขอสนับสนุนทุกปี ส่วนการสนับสนุนด้านอื่นๆ มาจากการสนับสนุนจากผู้ปกครองของนักเรียนที่อนุญาตให้นักเรียนเข้าฝึกซ้อมและบรรเลงในกิจกรรมดนตรีไทยต่างๆ ซึ่งมีความเข้าใจและไว้วางใจคณะผู้ควบคุมวง จึงให้การสนับสนุนวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชวู จังหวัดสงขลาเป็นอย่างดี

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษากาการบริหารจัดการวงดนตรีไทย โรงเรียนมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดสงขลา ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาประวัติ ผลงาน และบริบททางสังคมของวงดนตรีไทย ของโรงเรียนมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษากาการบริหารจัดการวงดนตรีไทยของโรงเรียนมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดสงขลา

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษากาการบริหารจัดการวงดนตรีไทย โรงเรียนมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาค้นคว้าในด้านประวัติ ผลงาน และบริบทของวงดนตรีไทย โรงเรียนมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดสงขลา โดยเฉพาะผลงานที่ได้รับรางวัล ระดับภาคใต้และระดับชาติเท่านั้น และมุ่งศึกษาด้านการกาบริหารจัดการวงดนตรีไทยของโรงเรียนมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดสงขลา ในด้านวิธีการและปัจจัยต่างๆที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวงดนตรีไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษากาการบริหารจัดการวงดนตรีไทย โรงเรียนมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้า ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยรวบรวมข้อมูลจากการกาถ่ายทอด การสัมภาษณ์และการปฏิบัติจาก ตัวแทนคณะผู้บริหารและคณะผู้ควบคุมวง มาทำการกาศึกษา เพื่อให้การกาศึกษาในครั้งนี้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ ดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนต่างๆ และสรุปผลการดำเนินการวิจัย ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. ศึกษาประวัติ ผลงาน และบริบททางสังคมของวงดนตรีไทย ของโรงเรียนมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดสงขลา

1.1 ประวัติวงดนตรีไทย โรงเรียนมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดสงขลา

จากการกาศึกษาข้อมูลภาคสนาม สามารถแบ่งเนื้อหาด้านประวัติวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดสงขลา เป็น 2 สมัย คือ สมัยครูสาย จันทรพัฒน์และสมัยอาจารย์อนันท์ พุกกะศรี

1.1.1 สมัยครูสาย จันทรพัฒน์

ประวัติวงดนตรีไทย โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา เริ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2513 นายจรัญ โสติพันธ์ อาจารย์ใหญ่โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ได้ชักชวนให้ครูสาย จันทรพัฒน์เข้ามาสอนดนตรีไทยและร่วมก่อตั้งวงดนตรีไทย โดยจ้างในตำแหน่ง ครูพิเศษ ซึ่งในช่วงแรกมีหน้าที่เข้ามาสอนดนตรีไทยให้นักเรียนในช่วงหลังเลิกเรียนตอนเย็นเท่านั้น จนกระทั่งปี พ.ศ.2522 ครูสายจึงได้ย้ายเข้ามาบรรจุในตำแหน่งครูสอนดนตรีไทย ที่โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา เมื่อเริ่มก่อตั้งวงดนตรีไทยนั้น โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ประสบปัญหาเครื่องดนตรีไทย มีไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน จึงได้ร่วมปรึกษากับนายจรัญ โสติพันธ์ เพื่อร่วมกันแก้ปัญหา โดยการขอรับบริจาคเครื่องดนตรีไทยจากที่ต่างๆ และจัดซื้อตามกำลังของโรงเรียน จนมีเครื่องดนตรีไทยเพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นถึงความนิยมและความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมดนตรีไทยอย่างมาก อีกประการหนึ่งที่เป็นปัญหาคือสถานที่ตั้งของห้องดนตรีไทย มีความคับแคบ เนื่องจากมีสมาชิกจำนวนมาก จึงทำให้ห้องดนตรีไทยในสมัยนั้นแออัด เต็มไปด้วยเครื่องดนตรีไทยและนักเรียน อย่างไรก็ตามครูสาย จันทรพัฒน์ ได้ดำเนินการสอนดนตรีไทยตามวิธีการของตนเอง จนสามารถนำวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ ออกบรรเลงในงานต่างๆ เช่น งานวันวิสาขบูชา ซึ่งจะจัดขึ้นทุกวันที่ 25 พฤศจิกายนของทุกปี โดยต้องนำวงดนตรีไทยไปบรรเลงสดออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 10 หาดใหญ่ เป็นต้น ครูสาย จันทรพัฒน์ ได้ดำเนินการเรียนการสอนดนตรีไทยเรื่อยมาจนถึงปี พ.ศ.2536 จึงได้เกษียณอายุราชการ นับเป็นเวลา 23 ปีที่ครูสาย จันทรพัฒน์ ได้ก่อตั้งวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา และเป็นช่วงที่วงดนตรีไทยมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา เริ่มมีการพัฒนา เพื่อเข้าสู่การประกวดดนตรีไทยในระดับภาคใต้และได้รับรางวัลจากการประกวดดนตรีไทยในระดับภาคใต้อยู่เสมอ

1.1.2 สมัยอาจารย์อนันท์ พุกษะศรี

อาจารย์อนันท์ พุกษะศรี ได้ย้ายเข้ามาสอนที่โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ในปี พ.ศ.2524 ซึ่งในขณะนั้นยังไม่ได้ทำหน้าที่สอนนักเรียนในวิชาดนตรีไทยอย่างเต็มที่ เนื่องจากมีพื้นฐานด้านการสอนดนตรีไทยยังน้อย จึงเป็นผู้สังเกตการณ์สอนเป็นส่วนใหญ่ จนกระทั่งครูสาย จันทรพัฒน์ ได้เกษียณอายุราชการ ในปี พ.ศ.2536 อาจารย์อนันท์ พุกษะศรี ก็ได้ดำเนินการสอนดนตรีไทยอย่างเต็มที่ ในสมัยของอาจารย์อนันท์ เป็นสมัยที่มีความพร้อมเกิดขึ้นหลายด้าน เช่น เครื่องดนตรีไทย, นักดนตรีไทย, อาคารสถานที่ จึงทำให้การเรียนการสอนดนตรีไทยเป็นไปอย่างราบรื่น และสามารถส่งวงดนตรีไทยเข้าประกวดในรายการประกวดดนตรีไทยทั้งในระดับภาคใต้และระดับประเทศ ได้รับรางวัลต่างๆ มากมาย ถือว่าวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ในสมัยอาจารย์อนันท์ พุกษะศรี มีการพัฒนาอย่างสูงและเป็นสมัยที่สร้างนักดนตรีไทยสู่การเรียนต่อในระดับอุดมศึกษามากที่สุด

1.2.3 ประวัติด้านอาคารสถานที่ของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา

วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา เมื่อเริ่มก่อตั้งนั้น ห้องดนตรีไทยตั้งอยู่ที่ อาคาร 1 บริเวณชั้น 2 เป็นอาคารไม้หลังแรกของโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา โดยมีขนาดเท่ากับห้องเรียน 1 ห้อง จากนั้นเมื่อเริ่มมีนักเรียนและเครื่องดนตรีไทยเพิ่มขึ้น จึงย้ายไปที่ อาคาร 2 ชั้นล่าง ต่อมาโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ มีโครงการจะสร้างหอประชุมขนาดใหญ่ คือ หอประชุมเปรม 100 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏ ห้องดนตรีไทยจึงต้องย้ายออกมาอยู่ที่โรงอาหาร ชั้น 2 ลักษณะอาคารจะเป็นอาคารหอประชุม ใช้เวทีหอประชุมในการทำกิจกรรมทุกอย่างด้านดนตรีไทย จากนั้นในปี พ.ศ. 2544 สำนักงานสามัญศึกษา จังหวัดสงขลาได้ย้ายออก วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา จึงได้ย้ายจากอาคารโรงอาหาร ชั้น 2 ไปอยู่อาคารนั้นทันที โดยปี พ.ศ.2552 อาจารย์ประสาธน์ แก่นกระจำว ได้ให้ชื่ออาคารนี้ว่า “อาคารสายสังคีต” เป็นที่ดำเนินกิจกรรมด้านดนตรีไทยต่างๆ ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

1.2.4 ชื่อวงที่ใช้ในการบรรเลงเพื่อการแสดงและการประกวด

วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลาได้อัญเชิญพระนามแฝงของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมาตั้งเป็นชื่อวง โดยนิยมใช้ทั้งหมด 6 ชื่อ ได้แก่ วชิราวุธ, เพชรราชูธ, โสธสมิธ, อัศวพานู, หัตถชัย, จตุรงค์ศรีมิ แต่ชื่อที่วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา นิยมนำไปใช้สำหรับการประกวดดนตรีไทยที่สุดคือ วชิราวุธ

1.2.5 เส้นทางสู่การประกวดดนตรีไทย

วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา เริ่มประกวดดนตรีไทยระดับภาคใต้ตั้งแต่ปี พ.ศ.2524 ในรายการส่งเสริมดนตรีไทยภาคใต้ จัดโดย มหาวิทยาลัยทักษิณ ต่อมาปี พ.ศ.2538 ได้เข้าร่วมประกวดดนตรีไทยในระดับประเทศครั้งแรก คือ รายการ “ประลองเพลง ประเลงมโหรี” จัดโดย ศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) และในปี พ.ศ.2551 ได้เข้าร่วมประกวดดนตรีไทยระดับภาคใต้ รายการประกวดดนตรีไทยชิงถ้วยพระราชทานจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จัดโดยมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ โดยเข้าร่วมประกวดดนตรีไทยในรายการต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ยกเว้นรายการประกวดดนตรีไทยของมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ เนื่องจากเหตุผลเรื่องเวลาฝึกซ้อมและงบประมาณ

1.2 ผลงาน

วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา มีผลงานเข้าร่วมการประกวดดนตรีไทยทั้งในระดับภาคใต้และระดับประเทศ ตั้งแต่การจัดให้มีการประกวดดนตรีไทยครั้งแรกในระดับภาคใต้ และมีการพัฒนาฝีมือนักเรียน จนสามารถส่งวงดนตรีไทยเข้าประกวดในระดับประเทศได้ ซึ่งได้รับรางวัลต่างๆ ดังนี้

1.2.1 การประกวดดนตรีไทยในระดับภาคใต้

1.2.1.1 งานส่งเสริมดนตรีไทย ภาคใต้ จัดโดย มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา

วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา เข้าร่วมประกวดทั้งหมด 25 ครั้ง มีวงดนตรีไทยที่ใช้ในการประกวด 2 ประเภท คือ

- วงเครื่องสายผสมเครื่องคู่ วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัด เข้าร่วมประกวดจำนวน 24 ครั้ง ได้รับรางวัลชนะเลิศ จำนวน 15 ครั้ง รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 จำนวน 5 ครั้ง รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 จำนวน 4 ครั้ง รางวัลชมเชย จำนวน 3 ครั้ง และไม่ได้รับรางวัล จำนวน 2 ครั้ง

- วงปี่พาทย์ไม้นวมเครื่องคู่ วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัด เข้าร่วมประกวด จำนวน 13 ครั้ง รางวัลชนะเลิศ จำนวน 6 ครั้ง รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 จำนวน 3 ครั้ง รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 3 จำนวน 1 ครั้ง รางวัลชมเชย จำนวน 1 ครั้ง และไม่ได้รับรางวัล จำนวน 2 ครั้ง

1.2.1.2 งานประกวดดนตรีไทยชิงถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จัดโดย ศูนย์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา เข้าร่วมประกวดทั้งหมด 15 ครั้ง โดยได้รับรางวัลชนะเลิศ จำนวน 10 ครั้ง, รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 จำนวน 3 ครั้ง, รางวัลชมเชย จำนวน 1 ครั้ง, และไม่ได้รับรางวัล จำนวน 1 ครั้ง

1.2.1.3 งานประกวดดนตรีไทยชิงถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จัดโดย มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จ.นครศรีธรรมราช

วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา เข้าร่วมประกวดทั้งหมด 4 ครั้ง โดยได้รับรางวัลชนะเลิศ จำนวน 1 ครั้ง, รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 จำนวน 3 ครั้ง

1.2.2 การประกวดดนตรีไทยในระดับประเทศ

1.2.2.1 รายการ “ประลองเพลง ประเลงมโหรี” จัดโดย สำนักส่งเสริมสวัสดิภาพ และพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาสและผู้สูงอายุ (สท.) และ ศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)

วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวชิราวุธ จังหวัดสงขลา เข้าร่วมประกวดทั้งหมด จำนวน 18 ครั้ง ได้รับรางวัลชนะเลิศการบรรจุกำร้อง จำนวน 1 ครั้ง รางวัลชนะเลิศประเภทวงมโหรี จำนวน 4 ครั้ง รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 จำนวน 3 ครั้ง รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 จำนวน 2 ครั้ง และเข้าร่วม แต่ไม่ได้รับรางวัล จำนวน 6 ครั้ง โดยวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวชิราวุธ จังหวัดสงขลา ได้รับรางวัลชนะเลิศ 3 ปีซ้อน ในปี พ.ศ.2552-2554

1.2.2.2 รายการศิลปหัตถกรรมนักเรียน จัดโดย สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวชิราวุธ จังหวัดสงขลา เข้าร่วมแข่งขันทั้งหมด 5 ครั้ง วงเครื่องสายผสมปี่พาทย์ได้รับรางวัลชนะเลิศ จำนวน 3 ครั้ง และรางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 จำนวน 2 ครั้ง ส่วนวงเครื่องสายผสมฆ้องได้รับรางวัลชนะเลิศ จำนวน 1 ครั้ง และรางวัลรองชนะเลิศ จำนวน 2 ครั้ง

1.3 บริบททางสังคมของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวชิราวุธ จังหวัดสงขลา

1.3.1 โอกาสในการบรรเลงดนตรีที่รับใช้สังคมภายในโรงเรียน

วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวชิราวุธ จังหวัดสงขลา มีโอกาสในการบรรเลงรับใช้สังคมภายใน โรงเรียน 4 โอกาส คือ 1) งานบายศรีสู่ขวัญ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4 2) งานไหว้ครู ประจำปีของโรงเรียนมหาวชิราวุธ จังหวัดสงขลา 3) งานเฉลิมพระชนมพรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ 4) งานต้อนรับแขกของโรงเรียน ลักษณะการ แต่งกายนั้น จะเน้นให้นักเรียนแต่งชุดนักเรียนเป็นหลัก เพื่อความเรียบร้อยและง่ายต่อการบริหารจัดการ

1.3.2 โอกาสในการบรรเลงดนตรีที่รับใช้สังคมภายนอกโรงเรียน

วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวชิราวุธ จังหวัดสงขลา มีโอกาสในการบรรเลงดนตรีที่รับใช้ สังคมภายนอกโรงเรียน 4 โอกาส คือ 1) งานศพ 2) งานแต่งงาน 3) งานของหน่วยงานต่างๆในจังหวัด สงขลา 4) งานแสดงดนตรีต่างๆ ลักษณะการแต่งกายนั้น ส่วนใหญ่จะเน้นให้ใส่ชุดไทย โดยผู้ชายใส่ชุด ราชปะแตนและผู้หญิงแต่งชุดไทย

2. การบริหารจัดการวงดนตรีไทย โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา

การบริหารจัดการวงดนตรีไทย โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา มีการบริหารจัดการที่มีโครงสร้างเชิงระบบ ซึ่งมีผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นหน่วยสูงสุดและวงดนตรีไทย โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา เป็นหน่วยเล็กที่สุด โดยการบริหารจัดการวงดนตรีไทยนั้น จำเป็นต้องมีการสนับสนุนจากคณะผู้บริหารของโรงเรียน จึงจะสามารถดำเนินกิจกรรมดนตรีไทยด้านต่างๆ ได้อย่างราบรื่น ซึ่งคณะผู้บริหาร โดยมีตัวแทนเป็นรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ได้ให้การสนับสนุนวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ดังหัวข้อ ต่อไปนี้

2.1 ตัวแทนคณะผู้บริหาร

2.1.1 ด้านนโยบายในการสนับสนุน

คณะผู้บริหารโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา มีนโยบายสนับสนุนทุกกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียน ซึ่งถือเป็นนโยบายหลักตามหลักเป้าประสงค์ของโรงเรียนที่มุ่งส่งเสริมให้นักเรียนรักความเป็นไทย ใฝ่สันติ ในส่วนของดนตรีไทย ก็มีนโยบายส่งเสริมให้วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา เป็นที่รู้จักและยอมรับทั้งในระดับภาคใต้และระดับประเทศ ด้วยการส่งวงเข้าประกวดในรายการต่างๆ และบรรเลงดนตรีไทยในโอกาสต่างๆ ด้วย

2.1.2 การสนับสนุนด้านงบประมาณ

วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากโรงเรียนทั้งสิ้น 4 โครงการ คือ โครงการจัดซื้อวัสดุ ครุภัณฑ์กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ, ค่าย้อจรรย์ะดนตรีไทย จัดกิจกรรมพัฒนาทักษะด้านดนตรีไทย, โครงการส่งเสริมศักยภาพทักษะทางวิชาการ และโครงการส่งเสริมความเป็นเลิศเฉพาะทาง ซึ่งบางโครงการนั้น ต้องนำงบประมาณที่ได้รับจัดสรรมาเฉลี่ยกัน โดยแบ่งได้ 4 ส่วน คือ ทัศนศิลป์, ดนตรีสากล, ดนตรีไทย และนาฏศิลป์

2.1.3 การสนับสนุนด้านสถานที่

ฝ่ายบริหารได้จัดให้มีอาคารเรียนดนตรีไทย โดยพิจารณาจากจำนวนนักเรียนและเครื่องดนตรีไทยที่เพิ่มมากขึ้น โดยให้ใช้อาคารติดกับตึกสมาคมนักเรียนเก่าโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ ต่อมาคือ อาคารสายสังคีตและได้อนุมัติงบประมาณปรับปรุงอาคารสถานที่ภายใต้โครงการพัฒนาคุณภาพห้องปฏิบัติการดนตรีไทย อาคารสายสังคีต เพื่อรองรับจำนวนนักเรียนและอุปกรณ์เครื่องดนตรีไทยในอนาคต

2.1.4 การสนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องดนตรีไทย

นอกจากให้การสนับสนุนด้านอาคารสถานที่แล้ว ฝ่ายบริหารได้ให้การสนับสนุนการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ ลำโพงเครื่องขยายเสียง จอโปรเจคเตอร์ เครื่องปรี้นเตอร์ เป็นต้น ตลอดจนเครื่องดนตรีไทยที่ให้สนับสนุนงบประมาณจัดซื้อในทุกปี

2.1.5 การสนับสนุนด้านบุคลากร

คณะผู้บริหารได้จัดงบประมาณเพื่อส่งเสริมให้บุคลากรเข้าอบรมตามที่ตนเองสนใจ และเกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระในการสอน เพื่อพัฒนาตนเอง ในส่วนของดนตรีไทยนั้น ได้เปิดโอกาสให้บุคลากรเข้าอบรมด้านดนตรีไทยกับสถาบันต่างๆ และอนุมัติงบประมาณจัดจ้างครูในตำแหน่งอัตราจ้างและวิทยากรพิเศษด้านดนตรีไทย เพื่อให้ฝึกสอนและฝึกซ้อมวงดนตรีไทยสำหรับการประกวดในรายการต่างๆ

2.2 คณะผู้ควบคุมวงดนตรีไทย

คณะผู้ควบคุมวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา เป็นผู้ที่ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียนและเป็นวิทยากรพิเศษ ดังนี้ 1) อาจารย์อภิรักษ์ พฤษะศรี ตำแหน่ง ครู คศ.3 2) อาจารย์พัทธพงศ์ ขุนสุยหนู ตำแหน่ง ครูผู้ช่วย 3.) อาจารย์กฤษฎี โพชนุกูล ตำแหน่ง อาจารย์พิเศษ ซึ่งมีหน้าที่วางแผนงานด้านต่างๆ และเป็นผู้ที่เข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการวงดนตรีไทย โดยสามารถแบ่งการบริหารจัดการเรื่องต่างๆ ดังนี้

2.2.1 โครงสร้างการบริหารจัดการวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ

จังหวัดสงขลา

โครงสร้างการบริหารจัดการวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา มีการบริหารจัดการแบบคณะกรรมการนักเรียน โดยมีคณะผู้ควบคุมเป็นที่ปรึกษาและมีการเลือกตั้งประธานและคณะกรรมการชมรมดนตรีไทย สามารถแบ่งเป็น 9 ฝ่าย คือ ฝ่ายเลขานุการ, ฝ่ายปกครอง, ฝ่ายวิชาการ, ฝ่ายกิจกรรม, ฝ่ายเหรียญกฐิก, ฝ่ายสถานที่, ฝ่ายสารสนเทศ, ฝ่ายสวัสดิการ และฝ่ายประชาสัมพันธ์

2.2.2 การรับสมัครนักเรียน

การรับสมัครนักเรียนเข้าวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา มี 2 วิธี คือ

2.2.2.1 การสอบความสามารถพิเศษ จะมีการเปิดรับสมัครทุกปี โดยให้นักเรียนเลือกเครื่องดนตรีไทยตามความถนัด 1 ชนิด และสอบปฏิบัติเพลงตามความถนัด จากนั้นสอบสัมภาษณ์ เพื่อพิจารณาทัศนคติและบุคลิกภาพ โดยรับจำนวน 3 - 5 คน ต่อปีการศึกษา

2.2.2.2 นักเรียนผู้สนใจทั่วไปนักเรียนกลุ่มนี้จะมาจากการสอบความสามารถพิเศษไม่ผ่านและจากการชักชวนของอาจารย์อภิรักษ์ พฤษะศรี ประกอบกับความรักในดนตรีไทย

เป็นทุนเดิม แล้วนำมาฝึกหัดจนสามารถบรรเลงเครื่องดนตรีไทยได้และสามารถเข้าประกวดดนตรีไทยในรายการต่างๆ

2.2.3 หลักการบรรเลงเครื่องดนตรีไทยและการขับร้อง

หลักการบรรเลงเครื่องดนตรีไทยและการขับร้องเป็นการบริหารจัดการด้านองค์ความรู้ที่ส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่ทำให้วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา มีความโดดเด่นด้านการบรรเลงและขับร้อง ผ่านกระบวนการฝึกหัดตั้งแต่ท่วงทำนอง, ทำจับเครื่องดนตรี, ทำจับไม้, วิธีการฝึกและเพลงที่ใช้ฝึก โดยมีขั้นตอนการฝึก ดังนี้

2.2.3.1 หลักการบรรเลงเครื่องปี่พาทย์

หลักการบรรเลงเครื่องปี่พาทย์ของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ได้รับแนวทางมาจากอาจารย์ประสิทธิ์ ถาวร ศิลปินแห่งชาติ ถ่ายทอดโดยอาจารย์บุญช่วย โสวัตร ซึ่งประกอบด้วย ท่วงทำนอง, ทำจับไม้, วิธีการฝึก และเพลงที่ใช้ฝึก ในขั้นพื้นฐาน โดยมีวิธีการดังนี้

- ท่วงทำนอง นิ่งชัดสมาธิ ตัวตรง หน้าตรง ให้ปลายเท้าขวาอยู่ใต้รางระนาดทางด้านซ้ายมือของผู้ตี โดยไม่ให้ขาทั้งสองข้างวางซ้อนกัน โดยมีหลักการคือนั่งใช้ขาเป็นฐานที่กว้างที่สุด เพื่อให้ผู้บรรเลงสามารถทรงตัวได้ดี ลำตัวไม่โค้งเกรง ท่วงลักษณะนี้จะมีการใช้ร่วมกันในการบรรเลงเครื่องปี่พาทย์ทุกชนิด

- ทำจับไม้ ผู้ควบคุมวงดนตรีจะสอนวิธีการจับไม้ตีทุกเครื่องปี่พาทย์ในลักษณะที่เรียกว่า การจับแบบปากกา เพื่อความสวยงามและความมีระเบียบของมือ

- วิธีการฝึก ใช้วิธีการฝึกไล่เสียงเป็นคู่ 8 โดยใช้วิธีการฝึกตีแบบ “ตีฉาก” เมื่อเกิดความชำนาญแล้วจะเป็นการฝึก “ตีส่งมือ” ซึ่งเทคนิควิธีการทั้งสองจะสร้างความแข็งแรง ความแข็งแรงของข้อมือ แขน ตลอดจนจนถึงหัวไหล่

- เพลงที่ใช้ฝึก เพลงที่ใช้ในการฝึกในเบื้องต้นนั้นจะใช้เพลงแขกบรเทศ ชั้นเดียว จนเกิดความคุ้นเคยและชำนาญแล้ว จึงต่อเพลงฉิ่งมุล่ง เพื่อให้นักเรียนใช้ข้อมได้มือในช่วงเวลาว่าง

2.2.3.2 หลักการบรรเลงเครื่องสาย

แนวทางด้านการบรรเลงเครื่องสาย ผู้ควบคุมวงได้รับการถ่ายทอดมาจากคณาจารย์จากสาขาดุริยางค์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และจากประสบการณ์ทางด้านดนตรีไทย โดยสามารถแยกเป็นประเภทเครื่องดนตรี ได้ดังนี้

ซอด้วง, ซออู้

- ทำนั้ง ใช้ทำนั้งพับเพียบ โดยให้นั้งพับเพียบไปทางด้านซ้ายมือ ทั้ง
ซอด้วงและซออู้

- ทำจับซอ-คันชักซอ ให้ซอกมือขวาระหว่างนิ้วชี้และนิ้วโป้งติดกับ
ทวนซอ โดยระยะมือที่จับห่างจากรัดอกซอประมาณครึ่งนิ้ว ใช้ข้อแรกของนิ้วโป้งหนีบทวนซอให้ชิดกับ
โคนนิ้วชี้และนิ้วโป้งเชิดขึ้น อุ้งมือไม่ติดกับทวนซอ ข้อมือยกขึ้นเล็กน้อย และมือซ้ายจับค้ำชักซอแบบ
สองหยิบ คล้ายท่าจับตะเกียบ ไม่บีบมือแน่นจนเกินไป มือห่างจากหมุดยึดหางม้าประมาณ 2 นิ้ว ยก
คันชักให้ขนานกับพื้นในแนวราบ ข้อศอกขวาไม่ยกสูงและให้ทั้งศอกตามธรรมชาติ

- วิธีการฝึก มี 2 ขั้นตอน คือ การสืส่ายเปล่า และการสืไล่เสียง โดย
ให้นักเรียนปฏิบัติทั้ง 2 ขั้นตอนนี้จนชำนาญก่อน ผู้ควบคุมวงจึงจะต่อเพลงสำหรับการบรรเลงฝึกหัด
ต่อไป

- เพลงที่ใช้ในการฝึก ในขั้นแรก ผู้ควบคุมวงจะต่อเพลงแขกบรเทศ
ชั้นเดียวและเพลงพม่าเห่ 2 ชั้น จากนั้นจะต่อเพลงฉิ่งมุล่ง เพื่อให้นักเรียนใช้ไ้มือจนเกิดความชำนาญ
มากขึ้น

จะเข้า

- ทำจับ

มือขวา เป็นมือที่ใช้ดีดให้เกิดเสียง ไม่ดีดจะอยู่ในแนวตรงตลอดเวลา
ตำแหน่งการวางมือก่อนมาทางนมจะเข้า นิ้วที่เหลือจะเรียงกันอย่างเป็นระเบียบ

มือซ้าย ใช้นิ้วกดเพื่อบังคับเสียง ไม่เหยียดเกร็ง มือจะอยู่ในลักษณะ
หย่งนิ้ว ไม่เหยียดนิ้วมือตรง กดสายด้วยจุกนิ้ว

- วิธีการฝึก มีการฝึกในขั้นต้น 3 ขั้นตอน คือ 1) การดีดไม้ออก-ไม้
เข้าส่ายเปล่า 2) การกดสาย 3) ฝึกการดีดในลักษณะต่างๆ เช่น การดีดสายลวด, ดีดเก็บ, ดีดรว, ดีด
สะบัด เป็นต้น

- เพลงที่ใช้ฝึก ใช้เพลงแขกบรเทศ ชั้นเดียว ในการฝึกเบื้องต้น เมื่อ
เกิดความชำนาญแล้ว ผู้ควบคุมจะต่อเพลงฉิ่งมุล่ง เพื่อใช้บรรเลงไ้มือฝึกซ้อม

ขลุ่ยเพียงออ

- ทำนั้ง นั้งท่าพับเพียบตามความถนัด ลำตัวตรง ไม่ก้มหน้า

- ทำจับ จับขลุ่ยโดยใช้มือขวาไว้ข้างบน มือซ้ายอยู่ข้างล่าง ไม่กดเลา
ขลุ่ยลงต่ำและไม่เชิดให้สูงจนเกินไป

- วิธีการฝึก ให้เป่าไล่เสียง ด้วยการไล่จากเสียงโดต่ำ จนถึงเสียงโดสูง จากนั้นก็ให้เป่าประโยคไล่นี้ พร้อมสอดแทรกเทคนิคการเป่าขลุ่ยในรูปแบบต่างๆ เช่น การเป่าระบายลม การเป่านิ้วควง การเป่าตอดลิ้น การพรมนิ้ว เป็นต้น

- เพลงที่ใช้ฝึก ใช้เพลงแขกบรเทศ ชั้นเดียว เมื่อเกิดความชำนาญแล้ว ผู้ควบคุมวงจะต่อเพลงชิงมู่ล่ง เพื่อให้ฝึกซ้อมและสอดแทรกเทคนิคต่างๆ ให้นักเรียนเกิดความคุ้นเคย

2.2.3.3 หลักการขับร้อง

วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ได้เชิญวิทยากรพิเศษด้านการขับร้อง คือ อาจารย์ศรัทธา จันทรมณีโชติ อาจารย์ประจำคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ เพื่อถ่ายทอดวิธีการขับร้องเพลงไทยแก่นักเรียน โดยมีหลักการขับร้อง ดังนี้

- ทำนึ่ง ทำพับเพียบด้านใดด้านหนึ่งตามที่นักเรียนถนัด จากนั้นให้ตั้งลำตัวตรง หน้าตรง มือทั้งสองข้างประสานกันไว้ในแบบมือขวาทับมือซ้าย แล้ววางที่หน้าขา

- วิธีการฝึก วิธีการฝึกขับร้อง สามารถแบ่งได้ 4 ขั้นตอน คือ 1) ฝึกไล่เสียง 2) ฝึกออกเสียงคำร้อง 3) ฝึกออกเสียงคำเอื้อน 4) ฝึกเทคนิคการขับร้อง เช่น การกระทบ, การกลิ้งเสียง, การกลืนเสียง

- เพลงที่ใช้ฝึก เป็นเพลงที่อยู่ในระดับต้นเพลงชิง ประกอบด้วยเพลงต้นเพลงชิง 3 ชั้น, ดวงพระธาตุ 3 ชั้น, จระเข้หางยาว 3 ชั้น และนกขมิ้น 3 ชั้น

2.2.4 หลักการปรับวงดนตรีไทย

หลักการปรับวงดนตรีไทยของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ได้ใช้ตามแนวทางของอาจารย์ประสิทธิ์ ถาวร ศิลปินแห่งชาติ ซึ่งได้รับการถ่ายทอดโดยอาจารย์บุญช่วย โสวัตรและนำหลักการจากประสบการณ์ส่วนตัวของผู้ปรับวงมาใช้ในการปรับวงดนตรีไทย สามารถสรุปหลักการปรับวงดนตรีไทย ได้ดังนี้

ขั้นที่ 1 การคัดเลือกนักดนตรี จะพิจารณาจากนักดนตรีรุ่นพี่ก่อนเสมอ และมีการลงรายชื่อนักดนตรีสำรอง เพื่อป้องกันเหตุสุดวิสัยที่อาจเกิดขึ้นอย่างกะทันหัน

ขั้นที่ 2 การต่อเพลงและการซ้อมเพื่อความแม่นยำ ผู้ปรับวงใช้หลักการโดยให้บรรเลงทำนองที่คล้ายกันไปก่อนจนเกิดความคุ้นเคย จากนั้นผู้ปรับวงจะเขียนโน้ตแยกตามทำนองเครื่องดนตรีไทย เพื่อให้นักเรียนฝึกซ้อมและเกิดความแม่นยำ

ขั้นที่ 3 การบรรเลงฝึกซ้อมให้เต็มกำลัง การบรรเลงที่ฝึกการประคบมือ โดยการปฏิบัติท่าทางในการบรรเลงเต็ม 100 เปอเซนต์ แต่ให้เสียงของการบรรเลงจากเครื่องดนตรีออกมา

80 เปอเซนต์ ประโยชน์ของการประคบมือคือ นักเรียนมีท่าทางการบรรเลงที่ดีและเสียงที่ออกมาจากเครื่องดนตรีมีความกลมกลืนกัน

ขั้นที่ 4 การปรับวง การปรับวงตามแนวทางของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา มีหลักการ ดังนี้

- การศึกษาบทเพลงและการวางแผนในการปรับวง มีการศึกษาและทำความเข้าใจประวัติความเป็นมา, ผู้ประพันธ์เพลง, อารมณ์เพลง, สังคีตลักษณ์, หน้าทับ, บทร้อง ของบทเพลงทุกครั้งก่อนการปรับวง

- การรับร้อง สามารถแบ่งได้ 2 แนวทาง คือ 1) การจับไม้ ใช้สำหรับการเตรียมความพร้อมก่อนการรับร้อง ซึ่งปฏิบัติได้ 3 จังหวะ คือ จับ - แยก - วาง โดยให้สังเกตจากท่ายหน้าทับของเครื่องประกอบจังหวะ 2) แนวทางการบรรเลงดนตรีในการรับร้อง ผู้ปรับวงจะต้องพิจารณาถึงทำนองรับร้องในเพลงว่ามีความสอดคล้องเหมาะสมสำหรับการรับร้องด้วยเครื่องดนตรีหรือสามารถรับทั้งวงได้ นอกจากนี้ในขณะบรรเลงรับร้อง ทำนองเครื่องดนตรีจะไม่ดังกว่าทำนองร้องเด็ดขาดและเมื่อรับร้องแล้วต้องให้แนวการบรรเลงกระชับขึ้นตั้งแต่รับร้อง

- การส่งร้อง เป็นรายละเอียดสำคัญที่ผู้ปรับวงต้องทำให้การบรรเลงและการขับร้องเชื่อมต่อกันได้อย่างสนิท โดยมี 3 แนวทาง ได้แก่ 1) ทำนองการส่งร้อง สามารถพิจารณาได้ 2 ลักษณะคือ การส่งร้องแบบมีลูกเท่าและการส่งร้องแบบไม่มีลูกเท่า 2) การถอนจังหวะ กำหนดให้ใช้หน้าทับกลอง 3 พยางค์สุดท้าย คือ ดิง - ดิง - ทัง เป็นตัวกำหนดในการถอนจังหวะของวงดนตรีไทย 3) การวางไม้ ใช้เมื่อการบรรเลงทำนองส่งร้องจบ โดยสามารถปฏิบัติได้ 3 จังหวะ คือ ยก - รวบ - วาง ซึ่งต้องสังเกตประเภทของหน้าทับที่นำมาใช้ประกอบจังหวะด้วย

- การออกแบบทำนอง เป็นการประดิษฐ์ทางการบรรเลงของเครื่องดนตรีไทยแต่ละชนิด โดยการออกแบบทำนอง ผู้ปรับวงจะต้องคำนึงส่วนสำคัญ 2 ส่วน คือ ช่วงเสียงของเครื่องดนตรี (Rang) และบันไดเสียง (Mode)

- การสร้างความพร้อมเพรียง มีวิธีการคือ ใช้การสร้างความละเอียดของโน้ต โดยเฉพาะจะเข้ ซึ่งต้องมีการเพิ่มพยางค์โน้ตให้ละเอียดมากขึ้น 1 พยางค์ในการกรอไม้ดีด เพื่อให้พยางค์สุดท้ายตรงกับการบรรเลงกรอไม้ของเครื่องปี่พาทย์

- ปัญหาในการปรับวงดนตรีไทย จากการศึกษาพบปัญหา คือ 1) ฝีมือนักเรียน ไม่มีความพร้อมในการต่อเพลง 2) นักเรียนขาดซ้อม 3) นักเรียนบ้านไกล 4) นักเรียนไม่ฝึกซ้อมด้วยตนเอง

2.2.5 การเทียบเสียง

การเทียบเสียงเครื่องดนตรีไทย ของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ได้รับแนวทางการและวิธีการจากอาจารย์ประสาร วงศ์วิโรจน์รักษ์ โดยใช้เครื่องเทียบเสียงในระบบโครมาติก ซึ่งการเทียบเสียงในวงปี่พาทย์ได้อิงตามความถี่เสียงของกรมศิลปากรและการเทียบเสียงในวงมโหรีจะอิงความถี่เสียงของเวทีประกวดดนตรีไทย รายการ “ประลองเพลง ประเลงมโหรี” จัดโดย ศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)

2.2.6 การฝึกซ้อมดนตรีไทย

การฝึกซ้อมดนตรีไทยของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา มีการแบ่งช่วงเวลาไว้อย่างชัดเจน ทั้งนี้การฝึกซ้อมจะขึ้นอยู่กับโอกาสในการบรรเลง ซึ่งสามารถแบ่งได้ 2 โอกาส คือ

- การฝึกซ้อมดนตรีไทยเพื่อการบรรเลงปกติ จะแบ่งช่วงฝึกซ้อมเป็น 3 ช่วง ได้แก่ ช่วงก่อนเข้าชั้นเรียนในตอนเช้า เวลา 7.50 - 8.20 น., ช่วงไม่มีคาบเรียน และช่วงหลังเลิกเรียน เวลา 15.30 น. เป็นต้นไป

- การฝึกซ้อมดนตรีไทยเพื่อการประกวด ในขั้นนี้จะจัดให้มีการเข้าค่ายฝึกซ้อมดนตรีไทย โดยจะแบ่งช่วงฝึกซ้อมออกเป็น 2 ช่วง คือ ฝึกซ้อมก่อนเข้าค่ายและเข้าค่ายฝึกซ้อม โดยการฝึกซ้อมเพื่อการประกวดจะมีการวางแผนและกำหนดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้รุ่นพี่และรุ่นน้องกระชับความสัมพันธ์ไว้ด้วย

2.2.7 กิจกรรมพัฒนาทักษะ

กิจกรรมพัฒนาทักษะถือเป็นหัวใจของการพัฒนานักเรียนให้เกิดทักษะด้านต่างๆ ที่สามารถทำให้นักเรียนพัฒนาตนเองสู่ความเป็นเลิศด้านดนตรีไทยแล้ว ยังพัฒนานักเรียนด้านการอยู่ร่วมกันในสังคมอีกด้วย โดยกิจกรรมพัฒนาทักษะของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา แบ่งได้ 2 ประเภท ได้แก่

2.2.7.1 กิจกรรมการประกวดดนตรีไทย เป็นกิจกรรมที่ผู้ควบคุมวงให้การสนับสนุนมากที่สุด เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่สามารถพัฒนาทักษะด้านการบรรเลงดนตรีไทยให้นักเรียนได้อย่างรวดเร็ว ผลสำเร็จจากกิจกรรมการประกวดดนตรีไทยนั้น วัดได้จากรางวัลจากการประกวดดนตรีไทยทั้งในระดับภาคใต้และระดับประเทศ

2.2.7.2 กิจกรรมค่ายพัฒนาทักษะ เป็นกิจกรรมที่วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา จัดให้มีขึ้นในช่วงปิดเทอมของทุกปีการศึกษา ภายใต้โครงการค่ายอัจฉริยะดนตรีไทย ซึ่งได้รับงบประมาณสนับสนุนจากโรงเรียน กิจกรรมค่ายอัจฉริยะดนตรีไทย มีระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมประมาณ 6 - 7 วัน โดยมีวิทยากรเป็นรุ่นพี่ศิษย์เก่ามาให้ความรู้ด้านดนตรีไทยและ

เน้นการฝึกซ้อมด้านดนตรีไทย ซึ่งมีกิจกรรมสร้างสรรค์อื่นๆ ที่ทำให้นักเรียนพัฒนาตนเอง เช่น กิจกรรมไต่วาที, กิจกรรมออกกำลังกายในตอนเช้า, กิจกรรมปลูกป่าชายเลน เป็นต้น

2.2.8 การบริหารจัดการงบประมาณ

งบประมาณ ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญในการบริหารจัดการวงดนตรีไทย เนื่องจากกิจกรรมต่างๆ ของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ล้วนต้องใช้งบประมาณในการดำเนินกิจกรรมทุกกิจกรรม จากการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการงบประมาณของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา สามารถบริหารจัดการได้ ดังนี้

2.2.8.1 โครงสร้างการบริหารจัดการงบประมาณ ใช้โครงสร้างการบริหารจัดการจากหน่วยเล็กสู่หน่วยใหญ่ ซึ่งมีบุคคลที่เกี่ยวข้อง ตามลำดับ ได้แก่ 1) อาจารย์อภิรักษ์ พุกกะศรีและอาจารย์พัทธพงศ์ ชุนสุยหนู 2) รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ 3) ผู้อำนวยการโรงเรียน

2.2.8.2 วิธีการบริหารจัดการงบประมาณ วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา มีการดำเนินกิจกรรมด้านดนตรีไทยอยู่ตลอดทั้งปีการศึกษา ทั้งด้านการประกวดและการบรรเลง จึงมีรายรับจากกิจกรรมต่างๆ พอสมควร นอกจากนี้ยังได้รับงบประมาณสนับสนุนจากโรงเรียน ซึ่งใช้ในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งวิธีการบริหารงบประมาณตามรายรับของวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ได้ดังนี้

- การจัดสรรงบประมาณจากภายในโรงเรียน เกิดจากการทำโครงการเพื่อเสนอขออนุมัติงบประมาณจากโรงเรียน โดยมีทั้งหมด 3 โครงการ ได้แก่ โครงการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนดนตรีไทย, โครงการค่ายอัจฉริยะภาพดนตรีไทย และโครงการประกวดดนตรีไทย ซึ่งงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรจากโรงเรียนนั้น ต้องดำเนินการขออนุมัติงบประมาณจากฝ่ายบริหารอีกครั้ง

- งบประมาณจากงานบริการสังคม จะไม่มีการเรียกค่าใช้จ่ายจากคณะเจ้าภาพ แต่หากคณะเจ้าภาพมีความประสงค์สนับสนุนงบประมาณกับวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ก็สนับสนุนได้ตามความเหมาะสม โดยสามารถแบ่งเงินเป็น 3 ส่วน 1) ค่าเช่ารถ 2) ค่าเบี้ยเลี้ยงนักเรียน 3) เก็บเข้าชมรมดนตรีไทย งบประมาณจากงานบริการสังคม อาจารย์อภิรักษ์ พุกกะศรี จะเป็นผู้ดูแลด้วยตนเอง

- งบประมาณจากขอการบริจาค เป็นงบประมาณที่จะขออนุเคราะห์จากหน่วยงานภายในโรงเรียน คือ สมาคมผู้ปกครองและครู โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏและสมาคมนักเรียนเก่า โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ งบประมาณจากการขอบริจาค จะดำเนินการเฉพาะช่วงที่มีงบประมาณ

สำรองจ่ายไม่เพียงพอเท่านั้น โดยเมื่อได้รับงบประมาณแล้ว อาจารย์อภิรักษ์ พุกษะศรี จะเป็นผู้ดำเนินการบริหารจัดการงบประมาณด้วยตัวเอง

2.2.8.3 ปัญหาด้านการบริหารจัดการงบประมาณ จากการศึกษาพบปัญหาด้านการบริหารจัดการงบประมาณ คือ งบประมาณจัดสรรไม่เพียงพอ เนื่องจากบางกิจกรรมด้านดนตรีไทยนั้น จำเป็นต้องใช้งบประมาณค่อนข้างเยอะ ทำให้งบประมาณที่ได้รับจัดสรรจากทางโรงเรียนมีไม่เพียงพอต่อการดำเนินกิจกรรมด้านดนตรีไทยให้ลุล่วงได้ อีกปัญหาคือการเบิกจ่ายงบประมาณล่าช้า ปัญหานี้ทำให้การบริหารจัดการวงดนตรีไทยเกิดอุปสรรคเป็นอย่างมาก เนื่องจากการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ต้องใช้งบประมาณ การเบิกจ่ายงบประมาณล่าช้าจึงเป็นปัญหาที่ผู้ควบคุมวงต้องแก้ปัญหาโดยการสำรองจ่ายงบประมาณไปก่อน

2.3 ผู้สนับสนุนจากภายนอก

คณะผู้สนับสนุนจากภายนอกมีความสำคัญอย่างมากสำหรับการบริหารจัดการวงดนตรีไทยในโรงเรียน เนื่องจากผู้สนับสนุนจากภายนอกเป็นบุคคลอีกกลุ่มหนึ่งที่สามารถทำให้การบริหารจัดการวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความคล่องตัว โดยผู้วิจัยพบว่าการสนับสนุนวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา มี 2 ด้าน ดังนี้

2.3.1 การสนับสนุนด้านงบประมาณ มีผู้สนับสนุนงบประมาณจากภายนอก คือ นายวิทยา เณกุล ได้มอบงบประมาณสนับสนุนให้แก่โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา จำนวน 300,000 บาท โดยมีวัตถุประสงค์มอบให้วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา เพื่อใช้ปรับปรุงห้องเรียนดนตรีไทยและห้องพักครูดนตรีไทยเป็นหลัก

2.3.2 การสนับสนุนด้านอื่นๆ มาจากการสนับสนุนจากผู้ปกครองนักเรียนที่อนุญาตให้นักเรียนเข้าฝึกซ้อมและบรรเลงในกิจกรรมดนตรีไทยต่างๆ และมีความเข้าใจและไว้วางใจ คณะผู้ควบคุมวง จึงทำให้วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา สามารถดำเนินกิจกรรมด้านดนตรีไทย ได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการวงดนตรีไทยอย่างสมบูรณ์

อภิปรายผล

การบริหารจัดการวงดนตรีไทย ถือเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากสำหรับทุกสถาบันที่มีการจัดการเรียนการสอนหรือการเข้าร่วมประกวดดนตรีไทยในระดับต่างๆ จำเป็นจะต้องทราบถึงหลักวิธีการ ตลอดจนปัจจัยที่สำคัญในการบริหารจัดการวงดนตรีไทยให้มีคุณภาพ ซึ่งการบริหารจัดการวงดนตรีไทยของโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา เป็นสถาบันการศึกษาที่ถือได้ว่ามีระบบการบริหาร

จัดการที่ดี ซึ่งต้องอาศัยปัจจัยทางทรัพยากรด้านต่างๆ ที่มีอยู่ นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด ซึ่งได้สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541: 7) กล่าวถึงการบริหารจัดการการศึกษาซึ่งมีปัจจัยทางการบริหารที่สำคัญในการดำเนินงานเกี่ยวกับเรื่องของการศึกษาประกอบด้วยปัจจัยหลัก 4 ประการ คือ 1) คน (Man) 2) เงิน (Money) 3) วัสดุอุปกรณ์ (Materials) 4) การจัดการ (Management)

จากผลการวิจัยเรื่องการบริหารจัดการวงดนตรีไทย โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา พบว่าวงดนตรีไทย โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ก่อตั้งมาเป็นระยะเวลา 45 ปี ทั้งยังมีผลงานการประกวดดนตรีไทยในระดับภาคใต้และระดับประเทศหลายรายการ โดยสามารถแบ่งการเป็น 2 สมัย คือ สมัยของครูสาย จันทรพัฒน์และอาจารย์ภินันท์ พุกกะศรี ซึ่งถือว่ามีการบริหารจัดการวงดนตรีไทยที่มีประสิทธิภาพ จนสร้างความเข้มแข็งให้วงดนตรีไทยสามารถเข้าประกวดดนตรีไทยในรายการต่างๆ โดยผ่านกระบวนการปรับวง ซึ่งผู้ปรับวงจะต้องมีความสามารถด้านการบรรเลงเครื่องดนตรีไทย และต้องมีความรู้และความเข้าใจในทฤษฎีด้านดนตรีไทย จนสามารถปรับวงดนตรีไทยให้เกิดความกลมกลืนของเสียงและมีความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะ สอดคล้องกับเจริญใจ สุนทรวาทิน (2539: 139) กล่าวว่า การปรับวงการผสมวง คือจุดหมายใหญ่ก็ต้องให้เครื่องมือทุกชนิดผสมผสานกันให้ดี โดยทางแต่ละเครื่องมือ จะไม่ให้ใครโดดเด่นขึ้นมาในวิธีลักษณะผสมวงต้องกลมกลืน ทั้งนี้ผู้ปรับวงยังต้องคำนึงในเรื่องขีดจำกัดเรื่องเสียงของแต่ละเครื่องดนตรี ซึ่งจะสามารถนำมาสร้างสรรค์ทำนองที่มีความงดงามเหมาะสมสำหรับการบรรเลงแต่ละโอกาส อีกทั้งยังต้องคำนึงถึงบันไดเสียงที่เป็นจุดสำคัญในการปรับวงดนตรีไทยให้เกิดความไพเราะ ซึ่งตรงกับขำคม พรประสิทธิ์ (2550:10) กล่าวว่า ผู้ผูกกลอนเพลงควรคำนึงถึงช่วงเสียง ลักษณะเฉพาะของเครื่องดนตรี ทั้งนี้ต้องไม่ลืมที่จะพิจารณาโครงสร้างของเพลง โครงสร้างเสียง และบันไดเสียงของเพลงนั้นๆ ให้ถูกต้องด้วย จากหลักการดังกล่าวจึงทำให้วงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ได้รับรางวัลชนะเลิศในการประกวดดนตรีไทยในระดับประเทศและระดับภาคใต้หลายครั้ง

การบริหารจัดการวงดนตรีไทย โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ได้มีการวางแผนงานเพื่อนำมาดำเนินการ ซึ่งมีการบริหารจัดการในด้านคน โดยมีการเชิญวิทยากรพิเศษ ซึ่งเป็นรุ่นพี่ศิษย์เก่ามาช่วยในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของวงดนตรีไทยให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ ทั้งนี้ยังมีการบริหารจัดการด้านงบประมาณที่ผู้ควบคุมวงจะต้องวางแผนอย่างรอบคอบ หากงบประมาณจากภายในไม่เพียงพอ ก็ต้องของบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ เพื่อดำเนินงานให้สำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับสาย พิณ พุทธิสาร (2543: 166) กล่าวว่า การเตรียมการจัดกิจกรรม โรงเรียนดำเนินการจัดกรรมโดยจัดทำแผนปฏิบัติการและโครงการ โดยครูที่ปรึกษากิจกรรมเป็นผู้เขียนโครงการ มีการประสานงานในการ

อำนวยความสะดวกด้านอาคารสถานที่ มีการเชิญวิทยากรพิเศษ และศิษย์เก่า เพื่อช่วยในการจัดกิจกรรม งบประมาณในการจัดกิจกรรมได้รับจากเงินบำรุงการศึกษาและเงินสมาคมผู้ปกครองและครู

การบริหารจัดการวงดนตรีไทย จึงไม่ใช่แค่การควบคุมและบริหารจัดการเพียงส่วนเดียว แต่เป็นการบริหารจัดการในหลายส่วน ซึ่งวงดนตรีไทย โรงเรียนมหาวชิราวุธ จังหวัดสงขลา มีการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดประสิทธิผลมาอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นงานวิจัยในครั้งนี้ จึงเป็นการศึกษาวิธีการและองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการวงดนตรีไทย โดยอาศัยประสบการณ์ของผู้ควบคุมวงที่สามารถบริหารจัดการวงดนตรีไทยนำไปสู่ความสำเร็จ โดยผลจากการศึกษาวิจัย โรงเรียนที่มีกิจกรรมดนตรีไทยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการและสามารถนำวิธีการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ไปประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอนดนตรีไทยในโรงเรียนได้

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการบริหารจัดการวงดนตรีไทย โรงเรียนมหาวชิราวุธ จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ในการศึกษาและข้อเสนอแนะในการทำวิจัยเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

ข้อเสนอแนะด้านการศึกษา

จากการศึกษาการบริหารจัดการวงดนตรีไทย โรงเรียนมหาวชิราวุธ จังหวัดสงขลาทำให้ทราบประวัติความเป็นมา ผลงาน และบริบททางสังคมของวงดนตรีไทย โรงเรียนมหาวชิราวุธ จังหวัดสงขลา ตลอดจนการบริหารจัดการวงดนตรีไทย ซึ่งข้อมูลและองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นในงานวิจัยชิ้นนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนางานวงดนตรีไทยและเป็นแนวทางในการบริหารจัดการวงดนตรีไทยในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นข้อมูลเพียงส่วนเดียวของวงดนตรีไทย โรงเรียนมหาวชิราวุธ จังหวัดสงขลา ยังมีองค์ความรู้อีกหลายด้านที่ยังรอผู้ทำการศึกษา หรือหากมีผู้ศึกษาข้อมูลการบริหารจัดการวงดนตรีไทยในโรงเรียนอื่นๆ ไว้ จักเป็นประโยชน์ต่อวงการศึกษาดนตรีไทยอย่างยิ่ง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย

การศึกษาของผู้วิจัยข้างต้น เป็นการศึกษาการบริหารจัดการวงดนตรีไทยเท่านั้น ยังมีรายละเอียดในขั้นการวิเคราะห์ข้อมูลอีกหลายด้านที่ควรจะทำการศึกษาวิจัยต่อไป เช่น

- การศึกษาวิธีการเรียบเรียงทำนองเพลงไทย เพื่อใช้สำหรับการประภควดนตรีไทย กรณีศึกษาโรงเรียนมหาวชิราวุธ จังหวัดสงขลา
- การศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยที่ได้รับรางวัลชนะเลิศ 3 ปีซ้อน ในประภควดนตรีไทยรายการ “ประลองเพลง ประเลงมโหรี” ของวงดนตรีไทย โรงเรียนมหาวชิราวุธ จังหวัดสงขลา

- การปรับปรุงมหาวิทยาลัยตามแนวทางของโรงเรียนมหาวชิราวุธ จังหวัดสงขลา
- การศึกษาการพัฒนาทักษะด้านดนตรีไทยสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา กรณีศึกษา โรงเรียนมหาวชิราวุธ จังหวัดสงขลา
- การศึกษาการฝึกทักษะเครื่องดนตรีไทยสำหรับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา กรณีศึกษา โรงเรียนมหาวชิราวุธ จังหวัดสงขลา

บรรณานุกรม

กิตติ คงตุก. (บรรณานิการ). (2555). **ดุริยนิทัศน์ : ที่ระลึกงานส่งเสริมดนตรีภาคใต้ครั้งที่ 24.**

สงขลา: บริษัท มาสเตอร์พีช แอนด์ โครเซท จำกัด.

จรินทร์ เทพสงเคราะห์. (2536). การศึกษาสถานภาพดนตรีไทยของโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคใต้ที่มีต่อการส่งเข้าประกวดในงานส่งเสริมดนตรีไทยภาคใต้.สงขลา.

เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี. (2530). **สังคตินิยมว่าด้วยดนตรีไทย.** กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

ณรุทธิ์ สุทธจิตต์. (2541). **จิตวิทยาการสอนดนตรี.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. (2549). **ดนตรีศึกษา : หลักการและสาระสำคัญ.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ:

สาขาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทพวงมหาวิทยาลัย.(2538). **เกณฑ์มาตรฐานสาขาวิชาและวิชาชีพดนตรีไทย.** พิมพ์ครั้งที่ 1.

กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ประกายพริก.ไทม์ พรินติ้ง.

ธงชัย สันติวงษ์. (2530). **องค์การและการบริหาร.** พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิชจำกัด.

ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน). 2554. **25 ปี ประลองเพลง ประเลงมโหรี.** กรุงเทพฯ. สายธุรกิจ โรงพิมพ์ บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).

บุญช่วย ไสวตร และคณะ. (2539). **การปรับปรุงดนตรีไทยขั้นสูง.** กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์.

ปรกรณ์ หนูยี่. (2557). **มหาวิทยาลัยสงขลา พ.ศ.2557.** ใน เอนก นาวิกมูล (บ.ก.). กรุงเทพฯ: บริษัทพิมพ์ดี จำกัด.

ประดิษฐ์ อินทนิล. (2536). **ดนตรีไทยและนาฏศิลป์.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สุวิทย์สาส์น.

ปัญญา รุ่งเรือง. (2521). **ประวัติการดนตรีไทย.** พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

_____. (2533). **ดนตรีไทยประกอบเสียง.** พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พงษ์ศิลป์ อุดมรัตน์. (2550). **ปฐมบทดนตรีไทย.** กรุงเทพฯ: โครงการตำราและหนังสือคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พูนพิศ อมาตยกุล. (2529). **ดนตรีวิจักขณ์.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.

วิญญู สาธ. (2523). **หลักการบริหารการศึกษา.** กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช

มนตรี ตราโมท. (2530). **ดนตรีไทย.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.'

_____. (2545). **คำบรรยายวิชา ดุริยางคศาสตร์ไทย.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ โครงการอาศรมวัฒนธรรม. (2551). **ที่ระลึกงานประกวดดนตรีไทยชิงถ้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ครั้งที่ 1.**

นครศรีธรรมราช: ไทม์ พรินติ้ง.

_____. (2552). **ที่ระลึกงานประกวดดนตรีไทยชิงถ้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ครั้งที่ 2.** นครศรีธรรมราช: ไทม์ พรินติ้ง.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2540). **สารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคคีตะ-ดุริยางค์.** กรุงเทพฯ:

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วิจิตร ศรีสอาน. (2538). **ลักษณะทั่วไปของการบริหาร.** กรุงเทพฯ: อมรินทร์การพิมพ์.

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. **แนวคิดและความหมายของการบริหารและการบริหารจัดการ.** [เว็บไซต์].

สืบค้นจาก <http://www.wiruch.com/>

วิโรจน์ สารรัตนะ (2545). **โรงเรียนองค์การแห่งการเรียนรู้: แนวคิดทางการบริหารการศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.

วีระ พันธุ์เสือ. (2550). **การบริหารจัดการวงปีพาทย์มอญบนพื้นฐานของความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมและการประกอบอาชีพอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาวงปีพาทย์มอญของคณะศิลป อำเภอมือง จังหวัดสุพรรณบุรี.** งานวิจัย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

_____. (2544). **เทคนิคการปรับวงของครูประสิทธิ์ ถาวร เพลงชุดฝรั่งรำเท้า.** งานวิจัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ศรัทธา จันทรมณีโชติ. (บรรณาธิการ). (2557). **ปัญจวิวัฒน์ ประลองหัตถ์ประเลงเพลง : ที่ระลึกงานส่งเสริมดนตรีภาคใต้ครั้งที่ 25.** สงขลา: บันลือการพิมพ์.

สงบศึก ธรรมวิหาร. (2540). **ดุริยางค์ไทย.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สัจด์ ภูเขาทอง. (2523). **การดนตรีไทยและทางเข้าสู่ดนตรีไทย.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: เรือนแก้ว การพิมพ์ .

_____. (2534). **ประชุมบทความทางวิชาการดนตรี.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : Dr.Sax.

สมคิด บางโม. (2539). **หลักการจัดการ.** กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.

สมยศ นาวิการ. (2544). **การบริหาร.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์บรรณกิจ.

สมศักดิ์ คงเที่ยง. (2542). **หลักการบริหารการศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- สายพิน พุทธิสาร. (2543). **การศึกษาการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรดนตรีไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนที่ได้รับรางวัลการประกวดดนตรีไทย ถ้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี**. วิทยานิพนธ์ คม. (บริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานมาตรฐานอุดมศึกษา. (2544). **เกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยและเกณฑ์การประเมิน**. สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ ฯ: สำนักพิมพ์ภาพพิมพ์.
- สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย. (2538). **เกณฑ์มาตรฐานสาขาวิชาและวิชาชีพดนตรีไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ประกายพริก.
- สุมาลี นิมมานภาพ. (2534). **ดนตรีวิจักขณ์ (ภาคดนตรีไทย)**. กรุงเทพฯ: บริษัทประชาชน.
- อรรณพ บวรจศิลป์ และคณะ. (2546). **ดุริยางคศิลป์ไทย**. กรุงเทพฯ: สถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อานันท์ นาคคง. (2540). **ดุริยางคศาสตร์ไทยภาควิชาการ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.
- อุทิศ นาคสวัสดิ์. (2522). **ทฤษฎีและปฏิบัติดนตรีไทยภาค 1**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ ฯ: เทพนิมิตการพิมพ์.
- เอนก นาวิกมูล. (2556). **มหาชีวิตราชสงขลา พ.ศ.2556**. กรุงเทพฯ: บริษัทพิมพ์ดี.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

ที่ ศธ 0519.12/ว.ร.๕

บัณฑิตวิทยาลัย ,
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

13 สิงหาคม 2557

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา

เนื่องด้วย นายนวราช อภัยวงศ์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชามานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การบริหารจัดการรงดนตรีไทย โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุจี ศรีสมบัติ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอใช้สถานที่ เพื่อใช้แบบสัมภาษณ์ เรื่อง การบริหารจัดการรงดนตรีไทย โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา กับผู้อำนวยการ และ รองผู้อำนวยการ ฝ่ายวิชาการ โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา อาจารย์อภิรักษ์ พงษ์ชนะศรี และ อาจารย์พิทพงศ์ ขุนสุยหนู ในระหว่างเดือนสิงหาคม - ธันวาคม 2557

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ นายนวราช อภัยวงศ์ ได้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 086-988-7749

แบบสัมภาษณ์

สัมภาษณ์ตัวแทนคณะผู้บริหาร โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา

การบริหารจัดการวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา

1. ท่านมีนโยบายสนับสนุนกิจกรรมดนตรีไทยในโรงเรียนและการบริการสังคม อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

2. ท่านมีการสนับสนุนด้านงบประมาณด้านดนตรีไทยอย่างไร

.....

.....

.....

3. ท่านมีการสนับสนุนด้านอาคารสถานที่แก่วงดนตรีไทยอย่างไร

.....

.....

.....

4. ท่านมีการสนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องดนตรีไทยอย่างไร

.....

.....

.....

5. ท่านมีความต่อเนื่องในการสนับสนุนด้านต่างๆแก่วงดนตรีไทยหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

6. ท่านวางแผนอย่างไรกับวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลาในอนาคต

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข

ตารางสัมภาษณ์บุคคลข้อมูล และภาพประกอบการวิจัย

ตารางสัมภาษณ์บุคคลข้อมูล เรื่องการบริหารจัดการรงดนตรีไทย
โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา

วัน/เดือน/ปี	เรื่อง	สถานที่
16 ตุลาคม 2556	- ประวัติวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ (อ.อภิรักษ์) - การรับสมัครนักเรียน/หลักสูตรการรับสมัคร (อ.อภิรักษ์) - การฝึกซ้อมดนตรีไทย (อ.อภิรักษ์)	ห้องพักครูดนตรีไทย อาคารสายสังคม
17 ตุลาคม 2556	- ประวัติวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ (อ.กฤษณ์) - การปรับวงดนตรีไทย (อ.กฤษณ์)	ห้องพักครูดนตรีไทย อาคารสายสังคม
7 เมษายน 2557	- การบริหารจัดการวงดนตรีไทย (อ.อภิรักษ์) - การเทียบเสียงเครื่องดนตรีไทย (อ.พัทธพงศ์)	ห้องพักครูดนตรีไทย อาคารสายสังคม
8 เมษายน 2557	- ประวัติวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ (อ.ประสาธน์) - หลักการบรรเลงเครื่องดนตรีไทย (อ.กฤษณ์)	ห้องพักครูดนตรีไทย อาคารสายสังคม
9 เมษายน 2557	- หลักการบรรเลงเครื่องดนตรีไทย (อ.พัทธพงศ์)	ห้องพักครูดนตรีไทย อาคารสายสังคม
10 เมษายน 2557	- หลักการบรรเลงเครื่องดนตรีไทย (อ.พัทธพงศ์) - การฝึกซ้อมดนตรีไทย (อ.พัทธพงศ์)	ห้องพักครูดนตรีไทย อาคารสายสังคม
11 เมษายน 2557	- ประวัติวงดนตรีไทยโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ (ครูสาย จันทระพัฒน์)	สตูดิโอ รีสอร์ท จังหวัดสงขลา
11 กันยายน 2557	- การบริหารจัดการของฝ่ายบริหาร (รองผู้อำนวยการจรัญ)	ห้องรองผู้อำนวยการ โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา
23 มกราคม 2558	- การบริหารจัดการงบประมาณ	หอพัก สกสศ. กรุงเทพฯ

ผู้วิจัยสัมภาษณ์และสอบถามข้อมูลประวัติวงดนตรีไทย โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ ที่สภิงปุระ รีสอร์ทของ ครูสาย จันทรพัฒน์
และอาจารย์ประสาสน์ แก่นกระจ่าง วันที่ 11 เมษายน พ.ศ.2557

ผู้วิจัยร่วมบรรเลงกับวงดนตรีไทย โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ในงานวันผู้สูงอายุ
จัดโดย เทศบาลตำบลสิงห์ร่วมกับชุมชน สภาวัฒนธรรม อำเภอสิงห์ ในวันที่ 11 เมษายน พ.ศ.2557

ผู้วิจัยร่วมแสดงความยินดีกับ โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา จากการชนะเลิศประกวดดนตรีไทย
ในงานส่งเสริมดนตรีไทยภาคใต้ ครั้งที่ 26 จัดโดย มหาวิทยาลัยทักษิณ วันที่ 23 เมษายน พ.ศ.2557

ภาคผนวก ค

โน้ตเพลง

ตัวอย่างเพลงพราหมณ์ดีดนำเต้า 3 ชั้น ท่อน 1

ตัวอย่างโน้ตเพลงพราหมณ์ติดน้ำเต้าเถา

๓ ชั้น ท่อน ๑

หน้าทับ สองไม้

รับร้อง

จะเข้	-----	- ล - ซ	-----	ดํ ๑ ๒ ๓ ๔	- ๑ ๒ ๓ ๔	๒ ๓ ๔ - ๑	-----	-----
ซอด้วง	-----	- ล - ซ	-----	ด ๑ ๒ ๓ ๔	- ๑ ๒ ๓ ๔	ซํ ๑ - ๒	-----	-----
ซออู้	-----	- ล - ซ	-----	ดํ ๑ ๒ ๓ ๔	- ๑ ๒ ๓ ๔	๒ ๓ ๔ - ๑	-----	-----
ซอสามสาย	-----	- ล - ซ	-----	ดํ ๑ ๒ ๓ ๔	- ๑ ๒ ๓ ๔	๒ ๓ ๔ - ๑	-----	-----
ขลุ่ยเพียงออ	-----	- ล - ซ	-----	ดํ ๑ ๒ ๓ ๔	- ๑ ๒ ๓ ๔	๒ ๓ ๔ - ๑	-----	-----

จังหวะที่ 1

จะเข้	- ๑ - ๒	- ดํ - ๑	- ๒ ๑ ๒	- ดํ - ๒	- ๑ - ๑	- ๒ - ๒	- - ๑ ดํ	๒ ดํ - ๑
ซอด้วง	- ๑ - ๒	- ด - ๑	- ๒ ๑ ๒	- ด - ๒	- ๑ - ๑	- ๒ - ๒	- - ๑ ด	๒ ด - ๑
ซออู้	- ๑ - ๒	- ดํ - ๑	- ๒ ๑ ๒	- ด - ๒	- ๑ - ๑	- ๒ - ๒	- - ๑ ดํ	๒ ดํ - ๑
ซอสามสาย	- ๑ - ๒	- ดํ - ๑	- ๒ ๑ ๒	- ด - ๒	- ๑ - ๑	- ๒ - ๒	- - ๑ ดํ	๒ ดํ - ๑
ขลุ่ยเพียงออ	- ๑ - ๒	- ดํ - ๑	- ๒ ๑ ๒	- ดํ - ๒	- ๑ - ๑	- ๒ - ๒	- - ๑ ดํ	๒ ดํ - ๑

จังหวะที่ 2

จะเข้	--- ๒	--- ๑	--- ๒	--- ๑	---	---	- ด ๑ ๒	๑ ๒ ๓ ๔
ซอด้วง	--- ๒	--- ๑	--- ๒	--- ๑	---	---	- ด ๑ ๒	๑ ๒ ๓ ๔
ซออู้	--- ๒	--- ๑	--- ๒	--- ๑	---	---	- ด ๑ ๒	๑ ๒ ๓ ๔
ซอสามสาย	--- ๒	--- ๑	--- ๒	--- ๑	---	---	- ด ๑ ๒	๑ ๒ ๓ ๔
ขลุ่ยเพียงออ	--- ๒	--- ๑	--- ๒	--- ๑	---	---	- ด ๑ ๒	๑ ๒ ๓ ๔

จังหวะที่ 3

จะเข้	ด ร ม ฟ	ม ฟ ช ล	ดํ รั ดํ ล	ดํ ล ช ฟ	ล ฟ ช ล	ดํ ล ช ฟ	ช ล ช ฟ	ม ร - -
ซอด้วง	ด ร ม ฟ	ม ฟ ชํ ลํ	ฟ ชํ ร ม	ฟ ลํ ชํ ฟ	ลํ ฟ ชํ ลํ	ชํ ฟ ม ฟ	ชํ ลํ ชํ ฟ	ม ร - -
ซออู้	ด ร ด ฟ	ม ฟ ช ล	ดํ ช ล รั	ดํ ล ช ฟ	ด ฟ ช ล	ดํ ล ช ฟ	ช ล ช ฟ	ช ฟ ม ร
ซอสามสาย	- ด - ฟ	- ช ฟ ล	- รั ดํ ล	- ช - ฟ	- ฟ - ล	ดํ ล ช ฟ	ช ล ช ฟ	ม ร - -
ขลุ่ยเพียงออ	ด ร ม ฟ	ม ฟ ช ล	ดํ รั ดํ ล	ดํ ล ช ฟ	ล ฟ ช ล	ดํ ล ช ฟ	ช ล ช ฟ	ช ฟ ม ร

จังหวะที่ 4

จะเข้	- ฟ - ร	-----	- ฟ - ด	-----	ร ด ทุ ด	ร ฟ - ร	-----	-----
ซอด้วง	- ฟ - ร	-----	- ฟ - ด	-----	ร ด ท ด	ร ฟ - ร	-----	-----
ซออู้	-----	- ฟ - ร	-----	- ฟ - ด	รั ดํ ท ดํ	ร ฟ - ร	-----	-----
ซอสามสาย	- ฟ - ร	-----	- ฟ - ด	-----	ร ด ทุ ด	ร ฟ - ร	-----	-----
ขลุ่ยเพียงออ	-----	- ฟ - รั	-----	- ฟ - ดํ	รั ดํ ท ดํ	รั ฟ - รั	-----	-----

จังหวะที่ 5

จะเข้	ด ร ฟ ช	ฟ ท ดํ รั	ท ดํ ช ล	ท รั ด ท	ล ช ฟ ด	ฟ ช ล ท	ล ช ฟ ช	ล ท ดํ รั
ซอด้วง	ด ร ฟ ชํ	ร ฟ ด ร	ท ด ช ล	ท ร ด ท	ด ท ล ช	ด ช ล ท	ด ล ท ด	ร ท ด ร
ซออู้	ด ร ฟ ท	ล ช ฟ ร	ด ฟ ช ล	ท รั ด ท	ล ช ฟ ด	ฟ ฟ ฟ ท	ล ช ฟ ช	ล ท ดํ รั
ซอสามสาย	ด ร ฟ ช	ท ช ฟ ร	ฟ ช ฟ ร	- ด - ทุ	- ร - ฟ	- ช - ท	ล ช ฟ ช	ล ท ดํ รั
ขลุ่ยเพียงออ	ด ร ฟ ช	ท ช ฟ ร	ด ฟ ช ล	ท รั ด ท	ล ช ฟ ด	ฟ ช ล -	ท - รั ด ท	ล ช ฟ ร

จังหวะที่ 6

จะเข้	ด้ รื ฬิ ฬิ	รื ฬิ ด้ รื	ท ด้ ช ล	ท รื ด้ ท	ด้ ท ล ท	ด้ รื - ด้	----	----
ซอด้วง	ฬิ ฬิ ฬิ ฬิ	ร ฬิ ด ร	ท ด ช ล	ท ร ด ท	ด ท ล ท	ด ร - ด	----	----
ซออู้	ช ล ช ฬิ	ม ร ร ร ร	ช ล ท ด้	ฬิ ท ท ท ท	ด้ ท ล ท	ด้ รื - ด้	----	----
ซอสามสาย	ช ล ช ฬิ	ม ร ร ร ร	ช ล ท ด้	ท รื ด้ ท	ด้ ท ล ท	ด้ รื - ด้	----	----
ขลุ่ยเพียงออ	ช ล ช ฬิ	ร ฬิ ด ร	ด ฬิ ช ล	ท รื ด้ ท	ด้ ท ล ท	ด้ รื - ด้	----	----

จังหวะที่ 7

จะเข้	ฬิ ช ล ท	ล ท ด้ รื	ท ด้ ช ล	ท รื ด้ ท	รื ท ด้ รื	ฬิ รื ด้ ท	ด้ รื ด้ ท	ล ช - -
ซอด้วง	ฬิ ร ด ท	ล ท ด ร	ท ด ช ล	ท ร ด ท	ร ท ด ร	ฬิ ร ด ท	ด ร ด ท	ล ช - -
ซออู้	ฬิ ช ล ท	ล ท ด้ รื	ท ล ช ล	ท รื ด้ ท	รื ท ด้ รื	ด้ ท ล ท	ล ช ด้ ช	ด้ ท ล ช
ซอสามสาย	- ฬิ - ท	- ด้ - รื	ท ล ช ล	ท รื ด้ ท	รื ท ด้ รื	ด้ ท ล ท	ด้ รื ด้ ท	ล ช - -
ขลุ่ยเพียงออ	ฬิ ช ล ท	ล ท ด้ รื	ฬิ ด้ รื ฬิ	ท รื ด้ ท	รื ท ด้ รื	ฬิ รื ด้ ท	ฬิ ท - รื	ด้ ท ล ช

จังหวะที่ 8

จะเข้	ด้ ล ด้ ช	----	ด้ ล ช ฬิ	----	ช ฬิ ม ฬิ	ช ล - ช	----	----
ซอด้วง	ด ล ด ช	----	ด ล ช ฬิ	----	ฬิ ฬิ ม ฬิ	ฬิ ฬิ - ฬิ	----	----
ซออู้	----	ด้ ล ด้ ช	----	ด้ ล ช ฬิ	ช ฬิ ม ฬิ	ช ล - ช	----	----
ซอสามสาย	ด้ ล ด้ ช	----	ด้ ล ช ฬิ	----	ช ฬิ ม ฬิ	ช ล - ช	----	----
ขลุ่ยเพียงออ	----	ด้ ล ด้ ช	----	ด้ ล ช ฬิ	ช ฬิ ม ฬิ	ช ล - ช	----	----

จังหวะที่ 1 (เพียวกลับ)

จะเข้	--- ฟ	--- ช	--- ฟ	--- ร	--- ด	--- ท	ล ช ฟ ช	ล ท ด ร
ซอด้วง	--- ฟ	--- ช	--- ฟ	--- ร	--- ด	--- ท	ล ช ด ช	ล ท ด ร
ซออู้	--- ฟ	--- ช	--- ฟ	--- ร	--- ด	--- ท	ล ช ฟ ช	ล ท ด ร
ซอสามสาย	--- ฟ	--- ช	--- ฟ	--- ร	--- ด	--- ท	- ล - ท	- ด - ร
ขลุ่ยเพียงออ	--- ฟ	--- ช	--- ฟ	--- ร	--- ด	--- ท	ล ช ฟ ช	ล ท ด ร

จังหวะที่ 2 (เพียวกลับ)

จะเข้	----	----	--- ฟ	--- ช	--- ฟ	--- ร	--- ด	--- ช
ซอด้วง	----	----	--- ฟ	--- ช	--- ฟ	--- ร	--- ด	--- ช
ซออู้	----	----	--- ฟ	--- ช	--- ฟ	--- ร	--- ด	--- ช
ซอสามสาย	----	----	--- ฟ	--- ช	--- ฟ	--- ร	--- ด	--- ช
ขลุ่ยเพียงออ	----	----	--- ฟ	--- ช	--- ฟ	--- ร	--- ด	--- ช

จังหวะที่ 3 (เพียวกลับ)

จะเข้	ด ร ม ฟ	ม ฟ ช ล	ด ร ด ล	ด ล ช ฟ	ม ร ด ช	ด ร ม ฟ	ช ล ช ฟ	ม ร - -
ซอด้วง	ด ร ม ฟ	ม ฟ ช ล	ฟ ม ร ม	ฟ ล ช ฟ	ม ร ด ช	ด ร ม ฟ	ช ล ช ฟ	ม ร - -
ซออู้	ด ร ม ฟ	ช ล ล ล	ร ม ฟ ล	ร ช ด ฟ	ด ด ช ล	ฟ ช ม ฟ	- ช ม ฟ	ร ม ด ร
ซอสามสาย	- ด - ฟ	- ช ฟ ล	- ร ด ล	- ช - ฟ	- ฟ - ล	ด ล ช ฟ	ช ล ช ฟ	ม ร - -
ขลุ่ยเพียงออ	- ด - ร	ม ร ด ล	- ร ด ล	- ช - ฟ	ล ฟ ช ล	ด ล ช ฟ	ช ล ช ฟ	ช ฟ ม ร

จังหวะที่ 4 (เพี้ยวกลับ)

จะเข้	- ฟ - -	- ช - -	- ล - -	- ท - -	ล ช ฟ ช	ล ท ดั รั	----	----
ชอด้วง	- ฟ - -	- ชั - -	- ล - -	- ท - -	ล ช ด ช	ล ท ด ร	----	----
ชอู้	--- ฟ	--- ช	--- ล	--- ท	ล ช ฟ ช	ล ท ดั รั	----	----
ชอสามสาย	- ฟ - -	- ช - -	- ล - -	- ท - -	ล ช ฟ ช	ล ท ดั รั	----	----
ขลุ่ยเพียงออ	--- ฟ	--- ช	--- ล	--- ท	ล ช ฟ ช	ล ท ดั รั	----	----

จังหวะที่ 5 (เพี้ยวกลับ)

จะเข้	ดั รั ฟ ชั	รั ฟั ดั รั	ท ดั ช ล	ท รั ด ท	ล ช ฟ ด	ฟ ช ล ท	ดั ล ท ดั	รั ท ดั รั
ชอด้วง	ด ร ฟ ชั	ร ฟ ด ฟ	ร ด ท ช	ฟ ร ด ท	ล ท ด ช	ล ท ด ล	ท ด ร ท	ด ร ฟ ร
ชอู้	ด ฟ ช -	ท - ดั รั	ท ล ช ล	ท รั ด ท	ล ช ฟ ด	ฟ ช ล ท	ล ช ฟ ท	ช ดั ท รั
ชอสามสาย	- ฟ - ท	- ดั - ร	- - ดั ท ช	ฟ ช - ท	- ร - ฟ	- ช - ท	--- ดั	ท ดั - รั
ขลุ่ยเพียงออ	ด ร ฟ ช	ท ช ฟ ร	ด ฟ ช ล	ท รั ด ท	ล ช ฟ ด	ฟ ช ล -	ท - รั ด ท	ล ช ฟ ร

จังหวะที่ 6 (เพี้ยวกลับ)

จะเข้	ดั รั ฟ ชั	รั ฟั ดั รั	ท ดั ช ล	ท รั ด ท	ดั ท ล ท	ดั รั - ดั	----	----
ชอด้วง	ชั ลั ชั ฟ	ร ฟ ร ด	ท ล ช ล	ท ร ด ท	ด ท ล ท	ด ร - ด	----	----
ชอู้	ช ล ช ฟ	ร ฟ ด ร	ช ล ท ดั	ฟ ท ท ท	ดั ท ล ท	ดั รั - ดั	----	----
ชอสามสาย	- ช - ร	- รั - ดั	ท ล ช ล	ท รั ดั ท	ดั ท ล ท	ดั รั - ดั	----	----
ขลุ่ยเพียงออ	ช ล ช ฟ	ร ฟ ด ร	ด ฟ ช ล	ท รั ดั ท	ดั ท ล ท	ดั รั - ดั	----	----

จังหวะที่ 7 (เทียบกลับ)

จะเข้	--- ฟ	--- ซ	--- ล	--- ท	--- ดั	--- รั	-- ดั รั	ดั ท ล ซ
ซอด้วง	--- ฟ	--- ซั	--- ล	--- ท	--- ด	--- รั	-- ด รั	ด ท ล ซ
ซออู้	--- ฟ	--- ซ	--- ล	--- ท	--- ดั	--- รั	-- ดั รั	ดั ท ล ซ
ซอสามสาย	--- ฟ	--- ซ	--- ล	--- ท	--- ดั	--- รั	-- ดั รั	ดั ท ล ซ
ขลุ่ยเพียงออ	--- ฟ	--- ซ	--- ล	--- ท	--- ดั	--- รั	-- ดั รั	ดั ท ล ซ

จังหวะที่ 8 (เทียบกลับ)

จะเข้	ดั ล ดั ซ	----	ดั ล ซ ฟ	----	- ฟ ม ฟ	ซ ล - ซ	----	----
ซอด้วง	ด ล ด ซ	----	ด ล ซ ฟ	----	- ฟ ม ฟ	ซั ลั - ซั	----	----
ซออู้	----	ดั ล ดั ซ	----	ดั ล ซ ฟ	- ฟ ม ฟ	ซ ล - ซ	----	----
ซอสามสาย	ดั ล ดั ซ	----	ดั ล ซ ฟ	----	- ฟ ม ฟ	ซ ล - ซ	----	----
ขลุ่ยเพียงออ	----	ดั ล ดั ซ	----	ดั ล ซ ฟ	- ฟ ม ฟ	ซ ล - ซ	----	----

ส่งร้อง

จะเข้	- ฟ - ท	- ดั - รั	- ซั ฟ รั	- ดั - ท
ซอด้วง	- ฟ - ท	- ด - รั	- ซั ฟ รั	- ด - ท
ซออู้	- ฟ - ท	- ดั - รั	- ซ ฟ รั	- ด - ท
ซอสามสาย	- ฟ - ท	- ดั - รั	- ซ ฟ รั	- ด - ท
ขลุ่ยเพียงออ	- ฟ - ท	- ดั - รั	- ซั ฟ รั	- ดั - ท

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นวราช อภัยวงศ์
วันเดือนปีเกิด	6 มกราคม 2529
สถานที่เกิด	จังหวัดนครศรีธรรมราช
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	418/17 หมู่บ้านบุญที่สุด ซอย 2 ตำบลปากพั่นฝั่ง ตะวันออก อำเภอปากพั่น จังหวัดนครศรีธรรมราช 80140
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ครู อันดับ คศ. 1
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนภัทรภูณวิทยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2541	การศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จาก โรงเรียนหลวงครูวิทยา
พ.ศ. 2547	การศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จาก วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล
พ.ศ. 2552	การศึกษาระดับปริญญาตรี ครุศาสตรบัณฑิต ดนตรีศึกษา (ดนตรีไทย) คณะครุศาสตร์ จาก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
พ.ศ. 2558	การศึกษาระดับปริญญาโท ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขามานุษยดุริยางควิทยา คณะศิลปกรรมศาสตร์ จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ